

Finn nyelv és kultúra

magyar szakosoknak

BÖLCSESZ
KONZORCIUM

Magyarország célba ér

2006

Kiadta a Bölcsész Konzorcium

A Konzorcium tagjai:

- Eötvös Loránd Tudományegyetem
- Pécsi Tudományegyetem
- Szegedi Tudományegyetem
- Debreceni Egyetem
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem
- Berzsenyi Dániel Főiskola
- Eszterházy Károly Főiskola
- Károli Gáspár Református Egyetem
- Miskolci Egyetem
- Nyíregyházi Főiskola
- Pannon Egyetem
- Kodolányi János Főiskola
- Szent István Egyetem

Szerkesztő:	Révay Valéria
Nyelvtan:	Bogár Edit
Olvasmány:	Anja Haaparanta
Gyakorlatok:	Novotny Júlia
Országismeret:	Bogár Edit
	Anja Haaparanta
	Novotny Júlia
	Révay Valéria
Műszaki szerkesztő:	Novotny Júlia
Szakmai lektor:	Csepregi Márta
Nyelvi lektor:	Anja Haaparanta
Rajzokat készítette:	Szentgyörgyi Tünde

A kötet megjelenése az Európai Unió támogatásával,
a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében valósult meg:

A felsőoktatás szerkezeti és tartalmi fejlesztése HEFOP-3.3.1-P.-2004-09-0134/1.0

ISBN 963 9704 49 0

© Bölcsész Konzorcium. Minden jog fenntartva!

Bölcsész Konzorcium HEFOP Iroda

H-1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A.

tel.: (+36 1) 485-5200/5772 – dekanbtk@ludens.elte.hu

Révay Valéria – Anja Haaparanta – Bogár Edit – Novotny Júlia
FINN NYELV ÉS KULTÚRA
MAGYAR SZAKOSOKNAK

A projekt az Európai Unió támogatásával, a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében valósult
meg: A felsőoktatás szerkezeti és tartalmi fejlesztése
HEFOP-3.3.1-P.2004-09-0134/1.0

RÉVAY VALÉRIA – ANJA HAAPARANTA – BOGÁR EDIT –
NOVOTNY JÚLIA

FINN NYELV ÉS KULTÚRA MAGYAR SZAKOSOKNAK

Rajzok: SZENTGYÖRGYI TÜNDE

Szerkesztette és a bevezetést írta: RÉVAY VALÉRIA

© RÉVAY VALÉRIA, BOGÁR EDIT,
ANJA HAAPARANTA, NOVOTNY JÚLIA

NYELVTAN: BOGÁR EDIT

OLVASMÁNY: ANJA HAAPARANTA

GYAKORLATOK: NOVOTNY JÚLIA

ORSZÁGISMERET: RÉVAY VALÉRIA, BOGÁR EDIT,
ANJA HAAPARANTA, NOVOTNY JÚLIA

ISBN 963 9704 50 4

Műszaki szerkesztő: NOVOTNY JÚLIA

Szakmai lektor: CSEPREGI MÁRTA

Nyelvi lektor: ANJA HAAPARANTA

Nyomdai előkészítés: KROPKÓ GÁBOR

TARTALOM

ELŐSZÓ.....	9
A FINN MINT ROKON NYELV	11
A) Szerkezeti egyezések a finnben és a magyarban	11
B) Eltérések a finn és a magyar nyelv között.....	13
1. LECKE	15
NYELVTAN.....	15
1.§ A finn nyelv helyesírása és hangrendszere	15
Magánhangzók.....	15
Mássalhangzók.....	16
Hangsúly, hanglejtés (intonáció)	16
2.§ A létige (<i>olla</i>) ragozása jelen időben	17
OLVASMÁNY	18
GYAKORLATOK.....	20
ORSZÁGISMERET.....	22
Udvariasság, szokások.....	22
A nők helyzete Finnországban.....	25
SZÓSZEDET.....	27
2. LECKE	28
NYELVTAN.....	28
3.§ A <i>-lainen/-läinen</i> képző	28
4.§ A fokváltakozás.....	28
5.§ A névszói tőtípusok a genitívus létrehozása szempontjából.....	29
6.§ A hol? és honnan? kérdésre felelő helyhatározó esetek.....	31
OLVASMÁNY	31
GYAKORLATOK.....	33
ORSZÁGISMERET.....	35
Suomi, a tavak és az erdők országa	35
SZÓSZEDET.....	41
3. LECKE	43
NYELVTAN.....	43
7. § Az egyes szám genitívus használata (képzése l. 5. §).....	43
8.§ A hová? kérdésre felelő helyhatározó esetek.....	44
9.§ Az igék állító és tagadó ragozása jelen időben és az igeípusok	44
OLVASMÁNY	46
GYAKORLATOK.....	48
ORSZÁGISMERET.....	50
Oktatási intézmények Finnországban	50
Kulturális intézmények Finnországban	52

A kétnyelvű Finnország és a finnországi nemzetiségek	53
SZÓSZEDET.....	56
4. LECKE	58
NYELVTAN.....	58
10.§ A) A finn tőszámnevek és ragozásuk genitivusban és partitivusban	58
10.§ B) A finn sorszámnevek és ragozásuk	59
11.§ A partitivus	61
OLVASMÁNY.....	62
GYAKORLATOK.....	64
ORSZÁGISMERET.....	67
Iparművészet.....	67
Nokia	71
SZÓSZEDET.....	73
5. LECKE	74
NYELVTAN.....	74
12. § A birtoklás kifejezése a finnben	74
OLVASMÁNY.....	75
Perheeni.....	75
Kotini	76
GYAKORLATOK.....	77
ORSZÁGISMERET.....	79
Diákélet Finnországban	79
SZÓSZEDET.....	83
6. LECKE	84
NYELVTAN.....	84
13. § A melléknevek fokozása	84
14. § Határozószók képzése melléknévből	84
15. § A határozószók fokozása	84
16. § A hasonlítás a finnben	85
17. § A <i>kumpi?</i> 'melyik (a kettő közül)?' kérdő névmás ragozása	85
OLVASMÁNY.....	85
Suurempaan kotiin	85
Tavaratalossa	86
GYAKORLATOK.....	86
ORSZÁGISMERET.....	88
Művészek és műalkotások.....	88
SZÓSZEDET.....	92
7. LECKE	93
NYELVTAN.....	93
18. § A tárgy kifejezése a finnben.....	93
19. § A necesszív szerkezet (szükségesség kifejezése) a finnben	94
20. § Az imperfectum állító alakja	95

OLVASMÁNY.....	96
Katselimme Lappia.....	96
GYAKORLATOK.....	98
ORSZÁGISMERET.....	100
Lappföld és a lappok.....	100
SZÓSZEDET.....	105
8. LECKE	107
NYELVTAN.....	107
21. § A felszólító mód (imperativus).....	107
22. § A tiltás.....	108
23. § A feltételes mód (conditionalis) jelen ideje	108
OLVASMÁNY.....	110
GYAKORLATOK.....	111
ORSZÁGISMERET.....	112
Sport.....	112
SZÓSZEDET.....	114
9. LECKE	115
NYELVTAN.....	115
24. § A névszók többes száma a finnben.....	115
OLVASMÁNY.....	118
Suojele luontoa!.....	118
GYAKORLATOK.....	120
ORSZÁGISMERET.....	122
Természetközeli életmód és a szauna	122
SZÓSZEDET.....	124
10. LECKE	126
NYELVTAN.....	126
25. § Az imperfectum tagadó alakja és a múlt idejű cselekvő melléknévi igenév	126
26. § A perfectum és plusquamperfectum állító és tagadó alakjai	127
27. § A conditionalis múlt ideje.....	128
28. § Az essivus	128
29. § A translativus.....	128
30. § Az időhatározók a finnben	129
OLVASMÁNY.....	131
Suomen historiaa	131
GYAKORLATOK.....	133
ORSZÁGISMERET.....	135
Múzeumok és történelmi emlékek Finnországban.....	135
SZÓSZEDET.....	139
11. LECKE	140
NYELVTAN.....	140
31. § A passivum.....	140

32. § A potentialis (lehetőségi mód)	144
OLVASMÁNY	145
Syödäänkö Suomessa aina lohta?	145
GYAKORLATOK	146
ORSZÁGISMERET	148
A finn gasztronómiai kultúra	148
SZÓSZEDET	152
12. LECKE	154
NYELVTAN	154
33. § A melléknévi igenevek és igeneves szerkezetek	154
34. § Mellékmondatokat helyettesítő melléknévi igeneves szerkezetek	156
35. § Az ágens participium	156
36. § Az infinitivusok	157
37. § A comitativus	160
38. § Az instructivus (eszközhatározó eset)	160
39. § A simulószócskák (partikulák)	161
OLVASMÁNY	161
Suomen kansalliseepos Kalevala	161
GYAKORLATOK	163
ORSZÁGISMERET	166
Finn írók, költők, zeneszerzők	166
SZÓSZEDET	173
NYELVTANI ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATOK	174
Igei paradigma	174
Névszói paradigma	177
FINN – MAGYAR SZÓSZEDET	181
MAGYAR – FINN SZÓSZEDET	205
FELHASZNÁLT IRODALOM	217

ELŐSZÓ

Tankönyvünket – melynek digitális változata is elkészült – nappali és levelező tagozatos képzésben résztvevő magyar szakos egyetemi hallgatóknak szánjuk. Azoknak a diákoknak kívánunk rövid áttekintést nyújtani a finn nyelv szerkezetéről, akik a magyar rokon nyelvei közül a finn segítségével szeretnének képet alkotni a nyelvrokonság jellemzőiről. A nyelvtani összefoglalók és a finn nyelvű szövegek megértését néhány egyszerű feladat megoldásával ellenőrizhetik a leckék végén. Mivel a rendelkezésünkre álló félév túl rövid a finn nyelv gyakorlati elsajátításához, e könyvben csupán a finn nyelv szerkezetét szeretnénk bemutatni a magyar szakos hallgatóknak, remélve, hogy kedvet kapnak a rokon nyelv tanulásának folytatásához.

Az országismereti tudnivalók segítségével Finnország tájait, a finn embereket és szokásaikat, természetközeli életmódjukat, hagyományaikat és kultúrájukat szeretnénk közelebb hozni a magyar szakosokhoz, bízva abban, hogy sikerült felkelteni az érdeklődésüket a finn nép és Finnország iránt.

A tananyag digitális változata lehetővé teszi az egyéni tanulást, az ismeretek alaposabb elmélyítését.

Könyvünk megírásához felhasználtuk a korábbi, hasonló céllal készült magyar és finn nyelvkönyveket és nyelvtanokat, amelyeknek pontos címét és adatait a felhasznált irodalomban megadtuk.

Köszönettel tartozunk lektorunknak, Csepregi Mártának, aki hasznos tanácsokkal és észrevételekkel segítette munkánkat.

A FINN MINT ROKON NYELV

A finn nyelv a magyarnak igen távoli rokona, hiszen e két nép elődei több ezer évvel ez előtt elváltak egymástól. A finnugor őshazában – a Volga és Káma folyók által közrezárt területen – egy–másfél évezreden át élhettek együtt, ám e közös múltnak egy déli irányából érkező iráni népeség valamikor Kr.e. a III. évezred táján véget vetett. Ezt követően a finnek elődei a finn–permi, majd a balti finn közösségben éltek, miközben folyamatosan nyugatra húzódtak, a magyarok elődei pedig – akik az ugor ág tagjaként – az egykor együtt élő népközösség keleti szárnyát alkották, a Kr. e. I. évezredben váltak önálló népcsoporttá. Másképpen fogalmazva ez azt jelenti, hogy a finnek és a magyarok elődei több mint 4000 éve különváltak, sőt, földrajzilag messze eltávolodtak egymástól. Ez a magyarázata annak, hogy bár rokon nyelvnek tartjuk a finnt, mégsem értjük meg egymást.

E távoli rokonság ellenére mind a mai napig számos közös vonást megőrzött e két nyelv, de természetesen a több évezreden át tartó külön élet, más-más areális környezet következtében az eltérések is megszorodtak. Tekintsük hát át, melyek a rokon finn nyelvnek a magyarral ma is egyező és melyek a magyartól eltérő jellemzői.

A) Szerkezeti egyezések a finnben és a magyarban

- » Hosszú szavakat találunk a finnben is, mivel több képző, jel és rag követheti egymást: *tuntemattomuudesta* 'ismeretlenségéből'.
- » Gazdag esetrendszer fejlesztett ki a finn nyelv is, hiszen ma 14–15 esetet tartunk számon. Így a finn is (akárcsak a magyar) jóval meghaladta az alapnyelvre kikövetkeztetett 6–8 esetet. Az esetragoknak ilyen nagy száma azonban a finn és a magyar nyelv külön életében keletkezett, tehát párhuzamos fejlődésről van szó.
- » A helyviszony kifejezésében a finnben is élesen elkülönül a három irány: a mistä? 'honnan?', missä? 'hol?', mihin? 'hová?' kérdésre felelő előzmény-, tartam- és véghatározó.
- » A birtokos személyére a birtokost jelölő szóhoz járuló birtokos személyraggal utal a finn nyelv is: *isäni talo* 'apám háza'.
- » A cselekvés különböző körülményeire – a hely-, idő-, mód-, állapotviszonyra – a finnben is lehet névutókkal utalni: *jään alla* 'jég alatt'.
- » Nincsenek nyelvtani nemek a finn nyelvben sem.

Hangsúly, hanglejtés

A finn nyelvben is a szó első szótagjára esik a hangsúly, s a következő szótag hangsúlytalan, továbbá hosszú, hangsúlytalan magánhangzó akár a második szótagban is lehet: *elää* 'él', *menee* 'megy'. Emiatt a finn beszédet távolról hallva akár magyarnak is vélhetjük mindaddig, amíg tisztán nem halljuk a szavakat. E tulajdonságának köszönhetően a finn nyelv hangsúlyozásával a magyaroknak nincs különösebb gondjuk.

Magánhangzók és mássalhangzók

A rövid és a hosszú magánhangzók és mássalhangzók oppozíciójának jelentés-elkülönítő szerepe van a finnben is: *latu* 'nyom (a hóban), sínym, ösvény' – *laatu* 'minőség', *tuli* 'tűz' – *tuuli* 'szél' – *tulli* 'vám', *kuka?* 'ki?' – *kukka* 'virág'.

A finnre is jellemző a magánhangzó-harmónia és az illeszkedés törvénye: *poja-lla*, *käde-ssä*.

Szókincs

A finn nyelv is sok szót megőrzött a közös finnugor szókincsből, köztük igéket, főneveket, számneveket és névmásokat: *käsi* – kéz, *pata* – faz(ék), *vesi* – víz, *elää* – él, *antaa* – ad, *ui* – ú(szik), *kuolee* – (meg)hal, *kolme* – három, *sata* – száz, *me* – mi, *mikä?* – mi? (bővebben lásd a leckék szókincsét).

Alaktani elemek

A finnben is megőrződött sok finnugor kori ige- és névszóképző, igékhez vagy névszókhoz járuló jelek és ragok. A sok példa közül csak egyet-egyet emelünk ki minden toldalékfajta bemutatására:

- » igeképző: *-l* gyakorító képző (magyar *-l* képző): *uiskelee* – úszkál; *-t* műveltető igeképző (magyar *-t* képző): *teettä* – csináltat, tétet, *juottaa* – itat
- » főnévképző: *-kko* gyűjtőnévképző: *kivikko* 'köves hely' (e képző a magyarban többes jellé alakult)
- » melléknévképző: *-ton*, *-tön* (fosztóképző): *koditon* 'hontalan, otthontalan', *veretön* 'vértelen, vér nélküli'
- » számnévképző: *-nt* sorszámnévképző: *kolmas* – *kolmante* – 'harmadik'
- » névszók többesjele függő esetben: *-i*: *poika* – *pojista* 'fiú – fiúkról'
- » a melléknév középfokának a jele: *-mp*: *iso* – *isompi* 'nagy – nagyobb'
- » az ige lehetőségi módjának a jele: *-ne*: *mennee* 'talán megy', *lienee* 'talán lesz' (ez a toldalék a magyarban a feltételes mód jele lett: vö. *menne*, *lenne*)
- » az ige imperfectumának jele: *-i*: *meni* – m. *mene*, *eli* – m. 'éle' (elbeszélő múlt)
- » a birtokos személyragok: pl. *-si*: *isäsi* 'apád'
- » igei személyragok: pl. *-tte*: *menette* – 'mentek'

Mondattani közös vonások

- » a birtokos jelző megelőzi a birtokszót: *poikani lintu* – fiam madara

B) Elterések a finn és a magyar nyelv között

Magánhangzók és diftongusok

- » A finn magánhangzók közül az *a* és az *e* (ë) tér el a magyartól. Az illabiális rövid *a* hang más idegen nyelvekből is ismert lehet, az *e* (ë) pedig a magyar nyelvjárásai közül néhányban megvan. Vigyázni kell azonban az *ä* – *e* kiejtésével, mivel jelentés-elkülönítő szerepük van, s bizony nem mindegy, hogy a *teitä* 'önöket' jelentésű szó helyett a *täitä* 'tetveket' jelentésű szót használjuk-e.
- » A diftongusok egy része megegyezik a magyar nyelvjárásokban is ismert ket-tőshangzókkal, de vannak olyanok is, amelyek a magyarból hiányoznak. Mivel ezeknek is lehet jelentés-elkülönítő szerepük, oda kell figyelni a kiejtésükre: *lyödä* 'üt' – *löytää* 'talál'.
- » A hosszú magánhangzók közül csupán az *ää* (alsó nyelvéllású hosszú palatális magánhangzó) jelent eltérést a magyar hosszú magánhangzók készletéhez képest: *jäätelö* 'fagylalt'.
- » A finn megőrizte a tővégi magánhangzókat, s ezzel együtt az ősi szavak jellemző kéttagúságát: *kala* – *hal*, *kivi* – *kő*, *menee* – *megy*.

Mássalhangzók

- » A finn mássalhangzó-rendszer valamivel szegényebb, mint a magyar. Eltűnt ugyanis a palatális nazális (*nuoli* – *nyíl*, *nuolee* – *nyal*), a zöngés zárhangok csak idegen szavakban vagy meghatározott hangtani helyzetben fordulnak el (*baari* – bár, *demokratia* – demokrácia, *glögi* – glögi [forralt borból készült ital]). Nincs palatális zárhang (*ty*, *gy*). A réshangok közül hiányzik az *s* (š), *z*, *zs*, nincsenek affrikáták (*c*, *cs*).

Alaktani eltérések

- » A finnben csak egyféle igeragozás van, tehát nincs különbség az igei személyragokban a tárgy meglététől, hiányától vagy határozottságától függően: *näen talon* 'látom a házat', *näen taloja* 'házakat látok'.
- » A finnben a névszók nominatívuszában más többesjelet (-*t*) használunk, mint a függő esetekben (-*i*): *puut* 'fák' – *puissa* 'fákban'.
- » A helyviszony kifejezésére a három irányú belső helyviszonyragok (-*ssa*, -*ssä*, -*sta*, -*stä*, -*n*, -*h.n*, -*seen*) mellett csak egyfajta külső – szintén háromirányú (-*lla*, -*llä*, -*lta*, -*ltä*, -*lle*) – helyviszonyrag van.
- » A finn nyelvben élesen elkülönül a teljes és a részleges tárgy jelölése: *syön jättälön* 'megeszem a fagylaltot' – *syön jättälöä* 'fagylaltot eszem'.
- » A finnben a birtokos személyragok a határozóragokat követik: *poja-sta-ni* 'fi-amról'.

Szófajtani eltérések

- » A finnben nincsenek névelők, sem igekötők. Ez azonban a beszélt nyelvre nem teljesen igaz, mert a *se* névmás használata a névelő szerepére emlékeztet: *Se poika, joka tuli eilen...* 'A fiú, aki tegnap jött...'; de a határozószók igekötőszerű felbukkanására is látunk példákat a beszélt nyelvben: *Istu alas!* 'Ülj le!'.

Mondattani eltérések

- » Areális hatásoknak köszönhetően a számnévi jelző után a finnben a jelzett szó partitívuszbán áll: *kaksi kalaa* 'két hal'.
- » A minőségjelzőt egyeztetjük a jelzett szóval: *Uin kylmässä vedässä.* 'Hideg vízben úsztam'.
- » Több alany esetén az állítmány mindig többes számba kerül: *Maija ja Matti tulivat uimaan.* 'Maija és Matti eljött úszni'.

1. LECKE

NYELVTAN

1.§ A finn nyelv helyesírása és hangrendszere

A finn ábécé (szögletes zárójelben a betű finn neve; kerek zárójelben a finnben csak ritkán előforduló betűk):

A a [aa], B b [bee], C c [see], D d [dee], E e [ëë], F f [äf], G g [gee], H h [hoo], I i [ii], J j [jii], K k [koo], L l [äl], M m [äm], N n [än], O o [oo], P p [pee], (Q q [kuu]), R r [är], S s [äs], (Š š [äš]), T t [tee], U u [uu], V v [vee], (W w kaksoisvee), (X x [äks]), Y y [üü], (Z z [tset]), (Å å [ruotsalainen/svéd] oo), Ä ä [ee], Ö ö [öö]

Magánhangzók

Monoftongusok:

Rövid			Hosszú		
Veláris	Palatális		Veláris	Palatális	
u [u]	i [i]	y [ü]	uu [ū]	ii [ī]	yy [ȳ]
o [o]	e [ë]	ö [ö]	oo [ō]	ee [ē]	öö [ȅ]
a [a]		ä [e]	aa [ā]		ää [ǟ]

Diftongusok:

Nyíló diftongusok: *uo, yö, ie*

Záródó diftongusok: *au, ou, eu, iu; äy, öy; ai, oi, ui, äi, öi, yi, ei*

Az *y* *ü*-nek olvasandó; az *ä* nyílt *e*-nek (kb. mint a Dunántúlon a *-ben* rag ejtésekör), az *e* zárt *ë*-nek (mint a palóc nyelvjárásban a *fékētē* szó ejtésekör).

A hosszú magánhangzókat betűkettőzéssel jelöljük (szögletes zárójelben a magyar írásmód): *aa* [á], *oo* [ó], *uu* [ú]; *ee* [é], *ii* [i], *ää* [ee] – mint az EB (= Európa-bajnokság) szóban, csak valamivel hosszabban ejtve, *öö* [ő], *yy* [ű].

A rövid-hosszú hangpárok aránya a finnben 1:3, azaz a hosszú hangok (mind a magán-, mind a mássalhangzók) hosszabbak, mint a magyarban.

Mássalhangzók

Képzés módja \ Képzés helye	Explozívák	Spiránsok	Likvidák	Nazálisok
Ajakhangok	p (b)			m
Ajak-foghangok		v (f)		
Foghangok	t d	s (š)	l r	n
Ínyhangok	k (g)	j		
Gégehangok	'	h		ŋ

A zárójelben álló betűkkel jelölt hangok csak ritkán fordulnak elő, elsősorban újabb jövevényszavakban és idegen szavakban.

Az ún. gégezárhangot (') a helyesírás – kevés kivétellel – nem jelöli; az utána álló más-salhangzót hosszan kell ejteni, de magánhangzó előtt is érezhető ilyenkor egy kis szünet, illetve abszolút szóvégen is ejtik.

A finn *s* hang a magyar *sz* és *s* közti átmenet, mintha kissé pöszén ejtenénk az *sz*-t.

Az *š* betű a magyar *s*-nek megfelelő hangot jelöli; bizonyos szavakban *sh*-t találunk.

A *d* ejtése szintén eltér a magyarétól: nem a *t* zöngés párja, hanem kissé hátrább húzott nyelvvvel képezik.

A *h*-t mindig ejteni kell, de nem szabad a német *ch*-hoz hasonló erősséggel.

A *g* betűt ugyan írják az *ng* kapcsolatban, de itt nem ejtenek *g* hangot, hanem hosszú *ŋ* hangot találunk helyette.

Majdnem minden mássalhangzónak van hosszú párja, ezek fonematikus értékűek. Kivétel a *h*, *j*, *v*, *š*, *f*, *g*, *d*, *b*. A hosszú mássalhangzókat minden helyzetben hosszan kell ejteni, még mássalhangzó után is.

A finnben a mássalhangzók körében csak kevés hasonulási szabály érvényesül, így pl. az *nk* hangkapcsolatban *ŋk*-t ejtünk. Tipikus magyar hiba, hogy az *n*, *t* + *j* hangkapcsolatokban lágyítjuk az első mássalhangzót. Mivel a finnben a *j* kivételével nincs palatális mássalhangzó, ezért ezt igyekezzünk elkerülni!

Hangsúly, hanglejtés (intonáció)

A finn szavakban kötött első szótagi hangsúly van. A másodlagos hangsúly a szavak páratlan szótagjaira esik (akárcsak a magyarban); kivételt képezhetnek egyes összetett szavak, amelyekben a másodlagos hangsúly az összetételi tagok első szótagjára esik.

A finn intonáció mindig ereszkedő, a magyar kérdőszó nélküli eldöntendő kérdés hanglejtése a finnben ismeretlen. Az intonációban csak az érzelmi hanglejtésre jellemző dallam figyelhető meg.

2.§ A létige (*olla*) ragozása jelen időben

Szám	Személy	Állító	Tagadó
Egyes	1.	(minä) olen	(minä) en ole
	2.	(sinä) olet	(sinä) et ole
	3.	hän/se on	hän ei ole
Többes	1.	(me) olemme	(me) emme ole
	2.	(te) olette	(te) ette ole
	3.	he/ne ovat (ne on)	he/ne ei(vät) ole

A Pl3 alak helyett a beszélt nyelvben gyakori a Sg3 alak használata minden időben és módban.

A harmadik személyű mutató névmások közül a *se* 'az' és a *ne* 'azok' emberre is használhatók.

Kérdő formák a létige állító alakjaival:

Olenko (minä) ...? Olemmeko (me) ...?
 Oletko (sinä) ...? Oletteko (te) ...?
 Onko hän...? Ovatko he ...? (Onko ne ...?)

Igenlő válaszok:

(Kyllä), olen / olet / on / olemme / olette / ovat (on) ...

Tagadó válaszok:

En ole / et ole / ei ole / emme ole / ette ole / eivät ole (ei ole) ...

Kérdő formák a létige tagadó alakjaival:

Enkö (minä) ole ...? Emmekö (me) ole ...?
 Etkö (sinä) ole ...? Ettekö (te) ole ...?
 Eikö hän/se ole ...? Eivätkö he/ne ole ...? (Eikö he/ne ole ...?)

A tagadó kérdésekre adott igenlő és tagadó válaszok megegyeznek az állító formájú kérdésekre adott válaszokkal.

OLVASMÁNY

(Hyvää) huomenta!
(Hyvää) päivää!
(Hyvää) iltaa!
Hyvää yötä!
Hei! / Moi! / Terve!
Tervetuloa!
Näkemiin!
Kuulemiin!
Kiitos! / Kiitti!
Kiitos kaikesta!
Ei kestä!

Ole hyvä! / Olkaa hyvä!
Anteeksi!
Ei se mitään.
Hyvää ruokahalua!
Hyvää joulua!
Onnellista uutta vuotta!
Hauskaa lomaa!
Mukavaa viikonloppua!
Kiitos samoin!
Kippis! / Skool! / Terveysteksi!
Paljon onnea!

*

– Hei, kuka sinä olet?
– Olen Sari Kuusinen. Entä sinä itse?
– Minä olen Juho Mattila.

– Anteeksi, oletko sinä Anu?
– Ei, en ole Anu, vaan Hanna.
– Onko tuo tyttö sitten Anu?
– On, hän on Anu.
– Kiitos.
– Ei kestä.

*

– Hyvää päivää. Oletteko te Katja ja Teemu Metsämäki?
– Kyllä olemme.
– Mitä kuuluu?
– Kiitos hyvää. Tässä ovat myös lapset.
– Ovatko he Ida ja Valtteri?
– Ovat.

*

- Mikä tämä on?
- Onko se varis vai pääskynen?
- Se on pääskynen, uusi lintu täällä.

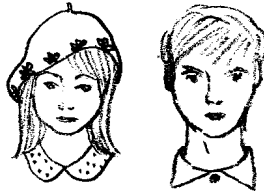

*

- Mikä kuu nyt on?
- Nyt on syyskuu ja myös täysikuu.

*

- Kumpi on poika, Pirkko vai Pirkka?
- Tietysti Pirkka on poika.
- Miten niin tietysti?

*

- Ettekö te ole Jani ja Marko?
- Kyllä me ollaan, ja nuo on varmasti Laura ja Veera.
- Niin on.
- Mikä tämä on?
- Se on hyvä sanakirja.
- Onko se kallis?
- On.

GYAKORLATOK

1. Kiejtési gyakorlat.

Olvassa el a szavakat, és találja ki a jelentésüket!

apteekki	kahvi	sekki
auto	kamera	sitruuna
baari	metri	sokeri
banaani	neutraali	suklaa
bussi	normaali	tee
deodorantti	pankki	televisio
elefantti	posti	tomaatti
energia	radio	tupakka
fraasi	reportteri	viini
halli	salaatti	
kaakao	sampoo	

2. Összekevertük a férfi és a női neveket.

Állapítsa meg, melyik a férfi-, ill. a női név!

Aamu	Juha	Sanna
Aapo	Jussi	Seppo
Aila	Kari	Sinikka
Aili	Kai	Terhi
Aino	Kaija	Teuvo
Antti	Lasse	Tuomo
Eemeli	Maarit	Tuuli
Eija	Matti	Ulla
Eino	Outi	Urho
Heikki	Pekka	Väinö
Ilmari	Pia	Vappu
Jorma	Risto	Yrjö

3. Finnül adjuk meg a fővárosok nevét

Állapítsa meg, hogy melyik országban vannak!

Amsterdam	Helsinki	Pariisi
Ankara	Kiova	Praha
Ateena	Kööpenhamina	Riika
Berliini	Lissabon	Rooma
Bern	Lontoo	Tallinna
Bratislava	Madrid	Tukholma
Bryssel	Minsk	Varsova
Budapest	Moskova	Wien
Dublin	Oslo	

Tegye a mondatot tagadó formába!

Tuo on Eemeli. – Tuo ei ole Eemeli.

Tämä on Suomi.

Se on Itävalta.

Hän on Yrjö.

Tuo on elefanti.

Minä olen Pekka.

Sinä olet Jussi.

Kérdezze a szomszédját a példa szerint!

– Oletko Antti?

– Olen.

– Eikö hän ole Risto?

– On hän.

– En.

– Ei.

ORSZÁGISMERET

Udvariasság, szokások

Finnországban az általános tegeződés miatt a leggyakoribb köszönési forma – főleg fiatalok között – a *Hei!* 'szia!'. Kicsit távolságtartóbb a *terve!* 'szervusz!' szintén tegező forma. Hivatalokban vagy alá-fölérendeltségi viszonyban azonban a napszakos köszönéseket szokás használni: *Hyvää päivää!* 'Jó napot (kívánok)!', *Hyvää huomenta!* 'Jó reggelt (kívánok)!', *Hyvää ilta!* 'Jó estét (kívánok)!', *Hyvää yötä!* 'Jó éjszakát (kívánok)!'. Az említett köszönések közül az első kettő, a *Päivää!* és a *Huomenta!* magában vagy megismételve is állhat kicsit bizalmasabb stílusban *Jó napot!* és *Jó reggelt!* jelentésben.

Vendégek érkezésekor a *Tervetuloa!* 'Isten hozta/Üdvözlöm/Üdvözljük!' köszöntést használjuk. Más városban vagy országban tett utazásra találkozáskor a *Terveiset Helsingistä!* 'Üdvözet Helsinkiből!' vagy *Terveiset Unkarista!* 'Üdvözet Magyarországról!' köszöntéssel utalhatunk. Ezt a kifejezést használjuk kirándulásról vagy nyaralásból, vakációról küldött képeslapon is.

Koccintáskor a *Terveydeksi!* 'Egészségedre!' vagy *Terveydeksenne!* 'Egészségetekre! /Egészségére! /Egészségükre!' köszöntést használjuk. Bizalmasabb stílusban a *Kippis!* 'Csirijó!' köszöntés kíséri a koccintást. Hivatalos vagy ünnepélyes alkalommal a *Nosta-*

kaamme maljat isännän/emännän kunniaksi! 'Emeljük poharunkat a házigazda/háziasszony tiszteletére!'

A finneknel még nők között sem szokás egymásnak csókkal való üdvözlése. Ehelyett kézfogással vagy barátságos öleléssel, esetleg vállveregetéssel üdvözölhetjük egymást.

Köszönet

A *Kiitos* 'Köszönöm!'-re a válasz üzletben *Olkaa hyvä!* vagy *Ole hyvä!* Amikor étkezés után megköszönjük az ebédet vagy vacsorát, a háziasszony vagy házigazda szintén a *Kiitos*-t használja (azaz köszöni a köszönetet), de ilyenkor nem szokás a magyar Egészségedre! kívánságnak megfelelő szót vagy kifejezést használni. A vendéglátást nemcsak távozáskor szokás megköszönni pl. *Kiitos kutsusta!* 'Köszönöm a meghívást!' mondattal, hanem a legközelebbi találkozás vagy telefonbeszélgetés alkalmával is a *Kiitos viimeisestä!* 'Köszönöm a legutóbbi /múltkori (vendéglátást)!'

Vendégségben

Ha vendéget hívunk, vagy minket hívnak meg, a következő mondat használatos: *Tulkaapa joskus kylään!* 'Gyertek el egyszer hozzánk!', amihez persze hozzátartozik a látogatás idejének pontosítása. Finnországban akár vendéget hívunk, akár magunk megyünk vendégségbe, illik nagyon pontosnak lenni (persze ez igaz más alkalmakra is, pl. értekezlet, munkahely stb.). A háziasszonynak egy csokor virágot, a házigazdának egy üveg bort vagy más italt szokás átadni. A virágot a *Kukkia (talon) emännälle!* 'Virág a ház asszonyának!' mondat kíséretében adhatjuk át. A lakásban – főleg télen – az előszobában szokás levenni az utcai cipőt. Étkezéskor ne lepődjünk meg, ha héjában főtt krumplit kapunk. Villára szúrva késsel ügyesen leszedhetjük a haját. A tányérunkra azonban lehetőleg csak annyit szedjünk, amennyit biztosan megeszünk, ugyanis a kiszedett ételt nem illik meghagyni.

Finnországban egyébként nem szokás erőszakosan kínálni a vendéget, ezért ha ízlett az étel, és szívesen szednénk belőle még egyszer, nyugodtan fogadjuk el a kínálást, és ne kéressük magunkat, ne szabadkozzunk, mert udvariasságból esetleg nem ismétlik meg a kínálást. Kínálni főleg a kávé szokás többször is, ám ha a miénknél gyengébb, de nagyobb mennyiségben kitöltött nedűből nem kérünk többet, mondjuk meg nyugodtan. Ha huzamosabb időt töltünk egy finn családnál, ajánlatos megfogadni a háziak tanácsát, mely szerint ha éhes a vendég, nyugodtan szolgálja ki magát, egyen-igyon abból, amit a hűtőben talál.

Finnországban jóval kevesebb helyen dohányoznak, mint nálunk. Nyilvános helyeken nem szokás dohányozni, vendégségben pedig feltétlenül kérdezzük meg a háziakat, mielőtt rágyújtanánk.

Ha vendégként meghívnak egy családi szaunába, vegyük megtiszteltetésnek, és fogadjuk el a meghívást. Ha az ember egészséges, a szaunázás nem árthat, sőt kimondottan felfrissít. Ám ha mégis tartunk a túl meleg, túl gőzös vagy túl hosszú ideig tartó szaunázástól, ezt is nyugodtan meg lehet mondani, hisz e tekintetben is az a jellemző, hogy a finn házigazdák nem erőltetik a vendéget.

A finnek jelleméről

A finnek leggyakrabban emlegetett jellemzői a *sisukas* és a *reilu*: mindkét szónak nehéz egyetlen magyar megfelelőt találni, de az első szó jelentése leginkább talán a *konokul kitartó, szívós, állhatatos, tántoríthatatlan* szavakkal, a második pedig a *tisztességes, derék, becsületes,*

egyenes, őszinte szavakkal írható körül magyarul. Emellett számíthatunk finn partnereink megbízhatóságára, szavahihetőségére: a finn ember ott áll a szavai mögött, amit megígért, azt meg is tartja.

Sokat emlegetik a finnek szótlanúságát, amely talán abból az íratlan szabályból ered, hogy nem elég jól viselkedni, azt is tudni kell, mikor szabad megszólalni, és mikor kell hallgatni. Ebből következik, hogy vonaton, buszon például nem szokás kikérdezni útitársunkat családi állapotáról, otthoni körülményeiről vagy utazása céljáról. Az útitársak egymás között is legfeljebb halkan, visszafogottan társalognak, úgy, hogy a szomszédokat ne zavarják. Így aztán természetes, hogy a magyar turisták egymás közötti – itthon megszokott – társalgása szinte hangoskodásnak számít pl. a finn vonaton. Ugyanakkor bátran kérhetünk felvilágosítást vagy segítséget, biztos, hogy szívesen útba igazítanak, ha kell, akár tökéletes angolással.

Barátoktól, ismerősöktől nem szokás megkérdezni, mennyit keresnek, egy-egy munkáért mennyit fizettek nekik, vagy hogy férjnél van-e vagy nőse az illető.

A finn embereket sokan visszahúzódnak, zárkózottnak tartják, ami meglehetősen felületes megállapítás, hiszen a legtöbben melegszívű, barátságos emberek, akik azonban az idegenekhez kicsit lassabban közelednek, mint ahogy Magyarországon ezt megszoktuk. Ez azonban inkább a másik ember tiszteletben tartásából fakad, illetve abból a meggyőződésből, hogy nem szeretnék félrevezetni vagy becsapni a másikat, ezért nem avatkoznak bele kérletlenül mindenféle ügybe, és tanácsot csak akkor adnak, ha biztosak a dolgukban.

Saját szótlanúságukat olykor maguk is megmosolyogják, amiről számos vicc tanúskodik:

"Kerran Pekka ja Toivonen menivät metsään ryypäämään. Kolmantena päivänä Toivonen kysyy:

- Kuule Pekka, eikö meidän pitäisi syödä jotakin?*
- Ei kai me olla tänne keskustelevaan tultu, vastaa Pekka. "*

„Egyszer Pekka és Toivonen kimentek az erdőbe inni. A harmadik napon Toivonen megkérdezi:

- Hallod-e, Pekka! Nem kellene már ennünk valamit?*
- Csak nem beszélgetni jöttünk ide? – kérdezi Pekka."*

A szótlanúság mellett a finnek sokat emlegetett erénye a becsületesség. Korábban a Finnországot megjárt utazók élménybeszámolóiból sohasem maradt ki e tulajdonság megemlézése, mely szerint például vidéken bármit bátran kint lehet hagyni az udvaron, vagy az utcán ott lehet hagyni a kerékpárt, mert senki nem viszi el. E tekintetben mára főleg a nagyvárosokban romlott a helyzet, ehelyett azonban a munkában, az adóbevallásban tanúsított becsületesség, a korrupció igen ritka előfordulása és a közélet tisztasága bármely nép számára példaértékű lehet.

Szórakozás

Ha fiatalok vagy baráti társaság együtt megy el szórakozni étterembe vagy kávéházba, mindenki maga fizeti ki a számláját, és még a pincér sem lesz ideges emiatt. Táncos szórakozóhelyeken ha egy férfi felkér táncolni egy hölgyet, s a nő elfogadja a felkérést, akkor általában két tánc után a férfi partnerét visszakíséri az asztalához (ismerősök vagy barátok akár többet is táncolhatnak együtt), és leülteti a hölgyet. Finnországban – főleg nyáron – sok

a táncos szórakozóhely, akár szabadtéren is, és gyakori az is, hogy a nők kérik fel táncra a férfiakat (*naistentanssit*).

Borravaló

Finnországban az éttermekben a számla összegébe beleszámítják a felszolgálat díját is, ezért sem ott, sem taxiban, sem fodrásznál nem szokás borravalót adni. Ha véletlenül orvoshoz kell mennünk, akkor a vizsgálat végén számlát kapunk, amit helyben kell kifizetni, s ha kórházba kerülünk, a kórházi kezelésnek is megvan a pontosan megállapított díja, amelyet számla ellenében egyenlíthetünk ki, és a hálapénz szóba sem jöhet.

A nők helyzete Finnországban

Éppen 100 éve annak, hogy Finnországban a nők a férfiakéval azonos jogokkal vesznek részt a közéletben, hiszen már az 1906-os parlamenti reform keretében minden finn állampolgárt teljes körű állampolgári jogokkal ruháztak fel. Így Finnország volt a világon az első, ahol a nők nemcsak a teljes körű választójogot kapták meg egy évszázaddal ezelőtt, hanem egyúttal választhatók is lettek. E törvény megszületését követő évben, 1907-ben tartották az első demokratikus választásokat, és rögtön az első alkalommal 19 nő jutott be képviselőként a 200 tagú országgyűlésbe.

A nőknek választójoggal való felruházása nyomán az eltelt száz év alatt lehetővé vált, hogy egyenjogúan vegyenek részt a társadalmi életben, beleszóljanak a politikába, a legfelsőbb szinteken is részt vegyenek a döntéshozatalban, és a társadalmi élet minden területén képviseljék a nők szempontjából fontos kérdéseket, így az anyaság és a család ügyét, a gyermekkor biztonságának megerősítését, és különös figyelmet szenteljenek az oktatási, a szociálpolitikai és az egészségügyi kérdések megoldására.

Gyakran előbb a nőszervezetek kezdtek foglalkozni egy-egy, a nők számára fontos kérdéssel, majd mások is felkarolták az ügyet. Helsinkiben például a városi könyvtárat az egyik női egyesület, a Suomen Naisyhdistys 'Finn Nők Egyesülete' alapította meg, azután idővel ez az intézmény fejlődött városi könyvtárrá; de nők kezdeményezték az idősek otthonainak és az óvodáknak a létrehozását, később pedig ezek a szolgáltatások önkormányzati vagy állami fenntartásba kerültek.

A finn parlamentben a nők létszáma magas. Jelenleg a képviselők 37,5%-a nő, s ezzel az aránnyal Finnország a negyedik helyen áll a világon, csak Ruanda, Svédország és Norvégia előzi meg. (Szágyenkezve említjük meg, hogy a magyar nők 9,1%-os országgyűlési részvételi arányukkal a világranglista 138. helyezésére kerültek az előkelőnek éppen nem mondható 103. helyen kullognak.)

Míg az 1950-es években országgyűlési képviselőnek nőket csak mintegy 15%-ban választottak meg, ez a szám az 1990-es évek elejére – fokozatos emelkedés után – szinte megduplázódott, és mára a 40%-hoz közelít.

A finn nők a parlamentben előbb kapták meg a választójogot, mint a helyhatósági választásokon, ahol csak 1917-ben lettek választhatók.

Az 1999-es Európai Parlamenti választások eredményei azt mutatták, hogy a nők a választásokon aktívabbak voltak, nagyobb számban mentek el szavazni, mint a férfiak, s a választás eredményeként az Európai Parlamentben a finnek 44%-ban nők képviselték.

A női választójog 100 éves évfordulójának éve, a 2006-os esztendő ismét a nők sikerét hozta a finn politikában, hiszen a Szociáldemokrata Párt színeiben induló Tarja Halonen asszonyt újabb hat évre köztársasági elnöknek választották.

A finn nők nem elégedtek meg a választójog kivívásával, hanem arra törekedtek, hogy a női egyenjogúság az élet minden területén érvényesüljön. Így sikerült elérni azt is, hogy a finn nők gazdaságilag nagy mértékben aktívak, ami azt jelenti, hogy a bérből és fizetésből élők fele, a vállalkozóknak egyharmada nő, sőt a családi földbirtokokon dolgozó feleségek is ugyanolyan mezőgazdasági vállalkozók, mint a férfiak. A női egyenjogúságnak tehát a gazdasági önállóság, a saját munka és a saját szociális biztonság az alapja.

A családi munkamegosztás terén van még javítani való, hiszen egy vizsgálat szerint a finn nők másfél órával több időt töltenek el házimunkával, mint a férfiak, és az is kiderült, hogy a családi munkamegosztás kiegyenlítettége az iskolázottsággal együtt nő.

A jelenlegi helyzeten bizonyára sokat javít majd a szemléletmód megváltoztatása, amit többek között azzal szeretnének elérni, hogy az iskolákban a háztartási ismereteket – amely főzést, kézimunkázást és kisebb javításokat is magába foglal – lányoknak és fiúknak egyaránt tanítják. A helyzet egyelőre még nem mondható kielégítőnek, mert úgy vélik, hogy amíg a nők levesporokat, mosószeret vagy pelenkákat reklámoznak, munkahelyen pedig kizárólag „szupernőknak” ábrázolják őket, addig nem lehetnek elégedettek, hiszen ezek a képek a régi sztereotípiákat sugallják, mely szerint a nőknek választaniuk kell a család vagy a munka között.

SZÓSZEDET

etelä	dél	vaan	hanem
he	ők	vain	csak
hyvä	jó	varis	varjú
hän	ő	varmasti	biztosan
itse	(ön)maga		
itä	kelet		
ja	és		
kallis	drága		
keski-	közép-		
kuka?	ki? (ho-)		
kumpi?	melyik (a kettő közül); mindkettő		
kuu	hold		
kyllä	igen		
lintu	madár (lúd)		
länsi	nyugat		
me	mi (személyes nm.)		
mikä?	mi? micsoda?		
minä	én (mi)		
myös	is		
niin	így, úgy		
nuo	azok		
nyt	most		
olla	van, létezik (vol-)		
poika	fiú		
puhekieli	beszélt nyelv		
pääskynen	fecske		
sanakirja	szótár		
se	az		
sinä	te		
sitten	azután		
syyskuu	szeptember		
te	ti		
tietysti	természetesen		
tuo	az (nm) (túl, tova, tavaly)		
tyttö	lány		
tämä	ez (tétova)		
täysikuu	telihold		
täällä	itt		
uusi	új		

2. LECKE

NYELVTAN

3.§ A *-lainen/-läinen* képző

Jelentése kb. a magyar *-i* képzőével egyezik meg; ezzel hozunk létre pl. országnevekből népneveket, illetve földrajzi nevek mellett az onnan való származást jelölhetjük vele.

Unkari → unkarilainen

Suomi → suomalaisen

Ruotsi → ruotsalainen

Norja → norjalainen

Tanska → tanskalainen

Saksa → saksalainen

Eesti → eestiläinen

NB! Venäjä → venäläinen

4.§ A fokváltakozás

A finn szavak alap- és ragozott alakjai között nagy különbségek lehetnek. Ezért meg kell tanulni egyrészt a tőtipusokat, másrészt az ún. fokváltakozás típusait. A fokváltakozás lényege, hogy ha az adott szó utolsó szótagja *p*, *t* vagy *k* haggal, illetve ezek közül valamelyiket második elemként tartalmazó mássalhangzókapcsolattal kezdődik, és történetileg nyílt szótag előtt áll, ott erős, a történetileg zárt szótag előtt gyenge fokban fordul elő. A fokváltakozás nem működik az *sk*, *sp*, *st*, *tk* hangkapcsolatokban; a *hk* pedig vagy váltakozik (→ *h*), vagy nem (→ *hk*). A pusztá *t*-t tartalmazó szavak közül az *äiti* 'anya' kivétel: ennek létezik fokváltakozás nélküli ragozása is. A névszói példákban a nominativusi és a genitivusi alakokat, az igei példákban az első infinitívust és a jelen idő egyes szám első személyű formát adjuk meg. (A genitivus használatát l. a 12., az igeragozást a 9.§-ban.)

	Erős fok	Gyenge fok	Névszókban	Igékben
Mennyiségi fokváltakozás	pp	p	appi : apen	oppia : opin
	tt	t	tyttö : tytön	kirjoittaa : kirjoitan
	kk	k	kirkko : kirkon	nukkua : nukun

	Erős fok	Gyenge fok	Névszókbán	Igékben
Minőségi fokváltakozás	p	v	apu : avun	saapua : saavun
	t	d	pata : padan	tietää : tiedän
	k	–	poika : pojan	lukea : luen
	mp	mm	lämpö : lämmön	ampua : ammun
	nt	nn	lintu : linnun	antaa : annan
	lt	ll	ilta : illan	kieltää : kiellän
	rt	rr	parta : parran	kertoa : kerron
	nk	ng	kaupunki : kaupungin	onkia : ongin
	lke-	lje-	jälki : jäljen	kulkea : kuljen
	rke-	rje-	kurki : kurjen	särkeä : särjen
	uku	uvu	suku : suvun	–
	yky	yvy	kyky : kyvyn	–

5.§ A névszói tőtipusok a genitivus létrehozása szempontjából

A finn nyelvben a névszói alapelalakok közé a nominativus (szótári alak) mellé a következő formák tartoznak: egyes genitivus, egyes partitívus, többes partitívus. Ebből a négy alakból bármely másik alak létrehozható. A legtöbb egyes számú esetet a genitivus tövéhez illesztjük, ezért először ennek képzésével ismerkedünk meg. A genitivus ragja az *-n*, az egyéb esetragokat ennek helyére kell tenni.

A táblázatban a töveket a nominativus végződése alapján csoportosítottuk, mivel így a szótári alakból könnyebb létrehozni a genitivusi alakot. Egy másik lehetőség szerint a névszótövek az alapján oszlanak meg, hogy magánhangzós vagy mássalhangzós-e, illetve erős vagy gyenge fok van-e bennük. Így beszélhetünk magánhangzós (más néven teljes) erős töről (pl. *poika-* 'fiú', nom. *poika*), magánhangzós gyenge töről (pl. *poja-* 'fiú'), illetve mássalhangzós (más néven csonka) erős töről (pl. *kät-* 'kéz', nom. *käsi*) és mássalhangzós gyenge töről (pl. *rakas-* 'kedves', nom. *rakas*). A teljes és csonka tövek persze nemcsak fokváltakozós, hanem fokváltakozás nélküli szavakban is előfordulhatnak, pl. *kiele-* ~ *kiel-* 'nyelv' (nom. *kieli*). Vannak egytövű névszók is, melyeknek csak magánhangzós, teljes tövük van, pl. *muna-* 'tojás'.

	A tő végződése nominativusban	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással
Magánhangzóra végződő szavak	<i>a, ä, o, ö, u, y;</i> <i>i</i> (új szavakban vagy magánhangzó után)	<i>muna:</i> munan, <i>isä:</i> isän, <i>ero:</i> eron, <i>yö:</i> yön, <i>suu:</i> suun, <i>käly:</i> kälän, <i>lasi:</i> lasin, <i>voi:</i> voim	<i>poika:</i> pojan, <i>ikä:</i> iän, <i>lämpö:</i> lämmön, <i>katu:</i> kadun, <i>synty:</i> synnyn, <i>baletti:</i> baletin
	<i>i</i> (régí szavakban)	<i>talvi:</i> talven	<i>joki:</i> joen; NB! <i>käsi:</i> käden

	A tő végződése nominativuszbán		Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással
Mással- hangzóra végződő szavak	<i>e'</i>		huone: huoneen	tunne: tunteen
	<i>-n</i>	<i>-nen</i>	talvinen: talvisen	–
		<i>-n</i>	sydän : sydämen	hapan : happaman
		<i>-in</i> (fn.)	puhelin : puhelimen	ydin : ytimen
		<i>-in</i> (mn. felsőfoka)	uusin: uusimman	–
		<i>-ton/-tön</i>	–	nimetön: nimettömän
	<i>-t</i>		kevyt : kevyen	–
	<i>-r</i>		sisar : sisaren	tytär : tyttären
	<i>-l</i>		askel: askelen	kannel : kantelen
	<i>-s</i>	<i>-is</i>	kallis : kalliin	ruis : rukiin
		<i>-is</i> (csak fn.)	varis: variksen	–
		<i>-os/-ös, (C+)</i> <i>-us/-ys</i> (igéből képzett szavak)	ostos : ostoksen, päätös: päättöksen, maalaus: maalauksen, päällys: päällyksen	–
		<i>(V+)</i> <i>-us/-ys</i> (mn-ből képzett szavak)	uutuus: uutuuden, lyhyys : lyhyiden	–
		<i>-as/-äs</i>	patsas : patsaan	rakas : rakkaan

A "fordított fokváltakozás" megnevezés arra utal, hogy ezekben a szavakban (azaz a más-salhangzóvégűekben) a nominativus tartalmazza a gyenge, a genitivus pedig az erős fokot. A megnevezés azért csalóka, mert pl. illativusban (l.8.§) minden tőtipusban erős fokot kell használni, partitivusban pedig minden tőtipusban ugyanaz a fok szerepel, ami a nominativusban, vagyis a fordítottság csak a nominativus–genitivus esetpárra (és a genitivus tövéből létrehozott egyéb esetekre) vonatkozik.

A személyes névmások genitivusa (megfelel a magyar birtokos névmásoknak)

minä : minun	me: meidän
sinä : sinun	te : teidän
hän : hänen	he : heidän

A kérdő névmások genitivusa

mikä : mikä
kuka : kenen
ketkä : keiden

Az egyes számú mutató névmások genitivusa

tämä : tämän
tuo : tuon
se : sen

6.§ A hol? és honnan? kérdésre felelő helyhatározó esetek

	BELSŐ		KÜLSŐ	
	Rag	Eset neve	Rag	Eset neve
Hol?	-ssa/-ssä	Inessivus	-lla/-llä	Adessivus
Honnan?	-sta/-stä	Elativus	-lta/-ltä	Ablativus

A ragokat a genitivus tövéhez illesztjük, azaz levágjuk az *-n* végződést, s ennek helyére kerül a helyhatározó rag, pl. *talvi* → *talve-lla*, *poika* → *poja-lle*, *jälki* → *jälje-ssä*, *sydän* → *sydäme-stä* stb.

OLVASMÁNY

Minä olen suomalainen. En ole ranskalainen.

Minä olen Suomessa. En ole Ranskassa.

Lars on ruotsalainen. Hän on Ruotsissa.

Árpád on unkarilainen. Hän on Unkarissa.

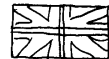
Paul on englantilainen. Hän on Englannissa.

Aino on turkulainen. Hän on Turussa.

Siv on tukholmalainen. Hän on Tukholmassa.

Zsolt on veszprémiäinen. Hän on Veszprémissä.

Mary on lontoolainen. Hän on Lontoossa.

*

– Onko Noriko venäläinen?

– Ei, hän on japanilainen.

– Onko hän Venäjällä?

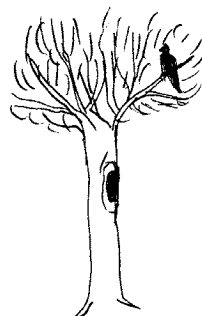
– Ei, hän ei ole Venäjällä, hän on Japanissa.

*

- Missä Päivi on?
- Hän on kukkakaupassa.
- Missä kukkakauppa on?
- Se on Jokikadulla.

*

- Missä lintu on?
- Se on ontossa puussa.

*

- Missä kala on?
- Se on vedessä, mutta järvi on jo jäässä.

*

- Mitkä ovat päässä?
- Suu, ikenet, silmät ja aivot ovat päässä.
- Mitä sanat ovat unkariksi?

*

- Onko isä olohuoneessa sohvalla?
- On, isä on olohuoneessa, mutta ei sohvalla, vaan nojatuolissa.
- Eikö koira ole keittiössä?
- Ei, se on eteisessä lattialla.

*

- Mistä sinä olet kotoisin?
- Olen kotoisin Suomesta, Rovaniemeltä.
- Missä Rovaniemi on?
- Se on Lapissa.

*

- Oletteko te kotoisin Lahdesta?
- Kyllä me olemme, mutta nyt minä olen jo espoolainen.

*

- Kuka on kotoisin Hampurista?
- Karl on kotoisin Hampurista. Hän on hampurilainen.

GYAKORLATOK

1. Unkari → unkarilainen

Suomi → !
 Ruotsi → !
 Sveitsi →
 Italia →
 Irlanti →

Norja →
 Viro →
 Tsekki →
 Kroatia →
 Eurooppa →

2. Missä on ... ?

A)

Outi – Oulu: *Outi on Oulussa.*

Kaija – Kuopio:

Kari – Kokkola:

Juha – Jyväskylä:

Heikki – Helsinki:

Tuomo – Turku:

Leena – Lappeenranta:

Lasse – Lahti:

Teuvo – Tampere:

Pia – Pori:

Seppo – Seinäjoki:

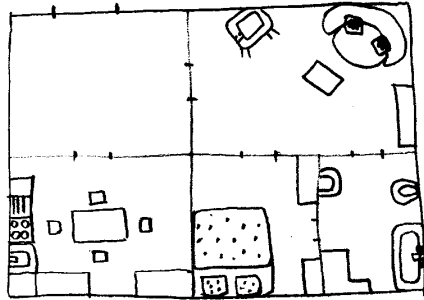
minä – ... :

B) *Outi on kotoisin Oulusta.*

3. Missä isä ja koira ovat?

- Onko isä olohuoneessa sohvalla?
- On, isä on olohuoneessa, mutta ei sohvalla, vaan nojatuolissa.

- Eikö koira ole keittiössä?
- Ei, se on eteisessä lattialla.

4. Kakukktojis

A magyar és a finn néha eltérően értelmezi a külső és a belső helyviszonyt. Egy kivétellel erre mutatunk példákat.

Hol?	Missä?	Honnan?	Mistä?
fejen	päässä	fejről	päästä
egyetem...	yliopisto...	egyetem...	yliopisto...
stadion ...	stadion...	stadion..	stadion...
megálló...	pysäkki...	megálló...	pysäkki...
főiskola...	korkeakoulu...	főiskola...	korkeakoulu...
konyha...	keittiö...	konyha...	keittiö...
Magyarország...	Unkari...	Magyarország...	Unkari...
Oroszország...	Venäjä...	Oroszország...	Venäjä...
Budapest...	Budapest...	Budapest...	Budapest...

ORSZÁGISMERET

Suomi, a tavak és az erdők országa

Finnország a tavak és az erdők országa. A finn táj legjellemzőbb ismertetői: a nyírfával vegyes fenyvesek egybefüggő zöld vonulatát megszakító tavak kékje, a sziklás dombok, s közöttük az irtással kialakított rétek, szántóföldek és települések, melyeket évszázadok alatt nemzedékek szívós munkájával hódítottak el a természettől. Suomi nevéhez – mintegy közhelyként – az ezer tó országa kifejezés kapcsolódik, ám ez igen pontatlan, hiszen a számítások szerint 188 000 az 500 m²-nél nagyobb tavak száma. A tavakat szigetek, öblök és szorosok teszik hatalmas labirintusrendszerre, melyeknek a partját apró nyaralók (*mökki-k*) és szaunák pettyezik.

A Finnország északi részén fekvő Lappi, azaz Lappföld a többitől eltérő, sajátos jellegű tája Suominak, melyet a tunturik, a 'tar hegyek' tesznek változatossá. A 99000 négyzetkilométer nagyságú terület az országnak csaknem egyharmadát teszi ki, a lakosság azonban igen gyér, s ők is nagyjából a sarkkörtől délre, Rovaniemi környékén élnek.

Az országot délről és délnyugatról határoló Finn-öböl partvidékét szigetek százai kísérik. Közülük a legismertebb a Délnyugat-Finnország és Svédország között fekvő Ahvenanmaa (svédül Åland) szigetcsoportja.

Finnország Svédországgal, Norvégiával és Oroszországgal határos, nyugaton a Botteni-öböl, délen a Finn-öböl határolja.

Finnország számokban:

Terület: 338 145 km²

Hossza észak–déli irányban (Hanko–Utsjoki): 1157 km

Szélessége kelet–nyugati irányban (Närpiö–Ilomantsi): 542 km

Legmagasabb pontja: Halti – 1328 m

Leghosszabb folyója: Kemijoki – 483 km

Legnagyobb tavai: Saimaa 1377 km²

Päijänne 1081 km²

Inarinjärvi 1040 km²

Pielinen 894 km²

Oulujärvi 887 km²

Legnagyobb szigetei:

Tengeri szigetek: Åland 685 km²

Kemiö 524 km²

Belső szigetek: Soisalo 1638 km²

A 100 m²-nél nagyobb szigetek száma kb. 179 000.

Időjárás: 2004-ben Helsinkiben a januári középhőmérséklet -5,7 °C, a júliusi 16, 6 °C, a lappföldi Sodankyläben pedig a januári -11,3 °C, a júliusi 16,2 °C volt.

Közigazgatás Finnországban:

Finnországban 1997 óta 5 régió (*lääni*) van, s ezek mellett Ahvenanmaa, azaz Åland külön közigazgatási egységet alkot. A régiók és székhelyeik a következők: Dél-Finnország – Hämeenlinna, Nyugat-Finnország – Turku, Kelet-Finnország – Mikkeli, Oulu megye – Oulu és Lappföld – Rovaniemi. A megyék 20 kisebb közigazgatási egységet, tartományt foglalnak magukba: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kelet-Uusimaa, Satakunta, Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Dél-Karjala, Dél-Savo, Észak-Savo, Észak-Karjala, Közép-Finnország, Dél-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Közép-Pohjanmaa, Észak-Pohjanmaa, Kainuu, Lappföld, Ahvenanmaa.

2001 elején 448 község (*kunta*) és ebből 109 város volt Finnországban.

Finnország lakosságának száma: 5 223 442.

Napjainkban egyre többen költöznek a nagyvárosokba, amelyek főleg Dél- és Nyugat-Finnországban találhatók, mivel ott több a munkalehetőség, mint Kelet- és Észak-Finnországban. Így az ország déli területei sűrűbben, míg a keleti és északi területek ritkábban lakottak.

Tájak, városok

Dél-Finnország középső részét Häme tartománya alkotja, ahol a hegyhátak és a dombok között folyók és tavak kéklenek. A tartomány és a régió központja Hämeenlinna, amelynek vára már a középkorban állt, s a körülötte kialakuló települést Pietari Brahe kormányzó 1639-ben várossá nyilvánította. Előnyös fekvésének köszönhetően – az ország egyik fő vasútvonala mellett, minden irányból jól megközelíthető helyen – mára nagyvárossá fejlődött. Jean Sibelius szülővárosa ma is sok látnivalót kínál a finn kultúra és képzőművészet iránt érdeklődőknek.

E régió területén fekszik az ország fővárosa, Vaasa Gustav svéd király által 1550-ben alapított Helsinki. A város eleinte csak lassan fejlődött, s bár kereskedelmi szempontból nem volt jelentős, a háborúk miatt jelentős katonai központnak számított. A város korábbi fekvése a Vantaa folyó torkolatában azonban kedvezőtlennek bizonyult, ezért 1640-ben délebbre, a mai belváros közelében fekvő Kruununkhakába helyezték át. I. Sándor cár 1812-ben tette meg Helsinkit az ország fővárosává, az egyetemet pedig 1827-ben költöztették át Turkuból Helsinkibe. A meginduló építési munkálatok vezetésével Johan Albrecht Ehrenströmöt és a német származású Carl Ludvig Engelt bízták meg. Helsinki hamarosan közigazgatási, helyőrségi központ és egyetemi város lett. A város fejlődésében fontos szerepet játszott a vasútvonal megépítése, 1862-ben Hämeenlinnáig, 1870-ben pedig Szentpétervárig. A XX. század elején csupán százazres lakosságú város különösen a második világháború után meginduló iparosítás nyomán vonzotta az északról és keletről elvándorlókat, s vált igazán nagyvárossá, az ország gazdasági, közigazgatási és kulturális központjává.

A régió kisebb és nagyobb városai szintén sok érdekes látnivalóval várják a turistákat. Helsinkit szinte körülöleli az elővárosból nagyvárossá terebélyesedett Espoo és Vantaa. Ez utóbbi a Finnországba repülővel érkezők számára vált ismerőssé, hiszen a nemzetközi repülőtér Vantaaban található. Espoo építészetiileg hívja fel magára a figyelmet a Tapiola nevű kertvárossal, illetve az Otaniemi városrészben működő Műszaki Egyetem hallgatói központjának szánt, ma továbbképzési és távoktatási feladatokat ellátó Dipoli nevű épü-

lettel, amely szinte belesimul a város központjában emelkedő sziklába és erdős ligetbe. De itt található a Tarvaspää nevű városrészben Akseli Gallen-Kallela egykori otthona, mely múzeumként működik.

A közeli Tuusula a finn művészet kiemelkedő képviselőinek, Eero Järnefeltnek, J. H. Erkkonak, Pekka Halonennek és Jean Sibeliusnak az emlékéét őrzi, Hvitträskben pedig a három építész, Saarinen, Gesellius és Lindgren egykori otthona látható.

A régióban számos középkori templom (Espoo, Hattula, Inkoo, Lohja, Tenhola) látható, amelyeket neves finn festők freskói díszítenek. Ez a vidék a finn üveggyártás központja, hiszen Riihimäki-ben és Nuutajärvi-ben készülnek a finn iparművészet világszerte ismert alkotásai. A Világörökség részévé vált Verla gyármúzeum mellett más településeken (Billnäs, Fagervik, Fiskars, Mustio) is látható a régi vashámor.

A régió keleti területén a finn történelemben is fontos szerepet játszó Porvoo városát látogathatjuk meg, melynek óvárosában kézműves műhelyeket, Runeberg kedvenc kávéházát vagy a vízparti faraktárakat láthatjuk. Porvoo a művészek városa is, hiszen itt volt előbb tanár, majd iskolaigazgató Johan Ludvig Runeberg, majd itt született a fia, Walter Runeberg, aki szobrász lett, Ville Valgren szobrász, a környéket is megörökítő festő, Albert Edelfelt, valamint a finn iparművészet egyik úttörője, Louis Sparre.

Ehhez a régióhoz tartozik a sportversenyekről ismertté vált Lahti, továbbá Dél-Karjala központja, a Saimaa hatalmas töredszerének kikötővárosa, Lappeenranta, ahonnan a Saimaa-csatorna vízi összeköttetést biztosít a Finn-öböl, és a vízeséséről nevezetes Imatra.

A *Nyugat-Finnországi régió* székhelye az ország legrégebbi városa, Turku, de ehhez a régióhoz tartozik Tampere és Jyväskylä is. Varsinais-Suomi, Pirkanmaa és Közép-Finnország változatos látványt kínál a látogatóknak, hiszen tengerpart, szigetvilág, folyók, dombok, tavak, szántóföldek és erdők tarkítják a vidéket. Turku történelmi látnivalói, a vár és a katedrális mellett idevonzzák a látogatókat a város érdekes és gazdag múzeumi és kiállítótermei, valamint Luostarinmäki kézműves múzeuma, amely szabadtéri múzeum, és amely a régi, kétszáz évvel ezelőtti Turkut idézi annak köszönhetően, hogy a városnak ez a része megmenekült a tűzvészől.

A Turku közelében található települések közül látnivalóival kiemelkedik a tengerparti fürdőhely, Naantali, amely az utóbbi időkben Tove Jansson Muumi (svédül Múmin) családjáról vált nevezetessé, továbbá Rauma régi, faházak belvárosával, amely a világörökség része lett. A 28 hektáron elterülő, 600 épületből álló városka a skandináv országok legnagyobb épen maradt faházak települése. A lakóházak egy része a XVIII. században épült, majd az 1820–30-as években folytatódott az építkezés, de a neoreneszánsz stílusú épületek többsége az 1890-es évekből való. Az öreg házakat mára rendbe hozták, s a kis városrész patinás lakóházaiban ma 800 lakos él. A legelevenebb és lenyűgözőbb mégis a piac környéke, ahol a régi időkre emlékeztető, korhűen berendezett kis boltokban kínálják a különböző portékákat. A házakon ott láthatjuk a régi cégeket. A városka egy része múzeumi terület, ahol a lakóházak berendezési tárgyainak, a hagyományos életmód eszközeinek, s a régi mesterségek kellékeinek bemutatása másfél évszázaddal röpi vissza a múltba a látogatókat.

Pori nevéhez ma már a világ minden részében a dzsesszfesztivál kapcsolódik, de a város könyvtárában működik a Magyar Irodalmi Központ, amely magyar nyelvű és magyar vonatkozású könyveket gyűjt.

Tampere természeti adottságai igen kedvezőek, hiszen két tó, a Pyhäjärvi és a Näsijärvi között, s a tavakat összekötő Tammerkoski zúgó mellett fekszik. A Tammerkoski-hidat Wäinö Aaltonen szobrai díszítik, míg a tamperei katedrális nevezetessége Hugo Simberg és

Magnus Enckell freskója. E szép természeti környezetben számos ipari létesítmény kapott helyet. Tampere ugyanakkor az írók és költők városa is, hiszen itt élt és alkotott Väinö Linna, Lauri Viita, Eeva-Liisa Manner és Yrjö Jylhä.

Jyväskylä Közép-Finnország (*Keski-Suomi*) központja. Gyorsan fejlődő iskolaváros, hiszen lakosságának csaknem a fele diák. A város központját a Jyväskyläi, a Harju, azaz dombhát és az ország egyik legszebb – régi, új és egészen modern épületekből álló – egyetemi kampusza uralja, melynek központi épületét Alvar Aalto tervezte. A Tourujoki két tavat, a Jyväskyläi és a Tuomiojärvi köti össze.

A város közelében található a világörökség részévé nyilvánított petäjävesi templom.

A Kelet-Finnországi régió központja Mikkeli. A régió a régi Észak-Karjala és Savo tartományt foglalja magába.

Észak-Karjala a kékelő dombok, a kristálytiszta vizű tavak, a zuhatagok, a titokzatos vadonerdők, a tiszta természeti környezet világa, amelynek szívében, a Pielinen-tó partján emelkedik a finn nemzeti hagyomány részévé vált hegycsúcs: a Koli, amely minden évszakban csodálatos látvánnyal várja a természet szerelmeseit. Tavasszal a madarak érkezése, nyáron a sok-sok mezei és vadvirág, a fenyvesek illata, a zamatos eper, a sokféle kulturális rendezvény, ősszel az úgynevezett *ruska-aika*, a színek káprázatos pompája, a gomba- és bogyószedés, a halászat és vadászat, vagy akár az őszi viharok a Pielinen-tó partján, amikor aranyszínű, de egyre gyengülő fény teszi lágyabbá a jeges partokat, és kíséri a délre tartó hattyúkat. Csodálatos élmény itt a tél is, amikor a napok egyre rövidülnek, és egyre hosszabb ideig tart a kékesszürke félhomály, s csak a hó világítja meg a kicsiny falvakat. Ilyenkor lehet élvezni a téli sportokat: a sífutás és lesiklás mellett akár a kutyaszánon vagy motoros szánon való közlekedést is ki lehet próbálni.

Aki felkapaszkodik a Koli csúcsára, az előtt kitarul a finn festészetben is annyiszor megörökített csodálatos panoráma. A Finn Erdészeti Kutatóközpont által működtetett Ukko nevű természetközpont gazdag kiállításokkal várja az érdeklődőket.

Patvinsuo és a Koli környéke nemzeti parknak a részét alkotja. A Koli erdei újjáélesztették a szénégetés mesterségét. Ez a vidék része a kalevalai runók szülőföldjének, de Kelet-Finnországban található a savonlinnai vár, az Olavinlinna, amely napjainkban nyaranta operafesztiváloknak ad otthont.

Kelet-Finnország egyik természeti látványossága a természetvédelmi területté nyilvánított Punkaharju, amely tavak között hosszan elnyúló, erdős dombhát.

A régióközponttá kinevezett Mikkeliben volt a második világháborúban Mannerheim marsall főhadiszállása, amire ma múzeum is emlékeztet. A város közelében Visulahti hatalmas szórakoztató parkja található, ahol kicsik és nagyok egyaránt találnak érdeklődésüknek megfelelő látnivalót a Dinoszauriában, a finn történelem nagyjait bemutató panoptikumban vagy az autómúzeumban.

A Kallavesi tó partján fekvő Kuopio Puijo nevű dombjának kilátótornyából megcsodálhatjuk a savoi tájat, majd a város piacán megízlelhetjük a *kalakukko* nevű helyi különlegességet, a hallal töltött rozskenyeret.

Észak-Karjala központja Joensuu, amely mára jelentős egyetemi központtá vált. Ilomant-siban található Finnország legnagyobb, fából készített ortodox temploma, de a kalevalai hagyományokat is méltóképpen őrzik a Runokylä (szó szerint Versfalú) nevű múzeumban. Lieksában a Pielinen Múzeumban – amely 70 épületből álló szabadtéri múzeum – nemcsak a környék építészetét, hanem egyúttal a favágók, famunkások életét és munkaeszközeit is megismerhetjük. A lieksai templom faszobrait Eeva Ryyänen szobrászművész készítet-

te. A művésznő saját műhelye és az általa készített, faragott templom a Paaterin kirkko a Pielinen-tó partján áll.

Outokumpuban – a finn ásványkincsek egyik fontos lelőhelyén – kő- és ásványfeldolgozó központ található, amely felnőttoktatással is foglalkozik. A vulkánikus kőzetben gazdag Juukában készülnek az országsszerre kedvelt kandallók.

Az *Oului régió* székhelye Oulu. Ide tartozik Észak-Pohjanmaa és Kainuu tartomány. Ez a terület átmenetet képez Észak és Dél növény- és állatvilága között, de nyugat-keleti irányban is nagy különbségek vannak a régió területén, hiszen a nyugati partvidék svéd hatás alatt állt, míg Kainuuban inkább az orosz hatás volt erős. A megye területén fekszik Kainuu tenger, az Oului-tó.

Oulu a Botteni-öböl partján, az Oulu folyó torkolatánál fekvő, 400 éves város, amely nemcsak ipari, hanem egyetemi város is. Számos múzeuma, szabadtéri múzeuma és a Tietomaa 'Tudásország' nevű központja – mely kísérleti megfigyelésekre és tudományos kutatásokra nevel – sok érdekes látnivalót kínál az érdeklődőknek.

Finnország keleti tartományában – ahol a Belgium nagyságú területen a lakosság nép-sűrűsége csupán 3,9 fő –, a természet tisztán és érintetlenül őrződött meg. A települések a tartomány 95%-át elfoglaló erdők mélyén húzódnak meg. A vadonerdőket tavak, mocsarak és dombok tarkítják. A földet hat hónapon át hó borítja. A természet pazar látnivalókkal ajándékozza meg az idelátogatókat az Oului-tó partján, Manamansalo természetvédelmi területén vagy a Vuokatti nevű hegy (itt *vaara*-nak nevezik) csúcsán, amely télen-nyáron síelők paradicsoma (nyáron főleg a sialagút biztosítja a téli sport kedvelőinek a síeléshez szükséges feltételeket).

Kainuu tartományban – Puolankában – található Finnország földrajzi középpontja. Kainuu az erdőből él, ami nemcsak a fakitermelésre, hanem az erdei és mocsári bogycok és gombák összegyűjtésére, s a tiszta és lélekben üdítő környezet turisztikai célokra való kihasználásra is vonatkozik. E vidék egyike a finn nemzeti eposz, a Kalevala szülőhazájának.

Kainuu székhelyén, a fenyőerdők mélyén rejtőzködő Kajaaniban bármerre lépünk, érezzük a természet közelségét. Amikor Pietari Brahe 1651-ben megalapította a várost, alig volt néhány tucat lakosa a Svédország keleti határán fekvő, várral is megerősített településnek. Az 1600-as években felrobbantott vár romjainak kicsiny szigetére ma a Kajaani folyón átívelő hídról juthatunk le. Az Oului-tóba igyekvő folyó hatalmas erejével és megkapó szépségével az egész várost uralja. A vizéből táplálkozó csatornán nyaranta a kátrányszállító csónakosok elevenítik fel a múlt egyik jellegzetes foglalkozását, a szénégetés termékének a vadon erdők sűrűjéből a tengerre való eljuttatását.

A város fontos helyet foglal el az irodalomtörténetben is, mivel az 1800-as években Kajaaniban volt körorvos Elias Lönnrot, aki orvosként és gyűjtőként sok ezer kilométernyi utat tett meg a kainuu-i vadonerdőkben és a távolabbi Karjala falvaiban, majd kajaani otthonának íróasztalán állította össze a Kalevala első változatát.

A Kajaani város szomszédságában lévő Paltaniemihez tartozó hövelői házban – mely egykor Elias Lönnroté volt – született 1878-ban a finn irodalom másik kiemelkedő egyénisége, Eino Leino.

Paltaniemi másik nevezetes látványossága az 1726-ban épült „képes templom”, amelyben Emanuel Granberg mennyezeti és falfreskói bibliai történeteket mutattak be az olvasni nem tudók számára.

A város kulturális életének színhelye a Kaukametsä nevű kulturális központ, amely

koncertteremnek, népfőiskolának, zeneiskolának és szállodának ad otthont, s az épület-együttes egy nyári színházat fog közre.

Kajaanit ma iskolavárosnak is szokás nevezni, hisz az egykori szeminárium (tanítóképző) mára az Oului Egyetem tanárképző főiskolájaként működik.

Önálló régió *Lappföld*, melynek székhelye Rovaniemi. Finnország legészakibb megyéjét külön fejezetben mutatjuk be a 7. leckében.

SZÓSZEDET

aivot	agy	käsi	kéz
appi	após (ipa)	lasi	üveg, pohár
apu	segítség	lattia	padló
askel	lépés	Lontoo	London
baletti	balett	lontoolainen	londoni
Eesti	Észtország	lyhyys	rövidség
eestiläinen	észt	lämpö	melegség, hőmérséklet
Englanti	Anglia	maa	föld
englantilainen	angol	maalaus	festés, festmény
ero	különbség	mennä	megy
eteinen	előszoba	metsä	erdő (messze)
hapan	savanyú	missä?	hol?
hiiri	egér	moni	sok
huone	szoba	muna	tojás (mony)
ien	íny	nimetön	névtelen; gyűrűsujj
ikä	kor (év)	nojatuoli	karosszék
ilta	este (fn.)	norjalainen	norvég
isä	apa (ős)	olohuone	nappali (szoba)
japanilainen	japán	ontto	üreges, odvas
jo	már	ostos	vásárlás
joki	folyó (Sajó)	parta	szakáll
jälki	nyom	pata	fazék
järvi	tó	patsas	szobor
jää	jég	puu	fa
kala	hal	pää	fej
katu	utca	päällys	huzat, fedél
kaupunki	város	päätös	elhatározás
keittiö	konyha	rakas	kedves
kevyt	könnyű	Ranska	Franciaország
kirkko	templom	ranskalainen	francia
kivi	kő	ruis	rozs
koira	kutya	ruotsalainen	svéd
kota	(lapp) sátor (ház)	Ruotsi	Svédország
koti	otthon (fn.)	saksalainen	német
kotoisin (+elat.)	vhová való	sana	szó
kotona	otthon	siili	sündisznó
kukkakauppa	virágbolt	silmä	szem
kurki	daru, madár	sohva	szófa
kyky	képesség, tehetség	suku	rokonság
käly	sógornó	suomalainen	finn

Suomi	Finnország	unkari	magyar (nyelv)
suu	száj	unkarilainen	magyar
sydän	szív (fn)	uutuus	újdontság
synty	születés	venäläinen	orosz
talvi	tél	veri	vér
talvinen	téli	vesi	víz
Tanska	Dánia	voi	vaj
tanskalainen	dán	ydin	velő
tunne	érzés	yliopisto	egyetem
tytär	lánya vkinek		

3. LECKE

NYELVTAN

7. § Az egyes szám genitivus használata (képzése l. 5. §)

Az egyes szám genitivus legfontosabb funkciója a birtokviszony kifejezése (l. 13. §), valamint a legtöbb névutó előtt a főnév genitivusba kerül.

A leggyakoribb, genitivusszal álló névutók:

	Honnan?	Hol?	Hová?
Hely- vagy időhatározó jelentésű, irányhármasság szerint többalakú névutók	luota	luona	luokse
	läheltä	lähellä	lähelle
	vierestä	vieressä	viereen
	rinnalta	rinnalla	rinnalle
	päästä	päässä	päähän
	sisältä	sisällä	sisälle
	sisästä	sisässä	sisään
	päältä	päällä	päälle
	jäljestä	jäljessä	jälkeen
	perästä	perässä	perään
	alta	alla	alle
	yltä	yllä	ylle
	ympäritä	ympäriillä	ympäriille
	keskeltä	keskellä	keskelle
	edeltä	edellä	eteen
	edestä	edessä	edestä
	kohdalta	kohdalla	kohdalle
	keskuudesta	keskuudessa	keskuuteen
	–	mukana	mukaan
Egyéb jelentésű vagy irányhármasság szerint egyalakú névutók	ohi, aikana, kanssa, kautta, kesken, läpi, perusteella, poikki, takia, tähden, vuoksi, yli, ympäri stb.		

A genitivust ezenkívül minőségjelzőként is használhatjuk pl. a *Helsingin yliopisto* 'Helsinki Egyetem' (tkp. 'Helsinki egyeteme'), *Unkarin hallitus* 'a magyar kormány' (tkp. 'Magyarország kormánya') típusú szerkezetekben, illetve melléknevek előtt fok- és mértékhatározóként, pl. *hirveän hyvä* 'szörnyen jó', *uskomattoman kallis* 'hihetetlenül drága' stb.

8.§ A hová? kérdésre felelő helyhatározó esetek

BELSŐ: illativus	KÜLSŐ: allativus
-(h)Vn, -seen	-lle

A) Az **allativust** a genitivus tövéhez illesztjük, pl. *kirja* → *kirjalle*, *pöytä* → *pöydälle*

B) Az **illativus** ragjainak a tőhöz illesztése:

1. Egy szótagú, hosszú magánhangzóra vagy diftongusra végződő szavakban a *-hVn* allomorfot használjuk pl.: *maa* – *maahan*, *suo* – *suohon* stb.
2. A *-Vn* allomorfot rövid magánhangzóra végződő szavakban az alanyeset tövéhez illesztve, valamint a nem hangzónyúlásos mássalhangzó végű szavakban a birtokos eset tövéhez illesztve használjuk. NB! Ha az *-i* végű szóban birtokos esetben az *-i*-ből *-e*- lesz, az illativusban is megtörténik ez a változás. Pl.: *talo* – *taloon*, *kukka* – *kukkaan*, *joki* – *jokeen*, de: *Helsinki* – *Helsinkiin*; *maalaus* (*maalaukse-n*) – *maalaukseen*, *tytär* (*tyttären*) – *tyttäreen*; tkp. ide tartozik a *nainen* (*naise-n*) – *naiseen*.
3. A *-seen* allomorfot a következő esetekben használjuk:
 - 1.1 Legalább két szótagú, hosszú magánhangzóra végződő szavakban, pl. *Espoo* – *Espooseen*, *harmaa* – *harmaaseen*.
 - 1.2 Hangzónyúlásos, nominativusban mássalhangzó végű szavakban a birtokos eset tövéhez illesztve, pl.: *huone* (*huonee-n*) – *huoneeseen*, *koe* (*kokee-n*) – *kokeeseen*, *patsas* (*patsaa-n*) – *patsaaseen*, *rakas* (*rakkaa-n*) – *rakkaaseen*.

NB! Az illativusban mindig erős fok van.

9.§ Az igék állító és tagadó ragozása jelen időben és az iger típusok

A) Az igeragok

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	-n	-mme (v. -taan/-tään)
2. személy	-t	-tte
3. személy	V (magánhangzónyúlás) v. –	-vat/-vät (v. azonos az egyes számmal)

B) Az igei tőtipusok – állító ragozás

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
elää 'él'	antaa 'ad'	juoda 'iszik'	mennä 'megy' / pestä 'mos'
elän	annan	juon	menen/pesen
elät	annat	juot	menet/peset
elää	antaa	juo	menee/pesee
elämme	annamme	juomme	menemme/pesemme
elätte	annatte	juotte	menette/pesette
elävät	antavat	juovat	menevät/pesevät

IV: -ta/-tä			
i + -ta/-tä	más mgh + -ta/-tä		e + -ta/-tä
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita 'szüksége van'	haluta 'akar'	pelätä 'fél'	paeta 'menekül'
tarvitsen	haluan	pelkään	pakenen
tarvitset	haluat	pelkää	pakenet
tarvitsee	haluaa	pelkää	pakenee
tarvitsemme	haluamme	pelkäämme	pakenemme
tarvitsette	haluatte	pelkäätte	pakenette
tarvitsevat	haluavat	pelkäävät	pakenevät

Az I. csoportba tartozó igeik infinitívusában és 3. személyű alakjaiban erős, 1. és 2. személyű alakjaiban gyenge fok van. A II. típusban nincsenek fokváltakozás alá eső igeik. A III. típusba tartozó ún. *-ele-* igeik a képző előtti mássalhangzó-kapcsolatban mutatnak fokváltakozást, mely a ragozás során végig megmarad, pl. *luetella* → *luettelen*, *luettelet*, *luettelee*, *luettelemme*, *luettelette*, *luettelevat*. A IV. típusba tartozó, fokváltakozás alá eső igeik infinitívusában gyenge, minden ragozott alakjában viszont erős fok található (ún. "fordított fokváltakozás", mely megnevezés a 3. személyű erős fokú alakok miatt ugyanolyan pontatlan, mint a névszótövek esetében volt, vö. 5. §).

A *nähdä* 'lát' és *tehdä* 'tesz, csinál' ige ragozása eltér a szabályostól (mert kéttövű igeik): *näen*, *näet*, *näkee*, *näemme*, *näette*, *näkevät* (*näkee*), ill. *teen*, *teet*, *tekee*, *teemme*, *teette*, *tekevät* (*tekee*).

Akárcsak a létige ragozása során, a beszélt nyelvben bármely ige esetében használható a Pl1 alak helyett az ún. passivumi forma (l. 31. §), valamint a Pl3 alakok helyett a Sg3 alak.

C) A tagadó igeragozás

A tagadó ige ragozása

Egyes szám	Többes szám
(minä) en	(me) emme
(sinä) et	(te) ette
hän/se ei	he/ne eivät

Az ige tagadása a tagadó ige ragozott alakjával + a főige ún. függő tövével történik. A függő tövet az egyes szám első személyű alakból a -n személyrag eltávolításával kapjuk meg. Pl.: *en elä, et anna, ei juo, emme mene, ette tarvitse, eivät halua (ei halua)* stb.

OLVASMÁNY

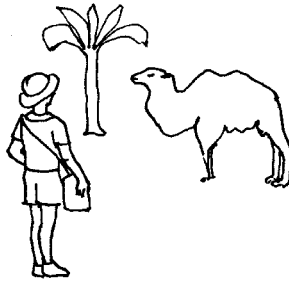
Matkustan ympäri maailmaa
laukussa leipää ja piimää vaan.
Jos mua hiukkasen onnistaa,
niin uuden ystävän saan.

Saavunpa keskele Unkarin maan
laukussa leipää ja piimää vaan.
Jos mua hiukkasen onnistaa,
niin uuden ystävän saan.

Kun sanon päivää,
hän sanoo jó napot,
kun sanon päivää,
hän sanoo jó napot.

– Mihin sinä matkustat?

– Minä haluan matkustaa koulun jälkeen moneen kauniiseen ja lämpimään maahan. En mene Himalajalle, mutta haluan lähteä esimerkiksi Afrikkaan. En pelkää siellä, mutta matka maksaa paljon.

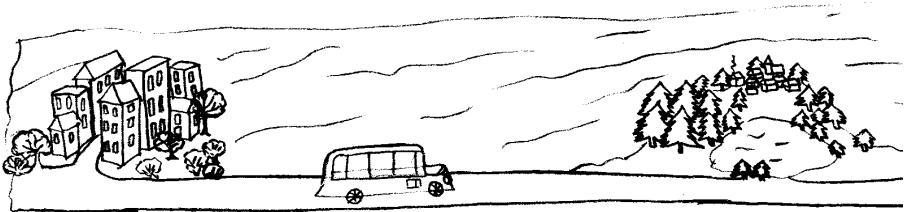
– Mihin te matkustatte?

– Me matkustamme talvella serkun luokse Lappiin. Siellä me hiihdämme. Aurinko paistaa, mutta lumi ei sula, koska yöllä ilma jäähtyy ja on aina pakkanen.

– Mihin Marja matkustaa?

– Hän lähtee perheen kanssa Kuhmalahdelle. Hän haluaa mennä maalle luonnon keskelle, pois kaupungista. Siellä voi uida puhtaassa järvessä.

GYAKORLATOK

1. Ragozza az igéket!

asua: asu-

juoda: juo-

Minä

.....

Sinä Helsingissä.

.....

Hän

.....

Me

.....

Te

.....

He

.....

mennä:

haluta:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Tagadja a mondatokat!

Minä olen suomalainen.

Sinä matkustat Lappiin.

Hän lähtee Afrikkaan.

Me uimme järvessä.

Te hiihdätte talvella.

He menevät maalle.

Aurinko paistaa.

Yöllä ilma jäähtyy ja on aina pakkanen.

3. A ragozott igealakból következtessen az infinitivusra!

matkustat →

en pelkää →

haluan →

hiihdämme →

en mene →

on →

4. Mihin Outi menee? Oulu: Outi menee Ouluun.

.....?	Kaija – Kuopio:	
.....?	Kari – Kokkola:	
.....?	Juha – Jyväskylä:	
.....?	Heikki – Helsinki:	
.....?	Tuomo – Turku:	
.....?	Leena – Lappeenranta:	
.....?	Lasse – Lahti:	
.....?	Teuvo – Tampere:	
.....?	Pia – Pori:	
.....?	Seppo – Seinäjoki:	
.....?	minä – ... :	

5. Alkosson mondatokat tetszés szerint a megadott szavakból!

Kuka? minä sinä hän me te he Marja Juha Riho	haluta	olla asua elää mennä matkustaa hiihtää lähteä uida	maailma maa Himalaja Afrikka Skandinavia Etelä-Eurooppa Suomi järvi joki yliopisto kirkko
---	--------	---	---

6. Írásgyakorlat. Egészítse ki a szavakat a megfelelő betűvel! e/ä

min... én	m...n...n	megyek	Hyv..... p...iv.....!	Jó napot!
sin... te	m...n...v....t	mennek	N...k...miin!	Viszontlátásra!
h...n ő	m...nn...	menni	Ant.....ksi!	Bocsánat!
m... mi	...l...n	élek	...i se... mit....n!	Semmi baj!
t... ti	...l...v...t	élnek	Mik... t...m... on?	Mi ez?
h... ök	...l.....	élni	Miss... is... on?	Hol van az apa?

ORSZÁGISMERET

Oktatási intézmények Finnországban

A kötelező iskolai oktatás 7 éves kortól tizenhat éves korig tart Finnországban, s ennek színhelye az általános iskola (*peruskoulu*). Ezt megelőzően azonban a finn gyerekek hat éves korukban iskolai előkészítőben tanulnak. Iskolára való felkészítést óvodák és általános iskolák egyaránt szerveznek. Az iskolai előkészítőben (*esiopetus*) való részvétel azonban nem kötelező.

A kilenc osztályos általános iskola hat osztálya alsó tagozat (*ala-aste*), három osztálya pedig felső tagozat (*yläaste*). Az általános iskolai oktatásban való részvétel kötelező és ingyenes. A helyi önkormányzatok biztosítják minden gyerek számára az iskolai étkezést, és nagyobb távolság esetén az iskolába utazást is. A gyerekeknek joguk van az anyanyelvükön, azaz a finn mellett a svéd vagy számi nyelven való tanuláshoz. A bevándorlók gyermekei előkészítő oktatásban és nyelvtanításban részesülnek.

Minden gyerek jogosult a saját lakókörzetének általános iskolájába járni. Ha azonban egy másik iskola oktatási kínálatát a szülők megfelelőbbnek tartják, akkor lehetőség van arra is, hogy a lakókörzettől távolabbi iskolát válasszanak a gyermek számára. Az általános iskolák nagy részében zene, nyelv vagy matematika tagozatos osztályokat is szerveznek. Az első idegen nyelvet 3. osztályban kezdik tanulni, a második 7. osztályban következik, de lehetőség van arra is, hogy 5. és 8. osztályban egy további idegen nyelvet is elkezdjenek a tanulók. Ha a gyerek nem tanul tovább középiskolában, akkor még egy évig tanulhat az általános iskola 10. osztályában.

Az általános iskola befejezése után gimnáziumba vagy szakközépiskolába jelentkezhetnek a diákok, s ezt a lehetőséget mintegy 60%-uk ki is használja. A gimnázium (*lukio*) három éves, de osztályok nincsenek, mert az oktatás kurzusszerű tanfolyamokból áll. Minden kurzus végén vizsgát kell tenni. Egyidejűleg csak néhány tárgyat tanulnak intenzíven egy-egy ciklusban. A tanrendet a diákok maguk alakítják ki, s döntenek el, milyen sorrendben veszik fel a kötelező és a választható tárgyakat. A gimnáziumi tanulmányok érettségivel (*ylioppilastutkinto*) zárulnak. Négy tárgyból kell érettségizni, amelyek közül az anyanyelv kötelező, emellett pedig három választott tantárgyból, amelyek a következők közül választhatók: második hazai nyelv, egy idegen nyelv, matematika, természettudományok. Érettségire egy évben kétszer, ősszel és tavasszal lehet jelentkezni. Az érettségi dolgozatokat egységesen írják, ill. értékelik.

A szakközépiskolai oktatás három-öt éves képzés, amely érettségivel vagy szakmai vizsgával zárulhat. Helsinkiben például több mint harminc szakképzési intézményben lehet szakmai – többek között műszaki, közlekedési, idegenforgalmi, vendéglátó-ipari, gazdasági és egészségügyi – végzettséget szerezni. Szakképzési középiskolák természetesen vidéken is nagy számban vannak. Gimnáziumból és szakközépiskolából egyaránt lehet jelentkezni a felsőoktatásba.

A felsőoktatás egyetemeken és főiskolákon zajlik. Finnországban 20 egyetemen (*yliopisto*) – három közigazgatási, 4 művészeti, 3 műszaki – és 30 szakfőiskolán lehet továbbtanulni.

ni. Finnország legjelentősebb egyetemi városa a főváros, ahol az ország legnagyobb egyeteme, az 1640-ben Turkuban alapított – később Helsinkibe áthelyezett – Helsinki Egyetem működik, amelynek bölcsészettudományi, teológiai, jogtudományi, orvostudományi, matematikai–természettudományi, magatartástudományi, államtudományi, mező- és erdőgazdasági, állatorvos-tudományi, biológiai és gyógyszerészeti kara is van. A Helsinki Egyetem hallgatóinak száma mintegy 38.000, s e létszámnak csaknem 60%-a nő. Finnország nagy egyetemi városai: Espoo, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu, Joensuu, Rovaniemi.

A műszaki oktatás részben egyetemeken, részben főiskolákon zajlik. E szakterület oktatásának fellegvára a Műszaki Egyetem, amelynek központja Espoóban van.

Finnországban felsőfokú szakmai oktatást a szakfőiskolákon (*amattikorkeakoulu*) lehet szerezni. Ezeken a főiskolákon a legkedveltebb szakok a szociális és egészségügyi, a műszaki és a közlekedési. A szakfőiskolákon az elméleti tárgyak mellett a szakmai gyakorlati ismeretek nagyobb szerepet kapnak.

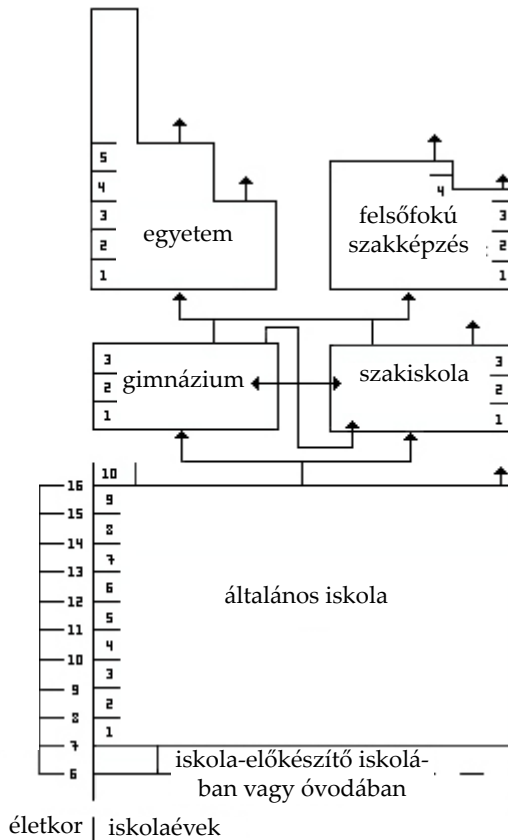
A művészeti egyetemek és főiskolák közül a legismertebb a Helsinkiben működő Képzőművészeti Akadémia, a Sibelius Akadémia, az Iparművészeti Főiskola és a Színházművészeti Főiskola.

Finnországban nagy múltú és jól szervezett a felnőttoktatás is, amely felnőttek gimnáziumaiban, népfőiskolákon (*kansanopisto*, *kansalaisopisto*) és munkásfőiskolákon (*työväenopisto*) történik. Ezekben az intézményekben az egyetemeken elfogadott képzést is lehet szerezni egy-egy tárgyból vagy szakterületből (diplomát azonban nem adnak ki), de nyelvi, művészeti, szakmai vagy szakképzést is nyújtanak. Emellett az egyetemek továbbképző intézetei is szerveznek különböző továbbképzéseket nemcsak diplomás alkalmazottak, hanem akár diplomás munkanélküliek számára is.

Finnországban az oktatás és kutatás a nemzeti stratégia egyik leghangsúlyosabb részterülete. Oktatásra jelenleg a GDP 7,8%-át fordítják, s ez kiemelkedő eredményekhez vezetett, amit többek között a 15 éves finn diákoknak az oktatás és az iskolán kívüli tanulás eredményességét mérő nemzetközi PISA-programban (Programme for International Students Assessment) nyújtott teljesítménye is visszaigazolt. E nemzetközi felmérés szerint a finn fiatalok olvasáskészsége és matematikatudása az OECD-országok között a legjobb. Mind az olvasástudás, mind a matematikában mért eredmények azt mutatják, hogy megfelelő oktatási módszerek alkalmazásával ezeken a területeken a problémamegoldó készség a jobb és gyengébb tanulóknál jelentős eredménykülönbség nélkül egyformán kialakítható.

Ugyanebben a felmérésben a finn diákok a természettudományok terén is a legjobbak közé kerültek, de az is kiderült, hogy problémamegoldó készségük az OECD-országok között a második legjobb, s csak igen kicsi (5%) azoknak a diákoknak a száma, akik ebben a korosztályban ezzel az alapkészséggel nem rendelkeznek.

A finn iskolarendszer

Kulturális intézmények Finnországban

A művészeti életnek is sokoldalú és színvonalas hálózata működik Finnországban. A finn művészeti élet központja természetesen az ország fővárosa, Helsinki, amely 2000-ben Európa egyik kulturális fővárosa volt. A kulturális élet azonban nemcsak az ünnepi évben és nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is színes és pezsgő.

Helsinki modern új Operaházzal büszkélkedhet, és itt működnek az ország legnevezebb színházai, a Finn Nemzeti Színház, a Helsinki Városi Színház, a svéd nyelvű Svenska Teatern és Lilla Teatern, amely finn és svéd nyelven egyaránt játszik. Finnország nagyobb városaiban szintén kedvelt és neves színtársulatok várják a színházlátogatókat.

A zenei élet színhelyei a koncerttermek, amelyek szintén minden városban megtalálhatók, s nem egy közülük modern és impozáns épületben kapott helyet.

A finn történelmi és képzőművészeti múzeumokkal külön is foglalkozunk, de a kulturális intézményekről szólva említsük meg, hogy az utóbbi években szinte divat lett Finnországban régi gyáregéleteket, épületegyütteseket kulturális intézménnyé alakítani. Helsinkiben például a Nokia egykori kábelgyára lett a XXI. századi finn kulturális élet egyik

nyüzsgő központja. Kiállításokat, koncerteket, tánc- és színházi előadásokat tartanak itt, de amatőr együtteseknek és művészeknek is helyet biztosítanak.

Turkuban egy régi dohánygyárat varázsoltak újjá a művészetek és a kultúra fellelővára, és hozták létre az Aboa Vetus & Ars Nova nevű történelmi és művészeti múzeumot, amely ma az ország egyik legmodernebb múzeumegyesütsége. Tamperében egy régi gépgyár épületeiből az ipari jelleg megőrzésével alakítottak ki nagy alapterületű múzeumközpon-tot, ahol az állandó és időszaki kiállítások mellett kávéház, étterem, művészeti bolt is csá-bítja hosszabb időzésre a látogatókat.

Helsinki egykori Teniszpalotájában ma kiállítások várják az érdeklődőket.

A kultúra és a tudomány népszerűsítését, s a kísérletező kedvű gyermekek és felnőttek szórakozását és tanulását szolgálja többek között a régebbi, szintén gyárepületből kiala-kított oulvi Tietomaa 'A tudás országa' nevű kulturális intézmény, ahol a látogatók inter-aktív módszerekkel ismerhetik meg az embert körülvevő világ titkait és csodáit. Hasonló intézmény a Helsinki szomszédságában, Vantaaban található Heureka nevű tudományos játszóház, ahol ki-ki kedvére válogathat az ügyességi vagy interaktív játékok, a planetárium vagy a tudományos szabadterei park látványosságai között.

Kedveltek a főváros közelében, az elővárosokban található kulturális intézmények, köztük a Malmintalo 'Malmi-ház' vagy a Kanneltalo 'Kannel-ház', amelyek egyúttal a fi-atalok művészeti nevelését is szolgálják.

A kulturális intézmények mellett említsük meg a fesztiválokat, amelyeket a leg-különbözőbb művészeti ágakban szerveznek, és amelyek télen és nyáron egyaránt nagy közönséget vonzanak. Ízelítőül felsorolunk néhány nevezetesebbet közülük.

Zenei fesztiválok: Järvenpää-n Sibelius-viikot ' Järvenpää-i Sibelius-napok', Imatra Big Band Festival 'Imatra Big Band Fesztivál', Kuhmon Kamaramusiikki 'Kuhmoi Kamarazenei Fesztivál', Kuopio tanssi ja soi 'Kuopio táncol és zenél', Kaustisen Kansanmusiikkifestivaalit 'Kaustineni Népzenei Fesztivál', Lahden Kansainvälinen Urkuviikko 'Lahti Nemzetközi Orgonahét', Naantalin Musiikkijuhlat ' Naantali Zenei Ünnepe', Pori Jazz, Turun musiikki-juhlat 'Turkui Zenei Ünnepe'.

Opera- és énekes fesztiválok: Savonlinnan Oopperajuhlat 'Savonlinnai Operaünnepe', Lasten Laulukaupunki (Salo) 'Gyermekek dalvárosa', Lohjan Tenoripäivät 'Lohjai Tenor-napok'. Gyermekek és felnőttek színházi fesztiválja és előadóművészeti fesztivál: Lasten ja nuorten teatteripäivät (Oulu) 'Gyermekek és fiatalok színházi napjai', Tampereen Teatteri-kesä 'Tamperei Színházi Nyár', Kajaanin Runoviikko 'Kajaani vershét'.

Helsinki fesztiválok: Helsingin Juhlaviikot 'Helsinki Ünnepe Hetek', Maailma kylässä-festivaali '(Helsinki- Kaisaniemi park) 'A világ a vendégünk', amely különböző országok kultúráját mutatja be.

A kétnyelvű Finnország és a finnországi nemzetiségek

Finnország svéd ajkú lakossága kb. 5,5 százalékot tesz ki, a 2004. évi adatok szerint számuk kb. 290.000. Az ország hivatalosan kétnyelvű, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az alig háromezres svéd lakosság minden hivatalos helyen használhatja az anyanyelvét,

az óvodától az egyetemig az oktatás svéd nyelven is igénybe vehető, a hadseregben svéd nyelvű egységek is vannak. Az iskolákban kötelező az ún. „második hazai” (nyelv), finnül *toinen kotimainen (kieli)* tanulása, ami a finn anyanyelvűek számára a svéd, svédek számára a finn. Az állami állások betöltéséhez kötelező a második hazai nyelvből nyelvvizsgát tenni. Kétnyelvűnek számít az a település, ahol a lakosság 8 %-a vagy legalább 3000 fő svéd ajkú. A kétnyelvű településeken az utcanévek és információs táblák kötelezően kétnyelvűek, a többi településen ez fakultatív. A táblákon az a nyelv van elöl, amelyik az adott településen a többséget alkotja. Svédek elsősorban a délnyugati vidékeken és Helsinki környékén élnek nagyobb számban. A kétnyelvűség keretében pl. a mozikban a külföldi filmeket mindkét nyelven feliratozzák. Hogy a sok szöveg ne takarja el a képet, néhány éve két külön kópiát használnak, és külön vetítéseket tartanak finn és svéd felirattal. Különleges státusza van a Turku és Svédország közötti, svédek lakta szigetvilágnak, Ålandnak (finnül *Ahvenanmaa*), mely autonómiát élvez. Az autonómia többek között abban is megnyilvánul, hogy szárazföldiek itt letelepedési jogot csak bizonyos feltételek teljesülése esetén kaphatnak; a szigeteknek saját bélyegük és zászlójuk van; az itteni fiatalokat nem vihetik el a szárazföldre katonai szolgálatra; egyedül itt nem kötelező a finn nyelv ismerete stb.

Néhány nagyobb város és tájegység neve svédül:

Helsinki – Helsingfors

Espoo – Esbo

Vantaa – Vanda

Tampere – Tammerfors

Turku – Åbo

Porvoo – Borgå

Oulu – Uleåborg

Pori – Björneborg

Vaasa – Vasa

Maarianhamina – Mariehamn

Uusimaa – Nyland

Finnország egyéb kisebbségei közül őslakosok a **számik**, más néven **lappok**. Összlétszámuk mintegy 80 ezer, Finnországon kívül Norvégiában, Svédországban és Oroszországban élnek. A finnországi lappok kb. ötezen vannak, három nagyobb nyelvjárást beszélnek: az északi vagy norvég-lappot, a kolta-lappot és az inari-lappot, amely az egyetlen nyelv, amit Finnországon kívül máshol nem beszélnek. A három nyelvjárás beszélői csak nagy nehézségek árán értik meg egymást. A lappok kis létszámuk és nyelvjárási megosztottságuk miatt nehezebb helyzetben vannak, mint a svédek, így pl. az anyanyelven történő hivatalos ügyintézés és az iskolai oktatás sem megoldott. Bár az utóbbi időben sokat javult a helyzet, még mindig nagy gond az őslakosok nyelvi és kulturális egyenjogúságának biztosítása. Ma már lehetőség van a hivatalokban, bíróságokon, önkormányzatoknál tolmács segítségével ügyet intézni; az alapfokú oktatás teljes egészében anyanyelven folyik, a felső tagozattól kezdve azonban a számi nyelvet már csak tantárgyként tanulják, s a szaktárgyakat finnül. Ugyanakkor a finnországi számik is járhatnak számi nyelvű középiskolába Kautokeino-ban (számiul Gouvdageidnu), Norvégiában. Számi szak van az Oului Egyetemen, ahol anyanyelvi tanárokat és kutatókat képeznek, ezenkívül a Helsinki Egyetem finnugor szakán

is tanítanak leendő kutatóknak számít. Az Inariban működő Inari Intézet a lapp kultúra terjesztését vállalta magára. A számik hagyományos foglalkozása a réntenyésztés, ami korábban félnomád életmódot kényszerített művelőire. Ma a réntenyésztők is letelepült életmódot folytatnak, és motoros szánon kísérik a rénszarvast a legelőkre. A lappoknak egy külön rétegét jelentik ma már az ún. city-számik, akik magasan képzett értelmiségiek, nagyvárosokban laknak, és a hagyományos számi életmód és kultúra érdekében fejtik ki tevékenységüket.

Finnország másik jelentős kisebbségét alkotják a **romák**, akiknek a száma kb. a lap-pokéval megegyező. A finnországi cigány nők díszes ruhát hordanak, viseletük messziről felismerhető: földig érő sötét (általában fekete vagy sötétkék) bársonyszoknya, világos (leggyakrabban fehér, rózsaszín vagy világoskék) selyemblúz, és rengeteg, aranyból és ezüsből készült dísz. Mivel az ilyen ruha igen sokba kerül, minden roma nő egy teljes öltözetet az állam költségére készíttethet el. A romák is igyekeznek őrizni nyelvüket és hagyományos kultúrájukat, de létszámuk miatt, valamint mivel nem számítanak őslakosnak, még nehezebb helyzetben vannak e szempontból, mint a számik.

Oroszok leginkább a keleti országrészekben és a fővárosban élnek, számuk 2005-ben hivatalosan 24.000 volt, ám valószínűleg ennél többen vannak, különösen mióta az utazás könnyebbé vált. Sok a vegyes házasság, ahol a feleség orosz, a férj finn. Az ilyen házasságból származó gyermekek általában kétnyelvűek, de finnek vallják magukat.

Az utóbbi években Finnország is befogadó országgá vált, sok politikai és gazdasági **menekült** érkezett pl. Afganisztánból, Vietnamból, Szomáliából. Az éves befogadási kvóta 2001 óta 750 fő. 2004-ben Finnországban összesen 25.114 menekült élt. Az ideiglenesen Finnországban tartózkodó, nem turista külföldiek száma ugyanebben az évben százezer fölött volt, közülük sokan valójában menekültek. A szomáliaiak pl. 1990-ben még csak 44-en voltak, 2004-ben viszont már 8.209-en, az afgánok létszáma négy év alatt (2000–2004 között) 386-ról 1.588-ra emelkedett. Az ideiglenesen Finnországban tartózkodók összlétszáma az 1990-es 26.255-ről 2005-ben valamivel több mint 114.000-re emelkedett. Az Európai Unió országaiból érkezők száma is megnőtt, elsősorban a balti államokból érkeznek sokan: 2005-ben a nyelvi nehézségeket is könnyedén leküzdő észtek száma 15.400 fölött volt. A Finnországban élő magyarok vagy házasság útján jutottak új hazájukba, vagy munkavállalóként, ez utóbbiak főleg zenetanárok és orvosok.

SZÓSZEDET

aikana	idején	koulu	iskola
aina	mindig	kukka	virág
alla	alatt	kun	amikor (ho-)
alle	alá	laukku	táska
alta	alól	leipä	kenyér
asua	lakik	luetella	felsorol
aurinko	nap	lumi	hó
edelle	elé	luokse	-hoz/-hez/-höz
edellä	előtt, elöl	luona	-nál/-nél
edeltä	elől	luonto	természet
edessä	előtt	luota	-tól/-től
edestä	elől	lähelle	közelbe
elää	él	lähellä	közel
esimerkiksi	például	läheltä	közelről
haluta	kíván, akar	lähteä	(el)indul
harmaa	szürke	lämmín	meleg
hiihtää	síel	läpi	át
ilma	levegő, időjárás, idő	maailma	világ
jos	ha	maksaa	fizet, vmibe kerül
juoda	iszik	matka	utazás
jäljessä	nyomában	matkustaa	(el)utazik
jäljestä	nyomából	mihin?	hova?
jälkeen	után	mukana	-val/-vel, együtt
jäähtyä	(le)hűl	nainen	nő
kadota	eltűnik (hagy)	ohi	mellette el
kanssa	-val/-vel, együtt	onnistaa	szerencséje van
kaunis	szép	paistaa	süt
kautta	át, keresztül	pakkanen	fagy (fn)
keskelle	középre	pelkkä	tiszta, csupa
keskellä	középen	perhe	család
keskeltä	középről	perusteella	vmi alapján
kesken	közepette	perässä	hátul, mögött
keskuudessa	között	perästä	mögül
keskuudesta	közül	perään	mögé
keskuuteen	közé	pestä	mos
kirja	könyv	piimä	író, kefir
koe	vizsga	poikki	át, keresztül
kohdalla	közelében	pois	el, tova
kohdalle	közelébe	puhdas	tiszta
kohdalta	közeléből	päivä	nap

päähän	távolságra	takia	végett, -ért, miatt
päässä	távolságban	talo	ház
päästä	távolságból	tarvita	szükség van vmire
pöytä	asztal	tähden	-ért, miatt
rinnalla	mellett	uida	úszik
rinnalle	mellé	viereen	mellé
rinnalta	mellől	vieressä	mellett
saada	kap; szabad, -hat/-het	vierestä	mellől
saapua	érkezik	voida	tud, -hat/-het
sanoa	mond	vuoksi	-ért, érdekében
serkku	unokatestvér	yli	felett, keresztül
sisälle	be	ylle	föle
sisällä	bent	yllä	fölött
sisältä	bentről	yltä	fölül
sisässä	belsejében	ympäri	körül
sisästä	belsejéből	ympäriille	köre
sisään	be(felé); tessék (kopogásra)	ympäriltä	mellől
sulaa	olvad	ystävä	barát
suo	mocsár		

4. LECKE

NYELVTAN

10.§ A) A finn tőszámnevek és ragozásuk genitívusban és partitívusban

A finnben a számneveket – mint a jelzett szó előtt álló jelzőt mindig – egyeztetni kell a jelzett szóval. Az összetett számnevek minden tagját külön kell ragozni, s ez rendkívül hosszú alakokat eredményez; a gyors beszédben és különösen a sportkommentátorok nyelvében éppen ezért kezd terjedni az a szokás, hogy az ilyen számneveknek csak az utolsó tagját ragozzák.

	Nominativus	Genitivus	Partitívus
1	yksi	yhden	yhtä
2	kaksi	kahden	kahta
3	kolme	kolmen	kolmea
4	neljä	neljän	neljää
5	viisi	viiden	viittä
6	kuusi	kuuden	kuutta
7	seitsemän	seitsemän	seitsemää
8	kahdeksan	kahdeksan	kahdeksaa
9	yhdeksän	yhdeksän	yhdeksää
10	kymmenen	kymmenen	kymmentä
11	yksitoista	yhdeksitoista	yhtätoista
12	kaksitoista	kahdeksitoista	kahtatoista
stb.			
20	kaksikymmentä	kahdenkymmenen	kahtakymmentä
21	kaksikymmentäyksi	kahdenkymmenenyhden	kahtakymmentäyhtä
22	kaksikymmentäkaksi	kahdenkymmenenkahden	kahtakymmentäkahta
stb.			
30	kolmekymmentä	kolmenkymmenen	kolmeakymmentä
40	neljäkymmentä	neljäkymmenen	neljääkymmentä
stb.			
100	sata	sadan	sataa
101	satayksi	sadanyhden	sataayhtä

	Nominativus	Genitivus	Partitivus
110	satakymmenen	sadankymmenen	sataakymmentä
111	satayksitoista	sadanyhentoista	sataayhtätoista
120	satakaksikymmentä	sadankahdenkymmenen	sataakahtakymmentä
122	satakaksikymmentäkaksi	sadankahdenkymmenenkahden	sataakahtakymmentäkahta
130	satakolmekymmentä	sadankolmenkymmenen	sataakolmeakymmentä
stb.			
200	kaksisataa	kahdensadan	kahtasataa
201	kaksisataayksi	kahdensadanyhden	kahtasataayhtä
210	kaksisataakymmenen	kahdensadankymmenen	kahtasataakymmentä
stb.			
1000	tuhat	tuhanen	tuhatta
1100	tuhatsata	tuhanensadan	tuhattasataa
1200	tuhatkaksisataa	tuhanenkahdensadan	tuhattakahtasataa
2000	kaksituhatta	kahdentuhat	kahtatuhatta
2200	kaksituhattakaksisataa	kahdentuhatkahdensadan	kahtatuhattakahtasataa
stb.			

10.§ B) A finn sorszámnevek és ragozások

	Nominativus	Genitivus	Partitivus
1	ensimmäinen	ensimmäisen	ensimmäistä
2	toinen	toisen	toista
3	kolmas	kolmannen	kolmatta
4	neljäs	neljännen	neljättä
5	viides	viidennen	viidettä
6	kuudes	kuudennen	kuudetta
7	seitsemäs	seitsemännen	seitsemättä
8	kahdeksas	kahdeksannen	kahdeksatta
9	yhdeksäs	yhdeksännen	yhdeksättä
10	kymmenes	kymmenennen	kymmenettä
11	yhdestoista	yhdenentoista	yhdetätoista
12	kahdestoista	kahdenentoista	kahdetätoista
stb.			
20	kahdeskymmenes	kahdennekymmenennen	kahdetakymmenettä
21	kahdeskymmenesensimmäinen / kahdeskymmenesyhdes	kahdennekymmenennenen-simmäisen / kahdennekymmenennenyhdennen	kahdetakymmennettäen-simmäistä / kahdetakymmenettäyhdetä

	Nominativus	Genitivus	Partitivus
22	kahdeskymmenestoinen / kahdeskymmeneskahdes	kahdennenkymmenennentoisen / kahdennenkymmenennenkahdennen	kahdettakymmennettäkahdetta / kahdettakymmennettätoista
stb.			
30	kolmaskymmenes	kolmannenkymmenennen	kolmattakymmenettä
40	neljäskymmenes	neljännenkymmenennen	neljättäkymmenettä
stb.			
100	sadas	sadannen	sadatta
101	sadasensimmäinen / sadasyhdes	sadannenyhdennen / sadannenyhdennen	sadattaensimmäistä / sadattayhdettä
110	sadaskymmenes	sadannenkymmenennen	sadattakymmenettä
111	sadasyhdestoista	sadannenyhdennentoista	sadattayhdettätoista
120	sadaskahdeskymmenes	sadannenkahdennenkymmenennen	sadattakahdettakymmennettä
122	sadaskahdeskymmeneskahdes / sadaskahdeskymmenestoinen	sadannenkahdennenkymmenennenkahdennen / sadannenkahdennenkymmenennentoisen	sadattakahdettakymmennettäkahdetta / sadattakahdettakymmennettätoista
130	sadaskolmaskymmenes	sadannenkolmannenkymmenennen	sadattakolmattakymmennettä
stb.			
200	kahdessadas	kahdennensadannen	kahdettasadatta
201	kahdessadasensimmäinen / kahdessadasyhdes	kahdennensadannenensimmäisen / kahdennensadannenyhdennen	kahdettasadattaensimmäistä / kahdettasadattayhdettä
210	kahdessadaskymmenes	kahdennensadannenkymmenennen	kahdettasadattakymmennettä
stb.			
1000	tuhannes	tuhannennen	tuhannetta
1100	tuhannessadas	tuhannennensadannen	tuhannettasadatta
1200	tuhanneskahdessadas	tuhannennenkahdennensadannen	tuhanettakahdettasadatta
2000	kahdestuhannes	kahdennentuhannennen	kahdettatuhanetta
2200	kahdestuhanneskahdesadas	kahdennentuhannennenkahdennensadannen	kahdettatuhanettakahdettasadatta
stb.			

11.§ A partitivus

A partitivus (részelő eset) a finn esetrendszer egyik legfontosabb tagja. A finn nyelvet szinte teljesen áthatja a rész–egész viszonyban való gondolkodás, így amikor nem egy hal-maz minden eleméről, teljes egészéről beszélünk, partitivist kell használnunk. Tipikusan ilyenek az alanyesetű mennyiségjelzős szerkezetek, melyekben a jelölt mindig partitivusba kerül (pl. *kuusi muna* 'hat tojás'). A partitivus kifejezheti a részleges vagy tagadott tárgyat (l. 18. §), illetve a részleges vagy tagadott alanyt is. A partitivist használhatjuk még hasonlító szerkezetekben (l. 16. §).

A partitivus ragjai: *-a/-ä, -ta/-tä, -tta/-ttä*. A partitivus ragja előtt a fokváltakozás alá eső szavakban mindig olyan fokot használunk, mint a nominativusban. Amelyik névszónak van mássalhangzós töve, ott ahhoz kell illeszteni a ragot, pl. *kieli* → *kieltä* 'nyelv'

A névszói tőtípusok a partitivus létrehozása szempontjából

	-a/-ä	-ta/-tä	-tta/-ttä
Rövid <i>-a, -ä, -o, -ö, -u, -y</i> végű szavak	kunta: kuntaa, isä: isää, ero: eroa, lämpö: lämpöä, katu: katua, källy: källyä	–	–
Genitivusban <i>-e</i> -re váltó <i>-i</i> végű tövek	talvi: talvea, joki: jokea	NB! käsi: kättä, lumi: lunta, kieli: kieltä, suuri: suurta	–
Genitivusban az <i>-i</i> -t megtartó tövek	äiti: äitiä, kahvi: kahvia	–	–
Két magánhangzóra vagy diftongusra végződő egy vagy több szótagú tövek	–	maa: maata, vapaa: vapaaata, suo: suota, yö: yötä, huomio: huomiota	–
<i>-l, -r, -t, -n</i> végű tövek(kivéve: <i>-nen</i> végű szavak)	–	askel: askelta, tytär: tytärtä, olut: olutta, sydän: sydäntä, hapan: hapanta	–
<i>-nen</i> végű szavak	–	talvinen: talvista	–
<i>-as/-äs, -is, -os/-ös, igéből képzett -us/ys</i> végű szavak	–	rakas: rakasta, varis: varista, ostos: ostosta, päälys: päällystä	–
Melléknévből képzett (V+) <i>us/ys</i> végű szavak	–	uutuus: uutuutta lyhyys: lyhyttä	–
<i>-e</i> végűek	–	–	huone: huonetta

A személyes névmások partitivusa

minä: minua	me: meitä
sinä: sinua	te: teitä
hän: häntä	he: heitä

A kérdő névmások partitivusa

mikä: mitä
kuka: ketä
ketkä: keitä

A mutató névmások partitivusa

tämä: tätä	nämä: näitä
tuo: tuota	no: noita
se: sitä	ne: niitä

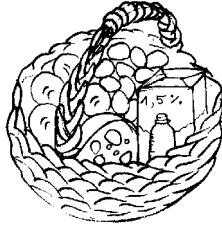
OLVASMÁNY

- Tiedätkö, mikä Pekan puhelinnumero on?
- Lankapuhelin vai kännykkä?
- Sekä että.
- Lankapuhelimen numero on 09-371 542 ja kännykän numero on 040-698 2130.
- Kiitos. Nyt voin heti soittaa hänelle.

Ruokakaupassa:

- Päivää.
- Päivää.
- Saanko kaksi litraa kevytmaitoa ja vähän tätä juustoa?
- Paljonko juustoa?
- Noin 200 grammaa.
- Tässä, ole hyvä. Tuleeko muuta?
- Kyllä, haluan vielä kuusi muna ja neljä ruissämpylää.
- Anteeksi, montako sämpylää?
- Neljä. Mitä ne kaikki maksavat yhteensä?

- Hetkinen. 6 euroa 25 senttiä.
- Olkaa hyvä. Tässä on 10 euroa.
- Kiitos ja takaisin tulee 3 euroa 75 senttiä.
- Kiitos.

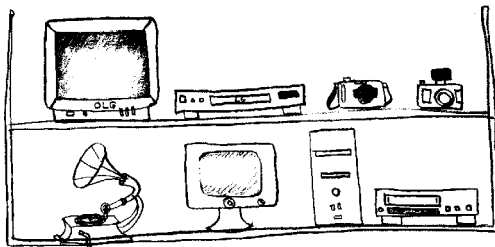

Kirjakaupassa:

- Huomenta.
- Huomenta.
- Paljonko pieni suomi-unkari-suomi-sanakirja maksaa? Onko se kovin kallis?
- Kyllä se on aika kallis. Se maksaa 21 euroa.
- Ei voi mitään. Voinko saada kaksi sanakirjaa?
- Kyllä. Kahden hinta on sitten 42 euroa.
- Hyvä on. Tässä on tasaraha.
- Kiitos. Ja tässä ovat kirjat.
- Kiitos.

Elektroniikkaliikkeessä:

- Hei.
- Hei.
- Tuolla näyteikkunassa on monta uutta televisiota. Maksaako se iso taulutelevisio todella 2500 euroa?
- Kyllä maksaa. Kiinnostaako sinua jokin muu laite? Nyt on monta edullista tarjousta, esimerkiksi DVD-soittimet 119 euroa, digikamerat 159 euroa ja kannettavat tietokoneet vain 599 euroa.
- Kallista on niinkin. Kiitos, minä vain vielä hiukan katselen.

GYAKORLATOK

1. Számoljunk!

Paljonko on viisi plus kaksi? (5 + 2) – Se on seitsemän.
Paljonko on yhdeksän miinus kuusi? (9 – 6) – Se on kolme.
Paljonko on neljä kertaa kolme? (4 × 3) – Se on kaksitoista.

6 + 17	33 + 13	8 + 21	45 + 3
100 – 10	54 – 5	82 – 60	77 – 7
4 × 5	6 × 6	7 × 8	2 × 2

2. Folytassa!

Tammikuu	on	vuoden ensimmäinen	kuukausi. (Január az év első hónapja.)
Helmikuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Maaliskuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Huhtikuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Toukokuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Kesäkuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Heinäkuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Elokuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Syyskuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Lokakuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Marraskuu	on	vuoden.....	kuukausi.
Joulukuu	on	vuoden.....	kuukausi.

3. Írja be a hiányzó alakokat a példának megfelelően!

Infinitivus	Ragozott alak	Tagadó forma	Kérdés
haluta	haluat	et halua	haluatko?
			tiedätkö?
	soittaa		
saada			saanko?

Infinitivus	Ragozott alak	Tagadó forma	Kérdés
			tuleeko?
	maksavat		
			voinko?
	on		
	katselen		

4. A mértékegységek. Ne feledkezzen meg a partitivusról!

1 euro 10 €

1 sentti 25 s

1 kilo 3 kg

1 gramma 200 g

1 litra 4 l

1 desilitra 2 dl

1 kilometri 5 km

1 metri 4 m

1 sentti(metri) 15 cm

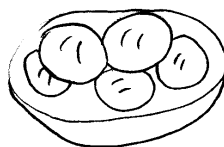
1 millimetri 5 mm

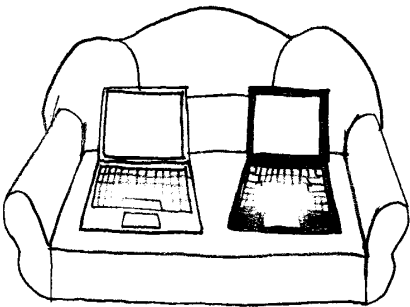
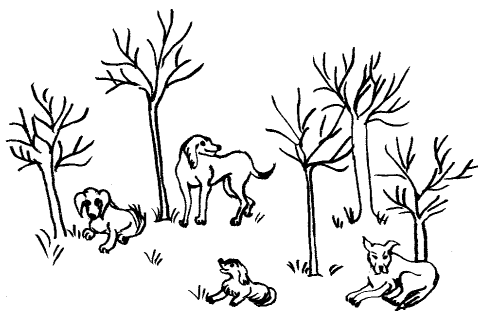
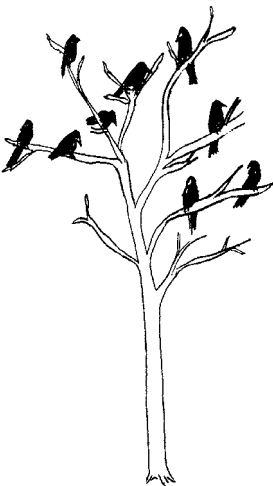
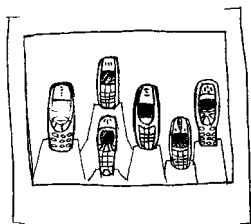
5. Nominativus – partitivus

apu	
	euroa
harmaa	
	lunta
maa	

muu	
	juustoa
sämpylä	
	sanakirjaa
uusi	

6. Montako on?

ORSZÁGISMERET

Iparművészet

Bár a finn iparművészet története csak a XIX. század vége felé kezdődik, a népművészetnek és a háziiparnak mindig is gazdag hagyománya volt Finnországban, amely nemcsak az őskori ékszer- és kerámiakészítést foglalja magába, hanem a középkori egyházi hímzéseket vagy a XVIII. század üvegfüvőinak munkáit is. E művészeti ág fejlesztése érdekében az 1870-es években a nemzeti fellángolás hatására céltudatos szervezési, képzési és kiállítási tevékenységbe fogtak. 1875-ben megalapították a Finn Kézműves és Formatervezési Társaságot, amely már az alapítás évében gondozásába vette az 1871-ben szervezett Szobrásziskolát (a mai iparművészeti főiskolát) és ennek iparművészeti gyűjteményét (a mai Iparművészeti Múzeumot). Az egyesület működésének első évében már iparművészeti kiállításokat szervezett. FANNY CHURBERG kezdeményezésére a kézimunka és a népművészet fejlesztésére 1879-ben megalapították a Suomen Käsityön Ystävät (a Finn Kézműves-ség Barátai) nevű egyesületet. A következő években az iparművészet és a népművészet e kezdeményezések ellenére jelentéktelen maradt; jórészt a külföldi minták utánzásában és ismételésében merült ki.

Az áttörés az 1890-es években történt a nemzeti romantikától áthatott szecessziós stílus hatására. Az irányt a svéd LOUIS SPARRE (1863–1964) és a belga W. FINCH (1854–1930) jelölte ki. Sparre alapította (1897–1902) az Iris gyárat Porvooban, ahol az általa tervezett bútorokat és kerámiát gyártották. A finn úttörők közül a legjelentősebb AKSELI GALLEN-KALLELA (1865–1931) volt, aki jelentős hatást gyakorolt az iparművészet több ágára is (bútorok, ékszerek, faliszőnyegek). A GESELLIUS, LINDGREN & SAARINEN építészeti iroda (Helsinki 1897–1905) is meghatározó módon járult hozzá a lakberendezési kultúra fejlődéséhez (pl. Hviträsk 1902–3). Akseli Gallen-Kallela például 1900-ban készítette *Liekki 'Láng'* nevet viselő faliszőnyegét.

A finn iparművészet szecessziós áttörésének megkoronázását jelentette Finnország sikere az 1900-as párizsi világkiállításon. E korszakot később a stílusutánzások kora (a neorokokó, a neobarokk stb.) törte meg.

Ekkoriban azonban még mindig nem értékelték különösebben az iparművészetet. Az iparművészeti iskolában tanult művészek 1911-ben megalapították e művészeti ág helyzetének javítása érdekében a Díszítőművészek (ma ipari művészet) Szövetségét, az Ornamot. Az iparművészet az első világháborút követő időszakban vált a többi művészeti ággal egyenrangúvá Finnországban.

Az 1920-as években e művészeti ág a klasszicizmustól, az 1930-as években pedig a funkcionalizmustól kapott új lendületet. Ekkoriban a finn iparművészet az ország kései iparosodása miatt inkább csak művészi kézműves munka volt. A vezető tervezők, mint a sokoldalú lakberendező és üvegtervező, ARTTU BRUMMER (1891–1951) jórészt finoman kimunkált egyedi darabokat készítettek.

A sorozatgyártás csak az 1920-as évek végén kezdte érdekelni a tervezőket. Ebben az élenjárók közé tartozott WERNER WEST (1890–1959). Az 1930-as években a funkcionalizmus jegyében nagy lendületet kapott a sorozattermelés. A legkiemelkedőbb egyéniség ALVAR

AALTO (1898–1976) volt. Az ő iparművészeti alkotásainak értékesítésére alapították Finnország nemzetközileg is legismertebb bútorüzletét, az Artekét. Alvar Aalto ismert hajlított bútorainak egyike a *Paimio* nevű asztal (1929–33) és karosszék (az 1930-as évekből), de ugyanebben az évtizedben (1937) készítette világszerte ismert *Savoy* nevű vázáját is.

Az 1920–1930-as években egyes ipari üzemek, mindenek előtt az Arabia (1874-ben alapították) úgy járult hozzá a színvonalas formatervezés támogatásához, hogy maga is jól képzett tervezőket alkalmazott. Az 1939-es New York-i világkiállításon Finnország nagy nemzetközi elismerést vívott ki, mindenek előtt az Aalto tervezte pavilonnal.

Az iparművészeti tervezés – bár valamelyest visszaszorult – a második világháború alatt, de teljesen nem szakadt meg. A textilművészek a nehéz időkben új anyagokhoz folyamodtak: pl. GRETA SKOGSTER (1900–94) nyírfahéjból és papírból készített tapétákat, DORA JUNG (1905–80) pedig bútorszövetből, más alkotásait fonott papírszálból állította elő.

A háborús évek után a szunnyadó energiák felszabadultak, amelynek nyomán a finn iparművészet reneszánszát élte, ez volt az ún. „aranyévek” ideje. A Modern Finnish Design ‘az új finn tervezőművészet’ az 1950–60-as években nagy nemzetközi sikereket aratott, pl. a Milánói Triennálékon 1951–1960 között. E nemzetközi sikereken felbuzdulva az ipari üzemek egyre több tervezőművészt foglalkoztattak.

A finnek eredményei elsősorban az esztétikailag kifinomult és hangsúlyozottan egy-szeri termékek gyártásán alapultak, s ez a korszak volt egyértelműen a „sztár formatervezők” kora. A vezető iparművészek közé tartozott többek között az üvegtárgyairól ismert TAPPIO WIRKKALA (1925–85) és TIMO SARPANEVA (1926). Ezzel egyidejűleg azonban a használati tárgyak sorozatgyártása is megerősödött, amelynek nagyszerű példája KAJ FRANCK (1911–89) *Kilta* nevű készlete. A legismertebb üvegtárgyakat és kerámiákat az Iittala és a Nuutajärvi üvegyár, valamint az Arabia gyár készíti.

Az iparművészet aranykorának az esztétizmusra és az elit művészetre való törekvése ellensúlyozásaként az 1960-as években a formatervezés fő hangsúlya az egyedi termékek előállításáról a hétköznapi használatra alkalmas tárgyak készítésére tevődött át. Ennek nyomán a formatervezés egyszerűsödése olyan méreteket öltött, hogy hamarosan újabb ellenreakcióként megjelent a neoromantika. A fantázia szülte alkotások nagy mesterei a második világháború idején induló keramikusok közül kerültek ki, köztük BIRGER KAIPAINEN (1915–88) és RUT BRYK (1916–99).

A modern tervezésben az egyedi darabok mellett a sorozatgyártás is fontos szerepet kap. Már az 1950-es évektől kezdve kiszélesítették az iparművészeti alkotások körét, így akár szerszámok vagy műszaki berendezések is helyet kaphattak benne. Az utóbbi évtizedekben az ipari formatervezés is gyors ütemben fejlődött, többek között például az elektronikai termékek formatervezése.

Az 1649-ben alapított Fiskars Consumer Oy fakitermelési, mezőgazdasági és kertészeti termékeiben az innováció és a hagyomány testesül meg. A finn iparművészet nemzetközileg egyik legismertebb darabja talán éppen az 1967-ben gyártott narancsszínű fogójú olló (tervezője OLOF BÄCKSTRÖM). A vállalat jelenlegi ollócsaládja a klasszikus design továbbélése, hasonló sikerrel. Az ollókat azután olyan hagyományos finn szerszámok követték, mint a fejsze, ásó, gereblye és a kerti szerszámok, amelyek használati tulajdonságait javította az újszerű formatervezés. A cég legnépszerűbb terméke a Clippers kerti szerszám és a kemping fűrés.

Az 1970-es évek gazdasági válságának elmúltával, az 1980-as évek elején az ifjú formatervezők előtt új munkalehetőségek nyíltak meg az ipari üzemekben is.

Az iparművészet ismert képviselői az említetteken kívül OLLI BORG (1921–79), ANTTI NURMESNIEMI (1927–2003) és YRJÖ KUKKAPURO (sz. 1933) bútortervezők. A világítótestek formatervezői között úttörő munkát végzett PAAVO TYNNEL (1890–1973) kovácsművész és a munkáját folytató LISA JOHANSSON-PAPE (1907–89), valamint a modern ezüstdísz tárgyakat is tervező GUNILLA JUNG (1905–39). A modern fémművészet vezető tervezői BERTEL CARDBERG (sz. 1916) és BJÖRN WECKSTRÖM (sz. 1935). A kerámikusok közül nagy hírnévre tett szert ELSA ELENIUS (1897–1967), TOINI MUONA (1904–87) és MICHAEL SCHILKIN (1900–68), az üvegművészek közül GÖRAN HONGELL (1902–73), GUNNEL NYMAN (1909–48), később pedig OIVA TOIKKA (sz. 1931). A legismertebb textilművészek közé tartozik EVA ANTTILA (1894–93), UHRA SIMBERG-EHRSTRÖM (1914–79), KIRSTI ILVESSALO (sz. 1920) és MARJATTA METSOVAARA (sz. 1927).

Ahogy az iparművészet körébe vont termékek választéka bővült, úgy vált egyre jelentősebbé e művészeti alkotásoknak a hétköznapi életben betöltött szerepe. Míg az 1950-es években egy-egy jobb módú család otthonát legfeljebb egy-egy iparművészeti termék, pl. üvegtárgy díszítette, addig napjainkban szinte minden háztartásban általánossá váltak az olyan művészeti alkotások, amelyeknek a tervezői nemcsak a tárgy szépségét, hanem a használhatóságát is fontosnak tartották. Ilyenek Toikka poharai, Sarpaneva evőeszközei, edényei és serpenyői, Metsovaara és Marimekko függönyei. Ebben a folyamatban nagy szerepe volt ARMI RATIÁNAK (1913–79), aki 1951-ben megalapította a Marimekko céget. Első sikeres termékei a Maija Isola (sz. 1927) által tervezett nyomott mintás pamutanyagok, később azonban termékeik között szerepeltek készruháknak, trikóknak és lakberendezési cikkeknek. Bár a Marimekko cég számos tervezőt foglalkoztat, mégis minden terméke magán viseli a cég sajátos stílusát, amelyben a hasznosságra való törekvés a játékos kedvvel keveredik, ami nemcsak Finnországban, hanem a világ számos országában közismertté és kedveltté tette a cég termékeit. A finn iparművészet köréből más példákat is említhetünk olyan művészeti alkotásokra, amelyek hasonló életfilozófiát jelenítenek meg, ugyanakkor igen keresett termékek. Ilyenek VUOKKO ESKOLIN-NURMESNIEMI (sz. 1930) Vuokko-ruhái, KAIJA AARIKKA (sz. 1929) fa-, fém- és üvegtárgyai, továbbá ANU PENTIK (sz. 1942) bőrruhái és kerámiái.

A Kalevala ékszerek sorozatában a finn ékszersztörténet kel új életre. Ezek az ékszerek ezer év távlatából merítik témáikat és adják át a ma emberének az ősi korok hiedelmeiről szóló üzeneteket. A tervezők az irodalomból és a természetből is merítenek ötleteket.

A sorozat klasszikus darabjaihoz a vaskorszak több mint ezer éves darabjai szolgáltak mintául. A Kalevala-ékszerek régi ékszerek másolatai, azok módosított változatai vagy különböző minták ötvözei. Egyes darabok motívumai az időszámítás kezdetéig, mások a viking korszakig, a középkorig vagy a múlt századig nyúlnak vissza. Az ékszertervezők a régi minták alapján a történelem tiszteletben tartásával a modern kornak megfelelő műalkotásokat készítenek, amelyek egyúttal a tervező stílusát is magukon viselik, ugyanakkor korunk ékszerdivatját is jól tükrözik. Az ékszerek bronzból, ezüsből és aranyból készülnek.

A Kalevala-ékszerek sorozatának egyik újdonsága a MARJA SUNA tervezte ezüsből készült Szerelem-sorozat, amely nyaklánc és fülbevaló együttese.

A finn iparművészet formavilága jól tükrözi a finn éghajlat és környezet sajátosságait, a hosszú, hideg és sötét északi teleket, valamint a rövid, világos nyarakat. A finn formatervezés titka az egyszerű, elegáns vonalakban rejlik, melyeknek motívumait és színeit gyakran a természet ihleti. Az egyszerű megoldások, a vizuális eszközök takarékos alkalmazása jellemzi azokat a termékeket is, amelyek a technológiai és kereskedelmi igényeknek igye-

keznek eleget tenni. Ezzel magyarázható, hogy a finn üvegáruk, a Marimekko-textíliák és az Artek-bútorok a legismertebb finn iparművészeti termékek az egész világon.

A komoly nemzetközi elismerést kivívott finn formatervezés eredményeire a háztartások mellett napjainkban egyre több iparág is büszke lehet. A gyártók megtanulták a formatervezés hasznosítását, amely korunkban a vállalati kultúra alapelemévé vált. A sikeres termékek mögött újító formatervezés áll, amely megnyitja a világpiacok kapuit. Így érthetjük meg olyan termékek kiugró sikerét, mint a Nokia mobiltelefonjai. A hajóépítés, a tömegközlekedés, a munkavédelem, az egészségügy, a szabadidős tevékenységek, a távközlés és az elektronika területén láthatunk jó példákat arra, hogyan lehet a tudatos formatervezés területén összegyűlt szaktudás a sikeres termelés és a fokozódó nemzetközi figyelem záloga. A termékfejlesztés során a tervező együttműködik a különféle területek műszaki szakembereivel, együtt befolyásolják a vállalat termékfejlesztési stratégiáját, azon keresztül pedig az anyagi környezetet és az életminőséget. A tervezőnek állást kell foglalnia a funkcionális ergonómiai vonásokkal és esztétikai szempontokkal kapcsolatban, valamint foglalkoznia kell az ökológiai nézőponttal is. A 'finn design' koncepciója az iparművészetből nőtt ki, és vitte be a finn köztudatba a finn üveget, kerámiát, bútorokat és textileket. Az utóbbi évtizedekben kialakult iparművészet a finn ipari szaktudás sokoldalúságát is bizonyítja, hiszen egyesülnek benne a számítástechnika új ismeretei, az innováció, a magas színvonalú kutatás és oktatás. Ez biztosítja a finn termékek versenyképességét. Csak néhány példa arra, hogy napjainkban a formatervezés eredményeit az élet bármely területén megtapasztalhatjuk Finnországban: *Exel Avanti Ergo versenysíbotok* (tervező: PASI JÄRVINEN, HANNU KÄHÖNEN – Creadesign Oy/Exel, 1986), *Knock kerékpáros sisak* (tervező: Muodos Ox – Studio Salovaara Oy, 1998), *T 8 S szobakerékpár* (tervező: E&D Design/HANNU KIISKI, JUSSI JUVA, JOUNI TEITTINEN – Tunturi Oy 1999), *Cobra bűvárszámitógép, 2000* (tervező: Suunto fejlesztési csoport és Lilja Design), *fogászati egység* (Prostyle Compact, tervező: KARI MALMÉN), *alacsony padlójú villamos* (Helsinki Közlekedési Vállalat – tervező: Creadesign/HANNU KÄHÖNEN 1996–98).

Nokia

A Nokia története 1865-ben kezdődött. Ebben az évben Fredrik Idestam bányamérnök megalapított egy fafeldolgozó üzemet a Tampere melletti Nokia településen. Németországból hozta a technológiát és a papírgyáraknak szállított alapanyagot.

Az 1867-es Párizsi világkiállításon bronzérmét nyert a fafeldolgozás terén elért eredményeivel.

1868–1869 táján Idestam létrehozta második üzemét a Nokia folyó mellett, szintén Tampere közelében, és vállalatának a Nokia nevet adta. Gyakorlatilag ő volt az, aki a finn papírgyártást a kor színvonalára emelte.

1898-ban megalakul a Finn Kaucsuk Művek, majd 1917-ben a Finn Kábel Művek. Ez a cég szerezte meg a Nokia fűrészmalmaikat, és már telefon és távíró kábelek gyártásával is foglalkozott.

1933-ban elindítja a Nokia az autógumi gyártást.

1966-ban történt a legnagyobb vállalati egyesülés.

1973-ban a Nokia legnépszerűbb termékét, a gumicsizmát, Kontio néven hozták forgalomba.

1975-ben Mikromikko3 névvel megjelent az első irodai használatra szolgáló számítógép a Nokia gyártásában.

1987-ben dobták piacra az első hordozható telefont: a Mobira Citymant.

1989-ben hozza létre a Nokia az első GSM hálózatot Finnországban.

1992-ben a Nokia bejelenti az első GSM mobiltelefonját, az 1011 modellt.

1993-tól használja a mottóját: „Connecting people” (‘Az emberek kapcsolatban vannak’)

1998-tól a Nokia a világ vezető mobiltelefongyártója. Ekkor jelentette be, hogy legyártotta a 100 milliomodik mobilkészülékét.

2005-ben a cég átlépte a készülék-eladásban az 1 milliárdot.

A Részvénytársaság központja Espoóban van; Finnországban kb. 23 ezer alkalmazottat foglalkoztat. Salóban telefongyártás folyik, Espoóban és Ouluban pedig a kutatás és fejlesztés.

Mind az öt földrészen jelen van a Nokia, összesen 53 országban. 2004-es adatok szerint több mint 55 ezer főt foglalkoztat világszerte. Jelen van a helsinki, stockholmi, frankfurti és New York-i tőzsdén. Négy fő területre koncentrál: a mobiltelefonok, a multimédia, a vállalkozásfejlesztés és a hálózati munka.

Magyarországon két helyen is dolgoztat: Budapesten és Komáromban. Kb. 3800 alkalmazottja van hazánkban. Mind a telefongyártásban, mind a kutatás-fejlesztésben részt vesznek magyarok. A komáromi gyáregység az ötödik legnagyobb üzem.

A legismertebb mobiltelefonok mellett a termékei között van az otthoni kommunikációs eszközök, mobiljátékok, kiegészítő eszközök és rádiós hangátvételi eszközök.

A „Nokia Tune” nevű csengőhang egy 19. századbeli gitárszámon alapul, melyet Francisco Tarrega spanyol muzsikusként írt (Gran Vals című szám).

Az első autóstelefon 1982-es bemutatása és 2005 szeptembere között a cég megközelítően 400 teleföntípussal jelentkezett.

1991-ben a Nokia 800 000 telefont adott el. 2004-ben már 207.7 millió egység került le a gyártószalagokról, azaz megközelítőleg 6.5 telefon készült másodpercenként.

A Nokia figyel a környezetvédelmi szempontokra, és a társadalomban viselt felelősségét is fontosnak tartja. A WWF Magyarország a Nokiával együtt 2005 decemberében akciót indított a telefonok és tartozékaik újrahasznosításaért, ezért gyűjtőládákat helyeztek a Nokia-üzletekben.

SZÓSZEDET

aika (adv.)	elég	kännykkä	mobiltelefon
antaa	ad	laite	készülék
anteeksi	bocsánat, tessék	lankapuhelin	vezetékes telefon
asukas	lakos	litra	liter
desilitra	deciliter	lokakuu	október
digikamera	digitális	maaliskuu	március
	fényképezőgép	marraskuu	november
DVD-soitin	DVD-lejátszó	metri	méter
edullinen	előnyös	millimetri	milliméter
elektroniikkaliike	elektronikai üzlet	muu	más
elokuu	augusztus	neljä	négy
euro	euró	noin	körülbelül
gramma	gramm	numero	szám
heinäkuu	július	näyteikkuna	kirakat
helmikuu	február	olut	sör
heti	máris	pieni	kis
hetkinen	pillanat	puhelinnumero	telefonszám
hinta	ár	ruissämpylä	rozszsömle
hiukan	egy kissé	ruokakauppa	élelmiszerbolt
huhtikuu	április	sata	száz
huomio	figyelem	sekä ... että	is ... is
iso	nagy	sentti	(euro)cent
jokin	valami, valamilyen	senttimetri	centiméter
joulukuu	december	soittaa	telefonál, játszik (zaj)
juusto	sajt	tammikuu	január
kahdeksan	nyolc	tarjous	akció
kahvi	kávé	tasaraha	pontosan annyi pénz
kaikki	mind	taulutelevisio	plazmatelevízió
kaksi	kettő	tietokone	számítógép
kannettava tietokone	laptop	tietää	tud
katsella	nézeget	todella	tényleg
kesäkuu	június	toukokuu	május (tavasz)
kevytmaito	sovány tej	tuhat	ezer
kiinnostaa	érdekel	tulla	jön
kilo	kiló	tuoda	hoz
kilometri	kilométer	vai	vagy (ksz.)
kirjakauppa	könyvesbolt	vapaa	szabad
kolme	három	vielä	még
kovin	nagyon	vuosi	év (tavaly)
kunta	község, közösség	yhdeksän	kilenc
kuukausi	hónap	yhteensä	összesen
kuulla	hall	äiti	anya
kuusi	hat (szn.)		

5. LECKE

NYELVTAN

12. § A birtoklás kifejezése a finnben

A) A habeo- ('valakinek van valamije') **szerkezetet** a finnben a *-lla/-llä + on/ei ole + nominativus v. partitivus szerkezet* fejezi ki.

NB!

1. A habeo-szerkezetben a létige akkor is egyes számban áll, ha az alany többes számú.

2. A finnben – a magyartól eltérően – a habeo-szerkezetben nem használunk birtokos személyragokat.

Pl. *Minulla on auto.* 'Van autóm.' *Minulla on uudet kengät.* – 'Új cipőm van.'

3. A birtok állhat nominativusban vagy partitivusban. Mindig (tagadáskor is) nominativust használunk az állapotot kifejező szerkezetekben, pl. *Minulla on nälkä.* – 'Éhes vagyok' ~ *Minulla ei ole nälkä.* – 'Nem vagyok éhes.' Az *aika* 'idő', *työ* 'munka', *raha* 'pénz' szavakkal alkotott szerkezetekben viszont mindig partitivust kell használni: *Minulla on aikaa.* – 'Van időm.' ~ *Minulla ei ole aikaa.* – 'Nincs időm.'

B) A birtokos jelzős szerkezet a finnben

A finnben a birtokos jelző genitivusba kerül (képzését l. az 5. §-ban), utána a birtokot jelölő szón nincs birtokos személyrag, pl. *pojan kirja* 'a fiú könyve', *isän poika* 'az apa fia' stb. Ha a mondatban a birtokos jelzős szerkezet nem alany, a szerkezet második tagját a megfelelő esetraggal látjuk el, a birtokos jelző viszont változatlan marad, pl. *Pojan kirjassa on sininen kansi.* 'A fiú könyvén kék borító van.' *Karin pojalla on uusi auto.* 'Kari fiának új autója van.'

C) A birtokos személyragok a finnben

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	-ni	-mme
2. személy	-si	-nne
3. személy	-nsa/-nsä, -Vn	

NB!

1. A birtokos személyragokat a szóalak végére tesszük, tehát az esetrag megelőzi a birtokos személyragot, pl. *talo-ssa-ni* 'házamban', *poja-lle-mme* 'fiunknak' stb.

2. Ha a birtokost nem személyes névmással fejezzük ki, akkor a birtokos személyragot nem szabad használni, pl. *isän poika* 'az apa fia', *pojan kirja* 'a fiú könyve' stb..

3. A birtokos személyragok előtt eltűnik a többes nominativus *-t* ragja, a genitivus *-n* ragja, valamint az accusativus *-n* ragja, tehát a *taloni* alak egyszerre jelenti a következőket: 'házam', 'házaim', 'házamnak a...', 'házamat', 'házaimat'. Szintén kiesik az illativus *-n*-je: *autoosi* 'autódba', *taloonsa* 'házába' stb.

4. A birtokos személyragokat egyes szám alanyesetben az erős fokú, magánhangzó végű tőhöz illesztjük, pl. *katu* → *katuni*, *poika* → *poikasi*, *tyttö* → *tyttönsä*; *maalaus* → *maalauksemme*, *olut* → *oluenne*, *sydän* → *sydämensä*, *patsas* → *patsaansa*, *taide* → *taiteensa* stb.

5. Ha a genitivusban szó végén *-i* > *-e*- változás történik, akkor ez a változás végbemegy a birtokos személyrag előtt is, pl.: *tähti* → *tähteni*, *käsi* → *kätesi*, *järvi* → *järvensä*, *jälki* → *jälkemme*, *appi* → *appenne*, stb., de: *äiti* → *äitimme*, *anoppi* → *anoppinsa* stb.

6. A harmadik személyű birtokos személyragok közül a *-nsa/-nsä* minden helyzetben használható, a *-Vn* csak magánhangzóra végződő esetragok után, pl. *talo+ssa+nsa* / *talo+ssa+an*, *poika* → *poja+lla+nsa* / *poja+lla+an*, de: *auto+o+nsa*, *talo+o+nsa*.

D) A magyar *-é* birtokjelnek és a birtokos névmásnak megfelelő szerkezetek

A finnben nincs a magyar *-é* birtokjelnek megfelelő szerkezet, ezért ilyen helyzetekben is a genitivust használják, pl. *Tämä kissa on Kaisan, eikä Pekan*. 'Ez a macska Kaisáé, és nem Pekkáé'. Hasonlóképpen járunk el akkor, amikor a magyarban birtokos névmást használunk: ilyen helyzetben a finnben a személyes névmás birtokos esete áll, pl. *Tämä kissa on minun, eikä sinun*. 'Ez a macska az enyém, nem a tiéd.' (A birtokos névmás alakjait lásd az 5. §-ban.)

OLVASMÁNY

Perheeni

Nimeni on Matti Virtanen. Olen 25-vuotias poikamies. Minulla on isä, äiti ja yksi isosisko. Minulla ei ole yhtään veljeä. Isovanhempani eivät elä enää.

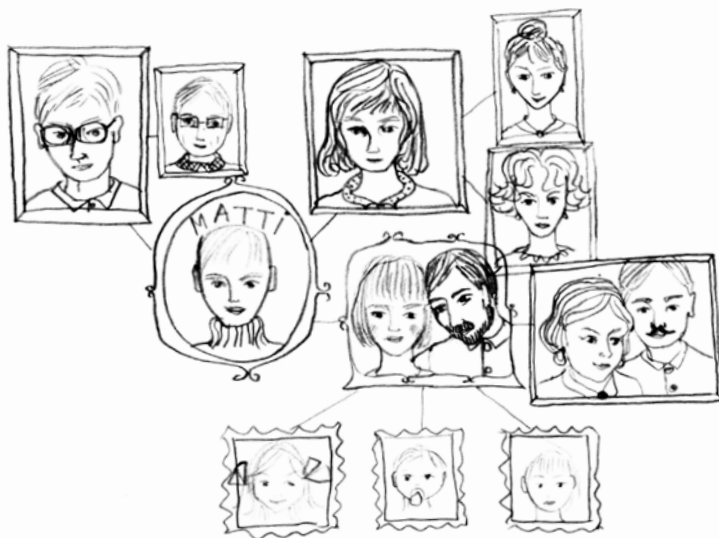
Isäni on lukion rehtori ja äitini on sairaanhoitaja. Hänellä on työvuoro vain joskus viikonloppuna. He asuvat sukumme vanhassa talossa Oulunsalossa Oulun naapurissa.

Sisareni on naimisissa. Hän on perheenäiti. Hänen miehellänsä on paljon työtä omassa firmassaan. Heillä on kolme lasta, yksi tyttö ja kaksi poikaa. Sisareni ja hänen miehensä perhe asuu nyt Järvenpäässä.

Äidillääni on yksi veli ja isälläni on kaksi siskoa. Minulla ja siskollani on siis yksi eno ja kaksi tätiä. Heillä on monta lasta, siksi meillä on myös monta serkkua.

Siskoni anoppi ja appi ovat eläkkeellä ja muuttavat pian poikansa perheen luokse

Järvenpäähän. Siskoni on heidän ainoa miniänsä, eikä heillä ole vävyä, koska heillä ei ole tytärtäkään. He ovat kuitenkin isoäiti ja isoisä, onhan siskoni anopilla ja apella kolme mukavaa lapsenlasta. Nyt heillä ei enää ole kovin kiire, vaan kummallakin on jo aikaa olla kolmen pikkulapsen kanssa.

Kotini

Asun Liisankadulla Helsingin keskustassa. Minulla on lyhyt matka yliopistoon, kaupattorille ja rautatieasemalle. Tavallisesti kävelen kaikkialle. Minulla on myös polkupyörä, mutta minulla ei ole autoa.

Kotini on vanhan talon viidennessä kerroksessa. Asun kaksiossa, joka ei ole minun omani. Asunto on minun toisen tätini. Tädin työpaikka on nyt suuren metsäyhtiön Lappeenrannan yksikössä, ja voin asua hänen huoneistossaan tämän vuoden loppuun asti.

Asunnossani on olohuone, makuuhuone, keittiö, eteinen, kylpyhuone ja parveke. Olohuoneen ikkunasta ja parvekkeelta näkyy Liisanpuisto, ja makuuhuoneeni ikkuna on rauhallisen pihan puolella.

Olohuoneessa minulla on tätini vanha sohva ja kaksi nojatuolia sekä isoisäni sohva-pöytä ja kirjahylly. Kaikki levyni ja videoni ovat hyllyllä.

Pienessä makuuhuoneessani ei ole monta huonekalua. Siellä on sänky, yöpöytä ja vaatekaappi. Makuuhuoneen lattialla ei ole mattoa, koska minulla on allergia. Siksi minulla ei ole yhtään kukkaakaan.

Keittiön nurkassa on vain kahden hengen pöytä. Jos minulla on monta vierasta, menemme olohuoneeseeni ja syömme sohvapöydän ääressä.

GYAKORLATOK

1. Folytassa!

minä) Minulla on koira. Minulla ei ole koiraa.
(sinä).....
(hän).....
(me).....
(te).....
(he).....

2. Állapotkifejező szerkezetben nominativust használunk! Tagadás esetén is!

Minulla on nälkä. Minulla ei ole nälkä.
 Minulla on jano.
 Minulla on kuuma.
 Minulla on kylmä.
 Minulla on yskä.
 Minulla on nuha.
 Minulla on kiire.

3. A következő szavak minden esetben partitivusban állnak!

Minulla on aikaa. Minulla ei ole aikaa.
 Minulla on työ....
 Minulla on raha....

4. Feleljen a kérdésekre!

Onko sinulla koira?	Eikö sinulla ole koiraa?
Onko sinulla auto?	Eikö sinulla ole aikaa?
Onko sinulla työtä?	Eikö sinulla ole rahaa?
Onko sinulla nälkä?	Eikö sinulla ole jano?

5. Folytassa!

(minä) Kirja on minun.
(sinä).....
(hän).....

(me).....
 (te)
 (he).....

6. Alkosson a példának megfelelő mondatokat a megadott szavakból!

koira – Kaisa: Koira on Kaisan. Onko Kaisalla koira?
 juusto – Jussi:
 voi – Vilma:
 kahvi – Kaari:
 vesi – se tyttö:
 olut – se poika:

7. Alkosson a példának megfelelő mondatokat a megadott szavakból!

minä, kirja/sinä : Minun kirjani ei ole sinun.
 minä, nojatuoli/sinä:
 sinä, työ/minä:
 me, talo/te:
 te, polkupyörä/me:
 he, talo/me:

8.a. Töltse ki a kérdőívet!

Sukunimi:.....
 Etunimi:.....
 Maa:
 Kansallisuus:
 Ammatti:
 Työpaikka:
 Osoite:
 Puhelinnumero:
 Sähköpostiosoite:..... (@=miuku)

b. Mondja el az adatait!

Sukunimeni on...

c. Kérdezzen!

Mikä sinun sukunimesi on? ...

ORSZÁGISMERET

Diákélet Finnországban

A diákok Finnországban 9 év általános iskolai és 3 év középiskolai képzés után jutnak el az érettségiig. Az érettségi szünet előtti utolsó tanítási napon, amely általában február első hetére esik, vidám ünnepséget rendeznek az iskolában, amelynek *penkinpainaajaiset* a neve. A tanév végén készítik azokat az érettségi képeket, amelyek a finn diákokat fekete simléderes fehér diáksapkában, nagy rózsacsokrot szorongatva örökítik meg a szülők és a barátok számára. A diáksapkát később csak Vappu napján, azaz május elseje előestéjén, illetve május elsején viselik, a frissen érettségizettek ugyanolyan büszkén, mint az évtizedekkel korábban végzetek. Ilyenkor az utcákon öreg és fiatal egyaránt diáksapkában sétál. Vappu előestéjén az Esplanadi parkjában álló szobornak, a Helsinki város születését szimbolizáló kecses női alaknak, Havis Amandának a fejére teszik fel elsőként a diáksapkát, jelezve, hogy ezzel kezdetét vette Vappu, a tavasz és a diákok ünnepe. A helsinki diákok május elsején reggel a Csillagvizsgáló torony dombjára vonulnak, ahol 9 órakor felvonják a nemzeti zászlót, s ezt követően kezdődik a piknik, amelyen pezsgővel köszöntik május első napját.

Érettségi után a finn egyetemisták – még ha ugyanabban a városban tanulnak is tovább, mint ahol szüleik élnek – megkezdik önálló életüket, és viszonylag kevés szülői támogatással vagy teljesen anélkül lakást bérelnek vagy kollégiumba költöznek. A megélhetéshez azonban munkába kell állniuk. Általában olyan munkát végeznek (takarítás, újságkiadás), amely mellett napközben be tudnak járni az órákra. Ehhez azonban az egyetemi oktatási rendszernek is kellőképpen rugalmasnak kell lennie. Ha például egy-egy tárgyat a munkavégzéssel össze nem egyeztethető időpont vagy valami más ok miatt nem tudnak felvenni, vagy teljesíteni, akkor arra is van lehetőségük, hogy a nyári egyetemi oktatás keretében – amely valójában egy nem teljes harmadik szemeszter, általában júniusban –, elvégezzék a hiányzó kurzust. Ebben a formában például egy vagy két egy féléves, heti két órás tárgyat lehet teljesíteni intenzív oktatás formájában. A tanárok legtöbbször ugyanazok, mint akik a tanév idején oktatják a tárgyat, a tematikák és a követelmény pedig teljesen megegyezik az évközzel.

Finnországban az egyetemeken és főiskolákon a tanév szeptember elejétől május végéig tart. Közben van karácsonyi és húsvéti vakáció, valamint síszünet. A felsőoktatási intézményekben nincs külön vizsgaidőszak. A gyakorlati jeggyel záruló tárgyakból a félév közben és félév végén írt zárthelyi vagy szemináriumi dolgozatokkal szerzik meg a jegyet a diákok. Vizsgázni az év elején kiadott tanulmányi tájékoztatóban megadott vizsganapokon lehet. A vizsgákon előre leadott jelentkezések alapján nagy előadótermekben különböző szakos hallgatók különböző tárgyakból együtt írják a névre szóló borítékban megkapott kérdések alapján a vizsgadolgozatot. Szóbeli vizsgát csak ritkán, egy-egy tanulmányi szint lezárásaként tesznek. Vannak olyan tantárgyak, amelyek a tanulmányi tájékoztatóban megadott kötelező szakirodalom alapján óralátogatás nélkül is lehet teljesíteni (ez az ún. *kirjatennti* 'könyvvizsga').

A finn felsőoktatási rendszerben is bevezették a kétszintű – BA és MA – képzést, amelyet doktori iskolában való továbbtanulás követhet. Az átjárhatóság és a követelményrendszer egységesítése érdekében a finn felsőoktatás is áttér a 3 jeggyel való értékelésről az öt jegyű skálára.

A finn diákok a tanáraikat tegezik, s természetesen a tanárok is visszategeznek a diákokat. Ez azonban nem adhat okot a tiszteletlenségre a tanárokkal való beszélgetésben vagy viselkedésben.

A finn iskolákban a gyerekeket már korán hozzászoktatják a becsületes munkához, az önállóan, saját erőből való boldoguláshoz. Ezért ha egy diák valamit nem tud, inkább megválaszolatlanul hagyja a kérdést, de a puskázás, sűgás szóba sem jöhet! Általában a tananyag megtanulása, elsajátítása a cél, ezért ha úgy érzik, valamit nem sikerült jól megtanulniuk, inkább a diák maga kéri, hogy ne kapjon osztályzatot, hanem majd felveszi újból a tárgyat.

A diákélet kedvelt színhelyei a kávézók (*kahvila*), ahol kávé és sütemény mellett hosszan elüldögélnek, beszélgetve, vitatkozva. Természetesen minden felsőoktatási intézményben számos sport- és szórakozási lehetőség között válogathatnak a diákok.

A finnországi felsőoktatási intézmények kollégiumai garzonlakásszerűek. Egy vagy két diák lakik egy-egy lakásban, amelynek nemcsak saját fürdőszobája, hanem saját konyhája is lehet vagy szintenként van egy-egy közös konyha. A lakásokat a diákok maguk takarítják. Finnországban nemcsak a kollégiumokban, hanem az emeletes házakban is olyan zárrendszer van, ahol ugyanaz a kulcs nyitja a főbejáratot, egy-egy szárny vagy folyosó ajtaját és a lakás vagy egy-egy szoba ajtaját, sőt a közös helyiségeket is. Természetesen ugyanazzal a kulccsal egy másik lakás ajtaját nem lehet kinyitni. E kiváló zárrendszernek köszönhetően nincsenek kollégiumi portások, hiszen mindenki akkor jön és annak társaságában, amikor és akivel akar; senki nem ellenőrzi. Ugyanakkor ez a portás nélküli rendszer sok kellemetlenség forrása is lehet, főleg olyankor, amikor valakinek becsapódik az ajtaja, és előtte elfelejtette kibiztosítani a zárat, a kulcs meg bent maradt a szobában. Ha emiatt éjnek idején fel kel zavarni a gondnokot – aki esetleg nem is a kollégium épületében lakik –, előfordulhat, hogy némi pénzbírságot is fizetnie kell. Ösztöndíjasként érdemes erre odafigyelni.

Tanulmányi támogatás Finnországban

A finn egyetemi hallgatók állami ösztöndíjat is kaphatnak, amelynek összege a 2005–2006-os tanévben havi 260 euró volt. Emellett lakástámogatásban is részesülhetnek, amely legfeljebb 200 euró havonta. A szüleikkel lakó 20 éven felüli diákok lakástámogatást nem igényelhetnek, és ösztöndíjat is csak kb. havi 110 eurót kaphatnak. Mind a két támogatás csak akkor jár, ha a diáknak sikerült megszereznie az előírt kreditszámot. A diákok többnyire az év kilenc hónapjában kapják ezeket a támogatásokat.

Bankoktól is igényelhető diákhitel, amelyért az állam vállal kezességet. A hitel összege havi 300 euró lehet. A jelenlegi helsinki egyetemistáknak csak alig egyharmada vett fel diákhitelt, mivel a diákok számára nem vonzó a kamat és a hitel visszafizetése.

Ehelyett inkább munkavégzésből fedezik tanulmányi költségeiket. A diákok 90%-a a tanév folyamán legalább időnként dolgozik, a nyári szünetben viszont általában egész napos munkát vállálnak. Tanulmányaik megkezdésekor raktárakban, gyorséttermekben

dolgoznak, vagy takarítanak, hogy a megélhetésükhöz szükséges pénzt megkeressék, míg a végzéshez közeledve inkább a szakterületükhöz kapcsolódó munkát végeznek. Ilyenkor az orvostanhallgatók és jogászok találnak könnyebben munkát, legnehezebben pedig a bölcsészek.

A helsinki diákság átlagos jövedelme (munkabér és támogatások együttesen) kb. 600 euró havonta. (Finnországban jelenleg 2500 euró a bruttó átlagbér.) A finn diákok gazdaságilag függetlenek, megélhetésükről maguk gondoskodnak, és a szülői támogatás általában igen csekély.

Esélyegyenlőség a finn oktatási rendszerben

A finn alkotmány mindenki számára biztosítja a tanuláshoz való jogot, s ezt nemcsak az ingyenes általános iskolai oktatással és ingyenes tankönyvekkel támogatják, hanem más módon is gondoskodnak arról, hogy az általános iskolai oktatás mindenki számára hozzáférhető legyen. Így például azoknak a tanulóknak sem költséges az iskolába járás, akik – főleg az ország ritkán lakott vidékein – távol laknak az iskolától, mert ha a lakóhely és az iskola között a távolság meghaladja az 5 km-t, akkor ingyenes szállításról gondoskodik az önkormányzat.

A mozgássérültek szállítását nemcsak az általános iskolába, de az egyetemekre is külön e célra szervezett szállító vállalat vagy taxi végzi.

A finn alkotmány értelmében az alap- és középszintű oktatási törvény szerint az iskola tanítási nyelve lehet a jelnyelv is. A hallássérülteknek szükség esetén biztosítani kell a jelnyelven történő oktatást. Az általános iskolai és más oktatási szinten tanulóknak joguk

van a jelnyelvnek anyanyelvként való tanulásához. Ha pedig a tanítás nyelve nem jelnyelv, akkor a tanulóknak és a diákoknak joguk van a jelnyelven való tolmácsolás igénybevételehez. Ennek zökkenőmentes megszervezése érdekében a hallássérült tanulók és diákok számára egyéni tanrendet is készítenek.

A finn oktatási rendszer egyik célkitűzése a 80-as évek óta az, hogy az iskola minden gyerek számára közös legyen, ami azt jelenti, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyerekek együtt tanulnak a többiekkel, miközben személyre szabott oktatási terv szerint haladnak a tanulásban, ugyanakkor viszont mind a sérült, mind az egészséges gyerekekben is tudatosul, hogy valamennyien egyaránt elfogadott tagjai a társadalomnak. Ez az eljárás az inklúzió, amely minden gyerek számára lehetővé teszi az iskolai feladatok közös teljesítését. Ez pedig folyamatos tanulást és az időközben felmerült akadályoknak az elhárítását jelenti, nemcsak az iskola, hanem a társadalom életében is. A tanuláshoz való jog értelmében a kórházban fekvő beteg gyerekeknek és fiataloknak is biztosítani kell a tanulást. A beteg gyerekek tanításáról annak az önkormányzatnak kell gondoskodnia, amelyikhez a kórház tartozik. A kórházban ápolat gyerekek betegségüktől függően egyéni vagy csoportos oktatásban részesülnek.

SZÓSZEDET

ainoa	egyetlen	nimi	név
allergia	allergia	nurkka	sarok
anoppi	anyós (napa)	näkyä	látszik
asunto	lakás	olla naimisissa	házas
ei enää	többé nem	oma	saját
eläke	nyugdíj	parveke	erkély
eno	anyai nagybácsi	perheenäiti	családanya
firma	cég	pian	mindjárt
henki	személy	piha	udvar
huoneisto	lakás	pikkulapsi	kisgyerek
huonekalu	bútor	poikamies	fiatalember
ikkuna	ablak	polkupyörä	kerékpár
isoisä	nagyapa	rauhallinen	csendes
isosisko	nővér	rautatieasema	vasútállomás
isovanhemmat	nagyszülők	rehtori	(iskola)igazgató
isoäiti	nagyanya	sairaanhoitaja	(beteg)ápoló
joskus	néha	siis	tehát
kaksio	kétszobás lakás	siksi	ezért
kauppatori	piac	sisar	lánytestvér
kenkä	cipő	sohvapöytä	dohányzóasztal
kerros	emelet	suuri	nagy
keskusta	központ	sänky	ágy
kiire	sietség	taide	művészet
kirjahylly	könyvespolc	tavallisesti	általában
kuitenkin	mégis	työpaikka	munkahely
kuolla	meghal	työvuoro	műszak
kylpyhuone	fürdőszoba	tähti	csillag
kävellä	sétál	täti	nagynéni
lapsenlapsi	unoka	vaatekaappi	ruhásszekrény
lapsi	gyerek	vanha	régi, öreg
levy	lemez	veli	fiútestvér
loppu	vég	video	videó
lukio	gimnázium	vieras	vendég
lyhyt	rövid	viikonloppu	hétvége
makuuhuone	hálószoba	-vuotias	-éves
matto	szőnyeg	vävy	vő
metsäyhtiö	erdőgazdaság	yhtään	egyáltalában
mies	férfi	yksi	egy
miniä	meny	yksikkö	egység, részleg
naapuri	szomszéd	yöpöytä	éjjeliszekrény

6. LECKE

NYELVTAN

13. § A melléknevek fokozása

A közép- és felsőfok jelei és ragozásuk:

	Nominativus	Genitivus	Partitivus
Középfok	-mpi	-mman/-mmän	-mpaa/-mpää
Felsőfok	-in	-imman/-immän	-inta/-intä

NB!

1. A középfok jelét a genitivus tövéhez illesztjük, pl. *iso* → *isompi*, *pieni* → *pienempi*, *uusi* → *uudempi*, *hidas* → *hitaampi*, *kaunis* → *kauniimpi*, *sininen* → *sinisempi*, *lyhyt* → *lyhyempi* stb.
2. Két szótagú melléknevekben a középfok jele előtt az *a* és az *ä* *e*-re változik, pl. *ruma* → *rumempi*, *harva* → *harvempi*, *kylmä* → *kylmempi*, *selvä* → *selvempi* stb.
3. Rendhagyó a következő melléknevek középfoka: *hyvä* → *parempi*, *pitkä* → *pitempi*.
4. A felsőfok jelét szintén a birtokos eset tövéhez illesztjük, pl. *iso* → *isoin*, *hidas* → *hitain*, *tavallinen* → *tavallisin*, *voimakas* → *voimakkain* stb.
5. A *-si* → *-den* típusú szavak felsőfokában is bekövetkezik a *-ti-* → *-si-* változás, pl. *uusi* → *usin*.
6. A felsőfok jele előtt az utolsó *a*, *ä*, *e* és az *i* kiesik, pl.: *vanha* → *vanhin*, *nopea* → *nopein*, *vapaa* → *vapain*, *tärkeä* → *tärkein*, *pieni* → *pienin*, *terve* → *tervein* (gen.: *terveen*) stb.
7. Ha a genitivus ragja előtt *-ii-* áll, felsőfokban a második *i* kiesik, az első pedig *-e*-re vált, pl. *kaunis* → *kaunein* (gen. *kauniin*), *kallis* → *kallein* (gen. *kalliin*).
8. Rendhagyó a következő melléknevek felsőfoka: *hyvä* → *paras* (gen. *parhaan*, part. *parasta*), *pitkä* → *pisin*.

14. § Határozószók képzése melléknévből

Melléknévből határozószót leggyakrabban a *-sti* képzővel hozhatunk létre, mely képző a birtokos eset tövéhez járul: *huono* → *huonosti*, *vapaa* → *vapaasti*, *tavallinen* → *tavallisesti*, *hidas* → *hitaasti*, *kaunis* → *kauniisti*, *suuri* → *suuresti*, *uusi* → *uudesti* stb.

15. § A határozószók fokozása

A melléknévből képzett határozószók középfokát az azonos melléknév középfokából a *-mpi* jel helyett a *-mmn* jel hozzáadásával hozhatjuk létre, pl. *huono* → *huonompi* → *huo-*

nommin, vapaa → vapaampi → vapaammin, tavallinen → tavallisempi → tavallisemmin, hidas → hitaampi → hitaammin, kaunis → kauniimpi → kauniimmin, suuri → suurempi → suuremmin, uusi → uudempi → uudemmin stb.

A melléknévből képzett határozószók felsőfokát az azonos melléknév középfokából az *-in* jel helyett a *-immin* jel hozzáadásával hozhatjuk létre, pl. *huono → huonoin → huonoinmin, vapaa → vapain → vapaimmin, tavallinen → tavallisin → tavallisimmin, hidas → hitain → hitaimmin, kaunis → kaunein → kauneimmin, suuri → suurin → suurimmin, uusi → uusin → uusimmin* stb.

16. § A hasonlítás a finnben

Az alapfokú és a középfokú hasonlításban is a *kuin* 'mint' kötőszót használjuk. Alapfokú hasonlításakor még az *yhtä* 'ugyanolyan' elemet is bele kell illeszteni a mondatba, pl. *Pekka on yhtä pitkä kuin minä.* 'Pekka ugyanolyan magas, mint én.' Középfokú hasonlításakor vagy a *kuin* kötőszót, vagy az összehasonlítottat jelölő szó partitívusát használjuk, pl. *Pekka on pitempi kuin minä* 'Pekka magasabb, mint én.' ~ *Pekka on minua pitempi* 'Pekka magasabb nálam.'

Felsőfokú hasonlításakor a *kaikkein* 'mindennél, mindenkinél' szót is használhatjuk: *Pekka on kaikkein pisin.* 'Pekka a legmagasabb mindenki közül.'

17. § A kumpi? 'melyik (a kettő közül)?' kérdő névmás ragozása

A *kumpi* kérdő névmás ugyanúgy ragozódik, mint a középfokú melléknevek, azaz gen. *kumman*, part. *kumpaa* stb.

OLVASMÁNY

Suurempaan kotiin

Riitan ja Ollin uusi omakotitalo on valmis. Se on paljon suurempi kuin heidän entinen vuokra-asuntonsa. Olohuone on valoisa, koska siellä on monta korkeampaa ikkunaa ja enemmän tilaa. Suurimman ikkunan edessä on paikka entistä suuremmalle ruokapöydälle ja korkeamman kirjahyllyn lähellä tyylikkäämmälle sohvaryhmälle. Nämä huonekalut maksavat eniten. Uudet verhot ovat vaaleammat kuin vanhat, mutta vanhat matot sopivat yhtä hyvin tänne kuin edelliseen, pienempään olohuoneeseen.

Talon kaikkein kaunein paikka on kuitenkin iso terassi. Kun on lämpimämpi kesäpäivä, siellä voi istua ja syödä mukavammin kuin sisällä. Parasta talossa on sen sijainti kaupungin rauhallisimmassa osassa, jossa ilmakein on puhtainta ja autoliikenne vähäisintä.

Tavaratalossa

Leena ja Terhi matkustavat unkarilaisen ystävänsä luokse, mutta heillä ei ole vielä lahjaa. Tytöt menevät parhaan tavaratalon sisustusosastolle, jossa on Aarikka, Arabia, Iittala, Marimekko... runsaasti suomalaista muotoilua.

- Tämä Aalto-maljakko on minusta kaunis, mutta melko kallis. Kumpi sinusta on kauniimpi, sininen vai valkoinen?
- Minä pidän enemmän valkoisesta. Se maksaakin vähemmän. Luulen kyllä, että Évalla on jo sellainen.
- Entä sitten nämä Iittalan matalammat viinilasit? Neljä lasia ovat halvemmat kuin maljakko.
- Lasit menevät niin helposti rikki. Eikö jokin Marimekon pöytäliina ole sopivampi? Vihreä-ruskeakuvioinen sopii parhaiten Évan pöydälle.
- Se on todella järkevin ajatus. Sitten vielä vihreimmät lautasliinat ja vihreä kynttilä samaan pakettiin – ja lahja on valmis. Kumman matkalaukkuun se mahtuu paremmin?
- Minulle mahtuu. Minulla on varmastikin vähemmän tavaraa.

GYAKORLATOK

1. Keresse meg az ellentétpárját!

huono, hyvä, iso, kaunis, korkea, kylmempi, lämpimämpi, lyhyempi, matala, pieni, pitempi, ruma, uusi, vanha

2. Alkosson mondatot a példa szerint!

Juha, Yrjö, pitkä → Juha on yhtä pitkä, kuin Yrjö. Juha on pitämpi kuin Yrjö.

Ilmari, Tuomo, vanha

nojatuoli, sohva, mukava

kannettava tietokone, digikamera, kallis

Suomi, Unkari, iso

taulutelevisio, DVD-soitin, uusi

3. Feleljen a kérdésekre! Majd alkossön ön is legalább egyet!

Oletko sinä yhtä pitkä kuin minä?

Onko sinulla yhtä iso sanakirja kuin minulla?

Onko suomi yhtä vaikea kieli kuin englanti?

4. Alkosson mondatot a példa szerint!

Pekka on pitempi, kuin minä. Pekka on minua pitempi.

Heikki, hidas, minä

Pirkka, voimakas, sinä

minä, kaunis, hän

5. Egészítse ki a kérdéseket!

Onko Suomi (iso) kuin Tanska?

Onko auto (hidas) kuin polkupyörä?

Onko Saab (kallis) kuin Suzuki?

Onko suomi (helppo) kieli kuin englantí?

Onko Suomen syksy (kylmä) kuin syksy Unkarissa?

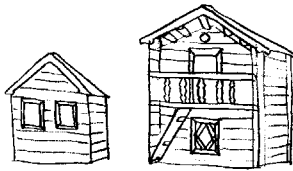
Onko tämä talo (korkea) vai (matala) kuin tuo talo?

Oletko sinä (vanha) kuin minä?

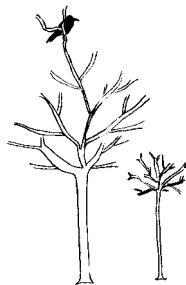
Oletko sinä (lyhyt) kuin minä?

6. Feleljen a fenti kérdésekre!**7. Feleljen a kérdésekre a megadott jelzős szerkezetekkel!**

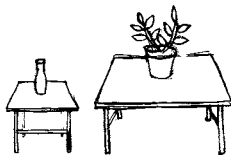
Mihin menet? (suuri talo)

Missä varis on? (korkea puu)

Missä Iittalan lasi on? (pieni pöytä)

8. Alkosson kérdéseket a p lda alapj n, majd feleljen a kérdésekre!

Budapest, Lontoo, Tokio – iso: Kumpi on isompi? Mikä on isoin?

k nnykk , DVD-soitin, taulutelevisio – kallis:

Aalto-maljakko, Iittalan viinilasit, Marimekon p yt liina – hyv  lahja
vihre , ruskea, sininen – kaunis

ORSZÁGISMERET

M v s zek és műalkotások

A finn k pz m v s zet egyik fellegr ra az ATENEUM K PZ M V S ZETI MÚZEUM, azaz a finn NEMZETI GALÉRIA, amely Helsinki központjában található. A múzeum gy jtem ny b l kiállított festmények és szobrok felölelik a finn m v s zet legjelentősebb alkotásait a XVIII. századtól napjainkig. Megtaláljuk itt a finn k pz m v s zet első mestereinek, NILS SCHILLMARKNAK, ISAK WACKLINNAK, ALEXANDER LAUREUSNAK  s GUSTAV WILHELM FINNBERGNEK a XVIII. század végén és a XIX. század elején keletkezett képeit. A finn biedermaier kiemelkedő képviselői a VON WRIGHT testvérek, FERDINAND, MAGNUS  s WILHELM, akiknek különösen madaras témájú képei ismertek, de tájképeket is festettek, melyek közül kiemelkedik FERDINAND VON WRIGHT *L tk p Haminanlahtib l* (1853) című festménye. A finn romantika legismertebb képviselői WERNER HOLMBERG  s HJALMAR MUNSTERHJELM. HOLMBERG a t jk pfest s zet egyik megújítója a XIX. században, aminek legszebb példája utolsó  veinek egyik alkotása, az *Orsz g t H m ben* című képe. A finn fest s zet aranykorát ismert m v s zek híres alkotásai képviselik, többek között ALBERT EDELFELT (*A párizsi Luxemburg kertben*, 1887), AKSELI GALLEN-KALLELA (pl. *Lemmink inen anyja*, 1897, *Aino története*, triptichon, 1891, továbbá más, Kalevala-témájú festmények), VICTOR WESTERHOLM (*Októberi nap Ahvenanmaaban*, 1885)  s PEKKA HALONEN (* tt r k*, 1900). A XX. század elejének kiemelkedő alkotói HELENE SCHJERFBECK (* narck p sötét háttérrel*, 1915), valamint a SEPTEM és a NOVEMBER csoport tagjai.

Természetesen szobrokat is láthatunk az Ateneum gy jtem ny ben, közöttük VILLE VALLGREN *Visszhang* (1887)  s W IN  AALTONEN *Musica* (1926) című alkotását.

Ha valaki szeretné megismerni a finn művészeti alkotásokat, nyilvános helyeken elhelyezett festményeket, köztéri szobrokat és az építészeti remekeket, akkor erre nemcsak a múzeumokban és a kiállítótermekben kínálkozik lehetőség, hanem a városokban tett sétákon is. Elsőként ismerkedjünk Helsinki központjával, és kezdjük sétánkat akár az Esplanadin, ahol a finn irodalom három nagy alakjának – *Eino Leino* (LAURI LEPPÄNEN, 1953), *J. L. Runeberg* (WALTER RUNEBERG, 1885) és a *Mese és valóság* című *Sakari Topelius* (GUNNAR FINNE, 1929–32) – emlékére készült szobrokat nézhetjük meg, de ott találjuk a Helsinki jelképévé vált kecses női alakot, *VILLE VALLGREN Havis Amandáját* (1905–8) és *VIKTOR JANSZON Pecázó fiúk* című (1942) alkotását.

Utunkat tovább folytatva a Szenátus tér felé az orosz cár, *II. Sándor* (WALTER RUNEBERG, 1894) szobra tekint le ránk a tér közepén. S ha körbejárjuk tekintetünkkel a teret, akkor a JOHAN ALBRECHT EHRENSTRÖM által megálmodott városközpontot s a CARL LUDVIG ENGEL tervezte empir stílusú épületeket láthatjuk, a *Székesegyházat* (1852), az *Államtanács palotáját*, a *Helsinki Egyetem* központi épületét, valamint az Aleksanteri utca egykori kereskedőházait, melyekben ma üzletek, éttermek és a városi önkormányzat hivatalai működnek. Itt láthatjuk a kék színű *Sederholm-házat*, amely a város legrégebbi kőépülete.

Ha innen a pályaudvar felé indulunk, a Nemzeti Színház előtt WÄINÖ AALTONEN *Aleksis Kivit* (1932–36) megörökítő monumentális szobrát nézhetjük meg, mellette a SAARINEN által tervezett *főpályaudvart*, vele szemben a város egykori főépítésze, THEODOR HÖIJER által tervezett *Ateneumot*, majd elkanyarodva a Mannerheim út felé, a Főposta épülete előtt *Mannerheim marsall lovasszobrát* láthatjuk (AIMO TUKIAINEN, 1960). Kicsit távolabb, a Parlament épületén túl magasodik a nagy építészhármás, ELIEL SAARINEN, HERMAN GESELLIUS és ARMAS LINDGREN tervezte *Finn Nemzeti Múzeum*.

A Parlament épületét sokan csak kívülről nézik meg, pedig maga az épület és az udvara is neves művészek alkotásait rejt. WÄINÖ AALTONEN *Munka és jövő* (1932) című, 5 darabból álló sorozata a Parlament üléstermében kapott helyet, MARKKU KITULA *Egymás mellett éles* (1981) című alkotása, valamint a *Közeledés* (TARU MÄNTYNEN, 1981) szintén az Országházban található, VEIKKO HIRVIMÄKI *Joutua 'Érkezés'* néven ismert alkotása (1981), ARVO SIIKAMÄKI *Beszélgetés a jövőről* (1981) című műve pedig a Parlament belső udvarán. A Parlament előtt két volt köztársasági elnök – *Karlo Juno Ståhlberg* (1959) és *Pehr Evind Svinhufvud* (1961) – szobra látható; mindkettő WÄINÖ AALTONEN műve. A Parlament mögötti parkban pedig KALLERVO KALLIO (1962) apjának, *Kyösti Kallionak* az emlékére készített alkotását helyezték el.

A Mannerheim úton továbbhaladva a modernista törekvések nemzetközileg legismertebb finn képviselőjének, ALVAR AALTONAK a művészetét csodálhatjuk meg a főváros és a finn politika jelképévé vált *Finlandia-palota* épületében. Mellette az 1990-es évek építészeti irányzatainak jegyeit viselő új *Operaház* (EERO HYVÄMÄKI, JUKKA KARHUNEN és RISTO PARKKINEN) látható.

A Mannerheim út közelében Helsinki funkcionista épülete, az *Yrjö LINDEGREN és TOIVO JÄNTTI* tervezte *Olim-*

piai stadion előtt a híres finn futó, *Paavo Nurmi* (WÄINÖ AALTONEN, 1952) szobra idézi a finn sportsikereket.

Helsinki sétánk következő állomása TIMO és TUOMO SUOMALAINEN sziklába vájít temp-loma, a *Sziklatemplom* (*Temppeliaukionkirkko*). Érdekes látványosság EILA HILTUNEN orgo-násípokra emlékeztető – az elkészültekor sok vitát kiváltó – *Sibelius-émlékműve* (1960–67), amely a Sibelius parkban áll. Heves mű-vészeti viták kísérték VEIKKO HIRVIMÄKI *Királyi gondolat* című, *Mika Waltari* emlékét idéző alkotásának megszületését is (1985). Ez a műalkotás ma az Elit parkban áll. Mára mindkettő hozzátartozik Helsinki városképéhez, miközben egyre inkább hozzászokunk, hogy nemcsak teljes alakos szoborral lehet emléket állítani egy-egy írónak, művésznak vagy politikusnak.

Finn írók és költők szobrával a főváros más negyedeiben is találkozhatunk. VILLE VALLGREN alkotása, *Topelius és a gyerekek* (1909) az Iskola-parkban, EMIL WIKSTRÖM

Elias Lönnrot (1902) szobra a Lönnrot parkban, *Snellman* (1923) szobra pedig a Snellman téren tekinthető meg. *Juhani Aho* szobra (1961) az Engel téren, a *Miina Sillanpää-émlékmű* (1968) pedig az Állatkertben látható. Mindkettő AIMO TUKIAINEN alkotása.

Kalevala témájú szobrokat és festményeket a Diákház előtt és annak épületében látha-tunk: FELIX NYLUND alkotása, *A három kovács* (1932) az épület előtt, míg *Ilmarinen és Väinä-möinen* (ROBERT STIGELL, 1888) szobra a Régi Diákház épületében. Ugyanitt látható AKSELI GALLEN-KALLELA *Kullervo háborúba indul* (1901) című festménye, de az ő *Kalevala-témájú freskói* (1928) díszítik a finn Nemzeti Múzeum mennyezetét is. KARI JUVA *Ilmatar* (1983) című alkotását az MTV irodaházában helyezték el. A híres runoénekes, *Larin Paraske* (ALPO SAILO, 1949) szobra a Hesperia parkban látható.

A finn köztársaság elnökeinek emlékét is több szobor őrzi Helsinkiben: A Kelet és Nyu-gat nevet viselő J. K. *Paasikivi-émlékmű* (1980) a Paasikivi téren áll, s a Hietaniemi temetőben látható *Urho Kekkonen síremléke* (1987). Mindkettő HARRY KIVIJÄRVI műve. A Déli kikötőben található ESSi RENVALL *Békeszobra* (1968).

ROBERT STIGELL nagyhatású alkotása, a *Hajótöröttek* (1897) a Csillagvizsgáló-torony dombján látható.

Az Ezer tó országában természetes, hogy a tavakra is emlékeztet köztéri műalkotás: KIMMO KAIVANTO *Óda a 60.000 tóhoz* (1972) című alkotása a Hesperia szálló előtt látható.

Sok szép műalkotás látható az utóbbi időkben épült bevásárlóközpontokban és új város-negyedekben: KIMMO KAIVANTO *Ezüst hidak* (1985), *Nereidák* (1985) és POPOVITS ZOLTÁN *Oázis* (1985) című alkotása a Fórum bevásárlóközpontban, KAUKO RÄSÄNEN *A tengerből született* (1975) című szobra Kelet-Pasilában, ANTTI NEUVONEN *Barátok és falusi emberek* (1983) című alkotása az Itäkeskusban (Keleti városközpont) található. IPI KÄRKI *Föld, levegő, tűz és víz* (1985) című festménye a Kampi metróállomáson látható.

A mindennapok művészete Finnországban

A finn társadalomra a történelem során az egymástól távol eső önálló családi parasztgazdaságok voltak jellemzők, s ez az életmód a kultúrában és a művészetben is nyomot hagyott. A fából épített parasztházak belső berendezése mindig is természetes széépérzékről tanúskodott. A bútorait maguk faragták fából, saját szövőszékeiken készültek a lakás textíliái is. Az anyagfeldolgozás és a használati tárgyak készítésének tudománya nemzedékről nemzedékre öröklődött.

A népi kézműves mesterségek – a kovácmesterség, a fafaragás, a szövés és a kerámia – jelentették a hagyományos formákat a később kibontakozó iparművészet számára. A finn textilművészet legszebb darabjai a kézzel csomózott, gyapjúsálú szőnyegek, a *ryijy*-k, melyeknek Lappföldön *raanu* a neve. Készítésük évszázados hagyományra nyúlik vissza. Az idők során a díszítő motívumok változtak, s a színek közül is más-más szín vált divattossá. Menyasszonyi takarónak, faliszőnyegnek használták a díszesebb változatokat, míg a kevésbé művészi kivitelű egyszínű szőnyeget szán- vagy lótakarónak. Színviláguk a finn emberek fejlett színérzékére utal. A *ryijy* faliszőnyegként ma is sok finn lakás díszé.

A finn bútorformák kialakításában a célszerűség, az egyszerűség, a strukturális megoldások természetessége és a kényelem a meghatározó. A mai finn bútorok szépségét a harmónia, az arány, a struktúra és a technika adja, továbbá a bútortextilnek a bútorral összhangban lévő anyaga és színe.

A fából készült bútorok gyakran rusztikusak, s a régi hagyományokat követik. A finn emberek mindennapjainak is fontos meghatározója a praktikusság és a könnyen kezelhetőség. Jó példa erre a székek olyan kialakítása, hogy az iskolákban a tárolásuk egyszerűbb legyen, mivel jól egymásba illeszthetők, amikor összerakják őket.

Sok családban még ma is házilag szövik a lakástextileket. A gyapjú, len- és pamutszövet Finnországban sokkal népszerűbb lakástextilként vagy akár függönyanyagnak, mint a selyem vagy a csipke.

A formatervezők keze nyomát a háztartási felszerelésektől a kerti padokig minden berendezési darabban megtaláljuk. Ez egyben egy bizonyos magatartásformát is képvisel, mely a természethez, az anyaghoz, a tiszta, egyszerű, világos formákhoz való vonzódásban nyilvánul meg, amely ott él a finn emberek gondolkodásmódjában és ízlésében, és ez tükröződik vissza a mindennapi élet és a környezet kialakításában.

A mindennapok művészetéhez Finnországban hozzátartozik a vendéglátás művészete is, a gondosan megterített és ötletesen díszített ebédlőasztal az Arabia gyár hagyományos, egyszínű vagy mintás porcelánjaival, az Iittala vagy a Nuutajärvi üveggyár poharaival, tányérjaival, kancsóival, a Marimekko cégnek a terítővel és az étkészlettel színben és mintájában harmonizáló vidám és furfangosan hajtogatott papírszalvétáival. Az ízlésesen terített vendégváró asztal nélkülözhetetlen tartozéka a fából, üvegből, fémből vagy kerámiából készült változatos alakú gyertyatartó is.

SZÓSZEDET

ajatus	gondolat	ruskea	barna
autoliikenne	gépkocsiforgalom	selvä	tiszta
edellinen	előző	sijainti	elhelyezkedés
enemmän	több	sininen	kék
eniten	legtöbb, leginkább	sisustusosasto	lakberendezési osztály
entinen	volt (mn.)	sohvaryhmä	ülögarnitúra
että	hogy (ksz.)	sopia	megfelel
harva	ritka	sopiva	megfelelő
helppo	könnyű	syödä	eszik
hidas	lassú	tavallinen	általános
huono	rossz	tavara	holmi
istua	ül	tavaratalo	áruház
järkevä	okos	terassi	terasz
kesäpäivä	nyári nap	terve	egészséges
korkea	magas	tila	hely
kuin	mint (hogyan)	tyylikäs	ízletes, stílusos
kuvio	minta, forma, alak	tärkeä	fontos
kylmä	hideg	vaalea	világos
kynttilä	gyertya	vaikea	nehéz
lahja	ajándék	valkoinen	fehér (világos)
lautasliina	szalvéta	valmis	kész
luulla	gondol	valoisa	világos
mahtua	elfér	verho	függöny
maljakko	váza	vihreä	zöld
matkalaukku	bőrönd	viinilasi	borospohár
mennä rikki	tönkremegy	voimakas	erős
mukava	kényelmes	vuokra-asunto	bérlakás
muotoilu	formatervezés	vähän	kevés
nopea	gyors	yhtä	ugyanúgy
omakotitalo	családi ház		
osa	rész		
paikka	hely		
paketti	csomag		
paras	legjobb		
pitkä	hosszú, magas		
pitää	tetszik		
pöytäliina	abrosz		
ruma	csúnya		
runsas	bő		
ruokapöytä	étkezőasztal		

7. LECKE

NYELVTAN

18. § A tárgy kifejezése a finnben

A finnben a tárgyat három eset jelölheti: az I. accusativus egyes számban a genitivusszal, többes számban a nominativusszal esik egybe; a II. accusativus egyes és többes számban is a nominativusszal azonos formájú; a partitivus egyes és többes száma is jelölhet tárgyat. (A többes számú alakok képzését l. a 24. §-ban.)

	I. accusativus	II. accusativus	Partitivus	Példa
Teljes tárgy (a cselekvés a tárgy teljes egészére kiterjed)	+	–	–	<i>Marja ostaa uuden puseron. Ukko ostaa kengät. Näen pojat, jotka istuvat autossa.</i>
Tagadott ige tárgya	–	–	+	<i>En lue kirjaa. / En lue kirjoja</i>
Passzív ige tárgya (l. 31. §)	–	+	+	<i>Kirja luetaan. / Kirjaa luetaan. / Kirjoja luetaan.</i>
Személytelen vagy necesszív ige tárgya (l. 9. §)	–	+	–	<i>Pekan täytyy lukea tämä kirja. Pekalla on mahdollisuus lukea tämä kirja. Viljon täytyy pestä paidat.</i>
Felszólító módú ige tárgya (l. 21. §)	–	+	+	<i>Lue tämä kirja! Lukekaa tätä kirjaa!</i>
Az állítmány érzékelést vagy érzelmeket fejez ki	–	–	+	<i>Kuuntelen usein musiikkia. Rakastan sinua. Katsomme elokuvaa.</i>
A tárgy anyagnév	– (+)	– (+)	+	<i>Liisa syö leipää. Juhani juo maitoa. Riitta ostaa ruokaa. Pekan täytyy ostaa leipää.</i>
A cselekvés nem terjed ki a tárgy egészére (részleges tárgy)	–	–	+	<i>Luetko sitä kirjaa? Kuulen ääniä.</i>
A cselekvés éppen folyamatban van	–	–	+	<i>Isä lukee kirjaa. Kirjoitan kirjettä.</i>

	I. accu- sativus	II. accu- sativus	Partiti- vus	Példa
A tárgy többes számú és határo- zatlan	–	–	+	<i>Äiti lukee paljon kirjoja. Marja puhuu vieraita kieliä.</i>
A cselekvés nem jár(hat) eredmén- nyel	–	–	+	<i>Jukka etsii kirjaa. Painan nappia (mutta mitään ei ta- pahdu).</i>

Az ún. II. accusativus (vagy ragtalan accusativus) valójában az I. (-n ragos) accusativus változata. Mind a két accusativust a teljes tárgy jelölésére használjuk. A két accusativus használatáról az dönt, hogy az accusativust vonzó ige milyen alakban áll, azaz kijelentő és feltételes módú, aktív és személyragos igék mellett I. , felszólító módú, passzív és személytelen igék mellett II. accusativust használunk (Pl. *Ostan puseron. Osta pusero! täytyy ostaa pusero; ostetaan pusero*). Tagadáskor természetesen az ilyen mondatok tárgya is partitivusba kerül. Amennyiben az aktív állító mondat tárgya valamely okból már eleve partitivusban van, az „erősebb” az accusativusnál, tehát a tárgy akkor is megtartja partitivusi formáját, ha a mondat passzív, felszólító vagy személytelen szerkezetre vált át (pl. *syön leipää; syö leipää; täytyy syödä leipää; syödään leipää*).

19. § A necesszív szerkezet (szükségesség kifejezése) a finnben

A necesszív szerkezetekben a cselekvő mindig genitivusban áll. A necesszív segédige lehet a *täytyy* vagy a *pitää* 'kell', mely mindig Sg3 alakban áll, pl.:

Minun täytyy mennä kotiin. 'Haza kell mennem.'

Pekan pitää lähteä nyt. 'Pekának most el kell indulni(a).'

Mivel a cselekvő genitivusban áll, a teljes tárgy a necesszív szerkezetekben nominativusba (II. accusativus) kerül, pl.:

Sinun täytyy ostaa tämä kirja. 'Meg kell vened ezt a könyvet.'

Liisan pitää oppia tämä. 'Liisának meg kell tanulni(a) ezt.'

A fentieken kívül további szerkezetek is alkalmasak a szükségesség kifejezésére, pl: *on pakko* 'muszáj, kötelező', *on* + passzív jelen idejű melléknévi igenév (l. 33. §).

Teidän on pakko nähdä tämä elokuva. 'Ezt a filmet muszáj látnotok.'

Pekan on oltava kotona. 'Pekának otthon kell lennie.'

A szükségesség tagadása a tagadó ige Sg3 alakjával + a segédige tövével történik. Tagadáskor segédigeként leggyakrabban a *tarvita* 'szükséges' igét használjuk; az eddig megismert szerkezetek közül az *on pakko*-t és az *on* + passzív múlt idejű participiumot is lehet használni:

Minun ei tarvitse mennä kotiin. 'Nem kell (nem szükséges) hazamennem.'

Pekan ei tarvitse lähteä nyt. 'Pekának nem kell elindulnia most.'

Sinun ei tarvitse ostaa tätä kirjaa. 'Nem kell megvenned ezt a könyvet.'

Teidän ei ole pakko lei tarvitse nähdä tämä elokuva. 'Nem muszáj / kell látnotok ezt a filmet.'

Minun ei tarvitse mennä sinne. 'Nem kell odamennem.'

Pekan ei ole oltava lei tarvitse olla kotona. 'Pekkának nem kell / nem szükséges otthon lennie.'

20. § Az imperfectum állító alakja

Az állító imperfectum (múlt idő) jele: *-i*, előtte az I. tőtípusban ugyanott megy végbe a fokváltakozás, mint a jelen idejű alakokban: az egyes és többes szám 1. és 2. személyében. A III. és a IV. tőtípusban a *p*, *t*, *k* végig erős fokon van. (l. 9. §). A személyragokat a múlt idő jele mögé tesszük. A személyragok megegyeznek a jelen idejű személyragokkal, különbség csak a Sg3, itt a tővégi magánhangzó imperfectumban nem nyúlik meg. Az *-i* előtt különböző egyéb változások is végbemennek.

I. Tőtípus: V + <i>-a/-ä</i>					
A tővégi <i>-o, -ö, -u, -y</i> megmarad: <i>kertoa</i>	A tővégi <i>-a</i> és <i>-ä</i> kiesik: <i>ottaa, pitää</i>	A tővégi <i>-e</i> kiesik: <i>lukea</i>	A tővégi <i>-i</i> kiesik: <i>etsiä</i>	Tővégen <i>a > o</i> változás törté- nik (ha az előző szótagban is <i>a</i> volt): <i>antaa</i>	A tő utolsó más- salhangzójában <i>t > s</i> változás történik: <i>huutaa,</i> <i>lentää</i>
kerroin	otin, pidin	luin	etsin	annoin	huusin, lensin
kerroit	otit, pidit	luit	etsit	annoit	huusit, lensit
kerto	otti, piti	luki	etsi	antoi	huusi, lensi
kerroimme	otimme, piditte	luimme	etsimme	annoimme	huusimme, lensimme
kerroitte	otitte, piditte	luitte	etsitte	annoitte	huusitte, lensitte
kertoivat	ottivat, pitivät	lukivat	etsivät	antoivat	huusivat, lensivät

II. Tőtípus: hosszú mgh. vagy diftongus + <i>-da/-dä</i>		
A hosszú magánhangzó megrövidül: <i>saada</i>	A diftongus első eleme kiesik: <i>syödä, juoda</i>	A diftongus második eleme kiesik (ha <i>-i</i> végű): <i>voida</i>
sain	söin, join	voin
sait	söit, joit	voit
sai	söi, joi	voi
saimme	söimme, joimme	voimme
saitte	söitte, joitte	voitte
saivat	söivät, joivat	voivat

III. tötípus: -la/-la, -ra/-rä,-na/-nä, (s) -ta/-tä	
A jelen idő tövének -e-je kiesik: olla, purra, mennä, pestä	A jelen idő tövének -e-je kiesik, a töben fokváltakozás történik (-ele- igék): kuunnella
olin, purin, menin, pesin	kuuntelin
olit, purit, meni, pesit	kuuntelit
oli, puri, meni, pesi	kuunteli
olimme, purimme, menimme, pesimme	kuuntelimme
olitte, puritte, menitte, pesitte	kuuntelitte
olivat, purivat, menivät, pesivät	kuuntelivat

IV. tötípus: V + -ta /-tä			
i+ -ta/-tä	Más mgh + -ta/-tä		e + -ta/-tä
	Fokváltakozás nélkül: haluta	Fokváltakozással: pelätä	
A jelen idő tövének -e-je kiesik: tarvita	<i>t > s: haluta</i>	<i>t > s + fokváltakozás:</i>	A jelen idő tövének -e-je kiesik: paeta
tarvitsin	halusin	pelkäsin	pakenin
tarvitsit	halusit	pelkäsit	pakenit
tarvitsi	halusi	pelkäsi	pakeni
tarvitsimme	halusimme	pelkäsimme	pakenimme
tarvitsitte	halusitte	pelkäsitte	pakenitte
tarvitsivat	halusivat	pelkäsivät	pakenivat

Az imperfectum tagadását és a többi múlt időt l. a 25. és 26. §-ban.

OLVASMÁNY

Katselimme Lappia

Kuusivuoren perhe teki viikon lomamatkan Lappiin. Isä ja äiti ottivat mukaan molemmat pojat. Koko perhe rakastaa luontoa, metsää ja rauhaa. He suunnittelivat, että he vaeltavat Lapissa, käyvät Lemmenjoen kansallispuistossa ja kiipeävät monen tunturin huipulle. Kummankin pojan täytyi saada hyvät kengät, sopivat vaatteet, reppu ja makuupussi. He ostivat myös uuden teltan, koska jos he eivät halua maksaa mökkiä, he nukkuvat teltassa.

Isä halusi matkustaa junalla. Silloin ei tarvitse ajaa pitkää matkaa. Siksi he ostivat liput autojunaan, joka sitten vei heidät ja heidän autonsa Helsingistä Rovaniemelle. Kaikki saivat paikan makuuvaunussa ja he nukkuivat junassa rauhalllisen yön.

Rovaniemellä he tahtoivat nähdä Arktikum-museon ja Napapiirillä Joulupukin kylän, itse Joulupukin ja hänen pääpostinsa. Sieltä he lähettivät viisi korttia. He etsivät kahvilan, jossa pojat söivät jäätelöä, vanhemmat joivat kupin kahvia ja söivät poronlihavoileivän.

Sitten perhe jatkoi matkaa. Kun pojat näkivät tiellä poron, isän piti pysäyttää auto ja ottaa porosta valokuva.

Illalla he löysivät Kittilästä kauniin lomakylän ja vuokrasivat pienen mökin. Lapissa on helppo löytää mökki tai lomakylä. He ottivat tavarat autosta mökkiin. Isä lämmitti saunan ja äiti laittoi ruokaa. Sitten he söivät perunasoseetta ja savulohta. Saunan jälkeen lapset joivat mehua ja vanhemmat olutta.

Aamulla he aloittivat vaellusretken. Jokaisen täytyi panna reppuun omat eväät: monta voileipää, pullo vettä, omena, banaani ja suklaata. Sitten he kävelivät 10 kilometriä. Matkalla he tapasivat toisen perheen. Pian he näkivät hyvän taukopaikan, tekivät tulen ja keittivät kahvia ja avasivat eväspaketit. Oli mukava kuunnella hiljaisuutta. Nyt he jaksoivat nousta Yllästunturille. Illalla perhe palasi lomamökkiinsä.

Perhe asui samassa mökissä kolme päivää. Sitten he ajoivat Inariin, jossa he viettivät loppuviikon. He katsoivat saamelaismuseo Siidan ja Pohjois-Lapin luontokeskuksen ja tekivät laivaretken Inarinjärvellä.

Kun perhe palasi kotiin, ystävät kysyivät:

– Missä te kävitte? Söittekö poroa ja lohta? Näittekö keskiyön auringon? Entä monta poroa ja tunturia? Häiritsivätkö hyttysset teitä?

– Kävimme monessa paikassa, söimme kaikkea, näimme paljon. Ja hyttysset kiusasivat aina!

Lähtekää tekin Lappiin, mutta valitkaa mieluummin syksy ja ihailkaa ruskaa!

– Kenen täytyy lämmittää sauna?

– Isän täytyy lämmittää sauna.

– Mitä teidän täytyy syödä?

– Meidän täytyy syödä banaani ja suklaata.

– Täytyykö sinun ostaa reppu?

– Ei, minun ei tarvitse ostaa reppua.

GYAKORLATOK

1. Figyelje meg a következő mondatokban a tárgyat!!

Accusativust használunk, ha a cselekvésnek eredménye van: E
 meghatározott mennyiség: M
 vonzat: V

Partitivust használunk a többi esetben: P

Írja a mondatok mellé a megfelelő betűjelet!

Katselimme Lappia.	
Koko perhe rakastaa luontoa.	
He ostivat myös uuden teltan.	
He eivät halua maksaa mökkiä.	
Isä halusi helpon menomatkan.	
He ostivat liput.	
Kaikki saivat paikan makuuvaunussa.	
He tahtoivat nähdä Arktikum-museon.	
He etsivät kahvilan.	
Pojat söivät jäätelöä.	
Pojat näkivät tiellä poron.	
He lähettivät viisi korttia.	
Perhe jatkoi matkaa.	
He vuokrasivat pienen mökin.	
He aloittivat vaellusretken.	
He kävelivät 10 kilometriä.	
He tapasivat toisen perheen.	

2. Ragozás.

Infinitivus	Jelen idő, kijelentő mód SG1	Imperfectum SG1
aloittaa		
etsiä		
jatkaa		
katsoa		
käydä		
kertoa		
kysyä		
lukea		
palata		
olla		

3. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

Jelen idő, kijelentő mód	Imperfectum
Onko se kallis?	
Tässä ovat myös lapset.	
Mihin sinä matkustat?	
Matka maksaa paljon.	
Hän lähtee perheen kanssa Kuhmalahdelle.	
Heillä on monta lasta.	
Asun Liisankadulla.	
Kävelen kaikkialle.	
	Perhe teki viikon lomamatkan Lappiin.
	Jokainen tarvitsi hyvät kengät.
	He tahtoivat nähdä Arktikum-museon.
	Pojat söivät jäätelöä.
	Vanhemmat joivat kupin kahvia.
	He vuokrasivat pienen mökin.
	Aamulla he aloittivat vaellusretken.
	Oli mukava kuunnella hiljaisuutta.

ORSZÁGISMERET

Lappföld és a lappok

Lappföldet úgy hirdetik a turistáknak, hogy „az éjféli nap országa”. Ez azonban csak az igazság egyik fele: nyáron valóban nem megy le a nap, ám télen ugyanannyi ideig nem kel fel. A sarkkörtől való távolság függvényében ez az időszak néhány naptól akár két hónapig terjedhet, ezért pl. a finn naptárakban „a Nap kél” és „a Nap nyugszik” rovatok településenként vannak felsorolva. Amikor mondjuk Helsinkiben négy-öt órás éjszakák vannak, Lappföld déli részein már csak egy-két órás a sötétség, északabbra azonban már egyáltalán nincs napfénymentes időszak; télen viszont a helsinki háromórás nappalnak Lappföldön teljes sötétség felel meg.

Ez az éghajlati sajátosság nagyban befolyásolja Lappföld flóráját és faunáját, valamint az ott élők életmódját. A rövid, hűvös nyár alatt csak kevés növény képes kifejlődni és szaporodni, de a szinte állandó napsütés miatt az itt termő hidegtűrő bogyós gyümölcsök sokkal zamatosabbak, mint délebbre növekvő társaik. Híres a csak északon termő mocsári hamvasszeder (*lakka*), amelynek semmi máshoz nem hasonlító aromája a lappföldi és általában az északi népesség egyik kedvence. A lombos fák ezen a vidéken már csak elvétve fordulnak elő, észak felé haladva a tundrai fenyőfélék is egyre kisebbek lesznek, majd végül a vegetációt csak a moha, zuzmó és egyes igénytelenebb növények jelzik.

Az állatvilágnak a sarki róka, a sarki nyúl, az északi madarak és halak mellett legjellegzetesebb tagja a rénszarvas, melynek fő tápláléka az ún. rénzuzmó (*jäkälä*). Mivel ezt télen a vastag hó alatt kell megkeresniük, és mivel tápértéke nem túl magas, a rénszarvas állandóan táplálékszerző úton van, így csak részben domesztikálható. A réntenyésztéssel foglalkozó lappok ezért kénytelenek amolyan modern félnomád életmódot folytatni: van ugyan fa- vagy kőházuk, amelyben a család lakik, de a családfő motoros szánon követve a csordát vándorol az állatokkal, ilyenkor sátorban lakik, és mobiltelefonon meg e-mailben tartja a kapcsolatot az otthon maradtakkal. A rénszarvasnak hagyományosan minden porcikáját felhasználják: húsát megeszik, bőréből lábbelit, hátizsákot, szőréből bundát és takarót, csontjaiból különféle eszközöket, többek között fésűt vagy kést, ináiból varrocéernát készítenek. A hagyományos mesterségeket persze a számik közül is egyre kevesebben űzik, így pl. a varrocéernát már boltban vásárolják, a rénszarvas csontjából és agancsából ma már inkább dísz-, semmint használati tárgyakat készítenek. A használati tárgyak közül manapság a leggyakoribb a rénszarvasagancsból készült késnyél, ezeket ma is kézzel formázzák, és egy-egy ilyen kés vagy tűr ára igen magas lehet. A rénszarvas tejéből készült édeskés sajtféleséget akár önmagában is ehetjük, de a lappok leggyakrabban a forró kávéba teszik, ahol az elolvad, és érdekessé teszi az italt. A rénhús egész Finnországban különleges – és meglehetősen drága – csemegének számít; Lappföldön persze gyakrabban és olcsóbban lehet hozzájutni.

Lappföld egyik jellegzetessége a tarhegy, finnül *tunturi*, lappul *duoddar*. Végső soron ebből a lapp szóból származik a világ minden nyelvében a *tundra* szó (az európai nyelvek általában az oroszból vették át). Eredetileg olyan, nem túl magas hegytípust jelöltek vele,

amelyet legfeljebb a feléig takar növényzet, fölötte csak a zuzmó él meg. Néhány ilyen hegy összefüggő láncolatot alkothat, ekkor köztük kisebb-nagyobb tavacskákat találunk. Vizük roppant hideg, még nyáron is csak kevesen mernek megfürödni bennük. Az egyik leghíresebb ilyen hegy a *Korvatunturi* ('Fül-tarhegy') Rovaniemi (Lappföld megye székhelye, Veszprém testvérvárosa) közelében, itt lakik ugyanis a Mikulás (*joulupukki*), aki minden neki írt levélre válaszol. A Mikulás-üzlet igencsak fejlett „iparág” Finnországban, az egyik leghíresebb turistacsalogató látványosság a Karácsony-ország (*Joulumaa*).

A számik Finnország igazi őslakói. Amikor a finn törzsek a Baltikum felől a mai Finnország déli területeire érkeztek, az ott élő lappokat egyre északabbra kényszerítették. A ma Norvégia északi csücskét jelentő tengerpartot elérve a számik kelet és nyugat felé indultak, így ma négy országban (Svédország, Norvégia, Finnország és Oroszország) élnek szétszórva. Létszámuk pontosan nem határozható meg, mert bár létezik törvény, amely kimondja, hogy száminak számít az, akinek nagyszülei közül legalább egy a számit beszélt első nyelvként, a nemzetiségi hovatartozás azonban önbevalláson alapul. Így aztán előfordulhat, hogy számiul már nem beszélő személyek száminak vallják magukat, de az is, hogy számiul tudók a többségi nemzethez tartozóként vannak nyilvántartva. A számik összlétszámát 80.000 fő körülire becsülik a négy országban; legtöbben Norvégiában élnek, legkevesebben Oroszországban. A finnországi számik száma kb. 5000 fő.

A számi nyelvjárásilag igen tagolt, ezért ennek kapcsán néhány kutató nem is egy nyelv különböző nyelvjárásairól, hanem egyenesen tíz különböző lapp nyelvről beszél. A nyelvjárások egymás között nehezen érthetők: az egymás melletti nyelvjárások beszélői viszonylag könnyen elboldogulnak, de már egyetlen köztes nyelvjárás beékelődése esetén megszűnik a kölcsönös érthetőség. A finnországi lappok három nagyobb nyelvjárást beszélnek: az északi (más néven norvég-) lappot, a kolta-lappot, valamint az egyetlen, csak Finnországban beszélt nyelvet, az inari-lappot. A három közül a legtöbb beszélője az északi nyelvjárásnak van, ennek a legfejlettebb az írásbelisége is.

A hagyományos számi kultúra egyik legismertebb műfaja a népköltészetben a *joika* (lappul *luohti*). Ez a gyakran inkább csak ritmikus elemeket tartalmazó ének az egyik legkevésbé kötött formájú műfaj. A szöveg sokszor mellékes, sőt, nem egyszer csupán értelmetlen, jelentés nélküli szótagok követik egymást. A néha monotonnak tűnő énekek e legkülönbözőbb funkciókat képesek betölteni. A lapp ember mindennapjait, érzelmeit, emlékeit mutatja meg, erősíti az összetartozás tudatát és élményét, de ugyanezek a dalok alkalmasak lehetnek gyermeknevelésre és a rénszarvasok terelésére, a terelés vagy éppen a fejes közben történő megnyugtatóására is. A joikáknak a ritmus mellett a legfőbb eleme a rögtönzés mind a dallamban, mind a szövegben, ezért lejegyezni igen nehéz őket. Ma már vannak feldolgozott, hangszerekkel kísért, dzsesszesített joikák is, melyek az egyéb nemzetek képviselőinek számára is könnyebben élvezhetők.

A számik hagyományos kultúrája mellett a modern élethez kapcsolódó elemek is megjelentek már. Íróik és költőik a XIX. században kezdték hallatni hangjukat; az első lapp nyelven írt könyv Johan Turi 1910-ben megjelent *Muittalus samid birra* c. műve volt (magyarul 1965-ben jelent meg Erdődi József fordításában, A lappok élete címen). A lapp nyelvű sajtót a Finnországban megjelenő Sápmlaš és a norvégiai Ságat képviseli. Több rádiócsatorna sugároz számi nyelvű adásokat, de mindhárom skandináv országban vannak már kifejezetten számiknak szóló rádiók is. Saját könyvkiadót működtetnek Davvi (Észak) néven, van számi nyelvű színtársulat (Beaivvaš), és készült már számi nyelvű film is: Nils Gaup *Ofelaš* (A nyomkereső) c. filmjét Oscar-díjra is jelölték. A lapp zene modern változata az

Angelin Tytöt nevű zenekar által játszott, lapp népzenei alapokon nyugvó, de a könnyűzenei világhagyományokat is felhasználó stílusban és a többek között Mari-Bonie Persen által is énekelt joika-alapú dalokban érhető tetten. A kortárs lapp művészet talán legösszetettebb egyénisége a nemrég elhunyt Nils-Aslak Valkeapää, aki elsősorban költőként vált ismertté, de köteteit saját rajzaival illusztrálva adta ki, maga is híres joika-előadó volt, és részt vett a már említett film készítésében is.

Lappföld szépségének egyik lenyűgöző eleme az ún. *ruska*, amikor az őszi közeledtével a növényzet színe zöldről vörösre, barnára, narancsszínre, sárgára vált. Ez a színekavalkád sokkal hosszabb ideig marad meg Lappföldön, mint nálunk, hiszen a levegő párás és hűvös, ezért a levelek nem száradnak és hullanak le olyan hamar, mint a délebbi vidékeken. Egy lapp legenda szerint amikor isten a földet teremtette, mire Lappföldre ért, már minden szépséget elosztogatott, s nem maradt más neki, mint a színek. Ezt adta a számoknak, és ezért olyan színpompás, tarka náluk a nyár vége és az őszi eleje.

Lappföld és Észak-Finnország egyik érdekes természeti jelensége az északi fény (*aurora borealis*), amely főleg hideg, tiszta időben látható. Ilyenkor a sötét égbolton olykor csak valami fehéres, máskor zöldes vagy esetleg színesebb, sejtelmes fényjelenség látható, amely a föld mágneses kisugárzásával van összefüggésben. Finnül *revontuli* 'rókafény' a neve, mely abból a hiedelemből ered, hogy a róka a havas földön járva lompos farkával az égboltra csapja fel a hógöröngyöket. A finn és a lapp mondavilágban számos történet kapcsolódik e titokzatos sarki fényjelenséghez, amelyből mára sok mindent megfejtett a tudomány, főleg a mesterséges holdak felvételeinek segítségével. Az embereket azonban – akár helyi lakos, akár turista – még ma is lenyűgözi ez az északi sark közelében észlelhető fényjelenség.

Természetvédelem

A finn emberek természetszeretete világszerte ismert és köztudott. A természetközeli életmód hatására a természet kincseire sokkal nagyobb figyelmet fordítanak, mint sok más európai országban. A gyerekeket is kicsi koruktól fogva szoktatják, nevelik a természet gazdagságának és értékeinek megővésére. Miközben számos intézkedés szolgálja az ország természeti kincseinek megővését, ugyanakkor azt is szeretnék elősegíteni, hogy a XXI. század emberének is megmaradjon a kapcsolata a természettel, és lehetősége legyen a természet megismerésére és felfedezésére. E célt a különböző formában védett területek kialakításával próbálják elérni.

Lappföldön a tarhegyek, mocsarak, fátlan, kopár területek folyók vájta vízmosásokkal és szakadékokkal tagolt világának nagy része nemzeti parkok területéhez tartozik. Itt található Finnország második legnagyobb nemzeti parkja, az *Urho Kekkosen kansallispuisto* 'Urho Kekkonen Nemzeti Park', továbbá a *Pyhäunturi*, a *Lemmenjoki*, a *Pallas-Yllästunturi Nemzeti Park*, valamint a *Kevo* Természeti Park.

A nemzeti parkok 1000 hektárnál nagyobb területen fekvő természetvédelmi területek, amelyeket azonban bárki látogathat. Finnországban 35 nemzeti park van, a már említett

lappföldieken kívül említsünk meg még néhányat: *Helvetinjärvi*, *Hiidenportti*, *Koli*, *Oulanka*, *Patvinsuo*, *Päijänne*, *Syöte*, *Tammisaaren saaristo* 'Tammisaari szigetvilága'.

A 19 természeti parkot (*luonnonpuisto*) elsősorban tudományos kutatás céljából hozták létre, de ezek a területek is védettek, ugyanakkor oktatásra is felhasználják őket. A természeti parkok nem látogathatók a nagyközönség számára, s a természetvédelmi előírások is szigorúbbak, mint a nemzeti parkokban. Ilyen természeti park található, többek között a következő településeken: *Karkali*, *Kevo*, *Koivusuo*, *Malla*, *Paljakka*, *Salamaperä*, *Sompio*, *Vaskijärvi*.

Az 1980-as években 173 mocsarat és lápot nyilvánítottak védetté, hogy ezek segítségével őrizték meg a mocsári természet gazdagságát. E lápos, zsombékos mocsaraknak a madárvilága is igen változatos képet mutat. A mocsarakban szabadon lehet mozogni, legfeljebb a madarak költési időszakának védelme érdekében korlátozzák a mozgást, gombászást, bogyószedést, a vadászatot és halászatot. A településekhez közel eső mocsarakban ösvényeket is kialakítottak, s névtáblák is segítik a mocsárvilággal való ismerkedést.

Ligetes erdők is tartoznak a védett területek közé, mivel ezek kiterjedése Finnországban éri el legészakibb határát, ezért a növényzetüknek vannak olyan vonásai, amelyek máshol nem jellemzők. Néhol csak kisebb foltokban jelennek meg ezek a ligetes erdők, olyan helyeken, ahol a talaj és az éghajlat a legmegfelelőbb számukra. S bár Finnországban 1992-ben 53 ligetes erdőt nyilvánítottak védetté, ezek összterülete mégis alig egy százalékát teszi ki a finn erdőknek. Ezekben az erdőkben nyugodtan lehet kirándulni, de a sátorverés és a tűzrakás tilos.

Az őshonos erdőket (*aarniometsä*) 1994-ben nyilvánították védetté. Ezekre az erdőkre a különböző korú fák, a korhadtt fák, az öreg, lombos erdei fák jellemzők. A *Suomen Natura 2000* program keretében újabb öreg erdőket vontak be a védett területek körébe. A faki-termelés növekvő méretei miatt vált szükségessé a veszélyeztetett öreg erdők megóvása, hogy ezzel biztosítsák az ökoszisztéma működőképességét, a természet sokszínűségét és változatosságát. Ezekben az öreg erdőkben is szabad sétálni, de tilos a sátorverés és a tűzrakás.

Finnországban 7 tengeri területet is védetté nyilvánítottak a szürkefókák (*harmaahylje*) védelme érdekében. Elsősorban a szürkefókákat és azok életterét igyekeznek megóvni ezzel az intézkedéssel, de a Balti-tengeri fókákat (*itämerennorppa*) is védelem alá helyezték.

Az észak-lappföldi vadon erdők világát is megpróbálják megóvni: a *Suomen Natura 2000* program keretében 12 vadonerdőt is a védett területek közé soroltak. Ezzel az intézkedéssel a lapp kultúra megőrzését és a természetközeli életmód megtartását szeretnék elérni. A fakitermelés, útépités ezeken a területeken csak az erdészeti igazgatóság engedélyével lehetséges.

A természetközeli életmód része többek között a bogyo- és gombagyűjtés, valamint a már-már nemzeti sportnak számító horgászás. Az erdei-mezei ki-

rándulások része, gyakran célja a különböző, rendkívül ízletes és vitaminokban roppant gazdag bogyók összegyűjtése. Ez egyáltalán nem a szegények elfoglaltsága, hanem minden finn család szívesen foglalkozik vele. A bogyókat aztán lefagyasztják, vagy lekvárt főznek belőlük. A horgászás népszerűsége a sok tó és folyó mellett egyáltalán nem meglepő. A vizek tiszták, halban gazdagok, s mivel a finn táplálkozásnak a halételek az átlagos európainál jóval nagyobb részét teszik ki, így az sem csoda, hogy sokan hódolnak e hobbinak. A „finn álom” egy tóparti nyaraló, a parton szauna, saját stég, csónakház. Itt aztán természetesen könnyű kiülni órákra a tó mellé vagy kievezni a tó belsőbb vizeire, lógnatni a zsinórt és várni a kapást. A magyarok számára meglepő talán, de a nyugodt kikapcsolódásnak és aktív pihenésnek ezt a formáját Finnországban nemcsak a férfiak, hanem a nők is igen nagy számban űzik.

SZÓSZEDET

aamu	reggel (fn.)	lähettää	küld
aloittaa	kezd	lämmittää	(meg)melegít, (be)fűt
autojuna	autószállító vonat	mahdollisuus	lehetőség
avata	kinyit (ajtó)	maito	tej
elokuva	film	maksa	máj
etsiä	keres	makuupussi	hálózsák
eväs	útravaló	makuuvaunu	hálókocsi
huippu	csúcs	mehu	gyümölcslé, szörp
huutaa	kiabál	menomatka	odaút
hyttynen	szúnyog	mummo	nagymama, nagy
häiritä	zavar	museo	múzeum
ihailla	csodál	mökki	házikó, nyaraló
illalla	este (határozószó)	nappi	gomb
jatkaa	folytat	Napapiiri	sarkkör
jokainen	mindenki	nousta	felmegy, felkel
Joulupukki	Mikulás	nukkua	alszik
jäätelö	fagylalt	omena	alma
kahvila	kávézó	ottaa	fog, vesz
kansallispuisto	nemzeti park	paeta	menekül, szökik
katsoa	néz	paita	ing
keittää	főz	painaa	nyom
kertoa	(el)beszél, (el)mond	palata	visszatér
keskiyö	éjfél	panna	rak
kiivetä	(fel)mászik	pelätä	fél
kirje	levél	perunasose	krumplipüré
kiusata	bosszant	poro	rénszarvas
koko	egész	poronliha	rénszarvashús
kortti	képeslap, kártya	pullo	palack
kuppi	csésze	purra	csíp, harap
kuunnella	(meg)hallgat	pusero	blúz, ing, pulóver
kylä	falu	pysäyttää	megállít
kysyä	(meg)kérdez	pääposti	főposta
käydä	jár	rakastaa	szeret
laivaretki	hajókirándulás	rauha	béke
lentää	repül	reppu	hátizsák
liemi	lé, leves	ruoka	étel
liha	hús	ruska	őszi színpompa
lippu	jegy; zászló	saamelainen	lapp
lomamatka	turistaút	sappi	epe
lukea	olvas	savi	agyag

savulohi	füstölt lazac	usein	gyakran
suunnitella	megtervez	vaate	ruha
tavata	találkozik	vaeltaa	barangol
tahtoa	akar	vaellusretki	gyalogtúra
takki	kabát	valita	választ
tapahtua	történik	valokuva	fénykép
taukopaikka	pihenőhely	viedä	visz
tehdä	csinál, tesz	viettää	eltölt (időt)
telttä	sátor	viikko	hét
toinen	másik	voileipä	vajas kenyér, szendvics
tuli	tűz (fn)	vuokrata	bérel
tunturi	hegy (Lappföldön)	yö	éj
uni	álom	ääni	hang (ének)

8. LECKE

NYELVTAN

21. § A felszólító mód (imperativus)

A felszólító mód jele *-k*, mely a különböző személyekben különböző személyragokkal kombinálva más és más allomorf formájában jelentkezik.

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	–	<i>-kaamme / -käämme ~ -taan/-tään</i>
2. személy	' (gégezárhang; gyakorlatilag a pusztá igető)	<i>-kaa / -kää</i>
3. személy	<i>-koon / -kөөn</i>	<i>-koot / -kөөt</i>

A Sg2 felszólító módú alakját ugyanúgy kapjuk meg, mint a kijelentő módú, jelen idejű tagadó alakok főigéjét, azaz a Sg1 *-n* ragjának elhagyásával. Az eredeti *-k* módjel szóvégen gégezárrá redukálódott, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy bár írásban nem jelöljük, az utána következő mássalhangzót hosszan kell ejteni, pl.: *Tule tänne!* [tulettänne] 'gyere ide!'. Ha utána magánhangzó következik, vagy nem követi semmi, a finnek a gégezárát akkor is ejtik, ezt a figyelmes hallgató számára kis megállás, szünet jelzi, pl. *Anna olla!* [anna ' olla] 'Hagyjál békén!' (tkp. 'adj lenni'); *Tule!* [tule'] 'Gyere!'.

A Pl1 *-kaamme/-käämme* allomorfja mára szinte teljesen kiveszett a gyakorlatból, helyette a passzívum *-taan/-tään* formánsos alakját használják (l. 31. §). Beszélt nyelvben a Pl1 kijelentő és felszólító módú alakja közti különbséget a személyes névmás megléte vagy hiánya jelzi, pl. *me mennään* 'megyünk' ~ *mennään!* 'menjünk'.

A többi szám és személy allomorfja az 1. tőtípusban – ha van az igében fokváltakozás – mindig az erős fokot tartalmazó tőhöz kapcsolódik, pl. *ottaa: ottakoon* 'vegyen/vegye', *antaa: antakaa* 'adjatok/adjátok', *lukea: lukekaamme* 'olvassunk/olvassuk', *kirjoittaa: kirjoittakaa* 'írjatok/írjátok', *katsoa: katsokoot* 'nézzenek/nézzék'.

A II. tőtípusban minden ige egyformán viselkedik, a felszólító mód személyraggal követett jelét a *-da/-dä* végződés helyére illesztjük, pl.: *juoda: juokoon* 'igyon/igya', *syödä: syökäämme* 'együnk/együk', *tupakoida: tupakoikaa* 'dohányozzatok', *analysoida: analysoikoot* 'analizáljanak/analizálják'.

A III. tőtípusban szintén az infinitivus képzőjének helyére tesszük a felszólító mód végződését (NB! nincs kötőhangzó!), pl.: *tulla: tulkoon* 'jöjjön', *menkäämme* 'menjünk', *purra: purkoot* 'rágjanak/rágják', *pestä: peskööt* 'mossanak/mossák'.

A IV. tőtípusban az infinitivus végéről csak az *-a/-ä* magánhangzót kell levágni, és az előtte álló *-t* mögé kerül a felszólító mód végződése. A fokváltakoztató igékben gyenge fokot használunk, pl.: *haluta: halutkoon* 'akarjon/akarja', *kerrata: kerratkaamme* 'ismételjünk/ismételjük', *paeta: paetkaa* 'meneküljete', *varata: varatkoot* 'foglaljanak/foglalják'.

NB! Felszólító mód mellett a teljes tárgy mindig nominativusban (II. accusativusban) áll, pl. *Syö tämä omena!* 'Edd meg ezt az almát!' *Lukekaa tämä kirja!* 'Olvassátok el ezt a könyvet!' (vö. 18. §).

22. § A tiltás

Tiltáskor a felszólító mód töve (Sg2-ban a puszta igető, a többi számban és személyben az imperativus Sg3 vagy Pl3 személyrag nélküli alakja) elé a tiltó ige ragozott alakja kerül. A mai finn nyelvben többes szám első személyben tiltáskor is inkább a tagadó passzív igealakot használják (l. 31. §). A tiltó ige ragozása:

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	–	älkäämme/ei
2. személy	älä	älkää
3. személy	älköön	älkööt

Példák a tiltó igealakokra:

Älä juo näin paljon! 'Ne igyál ilyen sokat!'

Älköön Pekka juoko näin paljon! 'Pekka ne igyon ilyen sokat!'

Älkäämme juoko näin paljon! / *Ei juoda näin paljon!* 'Ne igyunk ilyen sokat!'

Älkää juoko näin paljon! 'Ne igyatok ilyen sokat!'

Älkööt lapset juoko näin paljon! 'Ne igyanak a gyerekek ilyen sokat!'

23. § A feltételes mód (conditionalis) jelen ideje

A feltételes mód jele *-isi*, melyhez a szokásos igei személyragok kapcsolódnak; Sg3-ban nincs hangzónyúlás.

A feltételes mód jelét a kijelentő mód Sg3 tövéhez kapcsoljuk (a táblázatokban is ezt az alakot adjuk meg); előtte a tővégi *-i* és *-e* kiesik, a hosszú magánhangzók megrövidülnek, a diftongusok első eleme kiesik (kivéve az *-i* végű diftongust, melyből az *-i* esik ki):

I. tótipus:

osta-a → *ostaisin, ostaisit, ostaisi, ostaisimme, ostaisitte, ostaisivat*
anta-a → *antaisin, antaisit, antaisi, antaisimme, antaisitte, antaisivat*
luke-e → *lukisin, lukisit, lukisi, lukisimme, lukisitte, lukisivat*
etsi-i → *etsisin, etsisit, etsisi, etsisimme, etsisitte, etsisivät*

II. tótipus:

syö → *söisin, söisit, söisi, söisimme, söisitte, söisivät*
saa → *saisin, saisit, saisi, saisisimme, saisitte, saisivat*
voi → *voisin, voisit, voisi, voisimme, voisitte, voisivat*

III. tótipus:

tule-e → *tulisin, tulisit, tulisi, tulisimme, tulisitte, tulisivat*
mene-e → *menisin, menisit, menisi, menisimme, menisitte, menisivät*
pur-ee → *purisin, purisit, purisi, purisimme, purisitte, purisivat*
pese-e → *pesisin, pesisit, pesisi, pesisimme, pesisitte, pesisivät*

IV. tótipus:

- a) *tarvita*-típus:
tarvitse-e → *tarvitsisin, tarvitsisit, tarvitsisi, tarvitsisimme, tarvitsisitte, tarvitsisivat*
- b) *haluta*-típus:
halua-a → *haluaisin, haluaisit, haluaisi, haluaisimme, haluaisitte, haluaisivat*
- c) *pelätä*-típus:
pelkä-ä → *pelkäisin, pelkäisit, pelkäisi, pelkäisimme, pelkäisitte, pelkäisivät*
- d) *paeta*-típus
pakene-e → *pakenisin, pakenisit, pakenisi, pakenisimme, pakenisitte, pakenisivat*

A feltételes mód tagadása jelen időben: tagadó ige + a feltételes mód puszta töve (tkp. = feltételes mód Sg3):

en antaisi, et lukisi, ei söisi, emme menisi, ette haluaisi, eivät pelkäisi stb.

OLVASMÁNY

Lähtisitkö lenkille?

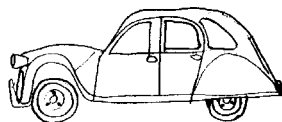
- Hei, Ville!
- Terve, Jussi! Onko jalkasi jo hyvä?
- Minulla oli kainalo- ja kyynärsauvat, mutta nyt jalkani on jo kunnossa.
- Lähde lenkille tänään. Timokin tulisi. Se tekisi hyvää sinulle. Kuntosi paranisi ja laihtuisitkin, jos et aina istuisi kotona tietokoneen tai television edessä.
- Voisin lähteäkin, jos ei illalla tulisi televisiosta jääkiekkoa. En haluaisi koskaan jättää väliin sitä tai mäkihyppyä. Formulakisatkin minä katson aina.
- Älä keksi aina jotakin tekosyytä, vaan ala jo itse liikkua. Kokeile vaikka sauvakävelyä. Tai jos kävelisimme yhdessä joka viikko. Jos minä hakisin sinut kotoa, niin sinä varmasti tulisit.
- Sitä voisi ajatella, jos olisi jo kevät. Talvella en edes hiihtäisi. Tulkaa nyt mieluummin vaikka uimaan. Uimahallissa saisi olla sisällä.
- No, olkoon. Sopiiko, että tavataan kello viisi? Hae sitten uimahousut ja pyyhe kotoa ja odota Timoa ja minua uimahallin edessä, jos myöhästyisimme vähän.
- Älkää lähtekö liian myöhään, vaan yritäkää olla ajoissa, että minun ei tarvitsisi palella ulkona ja ehtisin vielä kotiin ennen kuin jääkiekko-ottelu alkaisi.
- Hyvä on. Ja nähdään sitten illalla. Hei sitten.
- Hei vaan.

Helsingin liikenteessä

- Miten menisit työhön, jos asuisit Helsingissä?
- Talvella kulkisin bussilla tai raitiovaunulla, mutta kevästä syksyyn polkupyörällä. Silloin säästäisin rahaa enkä ostaisi kuukausikorttiakaan. Kaupungissa on niin hyvät pyörätiet, että työmatka ei kestäisi kauan. Pyöräily olisi myös oikein turvallista, jos jokaisella olisi pyöräilykypärä. Autossa täytyy olla turvavyö ja pyörän kanssa kypärä. Suojatiellä on pyöräilijälle omat liikennevalot, autot eivät saisi kääntyä hänen eteensä.

- Etkö haluaisi omaa autoa?
- Minulla on ajokortti. Menin autokouluun heti, kun täytin 18 vuotta. Silloin ajattelin, että ostaisin auton, mutta nyt en tarvitsisi sitä ollenkaan. Bensiini olisi liian kallista. Keskustassa olisi vaikea löytää pysäköintipaikkaa ja sekin maksaisi paljon. Auto saastuttaisi ilmaa. Miksi minulla pitäisi olla auto?

GYAKORLATOK

1. -kaa vagy -kää?

ol... hyvä! kuunnel.... ! kysy... ! luke.... ! tull... ! men... ! nous.... ! lähte.... !

2. Fordítási gyakorlat.

Mene pois!

Istu ja odota tässä!

Sano jotakin!

Puhu hitaasti!

Kuuntele!

Älä mene vielä!

Älä odota enää!

Älä kysy niin paljon!

Älä puhu niin nopeasti!

Älä tule tänne!

3. Feltételes móddal udvariasabb a kérdés. Tegye az igét feltételes módba!

Saanko Tarjaa puhelimeen?

Tahdon viedä sinut kahvilaan.

Haluamme syödä.

Juomme olutta.

Voinko maksaa?

4. – Anna minulle pussi!

– Antaisin, jos minulla olisi.

– Tule tänne!

–

– Sano jotakin!

–

– Syö tämä omena!

–

– Lukekaa tämä kirja!

–

– Lähde lenkille tänään!

–

– Hae uimahousut!

–

– Odota minua!

–

ORSZÁGISMERET

Sport

A finnek sportnemzet – még olyan egzotikus sportágakban is akadnak kiemelkedő finn versenyzők, mint a női ökölvívás Európa-bajnokságán ezüstérmet szerzett EVA WAHLSTRÖM, a thai box néhány évvel ezelőtti világbajnoka, RIKU IMMONEN, vagy az óriás műlesiklás világbajnoki második helyezettje, TANJA POUTIAINEN.

A jégkorong, az autósport, az atlétika és a sífutás azok a sportágak, amelyekben a finnek hagyományosan jól szerepelnek, ezek mellé azonban egyre újabb sportágak csatlakoznak.

A sport rendkívül fontos a finnek számára. Az első sportegyesületek a XIX. század végén születtek, a lelkesedés a sport iránt a XX. században csak növekedett. Finnország még függetlenné válása előtt aktív részt vett az olimpiai mozgalomban. A stockholmi olimpián a finnek a jelentős sportnemzetek sorába emelkedtek, a siker a függetlenségi törekvésekre is hatással volt. Ennek a kornak a legnagyobb finnje HANNES KOLEHMAINEN, Stockholm háromszoros bajnoka, aki a csapattal is szerzett egy ezüstöt, és még 8 évvel később is nyert egy aranyat. De ugyanennek a kornak nagy dobóatlétái is voltak: ARMAS TAIPALE nyert Stockholmban mindkét diszkoszvető számban, és ezüstöt szerzett Antwerpenben. JUHO SAARISTO ugyan csak második lett a gerelyvetésben 1912-ben, ám a különleges, kétkezes gerelyt (mindkét kézzel kellett egy dobást végezni, és összeadták az eredményt) úgy nyerte meg, hogy a dobogó másik két fokán is honfitársa állt: VÄINÖ SIIKANIEMI és URHO PELTONEN. A legendás Kolehmainennek egy még nagyobb legenda, Paavo Nurmi lépett az örökébe. Nurmi a húszas években három olimpián is győzelmeskedett, ezzel felfutotta Finnországot a világtérképre. Kései utódok, a helsinki rendőr, LASSE VIRÉN pedig Münchenben és Montrealban nyert négy aranyat, mindkétszer megnyerve az ötezer és a tízezer métert is. Finnország (Helsinki) 1952-ben kapta meg a nyári olimpia rendezésének jogát. A finn sportolók 203 olimpiai aranyat hódítottak el: 131 alkalommal a nyári, 72 alkalommal pedig a téli olimpián bizonyultak valamiben a legjobbnak.

Az autóversenyzők közül a legismertebbek minden bizonnyal a nagy Forma-1-es pilóták: KEKE ROSBERG, aki 9 évadban összesen 128 alkalommal indult el, 17 alkalommal állt a dobogón, és 1982-ben úgy lett világbajnok, hogy mindössze egyetlen futamot nyert! De a közelebbi múltból emlékezhetünk a kétszeres világbajnok MIKA HÄKKINEN nevére is, és ma is van finn az élmezőnyben KIMMI RÄIKÖNEN személyében. De legendaszámba megy a négyszeres Dakar-győztes rally-versenyző is, ARI VATANEN, aki 1981-ben világbajnokságot is nyert, és még 2005-ben is elindult a rallyk rallyján. 53 évesen! Nem csak elindult, de célba is ért. Igaz, már nem az élmezőnyben, de hát a Dakarra is áll: nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos.

PAAVO NURMI

Paavo Nurmi kisgyerekkorában, tizenegy évesen kezdett futni. 14 évesen 10 percen belül futotta a 3000 métert! Felkészülési tanácsokat, edzésterveket a stockholmi olimpia

háromszoros bajnoka, Hannes Kolehmainen küldött neki. 19 éves korában bevonult katonának, ami csak előnyére vált. A hadseregben minden szükséges segítséget és támogatást megkapott a sporthoz. Naponta kétszer edzett, reggel 10–12, délután 6–7 óra között futott. Más források szerint napi négy edzést is tartott! Megint mások azt állítják, hogy késő ősztől kora tavaszig, azaz hat hónapon át nem futott.

Elért mindent, amit hosszútávfutó remélhet! Három olimpián kilenc aranyérmet, három ezüstérmet nyert! Huszonkilenc világcúcsot állított fel! Neve legenda, mítosz, fogalom. Nemzeti jelkép, akinek még életében szobrot állítottak. Különös, kevésbeszédű ember volt, aki helyett eredményei beszéltek. Az újságíróknak nem nyilatkozott, inkább elfutott előlük. Edzésmódszerét senki sem ismerte, így nem is tudta utánozni. Utolsó országos csúcsa több mint 70 évig, 1996-ig állt fenn!

A verseny- és szabadidősport rendkívül népszerű Finnországban. A legkedveltebb szabadidősportok a séta és a kocogás, a kerékpározás, sífutás, úszás, valamint a legújabb finn találmány, a nordic walking. A fiatalok körében a floor ball hódít. Az északi tiszta természet mindenütt elérhető közelségben van, a települések sokat áldoznak sportlétesítmények építésére és fenntartására a lakosok egészsége érdekében. Telente a városok közvetlen közelében jól kezelt, kivilágított sífutópályák várják a sportolókat. Nyáron a kerékpárutak és futópályák telnek meg mozogni vágyó emberekkel.

A Finlandia sífutó versenyen évente több ezren vesznek részt, a pálya hossza 20 km.

A nordic walking rendkívüli népszerűségnek örvend. Több mint 560 000 finn úzi legalább hetente egyszer ezt a sportot, így manapság már Finnország negyedik legkedveltebb sportága.

A nordic walking azonban nem teljesen új találmány. A pásztorok és zarándokok ősidők óta visznek magukkal nehéz terepen botot, amit a hegyi lejtők hátizsákos túrázói később átvettek. Közép-Európa meredek hegyi terepein két botot is szoktak használni. A *nordic walking* eredetének másik forrása a síelők nyári edzése, amely jobban emlékeztet a Finnországban most elfogadott bothasználati módra. A síelők a botok segítségével teszik hatékonyabbá a nyári edzéseket.

Az 1990-es években számos sportintézet felvette programjába a nordic walkingot, hiszen ez a sportág korra és nemre való tekintet nélkül mindenkinek ajánlott. A finn szabadidősport szövetség, a Suomen Latu tájékoztatási és képzési programot dolgozott ki.

SZÓSZEDET

ajatella	gondolkozik	saastuttaa	szennyez
ajokortti	jogosítvány	suojatie	gyalogátkelőhely
alkaa	kezdődik	säästää	takarékoskodik
autokoulu	autós iskola	tekosyy	ürügy
bensiini	benzin	turvallinen	biztonságos
ehtiä	ráér	täyttää	betölt, megtölt
formulakisat	Forma 1-es verseny	uimahalli	uszoda
hakea	érte megy	uimahousut	fürdőnadrág
jalka	láb (gyalog)	vyö	öv
jättää väliin	abbahagy	väliin	közbe
jääkiekko	jégkorong	yrittää	megpróbál
kainalo	hónalj		
kauan	sokáig		
keksiä	kitalál		
kello	óra		
kestää	tart		
kevät	tavas		
kulkea	jár (halad)		
kunto	állapot		
kuukausikortti	havi bérlet		
kypärä	sisak		
kyynärsauva	(könyök)mankó		
kääntyä	fordul		
laihtua	lefogy		
lenkki	kocogás		
liikkua	mozog		
liikenne	közlekedés		
liikennevalo	közlekedési lámpa		
löytää	talál (lel)		
myöhästyä	elkésik		
mäkihyppy	síugrás		
nähdä	lát (néz)		
odottaa	vár (ige)		
ostaa	vásárol		
ottelu	mérkőzés		
palella	fázik		
parata	javul		
pysäköintipaikka	parkolóhely		
pyyhe	törülköző		
pyörätie	kerékpárút		
pyöräily	kerékpározás		

9. LECKE

NYELVTAN

24. § A névszók többes száma a finnben

A) A többes szám nominativus és accusativus

A NomPl és AccPl végződése *-t*, melyet a genitivus ragjának helybe teszünk, pl. *isä* → *isät*, *katu* → *kadut*, *poika* → *pojat*, *kunta* → *kunnat*, *joki* → *joet*, *käsi* → *kädet*, *huone* → *huoneet* stb.

B) A többes számú függő esetek

Függő eseten értjük azokat az eseteket, amelyeket egyes számban a genitivus tövéből hoztunk létre.

A többes szám jele a nominativus és accusativus kivételével minden más esetben *-i-*, melyet a GenSg tövéhez illesztünk, a megfelelő esetragot a többes szám jele mögé tesszük. Az *-i* előtt a töben különféle változások történnek, a következő táblázat ezeket mutatja be. A többes partitivusnak és genitivusnak több allomorfa is van; ezeket l. a későbbi pontokban. A finn névszók szótárazásakor az eddig tanult NomSg, GenSg, PartSg mellett a negyedik alak, amit meg kell jegyezni, a PartPl. Mivel azonban a többes partitivus előtt további hangváltozások is történhetnek, valamint mivel a többi esetben a fokváltakozási típusok jobban láthatók, a többes szám tövének könnyebb bemutatása érdekében az InessPl alakot adjuk meg. A többes szám partitivusát, genitivusát és illativusát l. a C), D) és E) pontokban.

Magánhangzó-változás típusa	Példa	
	Szótári alak (NomSg) és GenSg	Többes alak (InessPl)
Nincs változás: rövid <i>-o</i> , <i>-ö</i> , <i>u-</i> , <i>-y</i> előtt	talo : talon, tyttö : tytön, lintu : linnun, kyky : kyvyn	talo-i-ssa, tyttö-i-ssä, linnui-ssa, kyvyi-ssä
A függő eset tövének hosszú magánhangzója megrövidül	puu : puun, maa : maan, syö : syyn, vapaa : vapaan, huone : huoneen, asukas : asukkaan	pui-ssa, mai-ssa, syi-ssä, vapai-ssa, huonei-ssa, asuk-kai-ssa
Az <i>ie</i> , <i>uo</i> , <i>yö</i> diftongus első eleme kiesik	tie : tien, suo : suon, yö : yön	tei-ssä, soi-ssa, öi-ssä

A diftongus második eleme kiesik az <i>-i</i> végű diftongusokban	täi : täin, voi : voin, koi : koin	täi-ssä, voi-ssa, koi-ssa
A függő fő rövid <i>-e</i> -je kiesik	kieli : kielen, pieni : pienen, talvi : talven, joki : joen, käsi : käden, nainen : naisen	kieli-ssä, pieni-ssä, talvi-ssa, joi-ssa, käsi-ssä, naisi-ssa
A függő fő <i>-i</i> -je <i>-e</i> -re változik	lasi : lasin, tuoli : tuolin, tunti : tunnin, väri : värin	lasei-ssa, tuolei-ssa, tunnei-ssa, värei-ssä
Az <i>-ä</i> kiesik	päivä : päivän, seinä : seinän, ystävä : ystävän	päivi-ssä, seini-ssä, ystävi-ssä
Két szótagú tövekben a tövégi <i>-a</i> kiesik (ha az első szótagban <i>u</i> vagy <i>o</i> van)	koira : koiran, poika : pojan, muna : munan, kunta : kunnan	koiri-ssa, poji-ssa, muni-ssa, kunni-ssa
Két szótagú tövekben <i>-a</i> > <i>-o</i> - (ha az első szótagban <i>a</i> , <i>e</i> vagy <i>i</i> van)	kirjan : kirjan, pata : padan, halpa : halvan	kirjoi-ssa, padoi-ssa, halvoi-ssa
Három és több szótagú tövekben <i>-a</i> > <i>-o</i> (ha az előző szótag egyetlen magánhangzója <i>i</i> , vagy ha az <i>-a</i> rövid <i>l</i> , <i>n</i> vagy <i>r</i> után, vagy két mássalhangzó után áll)	opiskelija : opiskelijan, apina : apinan, omena : omenan, ikkuna : ikkunon, tavara : tavaron, mansikka : mansikan	opiskelijoi-ssa, apinoi-ssa, omeno-i-ssa, ikkunoi-ssa, tava-ro-i-ssa, mansikoi-ssa
Három és több szótagú tövekben az <i>-a</i> kiesik (egyéb esetekben)	korkea : korkean, vaikea : vaikean, sanoma : sanoman	korkei-ssa, vaikei-ssa, sanomi-ssa

NB! Bizonyos három és több szótagú, *-a* végű tövekben mindkét magánhangzó-változás előfordulhat, ekkor az adott szónak kétféle többes paradigmája is van, melyek használatukat tekintve egymással egyenértékűek, pl. *omena* → *omenoi-ssa* / *omeni-ssa*. Hogy mely szavakban lehetséges mindkét változat, arra nincs pontos szabály, ezért ezeket külön meg kell tanulni.

NB! Az egyes számban *-den* genitívusi végződést felvevő *-s* végű névszók többes számú töve megegyezik az egyes számban *-ksen* végződést felvevő szavakéval, pl. *isyys* : *isyiden* → *isyysissä*, *mahdollisuus* : *mahdollisuuden* → *mahdollisuuksia* (vö. *maalaus* : *maalauksen* → *maalauksissa*).

C) A többes szám partitivusa

A partitívus ragját, ami többes számban csak *-a/-ä* vagy *-ta/-tä* lehet, többnyire (de nem mindig) az erős fokú főhöz illesztjük (ha az adott szóban van fokváltakozás). Amikor az *-a/-ä* allomorfit használjuk, a többes szám *-i* jele intervokális helyzetben *-j-* lesz. Némelyik névszónak kétféleképpen is létrehozhatjuk a többes partitívusát.

Mindig *-a/-ä* ragot használunk, amikor az egyes számú függő fő rövid magánhangzóra végződik, pl.: *talo* → *talo-j-a*, *tunti* → *tunte-j-a*, *kivi* → *kiv-i-ä*, *poika* → *poik-i-a*, *päivä* → *päiv-i-ä*, *käsi* → *käs-i-ä*, *sana* → *sano-j-a*, *sormus* → *sormuks-i-a*, *avain* → *avaim-i-a*, *nainen* → *nais-i-a* stb.

Szintén az *-a/-ä* ragot használjuk azokban a három és több szótagú tövekben, amelyekben az utolsó magánhangzó kiesik, valamint általában akkor is, ha az utolsó előtti szótag mássalhangzóra végződik, pl.: *yliopisto* → *yliopisto-j-a*, *ystävä* → *ystäv-i-ä*, *metalli* → *metalle-j-a*, *omena* → *omen-i-a* stb.

A három és több szótagú melléknevek általában szintén *-a/-ä* allomorfot kapnak, pl.: *ahkera* → *ahker-i-a*, *hämärä* → *hämär-i-ä* stb.

Mindig a *-ta/-tä* allomorfot kell használni, ha a függő fő hosszú magánhangzóra, diftongusra vagy két magánhangzóra végződik, pl.: *maa* → *ma-i-ta*, *vapaa* → *vapa-i-ta*, *huone* → *huone-i-ta*, *rikas* → *rikka-i-ta*, *kallis* → *kalli-i-ta*, *tärkeä* → *tärke-i-tä*, *olut* → *olu-i-ta* stb.

Azokban a három vagy több szótagú főnévi tövekben, amelyekben az utolsó előtti szótag rövid magánhangzóra végződik, illetve a *-kka/-kkä* és a *-la/-lä* végű főnevekben a többes partitívus szintén a *-ta/-tä* allomorfot veszi fel; a *-kka/-kkä* végűekben a többes partitívusban gyenge fokot használunk, pl.: *asia* – *asio-i-ta*, *lukija* → *lukijo-i-ta*, *lusikka* → *lusiko-i-ta*, *tavara* → *tavaro-i-ta*, *peruna* → *peruno-i-ta*, *kahvila* → *kahvilo-i-ta*, *kylpylä* → *kylpylö-i-tä* stb.

Bizonyos szavakban kétféle feltétel is teljesülhet, ezeknek kétféle többes partitívusi alakjuk lehetséges, pl. *laatikko* → *laatiko-i-ta* ~ *laatikko-j-a*, *omena* → *omeno-i-ta* ~ *omen-i-a* stb.

D) A többes szám genitívusa

A többes genitívusnak, akárcsak a többes partitívusnak a létrehozása több szempont alapján történhet. A többes genitívus allomorfjai a *-den* (amely szabadon váltakozik a *-tten* formával), a *-ten* és az *-en*, mely a többes szám *-i-s* (intervokális helyzetben *-j-s*) tövéhez járul.

A *-den* ~ *-tten* allomorf használatos akkor, amikor a többes partitívusban a *-ta/-tä* ragot használjuk, pl.: *maa* → *maita* → *ma-i-den* ~ *ma-i-tten*, *vapaa* → *vapaita* → *vapa-i-den* ~ *vapa-i-tten*, *huone* → *huoneita* → *huone-i-den* ~ *huone-i-tten*, *rikas* → *rikkaita* → *rikka-i-den* ~ *rikka-i-tten*, *kallis* → *kalliita* → *kalli-i-den* ~ *kalli-i-tten*, *tärkeä* → *tärkeitä* → *tärke-i-den* ~ *tärke-i-tten*, *olut* → *oluita* → *olu-i-den* ~ *olu-i-tten* stb.

Az *-en* allomorfot akkor használjuk, ha a többes partitívust az *-a/-ä* allomorffal hoztuk létre, valamint ha a szótári alak (NomSg) *-i-re* végződik, pl.: *talo* → *taloja* → *talo-j-en*, *tunti* → *tunteja* → *tunti-en*, *kivi* → *kiviä* → *kivi-en*, *poika* → *poikia* → *poik-i-en*, *päivä* → *päiviä* → *päiv-i-en*, *käsi* → *käsiä* → *käs-i-en*, *sana* → *sanoja* → *sano-j-en*, *sormus* → *sormuksia* → *sormuks-i-en*, *avain* → *avaimia* → *avaim-i-en*, *nainen* → *naisia* → *nais-i-en*, *yliopisto* → *yliopistoja* → *yliopisto-j-en*, *ystävä* → *ystäviä* → *ystäv-i-en*, *metalli* → *metalleja* → *metall-i-en*, *omena* → *omenia* → *omen-i-en*, *ahkera* → *ahkeria* → *ahker-i-en*, *hämärä* → *hämäriä* → *hämär-i-en* stb.

A *-ten* allomorfot akkor lehet használni, ha a szónak van mássalhangzós töve, pl.: *kieli* → *kiel-ten*, *pieni* → *pien-ten*, *nainen* → *nais-ten*, *kallis* → *kallis-ten*, *askel* → *askel-ten*, *mies* → *mies-ten*, *ostos* → *ostos-ten*, *maalaus* → *maalausten* stb.

Több olyan szó is van, amelynek két- vagy többféle többes genitivusa is lehet, pl. *-ten* és *-en*: *nainen* → *nais-i-en* ~ *nais-ten*, *ostos* → *ostoks-i-en* ~ *ostos-ten* stb. Az is előfordulhat, hogy ugyanaz az allomorf két különböző főváltozathoz járulhat, s emellett két különböző allomorfot is használhatunk, sőt az egyik allomorfoknak két különböző formája is van, így egyetlen szónak akár négyféleképpen is létre lehet hozni a többes genitivusát, pl.: *omena* → *omen-i-en* ~ *omena-i-n* ~ *omeno-i-den* (*omeno-i-tten*).

Mára már csak bizonyos állandósult kifejezésekben találkozunk az *-in* raggal, pl. *kansainvälinen* 'nemzetközi', tkp. népek közötti'; *opettajainhuone* 'tanári szoba', tkp. 'tanárok szobája'; *vanhainkoti* 'öregék otthona'; *Suomen työntantajain keskusliitto* 'Finn Munkaadók Központi Szövetsége' stb.

E) A többes szám illativusa

A többes szám illativusában a ragban is megjelenik a többes *-i*, az allomorfok *-in*, *-hin* és *-siin*.

A *-hin* allomorf akkor használatos, ha az egyes illativusban *-Vn* allomorf áll, és az egyes szám genitivus tövének végén nem *-e* található, vagy ha egyes szám illativusban a *-hVn* allomorf áll, pl: *talo* → *taloon* → *talo-i-hin*, *kaupunki* → *kaupunkiin* → *kaupunke-i-hin*, *kala* → *kalo-i-hin*, *maa* → *ma-i-hin*, *työ* → *tö-i-hin* stb.

Az *-in* allomorfot akkor használjuk, ha a többes szám tövének végén egyetlen magánhangzóként *-i* áll, pl.: *käsi* → *käs-i-in*, *kivi* → *kiv-i-in*, *kunta* → *kunt-i-in*, *ajatus* → *ajatuks-i-in* stb.

A *-siin* allomorfot akkor használjuk, ha az egyes szám illativusában *-seen* allomorf áll, pl.: *huone* → *huone-i-siin*, *vapaa* → *vapa-i-siin*, *asukas* → *asukka-i-siin*, *tiede* → *tiete-i-siin* stb.

OLVASMÁNY

Suojele luontoa!

Suomen luonnosta noin 70 % on metsää ja 10 % vettä eli järviä ja jokia. Luonto – metsät ja vedet – merkitsevät suomalaisille hyvin paljon. Järvien rannoilla ja saarissa on kesämökkejä, joissa he mielellään oleskelevat kesäomilla ja viikonloppuina. Jokamiehen oikeudet antavat kaikille mahdollisuuden liikkua vapaasti metsissä, joista saa myös poimia marjoja: vadelmia, mustikoita ja puolukoita sekä tietysti sieniä. Jokamiehen oikeuksien mukaan luonnossa ei saa esimerkiksi häiritä eläimiä, erityisesti lintujen pesiä ja poikasia, ei saa heittää roskia luontoon eikä saa turhaan kerätä kukkia ja puiden oksia.

Suomessa on 35 kansallispuistoa, jotka sijaitsevat maan eri osissa. Niissä voi tutustua monenlaisiin luonnon erikoisuuksiin: soihin, jokiin, koskiin, harjuihin, erämaihin, tuntureihin ja niiden eläimiin ja kasveihin. Kansallispuistojen tärkein tehtävä on luonnonsuojelu ja tutkimus, mutta kaikki voivat retkeillä alueilla, jos he noudattavat järjestyssääntöjä.

Ihmisten täytyy suojella luontoa, jotta myös uusilla sukupolvilla olisi mahdollisuus elää tässä maailmassa. Paperi- ja selluloosatehtaat sekä maatalous saastuttavat luontoa, mutta Suomessa nykYTEKNOLOGIAN ansiosta ilmaan ja vesiin joutuu mahdollisimman vähän saasteita ja myrkkyjä.

Pitkien talvikuukausien lämmitys vaatii paljon energiaa. Perinteisiä energialähteitä ovat puu, hiili, öljy ja uudempi ydinenrgia. Uusiutuvista energialähteistä tärkein on bioenergia, esim. puun ja turpeen käyttö. Myös aurinko, tuuli ja vesi antavat vähän energiaa.

Suomessa kerrostalojen piholla on omat roska-astiat erilaisia jätteitä varten: biojätteille, sekajätteille, muoville, värittömälle ja värilliselle lasille, paperille ja kartongille. Ongelma-jätteille on oma keräyspiste. Palautuspulloilla ja juomatölkeillä on automaattit kaupoissa. Kompostointi on tavallista omakotitaloissa, mutta mahdollista myös kerrostaloissa.

Periaate on, että jätteitä ei edes syntyisi, mutta jos syntyy, ne pitäisi voida käyttää uudelleen. Uusiokäyttö säästää ympäristöä. Suomessa näet roskia ja tyhjiä pulloja kadulla harvoin, ehkä vain vappuna ja silloinkin ne katoavat nopeasti. Kerää roska päivässä -liike on tuttu suomalaisille.

GYAKORLATOK

1. Tegye egyes számba!

metsät →	miehet →
vedet →	retket →
tehtaat →	pitkät →
roska-astiat →	kansallispuistot →
sukupolvet →	linnut →

2. A többes partitivusi alakból következtessen a szótári tőre!

kesämökkejä →	sieniä →
marjoja →	eläimiä →
vadelmia →	pesiä →
mustikoita →	poikasia →
puolukoita →	oksia →

3. Többes partitivust használunk:

- mennyiséget, mértéket kifejező szavak mellett, ha megszámlálható fogalmat fejeznek ki (de számnév mellett nem!);
- ún. „részleges” (határozatlan) alany esetén, amit névelő nélkül fordítunk le;
- ha a többes számú alany létét tagadjuk;
- határozatlan mennyiséget jelölő tárgy esetén;
- tagadó igei állítmány tárgyának kifejezésére.

Állapítsa meg, mely okból használunk többes szám partitivust a következő mondatokban:

Järvien rannoilla ja saarissa on **kesämökkejä**.

... joista saa myös poimia **marjoja**.

Luonnossa ei saa häiritä **eläimiä**.

...vesiin joutuu mahdollisimman vähän **saasteita** ja **myrkkyjä**.

Periaate on, että **jätteitä** ei edes syntyisi...

Suomessa näet **roskia** ja **tyhjiä pulloja** kadulla harvoin.

4. Feleljen a kérdésekre!

Onko sinulla lapsia?

Onko sinulla veljiä ja siskoja?

Onko sinulla suomalaisia ystäviä?

Onko sinulla paljon kirjoja?

Onko sinulla.....?

5. Igevonzat. Fordítsa le! Írjon példát! Állapítsa meg az eltéréseket!

tustustua jkh

megismerkedik vkivel

pelätä

odottaa

jääda

ajatella

tavata

Segítség a szótárhasználatához:

nom.	<i>jku =joku (valaki)</i>	<i>jk = jokin (valami)</i>
gen. acc.	<i>jkn =jonkun</i>	<i>jnk = jonkin</i>
ess.	<i>jkna = jonakuna</i>	<i>jnak = jonakin</i>
part.	<i>jkta = jotakuta</i>	<i>jtk = jotakin</i>
transl.	<i>jkksi = joksikuksi</i>	<i>jksk = joksikin</i>
iness.	<i>jkssa = jossakussa</i>	<i>jssk = jossakin</i>
elat.	<i>jksta = jostakusta</i>	<i>jstk = jostakin</i>
ill.	<i>jkh = johonkuhun</i>	<i>jhk = johonkin</i>
adess.	<i>jklla = jollakulla</i>	<i>jllak = jollakin</i>
abl.	<i>jkltä = joltakulta</i>	<i>jltk = joltakin</i>
all.	<i>jkllä = jollekulle</i>	<i>jllek = jollekin</i>

ORSZÁGISMERET

Természetközeli életmód és a sauna

Fenyvesek, nyírfaerdők, tavak között él a finn nép. Közel a természethez, sőt benne a természetben. A tavak partján nyaralók bújnak meg, környezetbe simuló faházak; a városokban ligetekben rejtőznek az emeletes társasházak is – a fák koronájánál nem szabad magasabbra nyúlniuk. A finnek többségének vágya, hogy városban élhessen, családi házban, közel a központhoz meg tóparton is, megvalósítható. Mert a finn városok nem zsúfoltak, szinte beleolvadnak a környező természetbe. De vigyáznak is hazájukra, a tisztaságra, a növényekre, állatokra.

Nemzeti jelkép lett például a nyírfa, a gyöngyvirág, a hattyú és a medve. A nyolcvanas években a finnek népszavazással döntöttek arról, hogy ezek legyenek az ország szimbólumai, akárcsak a halak közül a sügér vagy a tájból a legősibb sziklák anyaga, a szobrok és az építkezés köve, a gránit. Mindezekhez sokféle népi hagyomány fűződik. Ósidőkből való a medve tisztelete, még nevén nevezni se volt szabad. Most védett állat, körülbelül ezer él az országban, főleg keleten, de másfelé, sőt lakott helyen is előfordul már. A hattyú egyúttal a környezetkímélő termékek jelölője, a gyöngyvirág és a nyírfaág ünnepi alkalmakhoz tartozik. A nyírfa kérgét (csak a kivágott faét szabad használni) régi időktől fogva kézművesek dolgozzák föl – hajdan nélkülözhetetlen volt tarisznya, bocskor, kosár készítéséhez. Fája a legjobb tűzifa. Újabban sokoldalúan alkalmazható cukor is készül belőle, a xylitol. Még a fogszuvasodástól is véd a vele édesített rágógumi.

A finnek sokat dolgoznak, ám ha jön a nyár, szinte menekülnek vízparti nyaralójukba (legalább félmillió van belőlük), a hét végét pedig az év nagy részében lehetőleg ott töltik. Gyakran kirándulnak, hosszú túrákra indulnak, télen – egészen áprilisig! – sítalpon is. Sokan mártóznak meg rendszeresen a jégbe vágott lékben. Ez a szenvedély megvéd a meghűléses betegségektől.

A tavak, folyók bővelkednek halban, az erdők, zölden burjánzó rétek, mocsarak bogyókban, gombákban. Nem számít, gazdag-e, vezető állású-e, tömegesen gyűjtik a fekete, majd a vörös áfonyát, a ritkább tőzegáfonyát, északon a pompás sárga mocsári hamvas szedret – ennek lelőhelyeit a helybeliek ismerik –, szállítják aztán mindenfelé az országba az értékes, drága csemegét. Mégis tíz százalékát szedik csak le, kb. negyvenmillió kilogrammnyit, az évi bogyótermésnek. Gombából évi hatmillió kilót gyűjtenek; legkedveltebb a rókagomba, az őszi tölcsergomba meg a vargánya. Az utóbbiból sokat szállítanak Olaszországba is.

Szinte mindenki szokott horgászni, azt szabadon lehet, engedély csak a hálós halászat-hoz kell. A lékből télen is kifogják a halat. Sügér, törpemaréna, hering, menyhal, északon a lazac – és még sok, kb. hatvan más faj kínál nagy választékot.

Csönd és nyugalom alkotja a finnek világát. Egészséges test és lélek. Ennek szinte jelképévé lett, nemzetközivé vált még a neve is – a finn sauna. Igaz, máshol nemigen tudják, valójában milyen is. Kétmillió sauna van az ötödfél milliós országban. Családi házban és nyaralóban (ha külön álló, először az épül, utána a ház), de ott van a társasházakban is: régebben legalább egy közös, lakásonkénti időbeosztással; mostanában már lehetőleg

az otthon része, fürdőkád helyett, egy kis szauna. Újabban szállodai szobáknak szintén tartozéka lehet. Még az intézményekben, városházán és parlamentben is ott van – hozzá tartozik az oldott, kötetlen tárgyalásokhoz. Háborúk idején pedig ott volt a fronton a gerendából rótt hadi szauna.

Az ősi füstössauna közepén kemenceszerű kőrákás áll, ezt hosszasan kell fűteni fürdés előtt. Az erre loccsantott vízből lesz a legkellemesebb gőz (a *löyly* – rokona a *lélek* szónak). Régi füstössauna kevés maradt meg, de akinek telik rá, most is rakat. Leggyakoribb a fafűtéses vaskályha, amelynek tetején fölforrósodnak a kövek. A kőréteg vastagabb, mint a villanykályhában, a loccsantott víz nem folyik le a vasig, tehát gőze egészségesebb, azonkívül levegője cserélődik a tűztéren át. A szellőzést amúgy is gondosan tervezik, hogy jól lehessen lélegezni a nem nagy helyiségben, aztán pedig tökéletesen száradjon. A padoknak annyira magasra kell lenniük, hogy a szaunázó lába ne nyúljon a kályha kövénel lejjebb. Egy rocska forró víz is áll a padon, merőkanállal, azzal lehet gőzt csapni. Újabban szokás illatos olajat (fenyőkátrány, nyírfalevél, füst, menta) is csöppenteni bele.

A mostani szaunákban fából készült hőmérő mutatja, fejmagasságban, a meleget. Legjobb a 80 fok körüli, a fahasábok egyenletes utánrakásával ez tartható. A gőzfürdőzésen kívül a nyírfavirgács is fontos, télen szárítva, beáztatva. Egész testüket, egymás hátát jól megcsapkodják vele. Igen fontos, hogy a szaunázó megszabadul minden ruházatától, közvetlenül érintkezik az elemekkel. Mielőtt utoljára fölcsap a gőz, a bőrben mélyre ható szaunakefével még alaposan megtisztítják magukat. Közben időnként ki a partra, be a vízbe – városi lakásban a zuhany alá. Semmi sietség, addig tartson, amíg jólesik.

Ünnepi szertartás a szaunázás. Századok során a heti megtisztulás alkalmává vált. Nemcsak a test, hanem a lélek is megtisztul benne. Gyógyít – a régi finn szólás szerint: „*jos sauna, viina ja teroa ei auta, niin tauti on kuolemaks*” („Ha a szauna, a szesz és a kátrány nem segít, a betegség halálos.”)

A keleti finnugor népektől indult el, átvették az oroszok, észtek, lappok – de a finn világban vált leginkább az élet fontos részévé. Külön épületben volt – gyakran van ma is –, ruhamosáson, húsfüstölésen kívül ezen a tiszta helyen szültek, és virrasztották a holtat. A hosszú úton járók betérhettek oda éjszakára.

A huszonegyedik században is szombatonként szinte egész Finnország szaunázni készül. Terjeng a nyírfa füstjének hívogató illata, a nyaralók mellett rejtőző szaunákba vizet hordanak be. Tempós, csendes készülődés után jön a pihentető gőzös, vizes, derűs, meghitt együttlét. A gyerekek hancúrozhatnak ugyan, de zajt csapni nem szabad. A kicsik már egészen apró, pár hónapos koruktól szoknak hozzá: az alsóbb részekben pancsikolhatnak.

A szaunához nem illik az eszem-iszom se. Utána, sőt közben is – a jó izzadás megkívánja – sört szoktak ugyan inni, és aztán meg is vacsoráznak, kávéznak, de csendes nyugalomban. Úgy mondják: szauna után mintha újjászülettünk volna. Aki már próbálta úgy, ahogyan valóban kell, tanúsíthatja.

SZÓSZEDET

alue	terület	mahdollinen	lehetséges
ansio	vminek köszönhetően	marja	bogyó
automaatti	automata	merkitä	megjelöl
bioenergia	bioenergia	mielellään	szívesen
biojäte	biohulladék	monenlainen	többféle
edes	legalább	mukaan	vele, együtt
ehkä	talán	muovi	műanyag
eli	azaz	myrkky	méreg
eläin	állat	noudattaa	megtart
energia	energia	nykyteknologia	mai technológia
energiälähde	energiaforrás	oikeus	jog
eri	különféle	oksa	ág
erikoisuus	különlegesség	oleskella	tartózkodik
erilainen	különböző	ongelmajäte	veszélyes hulladék
erityisesti	különösen	palautuspullo	visszaváltható palack
erämaa	vadon	paljon	sok
harju	hegygerinc	paperi	papír
harvoin	ritkán	periaate	elv
heittää	dob	perinteinen	hagyományos
hiili	szén	pesä	fészek
ihminen	ember	poikanen	fióka
jokamiehen oikeudet	alanyi jogok	poimia	szed, gyűjt
juomatölkki	italdoboz	ranta	part
järjestyssääntö	rendszabály	retki	kirándulás
jäte	szemét	retkeillä	kirándul
kartonki	karton	roska	szemét
kasvi	növény	roska-astia	szemetesedény
kauppa	üzlet	saari	sziget
kerrostalo	emeletes ház	saaste	szennyezés
kerätä	gyűjt, összegyűjt	sekajäte	vegyes hulladék
keräyspiste	gyűjtőhely	sekä	valamint
kesäloma	nyári szabadság	selluloosatehdas	cellulózgyár
kesämökki	nyaraló	sieni	gomba (szén)
kompostointi	komposztálás	sijaita	elhelyezkedik
koski	vízesés	sukupolvi	nemzedék
käyttää	használ	suojella	véd, óv
käyttö	használat	syntyä	születik
luonnonsuojelu	természetvédelem	talvikuukausi	téli hónap
lämmitys	fűtés	tehtävä	tennivaló, feladat
maatalous	mezőgazdaság	turve	tőzeg

turhaan	hiába	uusiutua	megújul
tuttu	ismert	vaatia	megkövetel
tutkimus	kutatás	vadelma	málna
tutustua	(meg)ismerkedik	vappu	május elseje
tuuli	szél	varten	-ért
tyhjä	üres	värillinen	színes
työ	munka, dolog	väritön	színtelen
täytyä	kell	ydinenergia	atomenergia
uudelleen	újra, megint	ympäristö	környék, környezet
uusiokäyttö	újrahasznosítás	öljy	olaj

10. LECKE

NYELVTAN

25. § Az imperfectum tagadó alakja és a múlt idejű cselekvő melléknévi igenév

Az imperfectum tagadása a tagadó igével és az ige múlt idejű cselekvő participiumi alakjával történik.

A múlt idejű aktív cselekvő participium képzője a *-nut/nyt*; többes számú alakja *-neet*. A képzőt a főnévi igenév (szótári alak) *-al/-ä, -dal/-dä -tal/-tä, -lal/-lä, -nal/-nä, -ral/rä* képzőjének helyére illesztjük; a III. típusban a *-lal/-lä, -nal/-nä, -ral/rä* és *-tal/-tä* allomorfok esetében a participium képzőjének első mássalhangzója hasonul a tő utolsó mássalhangzójához; a IV. típusban (V + *-tal/-tä*) viszont fordított irányú hasonulás történik, azaz a tő *-t*-je hasonul a képző *-n*-jéhez.

I. igitípus: *elää* → *elänyt*, *antaa* → *antanut*

II. igitípus: *juoda* → *juonut*, *syödä* → *syönyt*

III. igitípus: *olla* → *ollut*, *mennä* → *mennyt*, *purra* → *purrut*, *pestä* → *pessyt*

IV. igitípus: *tarvita* → *tarvinnut*, *haluta* → *halunnut*, *pelätä* → *pelännyt*, *paeta* → *paennut*

A tagadó imperfectum ragozása a következő:

Tagadó ige	Főige (különböző típusok)					
en	antanut	elänyt	juonut	ollut	mennyt	purrut
et	antanut	elänyt	juonut	ollut	mennyt	purrut
ei	antanut	elänyt	juonut	ollut	mennyt	purrut
emme	antaneet	eläneet	juoneet	olleet	menneet	purreet
ette	antaneet	eläneet	juoneet	olleet	menneet	purreet
eivät	antaneet	eläneet	juoneet	olleet	menneet	purreet

Tagadó ige	Főige (különböző típusok)				
en	pessyt	tarvinnut	halunnut	pelännyt	paennut
et	pessyt	tarvinnut	halunnut	pelännyt	paennut
ei	pessyt	tarvinnut	halunnut	pelännyt	paennut
emme	pesseet	tarvinneet	halunneet	pelänneet	paenneet
ette	pesseet	tarvinneet	halunneet	pelänneet	paenneet
eivät	pesseet	tarvinneet	halunneet	pelänneet	paenneet

Természetesen a tagadó imperfectumra is igazak azok a beszélt nyelvi jelenségek, amelyek az összes eddigi igealakra, vagyis a Pl1 helyett passzív igealak használata: *ei annettu, ei eletty, ei juotu, ei syöty, ei oltu, ei menty, ei purtu, ei pesty, ei tarvittu, ei haluttu, ei pelätty, ei paettu*.

26. § A perfectum és plusquamperfectum állító és tagadó alakjai

A finnben – germán hatásra – háromféle múlt időt használunk. A már ismert imperfectumot akkor használjuk, amikor a mondatban van a cselekvés konkrét időpontjára utaló időhatározó, pl. *Eilen ostin uuden kirjan*. 'Tegnap új könyvet vettem.' A perfectum a közelmúlt, illetve olyan cselekvés kifejezésére szolgál, amely a múltban kezdődött, de vagy a cselekvés, vagy annak hatása máig tart, pl. *Olen opiskellut suomea kaksi kuukautta*. 'Két hónapja tanulok finnül.'; *Marja on lukenut paljon*. 'Marja sokat olvasott.', *Liisa on jo kolme kertaa käynyt Unkarissa*. 'Liisa háromszor járt már Magyarországon.' stb. A plusquamperfectum két múltbeli cselekvés közül a korábbi fejezi ki, pl. *Kun Pekka soitti, Liisa oli jo käynyt kaupassa*. 'Amikor Pekka telefonált, Liisa már volt a boltban'. *Maija oli jo lukenut kirjan, kun minä pyysin sen häneltä*. 'Maija már elolvasta a könyvet, amikor elkértem tőle.'

A múlt idejű formák állító alakjainak képzése a létige ragozott alakjával és a főige múlt idejű cselekvő participiumával történik.

Perfectum = létige jelen idejű alakja + múlt idejű cselekvő melléknévi igenév:

olen mennyt	olemmen menneet
olet mennyt	olette menneet
hän on mennyt	he ovat menneet

A **perfectum tagadásakor** a ragozott igealakot (azaz a létigét) tagadjuk, a többi rész változatlan marad:

en ole mennyt	emme ole menneet
et ole mennyt	ette ole menneet
hän ei ole mennyt	he eivät ole menneet

Plusquamperfectum = létige múlt idejű alakja + múlt idejű cselekvő melléknévi igenév:

olin mennyt	olimmen menneet
olit mennyt	olitte menneet
hän oli mennyt	he olivat menneet

A **plusquamperfectum tagadásakor** a ragozott igealakot (azaz a létigét) tagadjuk, a többi rész változatlan marad:

en ollut mennyt	emme olleet menneet
et ollut mennyt	ette olleet menneet
hän ei ollut mennyt	he eivät olleet menneet

27. § A conditionalis múlt ideje

A finn feltételes módnak csak egyféle múlt ideje van, amelyet összetett igealakokkal fejezünk ki; a létige feltételes módú ragozott alakjához a cselekvő múlt idejű melléknévi igenevet tesszük:

olisin mennyt	olisimme menneet
olisit mennyt	olisitte menneet
hän olisi mennyt	he olisivat menneet

Tagadásakor a létigét tagadjuk, a participium változatlan marad:

en olisi mennyt	emme olisi menneet (ei olisi menty)
et olisi mennyt	ette olisi menneet
hän ei olisi mennyt	he eivät olisi menneet (ei olisi menneet)

28. § Az essivus

Az **essivus** ragja a *-na/-nä*, melyet fokváltakozás esetén az erős fokot tartalmazó tőhöz illesztünk; az essivus ragja előtt a szokásos magánhangzó-változások végbemennek. Pl. *isä: isänä, poika: poikana, talvi: talvena, käsi: kätenä, kausi: kautena, DE: vuosi: vuonna, tunne: tunteena, päätös: päätöksenä* stb.

Az essivust állapotváltozói jelentésben kb. a magyar *-ként* vagy *-n* modalisraggal azonos módon használjuk, pl. *Isäni työskentelee opettajana* – Apám tanárként dolgozik; *Pekka saapui kotiin iloisena* – Pekka boldogan ért haza. Időhatározói használatát l. a 30. §-ban

29. § A translativus

A **translativus** ragja *-ksi*, melyet a genitivus tövéhez illesztünk, pl.: *isä: isäksi, poika: pojaksi, talvi: talveksi, käsi: kädeksi, kausi: kaudeksi, vuosi: vuodeksi, tunne: tunteeksi, päätös: päätökeksi*.

A translativust mint állapotváltozást kifejező esetet általában a magyar *-vá/-vé* ragos névszókkal azonos módon használjuk, de gyakran ettől eltérő módon is, pl. *Syksyllä puiden lehdet muuttuvat keltaisiksi* – Ősszel a falevelek sárgává válnak; *Isäni tuli vanhaksi* – Apám megöregedett (tkp. 'apám öreggé lett'); *Pekka opiskelee insinööriksi* – Pekka mérnöknek (tkp. 'mérnökké') tanul. Időhatározói használatát l. a 30. §-ban.

30. § Az időhatározók a finnben

A finnben az időhatározók kifejezésére a határozószókon kívül alkalmas lehet az accusativus, a partitivus, az allativus kivételével a helyhatározó esetek, valamint az essivus és a translativus, ezenkívül természetesen névutók segítségével is kifejezhetünk időt.

A) A leggyakoribb finn időhatározószók

nyt – most
tänään – ma
huomenna – holnap
yliluomenna – holnapután
eilen – tegnap
toissapäivänä – tegnapelőtt
äskén – az előbb
vielä – még
jo – már
aina – mindig
ei koskaan / ei milloinkaan – soha
usein – gyakran
harvoin – ritkán
joskus – néha
silloin – akkor / ekkor
sitten – aztán

B) Az essivus használata időhatározós kifejezésekben

Napok neveivel: *maanantaina* – hétfőn, *tiistaina* – kedden, *keskiviikkona* – szerdán, *torstaina* – csütörtökön, *perjantaina* – pénteken, *lauantaina* – szombaton, *sunnuntaina* – vasárnap

Ünnepek neveivel: *jouluna* – karácsonykor, *pääsiäisenä* – húsvétkor stb.

Az időhatározó előtt álló jelzővel: *viime kesänä* – múlt nyáron, *ensi talvena* – jövő télen, *tänä päivänä* – a mai napon, *eräänä päivänä* – egy (bizonyos) napon, *minä päivänä?* – melyik napon?, *kolmena iltana* – három este/estén, *tänä vuonna* – idén/ebben az évben, *minä vuonna?* – melyik évben?

Dátumokban: *ensimmäisenä / toisena / kolmantena / kahdentenäkymmenentenäkuudentena* (päivänä) ...kuuta ~ ...kuun ensimmäisenä / toisena / kolmantena / kahdentenäkymmenentenäkuudentena (päivänä) vuonna 2006 – 2006 hó első / második / harmadik / huszonhatodik napján

C) A translativus használata időhatározó kifejezésekben

Napok neveivel határragként: *maanantaiksi* – hétfőre/hétfőig, *tiistaiksi* – keddre/keddig, *huomiseksi* – holnapra/holnapig stb.

Ünnepek neveivel határragként: *jouluksi* – karácsonyra/karácsonyig, *pääsiäiseksi* – húsvétra/húsvétig stb.

Óra kifejezésekor határragként: *yhdeksi* – egyre, *kahdeksi* – kettőre, *kuudeksi* – hatra, *kahdeksitoista* – tizenkettőre

Egyéb kifejezésekben jövőbeli időtartam jelölésére: *kahdeksi viikoksi* – két hétre, (*yhdeksi*) *vuodeksi* – egy évre stb.

D) Helyhatározó ragok időhatározós kifejezésekben

» Inessivus

Hónapok neveivel: *tammikuussa* – januárban, *helmikuussa* – februárban, *maaliskuussa* – márciusban, *huhtikuussa* – áprilisban, *toukokuussa* – májusban, *kesäkuussa* – júniusban, *heinäkuussa* – júliusban, *elokuussa* – augusztusban, *syyskuussa* – szeptemberben, *lokakuussa* – októberben, *marraskuussa* – novemberben, *joulukuussa* – decemberben

Egyéb kifejezésekben eltelt vagy lehetséges időtartam jelölésére: *kahdessa minuutissa* – két perc alatt, *kolmessa tunnissa* – három óra alatt, *viidessä päivässä* – öt nap alatt, *yhdessä viikossa* – egy hét alatt, *kuudessa vuodessa* – hat év alatt stb.

» Elativus

Kezdő határragként (gyakran illativusszal mint véghatárraggal párban; hozzátehető az *asti* vagy a *saakka* névutó): *maanantaista* – hétfőtől, *kuudesta* – hattól, *ensi kuusta* – jövő hónaptól, *viime vuodesta* – múlt évtől, *aamusta* – reggeltől stb.

» Illativus

Véghatárragként (gyakran elativusszal mint kezdő határraggal párban; hozzátehető az *asti* vagy a *saakka* névutó): *maanantaihin* – hétfőig, *kuuteen* – hatig, *ensi kuuhun* – jövő hónapig, *ensi vuoteen* – jövő évig, *iltaan* – estig stb.

» Adessivus

Évszakok neveivel: *keväällä* – tavasszal, *kesällä* – nyáron, *syksyllä* – ősszel, *talvella* – télen

Napszakok neveivel: *aamulla* – reggel, *päivällä* – nappal, *illalla* – este, *yöllä* – éjjel/éjszaka

Hét, pillanat, egyéb időegység kifejezésekor: *tällä/viimelensi viikolla* – ezen a/múlt/jövő héten, *tällä hetkellä* – ebben a pillanatban, *tällä/viimelensi tunnilla* – ezen a/múlt/jövő órán stb.

» Ablativus

Óra kifejezésekor: *yhdelta* – egykor, *kahdelta* – kettőkor, *kuudelta* – hatkor, *kahdetatoista* – tizenkettőkor stb.

Egyéb kifejezésekben: *rakennus on vuodelta 1998* – az épület 1998-ból származik.

» Accusativus és partitivus időhatározós kifejezésekben

Az időhatározó értékű tárgy esetében a tárgy ismertetésekor bemutatott szabályok működnek az esetragok kiválasztásakor.

Időtartam kifejezése határozó értékű tárggyal: *Olen ulkomailla vuoden* – Egy évet/évig vagyok külföldön; *Olin Suomessa viikon* – Egy hetet voltam Finnországban; *Ole ulkomailla vuosi!* – Legyel egy évet/évig külföldön!; *Suomessa ollaan viikko* – Egy hetet leszünk/vagyunk Finnországban. *Suomessa ei olla viikkoa* – Nem leszünk/vagyunk Finnországban egy hetet.

» **Partitivus és genitivus hónapok nevében**

Dátum kifejezésekor a nap mindig essivusban áll, a hónap neve pedig vagy a nap előtt genitivusban, vagy a nap után partitivusban. Pl. *tammikuun toinen (päivä) ~ toinen (päivä) tammikuuta* – január másodika, *tammikuun toisena (päivänä) ~ toisena (päivänä) tammikuuta* – január másodikán stb.

» **A leggyakoribb névutók és elöljárók időhatározók kifejezésére****Partitivusszal:**

ennen 'előtt' elöljáróként, pl.: *ennen sitä* – azelőtt, *ennen joulua* – karácsony előtt, *ennen Kristusta* – Krisztus előtt, *ennen ajanlaskuamme* – időszámításunk előtt stb.

Genitivusszal:

jälkeen 'után' névutóként, pl.: *joulun jälkeen* – karácsony után, *tämän jälkeen* – ezután; *tunnin jälkeen* – óra után stb.

aikana 'idején' névutóként, pl. *sodan aikana* – a háború idején, *Agricolan aikana* – Agricola idején

Egyéb esetekkel:

Elativusszal és illativusszal: *asti és saakka*. Mindkettő a határrag funkcióját erősítő névutó, pl. *maanantaista torstaihin asti/saakka* – hétfőtől csütörtökig, *kuudesta kahteentoista asti/saakka* – hattól tizenkettőig stb.

Illativusszal: *mennessä* '(legkésőbb) -ig, bezárólag', pl. *maanantaihin mennessä* – hétfővel bezárólag, (legkésőbb) hétfőig', *maaliskuuhun mennessä* – márciussal bezárólag, (legkésőbb) márciusig

Elativusszal: *lähtien, alkaen* 'kezdődően, kezdve', pl. *tammikuusta alkaen* – januártól/januárral kezdődően/kezdve, *keskiviikosta lähtien* – szerdától kezdve.

OLVASMÁNY**Suomen historiaa**

Suomen esihistoria alkoi noin 11 000 vuotta sitten, kun jääkausi oli päättynyt ja ensimmäiset ihmiset olivat saapuneet alueelle. Kivi- ja pronssikauden jälkeen seurasi rautakausi (n. 500 eKr. – 1300 jKr.). Ruotsin kuningas Erik ja piispa Henrik tekivät ensimmäisen ristiretken Suomeen vuonna 1155. Suomesta tuli Ruotsin osa ja kristinuskosta tuli suomalaisten uskonto.

Ruotsin vallan aika kesti vuodesta 1155 vuoteen 1809. Sinä aikana Ruotsi ja Venäjä kävivät monia sotia. 1500-luvulla uskonpuhdistaja Mikael Agricola loi suomen kirjakielen perustan ja käänsi suomeksi Uuden Testamentin (1548). Turun yliopistossa alkoi opetus vuonna 1640 ja koko Raamattu oli valmis suomen kielellä 1642.

Ruotsi hävisi Suomen sodan 1808–09, ja Suomi joutui Venäjän osaksi. Suomesta tuli silloin autonominen suurruhtinaskunta. Autonomian aika oli 1809–1917. Turku oli ollut

kauan Suomen pääkaupunki, ennen kuin Helsingistä tuli uusi pääkaupunki 1812. Suomi ei ollut vielä itsenäinen, mutta kansallisuusaate voimistui ja suomalainen kulttuuri kehittyi. Suomalaiset sanoivat usein: "Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme halua tulla, olkaamme siis suomalaisia." Lönnrot oli koonnut Kalevalan (1835), Runeberg oli kirjoittanut Maamme-laulun (1848), Snellmanin ansiosta Suomi oli saanut oman rahan, markan (1860) ja suomen kieli oli tullut viralliseksi kieleksi ruotsin rinnalle (1863) sekä Kivi oli kirjoittanut ensimmäisen suomenkielisen romaanin Seitsemän veljestä (1870), ennen kuin Suomesta tuli itsenäinen 6. joulukuuta 1917.

Itsenäisyys ei alkanut rauhallisesti, koska nuorena valtiossa syttyi kansalaissota vuonna 1918. Sen jälkeen Suomen tasavalta sai ensimmäisen presidentin ja perustuslain. Myöhemmin Suomi on joutunut kaksi kertaa sotaan Neuvostoliittoa vastaan. Talvisodassa 1939–40 ja jatkosodassa 1941–44 Suomi ei menettänyt itsenäisyyttään, mutta se menetti mm. Karjalan. Karjalaiset eivät jääneet sinne, vaan puoli miljoonaa karjalaista muutti Suomeen. Kun Suomi oli maksanut sotakorvaukset Neuvostoliitolle viidessä vuodessa laivoina ja koneina, sen talous ja teollisuus kehittyi nopeasti 1950-luvulla. Ennen sitä suomalaiset olivat eläneet vaikeita vuosia.

Suomi on ollut vuodesta 1955 asti Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ja Pohjoismaiden Neuvoston (PN) jäsen. Urho Kekkonen oli Suomen presidenttinä kauan (1956–81). Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995 ja Suomen markan tilalle tuli euro vuonna 2002. Vuodesta 2000 lähtien presidenttinä on ollut Tarja Halonen, maan ensimmäinen naispresidentti.

GYAKORLATOK

1. Válassza ki a megfelelő alakot a következő mondatokban!

Suomen esihistoria alkoi noin 11 000 *vuosi/vuotta/vuoden* sitten.
 Ensimmäiset ihmiset olivat saapuneet *alueelle/alueella/ alueen*.
Suomi/Suomen/Suomesta tuli Ruotsin osa.
Kristinuskol/ kristinuskon/ kristinuskosta tuli suomalaisten uskonto.
 Ruotsin *valta/vallan/valtaa* aika kesti vuodesta 1155 vuoteen 1809.
 Koko Raamattu oli valmis suomen *kieli/kieltä/kiielellä* 1642.
 Runeberg oli kirjoittanut Maamme-*laulu/-laulun/-laulua* (1848).
Nuori valtio /nuorta valtiota /nuoressa valtiossa syttyi kansalaissota vuonna 1918.
 Karjalaiset eivät jääneet *sinne/siinä/siellä*.
Vuosi/vuotta/vuodesta 2000 lähtien presidenttinä on ollut Tarja Halonen.

2. Töltse ki a táblázatot a példa alapján!

	Infinitivus	Kijelentő mód, jelen idő Sg1	Imperfectum Sg1
antanut	antaa	annan	annoin
elänyt			
juonut			
ollut			
mennyt			
purrut			
pessyt			
tarvinnut			
halunnut			
pelännyt			
pidennyt			

3. Feleljen a kérdésekre!

Missä kuukaudessa on 30, missä 31 päivää?
 Kuinka monta päivää on helmikuussa?
 Milloin aurinko nousee?
 Milloin se laskee?
 Milloin ihmiset nukkuvat?
 Milloin aurinko paistaa oikein lämpimästi?

Milloin linnut palaavat?
 Milloin sataa tavallisesti lunta?
 Milloin koulut alkavat?
 Milloin olet syntynyt?
 Kuinka kauan olet ollut Suomessa?
 Kuinka kauan olet opiskellut suomea?

4. Írja a bal oldali oszlopba az ígét jelen időben! A jobb oldali oszlopokba tegyen x-et a megfelelő helyre!

Joka päivä minä	Viime viikonloppuna	Kyllä	Ei
	nukuin paljon		
	istuin kielistudiossa		
	puhuin suomea		
	tutustuin suomalaisiin		
	autoin ystäviä		
	nauroin paljon		
	lauloin		
	annoin kukkia ystävälleni		
	otin rahaa pankista		
	ostin uusia vaatteita		
	soitiin kotiin		
	kirjoitin äidille		
	odotin kirjettä		
	keitin paljon kahvia		
	lämmitin saunan		
	luin paljon		
	tein harjoituksia		
	opiskelin suomea		
	katselin televisiota		
	kuuntelin radiota		
	kävelin puistossa		
	juoksin metsässä		
	pesin ikkunat		
	tanssin		
	uin		
	söin ravintolassa		
	join piimää		
	siivosin kotini		
	tapasin ystäviä		

ORSZÁGISMERET

Múzeumok és történelmi emlékek Finnországban

Finnországban mindent egybevetve mintegy 600 múzeum van, közöttük kultúrtörténeti, szak-, művészeti, természettudományi és műszaki múzeumok.

1. A kultúrtörténeti múzeumok közül a legnagyobbak a tartományi, azaz regionális múzeumok, amelyeknek a tevékenysége az egész tartományra kiterjed, és amelyeknek a feladata a tanácsadás, illetve a területet érintő múzeumi munka megszervezése és irányítása. A kultúrtörténeti múzeumok közé sorolhatók a városi, továbbá a helyi múzeumok, amelyekből szinte minden településen akad egy-egy. A kultúrtörténeti múzeumok feladata az emberek életét, lakáskörülményeit bemutató anyag összegyűjtése és kiállítása.

Finnország legjelentősebb kultúrtörténeti múzeumai:

Helsinkiben: *Finn Nemzeti Múzeum* (Suomen kansallismuseo), *Helsinki Városi Múzeum* (Helsingin kaupunginmuseo).

Regionális múzeumok: *Arktikum* (a számik történetét és a sarkkör élővilágát bemutató kiállítás) – Rovaniemi, *Dél-karjalai Múzeum* (Etelä-Karjalan museo: Viborg város gyűjteményének egy részét is őrzi – Lappeenranta), *Kainuu-i Múzeum* (Kainuun museo – Kaajani), *Közép-finnországi Múzeum* (Keski-Suomen museo – Jyväskylä), *Észak-karjalai Múzeum* (Pohjois-Karjalan museo – Joensuu), *Észak-pohjanmaa-i Múzeum* (Pohjois-Pohjanmaan museo – Oulu), *Turkui Múzeum* – Turkui Vár (Turun maakuntamuseo – Turun linna).

Jelentősebb városi múzeumok: a hämeenlinnai, a kuopio-i, a lahti, a porvoo-i, a savonlinnai, a tamperei és a turku-i múzeum. Közülük külön is említést érdemel az *Aboa Vetus & Ars Nova* nevű múzeum Turkuban, amelynek a földszintjén a régi Turkut mutatják be, részben olyan leletek alapján, amelyekre a múzeum építéskor bukkantak a régi gyárpépület átalakításakor. A savonlinnai múzeum érdekessége pedig az, hogy három múzeumhájó is csatlakozik hozzá, melyeknek a neve: *Savonlinna*, *Salama 'Villám'* és *Mikko*.

2. A szakmúzeumok érdeklődési köre különböző szakmákhoz kapcsolódik. Finnországban annyiféle szakmúzeum található, hogy bárki megtalálhatja az érdeklődési körének leginkább megfelelőt az ország valamelyik szegletében. Ízelítőül néhány példa:

Különböző szakmákat bemutató múzeumok:

Aranybányászati Múzeum (Kultamuseo – Tankavaara), *Fényképészeti Múzeum* (Kaapelitehdas 'Kábelgyár' – Helsinki), *Finn Kézimunka Múzeum* (Suomen käsityön museo – Jyväskylä), *Kereskedőház Múzeum* (Kauppiaan talomuseo – Hamina), *Lappföldi Erdőműzeum* (Lapin metsämuseo – Rovaniemi), *Patikamúzeum és Qensel-ház* (Apteekkimuseo ja Qenselin talo – Turku), *Postamúzeum* (Postimuseo – Helsinki), *Rádió- és Tv-múzeum* (Radio- ja Tv-museo – Lahti), *Sörmúzeum* (Panimomuseo – Iisalmi), *Színházmúzeum* (Kaapelitehdas 'Kábelgyár' – Helsinki), *Tengerészeti Múzeum* (Merikeskus – Turku), *Verla Gyármúzeum* – Jaala, *Panoptikum* – Visulahti.

Sportmúzeumok: *Jégkorongmúzeum* (Jääkiekkomuseo – Tampere), Sportmúzeum (Olimpiastadion – Helsinki), *Lahti Sportközpont és Símúzeum* (Lahden urheilukeskus ja hiihtomuseo).

Háborúkhöz és a bűnüldözéshez kapcsolódó múzeumok: *Börtönmúzeum* (Vankilamuseo – Hämeenlinna), *Fegyvermúzeum* (Tykistömuseo – Hämeenlinna), *Főhadiszállás-múzeum* (Päämajamuseo – Mikkeli), *Frontmúzeum* (Rintamamuseo – Hanko), *Kémmúzeum* (Vakoi-lumuseo – Tampere), *Téli Háború Múzeum* (Talvisotamuseo – Kuhmo).

Egyházi múzeumok

Finn Ortodox Egyházi Múzeum (Ortodoksinen Kirkkomuseo – Kuopio), *Iisalmi Ortodox Központ* (Iisalmi Evakkokeskus: a II. világháborúban a Szovjetunióhoz került karjalai ortodox templomok modelljeit mutatják be).

Művészek, írók, híres emberek egykori otthona, szülőháza

Ainola (Sibelius és családja villája – Järvenpää), *Alvar Aalto Múzeum* (Alvar Aalto museo – Jyväskylä), *Eino Leino háza* (Eino Leinon koti – Paltaniemi), *Kalela* (Akseli Gallen-Kallela háza – Ruovesi), *Lenin-múzeum* (Leninmuseo – Tampere), *Runeberg-ház* (Runebergin koti – Porvoo), *Sibelius szülőháza* (Sibeliuksen syntymäkoti – Hämeenlinna), *Sibelius Múzeum* (Sibeliuseumuseo – Turku).

3. Művészeti múzeumok

Ezek egy része területi feladatokat lát el, azaz a hozzá tartozó terület művészeti tárgyait gyűjti, kutatja és bemutatja a nagyközönség számára, és egyúttal a terület központi művészeti múzeumának szerepét is betölti. A művészeti múzeumok azonban számos kiállítást rendeznek más múzeumok tárgyaiból is, vagy a saját anyagukból készítenek vándorkiállítást, amely bejárja az ország különböző múzeumait.

A két legjelentősebb képzőművészeti múzeum Helsinkiben az *Ateneum* és az 1998-ban megnyitott *Kiasma Modern Művészeti Múzeum*.

Az *Ateneum* Képzőművészeti Múzeumban található Finnország leggazdagabb és legjelentősebb képzőművészeti gyűjteménye, amely több mint 20.000 művészeti alkotást jelent. A múzeumban 1863-ban rendezték az első állandó kiállítást. Azóta folyamatosan gyűjtik a hazai és nemzetközi alkotásokat. A legjelentősebb finn festők képei állandó kiállításon láthatók, köztük Akseli Gallen-Kallela, Albert Edelfelt, Eero Järnefelt, Helene Schjerfbeck, Pekka Halonen, Hugo Simberg, a von Wright testvérek képei.

A *Kiasma Modern Művészeti Múzeum* építésetileg is magára vonja a látogató figyelmét hatalmas üvegtetős aulájával és csigavonalban emelkedő feljáratával. A múzeum az 1960 utáni időből gyűjti nem csupán a hazai és külföldi hagyományos képzőművészeti alkotásokat, hanem környezeti tárgyakat, a médiaművészet alkotásait és egyéb műtárgyakat is. Az állandó és időszaki kiállítások mellett különböző rendezvényeknek és egy színháznak is otthont nyújt a Kiasma.

A képzőművészeti múzeumok mellett kiemeljük az Iparművészeti Múzeumot, amely a XIX. század végétől napjainkig követi nyomon a finn iparművészet legfontosabb jelenségeit, köztük a világszerte ismert cégek, a Marimekko, az Aarikka, az Arabia, az Iittala, a Nuutajärvi gyár termékeit, a változatos üveg és porcelán tárgyakat, a Kalevala- és Lapponia-ékszereket.

Helsinki más művészeti múzeumai: *Amos Anderson Képzőművészeti Múzeum* (Amos Andersonin taidemuseo), *Helsinki Képzőművészeti Múzeuma* (Helsingin kaupungin taide-museo), *Sara Hildén Művészeti Múzeum* (Sara Hildénin taidemuseo), *Sinebrychoff Művészeti Múzeum* (Sinebrychoffin taidemuseo).

Vidéki művészeti múzeumok: *Alariesto Galéria* (Alariesto Galeria – Sodankylä), *Alvar Aalto-Múzeum* (Alvar Aalto-museo – Jyväskylä), *Wäinö Aaltonen Múzeum* (Wäinö Aaltosen museo – Turku), *Dél-karjalai Képzőművészeti Múzeum* (Etelä-Karjalan taidemuseo – Lappeenranta), továbbá Heinola, Hämeenlinna, Joensuu, Kemi, Kuopio, Lahti, Mikkeli, Pori, Tampere, Turku városában van művészeti múzeum.

A *Kivikes Őskori Művészeti Múzeumban* (Muinaistaidekeskus – Kivikes, Jyväskylä) sziklafestmények láthatók.

4. Természettudományi múzeumok

Ezek általában az egyetemek növény- és állattani intézeteinek keretében tudományos gyűjteményként működnek. A műszaki múzeumok szintén a természettudományokhoz kapcsolódnak, hiszen a műszaki tudományok eredményei természettudományos alapon nyugszanak.

Természettudományi múzeumok: *Természettudományi Múzeum* (Luonnontieteellinen keskusmuseo – Helsinki), *Kieppi Természettudományi Múzeum* (Kieppi luontomuseo: melyben ásványgyűjtemény is látható – Kokkola), *Päijänne-ház* (Päijännetalo: a Päijänne-tó élővilágát és természeti kincseit mutatja be – Asikkala), *Porvoo-i Természettudományi Múzeum* (Porvoon luonnontieteellinen museo), *Tamperei Ásványmúzeum* (Tampereen kivimuseo), *Turkui Biológia Múzeum* (Turun biolooginen museo).

Autómúzeumok: Oulu, Uusikaupunki, Visulahti.

Kerékpármúzeum: Teuva.

5. Szabadtéri múzeumok

Helsinki: *Seurasaari Szabadtéri Múzeum* (Seurasaaren ulkomuseo)

Más városok: *Amuri Munkáslakónegyed Múzeum* (Amurin työläismuseokorttelli – Tampere) *Brage Szabadtéri Múzeum* (Bragen ulkomuseo), *Faművészeti Központ* (Taidekeskus Puustelli – Kemijärvi), *Kierikki-központ* – kőkori falu (Kierikkikeskus – Oulu), *Kátrány-csatorna* (Tervakanava – Kajaani), *Kuopioi Lakónegyed-múzeum* (Kuopion Korttelimuseo), *Luostarimäki Kézműves Múzeum* (Luostarimäen käsityöläismuseo – Turku), *Muurame* (szau-nafalu: füstösszaunák – Jyväskylä), *Pielinen-múzeum* (Pielisen Museo – Lieksa), *Siida* (számi múzeum – Inari), *Turkansaari Szabadtéri Múzeum* (Turkansaaren ulkomuseo – Oulu).

Várak, erődök

Finnországban csak néhány középkori vár és erődítmény maradt meg épségben vagy romként: *Bástya* (Bastioni – Kotka), *Bomarsund* – Ahvenanmaa, *Erőd* (Linnoitus – Lappeenranta), *Erödmúzeum* (Linnoitusmuseo – Hanko), *Häme vára* (Hämeen linna – Hämeenlinna), *Kajaani várrom* (Kajaanin linnanrauniot), *Kastelholm* – Ahvenanmaa, *Olavinlinna* – Savonlinna, *Suomenlinna* – Helsinki, *turkui vár* (Turun linna – Turku).

A felsorolt várak közül kiemelkedik *Suomenlinna* – régi nevén svédül *Sveaborg*, finnül Viapori – a svéd uralom idején, az 1700-as években a Helsinki mellett elhelyezkedő 8 szigeten épült tengeri erődítmény, amely szinte teljesen épen fennmaradt, s ma Helsinki egyik városrésze. A védőfalakhoz kapcsolódó helyreállított épületekben és kaszárnyákban jelenleg 850-en élnek. Az orosz uralom idején eleven katonaváros volt itt. Finnország

függetlenné válása után parti tüzérség, tengeralattjáró-támaszpont és a hadihajókat javító Valmet gyár műhelyei működtek a szigeteken. Nemcsak a turistáknak, hanem a költöző madaraknak is kedvelt állomáshelye ez a néhány sziget, amelyet rendszeres kompjárat köt össze Helsinkinek kikötőjével. 1991-ben a világörökség részévé választották, 1999-ben pedig Europa Nostra-díjjal jutalmazták a sikeres helyreállítási munkákat és a katonai létesítményeknek civil használatra való színvonalas átalakítását.

SZÓSZEDET

aika	idő	myöhemmin	később
asti	fogva, kezdve, óta	naispresidentti	elnöknő
auttaa	segít	nauraa	nevet
autonomia	autonómia	neuvosto	tanács
eKr (ennen Kristusta)	Krisztus (születése)	Neuvostoliitto	Szovjetunió
	előtt	nuori	fiatal
ennen	egykor	opetus	tanítás
ensimmäinen	első	perusta	alap
esihistoria	őstörténet	perustuslaki	alkotmány
Euroopan Unioni	Európai Unió	piispa	püspök
halu	kedv	Pohjoismaiden Neuvosto	Északi Tanács
historia	történelem	presidentti	elnök
hävitä	eltűnik	pronssikausi	bronzkor
itsenäinen	önálló	puoli	fél (szn.)
itsenäisyys	függetlenség	pääkaupunki	főváros
jatkosota	folytatolagos háború	päätyä	befejeződik, véget ér
jKr (jälken Kristuksen)	Krisztus után	Raamattu	Biblia
joutua	(el)jut	raha	penz
jäsen	tag	rautakausi	vaskor
jääkausi	jégkorszak	ristiretki	kereszteshadjárat
kansalaissota	polgárháború	romaani	regény
kansallisuusaate	nemzeti eszme	seurata	követ (ige)
kehittyä	fejlődik	silloin	akkor
kerta	alkalom	sinne	oda
kieli	nyelv	sota	háború, harc
kirjakieli	irodalmi nyelv	sotakorvaus	háborús jóvátétel
kirjoittaa	ír	suurruhtinaskunta	nagyhercegség
kone	gép	syttyä	felgyullad, meggyul-
koska	mert		lad
kristinusko	keresztény hit	talous	háztartás
kulttuuri	kultúra	talvisota	téli háború
kuningas	király	tasavalta	köztársaság
kääntää	(le)fordít	teollisuus	ipar
laiva	hajó	uskonpuhdistaja	hitújító
liittyä	csatlakozik	uskonto	vallás, hit
luoda	alkot, létrehoz	valta	hatalom
Maamme-laulu	Hazánk (a finn him-	valtio	állam
	nusz)	vastata	felel
markka	márka	virallinen	hivatalos
miljoona	millió	voimistua	erősödik
mm. = muun muassa	többek között	Yhdistyneet Kansakunnat ENSZ	
muuttaa	költözik		

11. LECKE

NYELVTAN

31. § A passsivum

A finn passivum csak részben emlékeztet az indo-európai nyelvekből ismert szenvedő formákra. A legfőbb eltérés az, hogy a finnben passzív alakokat bármely igéből létre lehet hozni, nem csak tárgyasokból, viszont számban és személyben nem változik. (Ezért egyes nyelvtanok negyedik személyként is emlegetik.) Jelentését tekintve a finn passzív igealakok részben szenvedő jelentésűek, részben általános alanyt fejeznek ki, de P11 alakok helyett is gyakran ezt használják. Ebben a szerepében kijelentő és feltételes módban inkább csak a beszélt nyelvre jellemző, de felszólító módban még a legkonzervatívabbnak tekinthető nyelvhasználói csoport is ezt fogadta el hivatalos formaként a '90-es évek egyháznyelvi reformja során.

A) Jelen idejű passzív alakok kijelentő módban

A passivum végződése *-(ta)an/-(tä)an*. (A toldalék neve a magyar terminológia szerint képző lenne, a finnek azonban általában jelnek nevezik, ezért mi csak végződésként vagy toldalékként fogjuk emlegetni.) A passivum jelen idejű végződése a II., III. és IV. csoportba tartozó igék esetében csak *-an/-än*, melyet a szótári alak (infinitivus) végéhez illesztünk; az I. csoportba tartozó igék esetében *-taan/-tään*, melyet az infinitivus *-a/-ä* képzőjének helyére, a fokváltakozós igékben a gyenge fokú tőhöz illesztünk. Az I. csoport *a* vagy *ä* tövű igéinek utolsó magánhangzója *e*-re változik.

I: mgh + <i>-a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
asutaan	annetaan	juodaan	mennään/pestään

IV: V+ <i>-ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + <i>-ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvitaan	halutaan	pelätään	paetaan

A jelen idejű kijelentő módú passzív alakok tagadása

Alakja: *ei* + a passivum töve. A passivum tövét úgy kapjuk meg, hogy a passzív igealak végéről levágjuk az *-an/-än* végződést:

ei asuta, ei anneta, ei juoda, ei mennä, ei pestä, ei tarvita, ei haluta, ei pelätä, ei paeta.

B) A passivum múlt idejű alakjai

I) A **passzív imperfectum** végződései *-(t)tiin*. A hosszú mássalhangzós allomorfot azokban az alakokban használjuk, ahol jelen időben *V+ -taan/-tään* végződés áll, a rövid mássalhangzóst minden más esetben.

I: mgh + <i>-a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
asuttiin	annettiin	juotiin	mentiin/pestiin

IV: <i>V+ -ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + <i>-ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvittiin	haluttiin	pelättiin	paettiin

Tagadása: *ei* + passzív múlt idejű melléknévi igenév. A passzív múlt idejű melléknévi igenevet úgy kapjuk, hogy a passzív imperfectum végződésének *-iin* eleme helyére *-u/-y*-t teszünk: *annettu, juotu, menty, pesty, tarvittu, haluttu, pelätty, paettu*.

A tagadó passzív imperfectum tehát a következő:

I: mgh + <i>-a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
ei asuttu	ei annettu	ei juotu	ei menty/pesty

IV: <i>V+ -ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + <i>-ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
ei tarvittu	ei haluttu	ei pelätty	ei paettu

II) A **passzív perfectum** összetett igealak, melyet a létige jelen idejű Sg3 alakjából és a passzív múlt idejű melléknévi igenévből állítunk össze.

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
on asuttu	on annettu	on juotu	on menty/pesty

IV: V+ -ta/-tä			
i+ -ta/-tä	más mgh + -ta/-tä		e + -ta/-tä
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
on tarvittu	on haluttu	on pelätty	on paettu

Tagadása a ragozott igealak tagadásával történik, azaz *ei ole* + passzív múlt idejű melléknévi igenév:

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
ei ole asuttu	ei ole annettu	ei ole juotu	ei ole menty/pesty

IV: V+ -ta/-tä			
i+ -ta/-tä	más mgh + -ta/-tä		e + -ta/-tä
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
ei ole tarvittu	ei ole haluttu	ei ole pelätty	ei ole paettu

III) A **passzív plusquamperfectum** összetett igealak, melyet a létige múlt idejű (imperfectum) Sg3 alakjából és a passzív múlt idejű melléknévi igenévből állítunk össze.

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
oli asuttu	oli annettu	oli juotu	oli menty/pesty

IV: V+ -ta/-tä			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + -ta/-tä		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
oli tarvittu	oli haluttu	oli pelätty	oli paettu

Tagadása a ragozott igealak tagadásával történik, azaz *ei ollut* + passzív múlt idejű melléknévi igenév:

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
ei ollut asuttu	ei ollut annettu	ei ollut juotu	ei ollut menty/pesty

IV: V+ -ta/-tä			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + -ta/-tä		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
ei ollut tarvittu	ei ollut haluttu	ei ollut pelätty	ei ollut paettu

C) A passivum conditionalisa

A feltételes mód jele a passzív alakokban is az *-isi*, melyhez még egy *-in* személyrag is járul. A passzív feltételes módú alakot a legegyszerűbben úgy kapjuk meg, ha a passzív imperfectumi alak végződésének *-iin* eleme helyére a magánhangzó-harmóniának megfelelően *-a* vagy *-ä* kerül, és ehhez illesztjük az *-isi* módjelet és az *-in* személyragot.

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	mennä/pestä
asuttiin	annettiin	juotiin	mentiin/pestiin
asuttaisiin	annettaisiin	juotaisiin	mentäisiin/pestäisiin

IV: V+ -ta/-tä			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + -ta/-tä		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvittiin	haluttiin	pelättiin	paettiin
tarvittaisiin	haluttaisiin	pelättäisiin	paettaisiin

Tagadása: *ei* + a passzív conditionalis töve, melyet úgy kapunk, hogy a passzív conditionalisi alakból legvágjuk az *-in* személyragot:

ei asuttaisi, ei annettaisi, ei juotaisi, ei mentäisi, ei pestäisi, ei tarvittaisi, ei haluttaisi, ei pelättäisi, ei paettaisi.

32. § A potentialis (lehetőségi mód)

A finnben az eddig megismert igemódok mellett van egy negyedik mód is, a potentialis, azaz lehetőségi mód. Ennek jele a *-ne-*, melyet ugyanahhoz a tőhöz illesztünk, mint a múlt idejű aktív melléknévi igenév *-nut/-nyt* képzőjét. A potentialis jele után természetesen személyragot is kell használni:

I: mgh + <i>-a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
elää	antaa	juoda	mennä/pestä
elänen	antanen	juonen	mennen/pessen
elänet	antanet	juonet	mennet/pesset
elänee	antanee	juonee	mennee/pessee
elänemme	antanemme	juonemme	mennemme/pessemme
elänette	antanette	juonette	mennette/pessette
elänevät	antanevat	juonevat	mennevät/pessevät

IV: <i>-ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + <i>-ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvinnen	halunnen	pelännen	paennen
tarvinnet	halunnet	pelännet	paennet
tarvinnee	halunnee	pelännee	paennee
tarvinemme	halunnemme	pelännemme	paennemme
tarvinnette	halunnette	pelännette	paennette
tarvinnevat	halunnevat	pelännevät	paennevat

A létige potentialisi alakját szuppletív töből hozzuk létre: *liene-*. Ragozása: *lienen, lienet, lienee, lienemme, lienette, lienevät.*

A potentialis perfectumát ezzel a létigei alakkal és az aktív múlt idejű mellékmévi igenévvel (l. 25§) képezzük: *lienen saapunut* 'talán megérkeztem', *lienet saapunut* 'talán meg-

érkeztél, hän lienee saapunut 'talán megérkezett', lienemme saapuneet ' talán megérkeztünk', lienette saapuneet ' talán megérkeztetek', he lienevät saapuneet 'talán megérkezték'.

A potentialist a beszédben nagyon ritkán használják, és ma már az írott nyelvben is gyakoribb a körülírás, pl. az *ehkä* 'talán' szóval vagy a *voida, saada* 'tud, szabad, képes, -hat/-het' segédigével.

OLVASMÁNY

Syödäänkö Suomessa aina lohta?

Suomessa on aina saatu paljon ruokaa luonnosta: on kalastettu ja metsästetty sekä kerätty sieniä ja marjoja. Silakka ja lohi ovat tyypillisiä kaloja, hirvi on syksyn riistaa, kantarelli ja tatti ovat tavallisia sieniä, mustikka ja puolukka sekä Lapissa lakka ovat maistuvia marjoja.

Ennen tehtiin eri ruokia ja leivottiin erilaista leipää Itä-Suomessa kuin Länsi-Suomessa. Nyt koko maassa tunnetaan jo kaikki ruoat, esimerkiksi ruisreikäleipä ja karjalanpiirakat. Ennen ei matkustettu paljon, mutta nyt on jo tutustuttu myös moniin ulkomaisiin ruokiin, joita on alettu laittaa kotonakin.

Suomessa pidetään paljon tuoreista vihanneksista ja salaateista. Kesällä ostetaan torilta litra herneitä ja syödään suoraan pussista. Samoin silloin herkutellaan uusilla perunoilla tillin ja sillin kanssa sekä mansikoilla vaniljajäätelön kera.

Suomessa ei ole totuttu syömään hyvin rasvaista ruokaa eikä nykyäänkään käytetä paljon mausteita. Suomalainen keittiö on melko kevyt.

Suomalaiset juonevat eniten kahvia maailmassa. Sitä juodaan usein ja tavallisesti pullan kanssa. Jos olisitte Suomessa, teidät kutsuttaisiin varmasti iltakahville ja tarjottaisiin ehkä piirakkaa, joka olisi tehty vaikkapa mustikoista.

Tämä piirakka lienee helppo leipoa. Suomessa siihen pantaisiin raparperia, mustikoita tai puolukoita.

Marjapiirakka

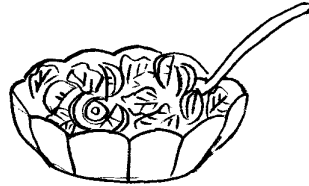
pohja:	100 g	margariinia
	1 dl	sokeria
	1	muna
	2 ½ dl	vehnäjauhoja
	1 tl	leivinjauhetta
täyte:	4 dl	marjoja tai hedelmiä (aprikooseja, luumuja, omenoita)
	1 prk	kermaviiliä
	1	muna
	1 ½ dl	sokeria
	1 tl	vanilliinisokeria

Margariini ja sokeri vaahdotetaan. Muna vatkataan joukkoon. Vehnäjauhot ja leivinjauhe sekoitetaan ja lisätään taikinaan. Lasinen piirakkavuoka voidellaan. Taikina levitetään sen pohjalle ja reunoille. Päälle pannaan hedelmäviipaleet. Muut täyteainekset sekoitetaan ja kaadetaan päälle. Paistetaan noin puoli tuntia 200 asteessa.

Rosolliä on valmistettu perinteisesti jouluna, mutta se sopinee hyvin talvisalaatiksi.

Rosolli

- 4 porkkanaa
- 4 punajuurta
- 4 suolakurkkua
- 1 hapanta omenaa
- 1 pieni sipuli

- kastike: 1 dl kermaa
1 tl etikkaa
½ tl sokeria

Porkkanat ja punajuuret keitetään suolavedessä ja kuoritaan. Omenat kuoritaan. Kaikki leikataan pieniksi kuutioiksi. Sipuli raastetaan tai silputaan. (Varo kyyneleitä!) Kaikki sekoitetaan kevyesti. Rosolli säilytetään jääkaapissa. Suomessa sitä tehdään iso annos ja syödään monena päivänä.

Kerma vatkataan vaahdoksi. Se maustetaan etikalla ja sokerilla. Kastike tarjoillaan erikseen.

Hyvää ruokahalua!

GYAKORLATOK

1. Keresse meg a párját!

Aamulla	hiihdetään ja luistellaan.
Helsingistä Tukholmaan	matkustetaan laivalla tai lentokoneella.
Kielikursilla	nukutaan.
Makuuhuoneessa	opiskellaan kieliä.
Paperitehtassa	puhutaan suomea, ruotsia ja saamea.
Ravintolassa	sanotaan: Huomenta.
Suomessa	sanotaan: Paljon onnea!

Syntymä- ja nimipäivänä	syödään ja juodaan.
Talvella	tehdään paperia.
Uimahallissa	uidaan.

2. Csoportosítsa a következő igéket!

olla, opiskella, puhua, opettaa, istua, seisoa, lukea, kirjoittaa, ottaa, antaa, kysyä, vastata, juoda, syödä, tulla, mennä, voida, saada, tarvita, nousta, soittaa, nukkua, oppia, saapua, tietää, odottaa, auttaa, pitää, lähteä, ymmärtää, kieltää, osata, matkustaa, kävellä, elää, tehdä, sanoa, alkaa, kertoa, keskustella, katsoa, ajatella, tavata, myydä, ostaa, viedä, tuoda

I. asutaan/ annetaan	II. juodaan	III. mennään/ pestään	IV. tarvitaan/halutaan/pelätään/ pidetään

3. Alakítsa át a modatokat! Használjon passzív szerkezetet!

Ihmiset istuvat saunassa hiljaa.

Ihmiset uivat usein, jos ranta on lähellä.

Saunassa ihmiset eivät puhu paljon.

Ihmiset rakentavat Suomessa mökin järven rannalle.

ORSZÁGISMERET

A finn gasztronómiai kultúra

Aki először jár Finnországban, annak sok új, számunkra szokatlan étellel és itallal, valamint étkezési szokással kell megismerkednie.

A finnek általában korán reggeliznek (*aamiainen*, *aamupala*), legtöbbször valamilyen kását (*puuro*) vagy gabonapelyhet, müzlit, hozzá tejet (*maito*) vagy kávé (*kahvi*) isznak. Reggelire persze esznek olykor szendvicset is, ami akár követheti a kását. A reggelit valamivel később követi az első (vagy második) kávézás. A kávéhoz mindig esznek is valamit: kelt vagy vajas tésztából készült süteményt (*pulla* vagy *piirakka*), kekszet (*keksi*), szendvicset (*voileipä*). Az általában a munkahelyen vagy egy közeli étteremben, kávézóban elfogyasztott ebéd (*lounas*) is számunkra viszonylag korán, 11 és 12 között van. Ebédre csak egy főfogást szokás enni, előételnek pedig valami salátafélét (*salaatti*). Az ebédhez szinte mindig héjában főtt krumpli (*keitetyt perunat*) a köret, és soha nem maradhat el a kenyér (*leipä*) és vaj (*voi*). Sört (*olut/kalja*), bort (*viini*) vagy egyéb alkoholt az ebédhez nem isznak, csak vizet (*vesi*), gyümölcslevet (*hedelmämehu*) vagy híg szörpöt (*mehu*), tejet vagy *piimä*-t (olyasmi, mint nálunk az író), esetleg *kotikalja* (szó szerint 'házi sör') névre hallgató sűrű, alkoholmentes malátaitalt. A desszert (*jälkiruoka*, tkp. 'utóétel') – ha van – általában *kiisseli* (burgonyakeményítő-sziruppal sűrített, gyümölcsös édesség, amit jóízűen kanalaznak mély desszertestányérból). Ebéd után egy órával következik a második (esetleg már a harmadik, ha délelőtt is ittak) kávé, újból süteménnyel vagy keksszel. Délután újabb kávé, szendvics, sütemény, keksz kíséretében. Késő délután másodszor esznek meleget (*päivällinen*), immár otthon: *laatikko* (rakott étel), hal (*kala*), sok mártásban készült, kevés húst és sok zöldséget tartalmazó főétel, ritkán hússzelet valamilyen mártással a menü, az elmaradhatatlan főtt krumplival. Késő este még esetleg esznek néhány szendvicset (*illallinen*, *iltapala*).

Különleges nap a csütörtök, amikor – mint minden skandináv országban – a déli menü kötelezően borsóleves (*hernekeitto*), azaz „csütörtöki leves” (*torstaisoppa*) és palacsinta (*pan-nukaku* vagy *letut*). A borsóleves szárított feles zöldborsóból zöldségekkel és némi füstölt hússal készült krémleves, amihez vaj-sajtos kenyeret esznek. Ez a főétel, amit már csak lekvárral leöntött palacsinta követ. A borsólevesnek van hús nélküli változata is.

A finnek jóval kevesebb húst esznek, mint a magyarok, és az is általában marhahús. Sertéshús ritkán kerül a finn asztalokra, de a csirke ott is népszerű, viszont az egyéb szárnyasok nem gyakoriak. A vadhúsok közül nagyon kedvelt, de drága csemege a szarvashús, és persze rénszarvast is fogyasztanak. A húsokat szinte mindig sok lével készítik el, vagy ha serpenyőben, ill. sütőben sütik meg, akkor mártást adnak mellé. Igen népszerűek a sütőben készülő hagyományos rakott ételek, melyekben általában sok zöldség, sajt, krumpli van, esetleg kevés hús vagy hal. Magyaroknak furcsa lehet, hogy a sós ételekhez lekvár állagúra zúzott bogyós gyümölcsöt (leggyakrabban vörös áfonyát, esetleg fekete ribizlit) is adnak sokszor, de ettől az étel csak érdekesebb lesz. Manapság a finneknél is gyakran főznek olaszos ételeket, spagettit, pizzát – de előfordul, hogy még ehhez is héjában főtt krumplit esznek! A halakat nagyon változatos módon készítik: főzve, sütve, párolva, levesnek, rakott

ételekben stb. Az egyik legáltalánosabb halféle a tenyésztett lazac (*kirjolohi*), de kedvelt a tőkehal (*turska*) és konzervként a tonhal (*tonnikala*) is. A halakat természetesen füstölik is, konzervnek is elkészítik, és az ebédre vagy vacsorára szánt halat szinte mindig frissen vásárolják. Finnországban járva érdemes egyszer ellátogatni egy piaci halárushoz, de a nagyobb élelmiszerboltok halaspultjai is külön élményt jelentenek.

Finnországban nagyon sok a vegetáriánus, éppen ezért a zöldséges ételeket is roppant változatosan készítik. A nálunk szokásos bundában sütés ott nem elterjedt, de a párolt, serpenyőben vagy sütőben sült, főtt, mártásos zöldségek is nagyon finomak.

Ünnepi fogásként leginkább vadlazacot (*lohi*), szarvas- vagy rénszarvahúst vagy karél pecsenyét (*karjalanpaisti*) és különféle rakott ételeket találunk fel. Ez utóbbi háromféle húsból készül: egy éjszakán át súly alatt sóban pácolják a marha-, disznó- és birkahúst (disznó vagy birka helyett lehet csirkét vagy vadhúst is használni), majd másnap a húst feldarabolják, kevés vizet öntenek alá, és cserépedényben sütőbe teszik, ahol lassú tűzön 10–12 óra alatt puhára párolják. A köret természetesen héjában főtt krumpli, és esetleg valamilyen zöldséges *laatikko*, pl. *lanttulaatikko* (rakott karórépa). Ez utóbbit, bár a finnek egyik kedvence, csak felfokozottan kíváncsi magyar gyomroknak ajánlom!

Szaunázás után kolbászsütés a program: a mi krinolinunkhoz hasonló húsfélét nyárson vagy grillen sütik (*makkara*). Ilyenkor megszokott a sörözés is. A magyar kolbász- és szalámitfélék a finneknél jórészt ismeretlenek, felvágottjaik viszont a mieinkhez hasonlóak. Különösen finom a szaunában füstölt sonka (*saunapalvikinkku*), ami ma már Finnországban is költséges csemegének számít.

Ha már a magyaroknak nehezen befogadható finn ételek kerültek szóba, óva intek mindenkit a *maksalaatikko* (rakott máj) nevű ételtől! Ez apróra vágott főtt májdarabokból, rizsből és mazsolából készül, amit nem sósan, hanem cukorsziruppal leöntve tesznek a sütőbe. Szintén nem magyar gyomorba való a húsvéti édesség, a *mämmi*: rozslisztből és árpamalátából főzött (sütött) massa, amit megcukroznak és tejszínnel, esetleg tejjelle leöntve fogyasztanak. Nehezen „értelmezhető” tejtermékük a *villi*, ami íze a kefirre hasonlít, de annál nyúlósabb, a kanálról csak komoly erőfeszítések árán válik el. Meg kell szokni azt is, hogy a finn ételekben jóval kevesebb a fűszer, mint a mieinkben, s ez vonatkozik mind az ételekbe tett fűszer, mind a fűszerféleségek mennyiségére is. A legkedveltebb fűszerek a fehér bors és a paprika, amit viszont csak igen csekély mennyiségben használnak. Terjednek a zöldfűszerek is, de azért leginkább a hagyományos petrezselyemre és kaporra lehet számítani, a majoránna, zsálya, bazsalikom, oregánó, lestyán, tárkony, rozsmaring sokkal ritkábban kerül elő.

Ami viszont minden magyarnak ízleni szokott: a finn tejtermékek, joghurtok (*jogurtti*), sajtok (*juusto*) – különösen finom az Oltermanni, számunkra szokatlan, de roppant ízletes a *leipäjuusto* (tkp. 'kenyérsajt') – és a sütemények (*pulla, kakku, piirakka, torttu*). A finnek süteményei szinte soha nem tömény krémmel vannak tele, hanem friss vagy fagyasztott, csak enyhén cukrozott gyümölcsökkel, pudingszerű vaníliás töltelékkel, fahéjjal, kardamommal, tejszínhabbal ízesítik őket. Alapjuk általában kelt, vajas vagy leveles tészta, a piskótatészta és a linzer viszonylag ritka. Karácsonykor kötelező a *joulutorttu* (karácsonyi csillag), ami túrós-vajas tésztából készül, sűrű szilvalekvárral vagy aszalt szilvával töltött, forgószerűen csillagformára hajtogatott sütemény. Híres még a *Runebergin torttu* (Runeberg süteménye), amit a himnusz szövegírójának születésnapja környékén mindenhol lehet kapni. Ez muffinformában vagy mignonpapírokból mézeskalács-morzsból készült tészta, tetején málna-, esetleg feketáfonya-dzsemmel és cukormázzal. A *pulla* általános

megnevezése a kelt tésztából készült süteményeknek, ami lehet kalács, puffancsféleség, de bármi egyéb is. A *kakku* a szótárakban általában 'torta'-ként van lefordítva: ez annyiban jogos, hogy nagyobb süteményről van szó, amiből egy-egy szeletet kap mindenki. Rendszerint egyetlen tésztarétegből áll, tölteléke általában friss vagy fagyasztott gyümölcs, alatta esetleg némi pudinggal. A *piirakka* (pirog) lehet sós és édes is, a leghíresebb a karél pirog, amit rozslisztből készítenek, rizzsel töltenek, és főtt tojásos-vajas krémmel (*munavoi*) fogyasztanak. A pirog mindig nyitott, azaz a tetején nincs tészta. A *torttu* a kisebb sütemények összefoglaló neve.

A finnek nagyon szeretik a kenyeret (*leipä*), szinte minden étkezéshez fogyasztanak. A finn kenyér általában rozslisztből készül, de természetesen van búzakenyerük (*ranskankanleipä*, tkp. 'francia kenyér') is. A rozskenyér (*ruisleipä*) tájegységenként változó: keleten a friss, puha változatát kedvelik, nyugaton hagyományosan csak ritkán sütnek (sütöttek), az ottani kenyér lapos, közepén lyukkal (*reikäleipä*, azaz 'lyukas kenyér'), és hetekig eláll. Árpalisztból lángoshoz hasonló kenyérfélét sütnek (*ohrarieska*). Kedvelt a kétszersült is (*näkkileipä*), ennek rozslisztből készült, kissé savanykás formája néha nálunk is kapható (*hapankorppu*).

Kaphatók itthon is finn csokoládék: a vodkával, likőrökkel vagy mentolos krémmel töltött bonbonokat érdemes megkóstolni, de ha Finnországban járunk, a többi édesség is meg fogja nyerni a tetszésünket. Ne hagyjuk ki a fagyaltokat sem, nagyon finomak!

Étkezéshez, mint már említettem, a finnek nemigen isznak alkoholtartalmú italokat. A sör és a vodka viszont nagy mennyiségben fogy Finnországban. Sörből háromféle erősségű kapható, ezeket római számmal jelzik. Az I erősségű nagyon gyenge, egy ilyen elfogyasztása után még nyugodtan autóba ülhetünk, a III nagyjából a nálunk kapható sörökkel azonos alkoholtartalmú, míg a IV sokkal erősebb, és csak a speciális alkoholboltokban lehet megvásárolni, akárcsak a vodkát, konyakot és egyéb erős italokat. Gyengébb borokat újabban már élelmiszerüzletekben is árulnak, de nem mindenhol. A bor- és pezsgőfogyasztásnak Finnországban nincsenek hagyományai, bár mostanában igyekeznek elérni, hogy vodka helyett inkább bort igyanak. A tömény szeszek közül mindenképpen próbáljuk ki a mocsári hamvas szederből és a tőzegáfonyából készültet (*lakkalikööri*, *karpalolikööri*). Az előbbi az egyik legjellegzetesebb északi gyümölcs, ami csak a sarkkörü vidékeken nő, és íze semmi máshoz nem hasonlítható, északon lekvárnak is készítik; az utóbbi kissé fanyar-savanykás ízű.

Két ünnepi italukat érdemes megemlíteni: május elsején (*vappu*) citromos-cukros ízesítésű, élesztővel erjesztett, enyhén alkoholos, mazsolával ízesített italuk a *sima*. Karácsonykor *glögiti* isznak, ami a mi forralt borunkra hasonlít, de a bor helyett feketeibizli-szörppel is készülhet, gyömbérrel ízesítik, és mazsolát tesznek hozzá. Létezik alkoholmentes változata is, amit főleg a gyerekek kedvelnek.

A finnek szeretnek bogyókat (*marja*) gyűjteni, nemzeti gyümölcsük az eper (*mansikka*), ami a hosszú érési időnek köszönhetően sokkal zamatosabb, mint a miénk. Népszerű és gyakori bogyós gyümölcsök még a fekete és a vörös áfonya (*mustikka, puolukka*), a málna (*vadelma*), a piros ribizli (*punaherukka*) és fekete ribizli (*mustaherukka*), a varjúbogyó vagy mámorka (*variksenmarja*) és a termesztett szeder (*boysenmarja*) – ez utóbbi csak az elmúlt néhány évtized óta ismert Finnországban. A bogyógyűjtés nemzeti hobbi, a gyümölcsökből lekvárt, szörpöt, gyümölcslevet készítenek vagy nyersen, esetleg kissé megcukrozva lefagyasztják, és télen süteménytölteléknek vagy húsok mellé fogyasztják.

SZÓSZEDET

annos	adag	mauste	fűszer
aste	fok	melko	meglehetősen
eikä	és nem	metsästää	vadászik
erikseen	külön	mustikka	fekete áfonya
etikka	ecet	nykyään	mostanában
hedelmä	gyümölcs	peruna	krumpli
herkutella	lakmározik	piirakka	pirog, sütemény
herne	borsó	piirakkavuoka	tepsi, tortaforma
hirvi	jávorszarvas	pohja	alap; fenék
joka	minden	porkkana	sárgarépa
joukko	csoport	prk = purkki	doboz, üveg (konzerves)
jääkaappi	hűtőszekrény	punajuuri	cékla
kaataa	räönt	puolukka	vörös áfonya
kalastaa	halászik	pussi	zsák
kantarelli	rökagomba	raastaa	(le)reszel
karjalanpiirakka	karéliai pirog	raparperi	rebarbara
kastike	mártás, szósz, öntet	rasvainen	zsiros
kera	-val/-vel, együtt	reuna	szél, keret, perem
kerma	tejszín	riista	vad(hús)
kermaviili	tejföl	rosolli	téli vegyes saláta
kesällä	nyáron	ruisreikäleipä	lyukas közepű rozskenyér
kuoria	(meg)hámoz	ruokahalu	étvágy
kutsua	hív, meghív	salaatti	saláta
kuutio	kocka	samoin	ugyanakkor, ugyanúgy
kyynel	könny	sekoittaa	összekever
laittaa ruokaa	főz	silakka	apróhering
lakka	mocsári hamvasszeder	silli	hering
leikata	vág; fel~, le~, el~	silputa	aprít, szecskáz
leipoa	süt (ételt)	sipuli	hagyma
leivinjauhe	sütőpor	sokeri	cukor
levittää	kinyújt, szétterít	suolakurkku	savanyú uborka
lienee	lehet	suoraan	egyenesen
lisätä	hozzaad, hozzátesz	syksy	ősz
lohi	lazac	säilyttää	megőriz; konzervál
luumu	szilva	taikina	tészta
maistua	ízlik	talvisalaatti	téli saláta
mansikka	eper	tarjoilla	felszolgál
margariini	margarin	tarjota	ajánl
marjapiirakka	gyümölcslepeny	tatti	tinórú gomba
maustaa	fűszerez	tilli	kapor

tl = teelusikka	teáskanál	vaahto	hab
tori	piac(tér)	vaikka	bár, habár
tottua	(meg)szokik	vaniljajäätelö	vaniliafagylalt
tuntea	érez, ismer (tud)	vanilliinisokeri	vaniliás cukor
tunti	óra	vatkata	gyúr, dagaszt; felver (ha-
tuore	friss, élénk	bot)	
tyypillinen	tipikus	vehnäjauho	búzaliszt (csak tsz.)
täyte	töltelék	vihannes	zöldségféle
ulkomainen	külföldi	voidella	ken, beken, megken
vaahdottaa	habosra ver		

12. LECKE

NYELVTAN

33. § A melléknévi igenevek és igeneves szerkezetek

A finnben összesen négy valódi participium létezik: aktív és passzív, jelen és múlt idejű; van még ezeken kívül egy ún. ágens participium, melyet hagyományosan nem szokás a melléknévi igenevek közé sorolni. A participiumok mellett, hogy a már ismert összetett igealakok képzésekor játszanak szerepet, jelzői használatban is előfordulnak, illetve közülük több alkalmas mellékmondatok rövidítésére.

	Aktív	Passzív
Jelen	luke-va 'olvasó'	lue-tta-va '(el)olvasandó'
Múlt	luke-nut '(aki) olvasott (valamit)'	lue-ttu 'olvasott (dolog)'

A) Képzésük:

1) Aktív jelen idejű melléknévi igenév: a jelen idejű Sg3 alakból levágjuk a személyragot, és annak helyére tesszük a *-val-vä* képzőt: *kertoo* → *kertova*, *syö* → *syövä*, *menee* → *menevä*, *tarvitsee* → *tarvitseva*, *haluaa* → *haluava*, *pelkää* → *pelkäävä*, *pakenee* → *pakeneva*.

2) Passzív jelen idejű melléknévi igenév: a passzív imperfectumi alak *-iin* eleme helyére *-al-ä* kerül, és ehhez a tőhöz illesztjük a *-val-vä* képzőt: *kerrottiin* → *kerrottava*, *mentiin* → *mentävä*, *tarvittiin* → *tarvittava*, *haluttiin* → *haluttava*, *pelättiin* → *pelättävä*, *paettiin* → *paettava*.

3) Aktív múlt idejű melléknévi igenév: l. 25. §.

4) Passzív múlt idejű melléknévi igenév: l. 31. §.

B) Használatuk

A finn participiumok jelzői használata:

A négy participium közül az aktív múlt idejű jelentés a magyarban csak ritkán használatos, formailag megegyezik a múlt idejű (leggyakrabban passzív jelentésű) melléknévi igenévvel. A finnben azonban mindig ezt kell használni, ha a cselekvés, amelyre utalunk, a múltban történt, pl. *Henkilöautoa ajanut henkilö kuoli kolarissa, takapenkilä istuneet lapset loukkaantuivat*. 'A személyautót vezető személy meghalt a balesetben, a hátsó ülésen ülő gyermekek megsérültek.' A magyarban ilyenkor is jelen idejű melléknévi igenevet használunk; míg a finnben ez ebben a mondatban lehetetlen, hiszen aki meghalt, az jelen pillanatban

már nem vezethet autót. A második tagmondat alanya még kaphat jelen idejű melléknévi igenévi jelzőt, ami azonban nem vonatkozhat a baleset idején történt cselekvésre, csak arra, amit ebben a pillanatban tesznek éppen: ... *takapenkilä istuneet ja sairaalassa makaavat lapset* 'a hátsó ülésen ülő, (jelenleg) kórházban fekvő gyermekek'.

A másik három participium jelzői használata nagyjából megegyezik a magyar jelen, múlt és jövő idejű melléknévi igenevekével:

finn aktív jelen idejű participium ≈ magyar jelen idejű melléknévi igenév, pl.: *kertova henkilö* 'mesélő személy';

finn passzív jelen idejű participium ≈ magyar jövő idejű melléknévi igenév, pl. *kerrottava asia* 'elmondandó dolog; elmondható dolog';

finn passzív múlt idejű participium ≈ magyar múlt idejű melléknévi igenév, pl.: *kerrottu asia* 'elmondott dolog'.

A táblázatban szereplő igenévi alakok aktív és a passzív, jelen és múlt idejű használatára magyar párhuzamot is találhatunk:

lukeva mies 'olvasó férfi'; *lukenut mies* 'olvasott (=művelt) férfi'; *luettava kirja* 'elolvasandó könyv'; *luettu kirja* 'olvasott könyv', azonban a *lukenut* ~ *olvasott* használata csak nagyon ritkán esik egybe a két nyelvben.

További példák a jelzői használatra:

Kadulla seisova poika asuu napurissa. 'Az utcán álló fiú a szomszédban lakik.'

Kirjaa lukevalla naisella on siniset silmät. 'A könyvet olvasó nőnek kék szeme van.'

Kuuluisia romaaneja kirjoittanut suomalainen Mika Waltari tunnetaan koko maailmassa. 'A híres regényeket író Mika Waltarit az egész világon ismerik.' (Múlt idejű participium, mivel Waltari már meghalt.)

Tämän minulle kertoneen miehen vaimo on työssä meidän koulussamme. 'A nekem ezt elmesélő férfi felesége a mi iskolánkban dolgozik.' (Múlt idejű participium, mert a mesélés már korábban megtörtént.)

Tämä kirja on luettava ensi viikoksi. 'Ez a könyv a jövő hétre elolvasandó.'

Ensi viikoksi luettavasta kirjasta saa tietoja Suomen historiasta. 'A jövő hétre elolvasandó könyvből Finnország történelméről kaphatunk ismereteket.'

Viime viikolla luettu kappale oli mielenkiintoinen. 'A múlt héten olvasott fejezet érdekes volt.'

Viime viikolla luetussa kappaleessa oli mielenkiintoisia tietoja. 'A múlt héten olvasott fejezetben érdekes adatok voltak.'

A melléknévi igenevek egyéb használata:

Passzív múlt idejű participium necesszív szerkezetben:

Minun on luettava tämä kirja. 'El kell olvasnom ezt a könyvet.'

Pekan on heti mentävä kotiin. 'Pekkának azonnal haza kell mennie.'

Passzív múlt idejű participium többes inessivusa 'ható/-hető' képzős igenévi jelentésben:

Tämä kirja on saatavissa. 'Ez a könyv kapható.'

Johtaja ei ole nyt tavattavissa. 'Az igazgató most nem található meg.'

34. § Mellékmondatokat helyettesítő melléknévi igeneves szerkezetek

A) A tárgyi mellékmondatokat helyettesítő igeneves szerkezetekben a mellékmondat alanya és maga az igenév mindig genitivusban áll; amennyiben a fő- és a mellékmondat alanya megegyezik, a genitivusi alak helyett pusztán birtokos személyragot használunk az igenév végén. Ha a két cselekvés egy időben történik/történt, a jelen idejű participiumot használjuk, ha előidejű cselekvésről van szó, akkor a múlt idejűt.

Példák a tárgyi mellékmondatot helyettesítő igeneves szerkezetre:

Mellékmondatos szerkezet	→	Igeneves szerkezet
A két tagmondat alanya különbözik:		
Egyidejű cselekvés:		
<i>Näen, että Pekka tulee.</i>	→	<i>Näen Pekan tulevan.</i>
Előidejűség a mellékmondatban:		
<i>Näen, että Pekka on tullut.</i>	→	<i>Näen Pekan tulleen.</i>
A két tagmondat alanya megegyezik:		
Egyidejű cselekvés a két tagmondatban:		
<i>Tunnen, että olen vanha.</i>	→	<i>Tunnen olevani vanha.</i>
Előidejűség a mellékmondatban		
<i>He kertoivat, että he ovat käyneet Lontoossa.</i>	→	<i>He kertoivat käyneensä Lontoossa.</i>

B) Az időhatározói mellékmondatokat helyettesítő igeneves szerkezetekben egyidejűség esetén a 2. infinitivus inessivusát (képzését l. a 36. §-ban), előidejűség esetén a passzív múlt idejű participiumot használjuk. Az alanyra hasonlóan utalunk, mint a tárgyi mellékmondatok esetében.

Példák az időhatározói mellékmondatot helyettesítő igeneves szerkezetre:

Mellékmondatos szerkezet	→	Igeneves szerkezet
A két tagmondat alanya különbözik:		
Egyidejű cselekvés:		
<i>Kun Kaisa tuli, Pekka lähti.</i>	→	<i>Kaisan tullessa Pekka lähti.</i>
Előidejűség a mellékmondatban:		
<i>(Sen jälkeen) kun Kaisa oli tullut, Pekka lähti.</i>	→	<i>Kaisan tultua Pekka lähti.</i>
A két tagmondat alanya megegyezik:		
Egyidejű cselekvés a két tagmondatban:		
<i>Kun tulin, kerroin satuja.</i>	→	<i>Tullessani kerroin satuja.</i>
Előidejűség a mellékmondatban		
<i>(Sen jälkeen) kun olin tullut, kerroin satuja</i>	→	<i>Tultuani kerroin satuja.</i>

35. § Az ágens participium (agenttipartisiippi)

A finn nyelv ötödik participiuma az ún. ágens participium, amellyel – akárcsak a magyar befejezett melléknévi igenév + *által* szerkezettel – vonatkozó mellékmondatokat

helyettesíthetünk. Az igenevet ezekben a szerkezetekben jelzőként használjuk, és egyeztetjük a jelzett szóval eset és szám tekintetében.

Az ágens participium képzője a *-ma/-mä-*, melyet a Sg3 személyragjának helyébe illesztünk, és amely mögött gyakran valamilyen esetrag áll:

I: mgh + <i>-a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua: asuu	antaa: antaa	juoda: juo	pestä: pesee
asuma	antama	juoma	pesemä

IV: V+ <i>-ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más mgh + <i>-ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita: tarvitsee	haluta: haluaa	pelätä: pelkää	paeta : pakenee
tarvitsema	haluama	pelkäämä	pakenema

Példák ágens participiumi szerkezetekre:

kirja, jonka Waltari kirjoitti... → Waltarin kirjoittama kirja...

kirjassa, jonka Waltari kirjoitti... → Waltarin kirjoittamassa kirjassa...

kirja, jonka minä ostin... → ostamani kirja...

kirjassa, jonka minä ostin ... → ostamassani kirjassa...

36. § Az infinitivusok

A finnben négy infinitivusnak nevezett forma létezik, melyek használatukban sokszor valóban más nyelvek főnévi igeneveire emlékeztetnek, máskor azonban jelentősen eltérnek ettől. A szótári alak az első infinitivus (rövid) alakja, melynek képzője *-a/-ä, -da/-dä, -la/-lä, -na/-nä, -ra/-rä* és *-ta/-tä* allomorfok formájában jelentkezhet. A finn infinitivusok általában valamilyen esetraggal ellátva használatosak, kivétel a szótári alak és a 4. infinitivus. Az infinitivusok legtöbbje mellékmondatok helyettesítésére szolgál; használatuk – kevés kivételtől eltekintve – inkább az írott nyelvre jellemző.

A) Az I. infinitivus translativusa („hosszabb alakja”)

A translativus *-kse-* ragjának és az alanynak megfelelő birtokos személyragnak a kombinációjából álló igenévi alak a célhatározói mellékmondatok helyettesítésére szolgál:

Emme elä syödäksemme, vaan syömme elääksemme. 'Nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk.'

Tulin tänne oppiakseni suomen kieltä. 'Azért jöttem ide, hogy megtanuljak finnül.'

Pekka meni Saksaan työskennelläkseen. 'Pekka dolgozni ment Németországba.'

Állandósult szókapcsolatokban: *tietääkseni* 'tudomásom szerint', *nähdäkseni* 'nézetem szerint', *muistaakseni* 'ha jól emlékszem, emlékeim szerint', *ymmärtääkseni* 'ha jól értem, értelmezésem szerint'.

B) A II. infinitivus

A II. infinitivust úgy hozzuk létre, hogy az I. infinitivus *-a/-ä* elemét *-e*-re cseréljük:

I: <i>mgh + -a/-ä</i>		II: <i>-da/-dä</i>	III: <i>-na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä</i>
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	pestä
asue-	antae-	juode-	peste-

IV: <i>V+ -ta/-tä</i>			
<i>i+ -ta/-tä</i>	más <i>mgh + -ta/-tä</i>		<i>e + -ta/-tä</i>
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvitse-	halute-	peläte-	paete-

NB! Ha az *-a/-ä* előtt *-e*- hang áll, akkor az *-i*-re változik, pl.: *lukea* → *lukie*-, *tuntea* → *tuntie*-

A II. infinitivust az inessivus és az instruktivus ragjaival lehet ellátni. Az inessivusi alakot egyidejű időhatározói mellékmondat helyettesítésekor használjuk (l. 34. §). Az instruktivus módhatározói mellékmondatot helyettesíthet:

Pikkupoika tuli itkien kotiin. 'A kisfiú sírva jött haza.'

Ylipistoon pääsee kävellen. 'Az egyetemre sétálva lehet eljutni.' (= gyalog)

Állandósult szókapcsolatokban: *näin ollen* 'így lévén (a dolgok)', *illan/kevään tullen* 'az est/tavaszk érkeztekor'.

C) A III. infinitivus

A III. infinitivus képzője a *-ma/-mä-*, melyet az ágens participiumnál már megismert módon illesztünk a főhöz. A III. infinitivust az inessivus, az elativus, az illativus, az adesivus és az abessivus ragjával lehet ellátni. A III. infinitivust a beszélt nyelvben is gyakran használjuk.

A III. infinitivus inessivusát leggyakrabban a létige mellett használjuk, és a cselekvés folyamatosságát fejezzük ki vele:

Lapset ovat nukkumassa. 'A gyerekek alszanak.'

Pekka on lukemassa. 'Pekka (éppen most) olvas.'

Olin syömässä, kun soitit. 'Éppen ettem, amikor telefonáltál.'

A **III. infinitivus elativusát** leggyakrabban a *tulla* 'jön' és a *palata* 'visszatér' igék mellett használjuk, és arra a cselekvésre utalunk vele, amelynek végzéséből éppen érkezik valaki. Ez a forma lehet bizonyos igék vonzata, pl. *estää* 'megakadályoz', *lakata* 'abbahagy' stb.

Palasin uimasta. 'Visszajöttem az úszásból.'

Tuletko syömästä? 'Voltál már enni (tkp. evésből jössz)?'

Kaisa lakkasi tupakoimasta. 'Kaisa abbahagyta a dohányzást.'

A **III. infinitivus illativusát** leggyakrabban a *mennä* 'jön' és *lähteä* 'indul' igék mellett használjuk, és arra a cselekvésre utalunk vele, amelyet végezni indulunk:

Mennään syömään! 'Menjünk enni!'

Menetkö tänään tanssimaan? 'Mész ma táncolni?'

Nyt lähdén nukkumaan. 'Most indulok aludni.'

A *tulla* ige mellett a **III. infinitivus elativusa** a jövő idő kifejezésére szolgál.

Huomenna tulet itkemään. 'Holnap sírni fogsz.'

Ensi viikolla Pekka tulee kertomaan tästä enemmän. 'A jövő héten Pekka erről többet fog mesélni.'

Bizonyos melléknevek vonzata szintén lehet a **III. infinitivus illativusa**:

Kaisa on valmis järjestämään bileet. 'Kaisa kész bulit rendezni.'

Oletko kiinnostunut lukemaan ruotsin kieltä? 'Érdekel a svéd nyelv tanulása?'

A **III. infinitivus adessivusát** mód vagy szokás kifejezésére használjuk:

Tulin yliopistoon kävelemällä. 'Sétálva (gyalog) jöttem az egyetemre.'

Pekka elää kääntämällä kirjoja. 'Pekka könyvek fordításából él.'

Kieltä voi oppia parhaiten asumalla siellä, missä sitä puhutaan. 'Nyelvet úgy lehet a legjobban megtanulni, ha ott élünk, ahol azt beszélük.'

A **III. infinitivus abessivusát** akkor használjuk, ha valami elvégzése nélkül történik valami:

Syömättä ei voi elää. 'Evés nélkül nem lehet élni.'

Se on sanomattakin selvää. 'Ez (ki/el)mondás nélkül is világos.'

Työ jäi tekemättä. 'A munkát nem fejezték be (tkp. megcsinálatlanul maradt).'

Hän tuli tänne huomaamattamme. 'Anélkül jött ide, hogy észrevettük volna.'

Pekka teki sen Kaisan tietämättä. 'Pekka Kaisa tudomása nélkül tette ezt.'

D) A IV. infinitivus képzője a *-minen*, melyet a **Sg3** személyragjának helyére illesztünk:

I: mgh + -a/-ä		II: -da/-dä	III: -na/-nä, -la/-lä, -ra/-rä, (s+) -ta/-tä
Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással		
asua	antaa	juoda	pestä
asuminen	antaminen	juominen-	peseminen

IV: V+ -ta/-tä			
i+ -ta/-tä	más mgh + -ta/-tä		e + -ta/-tä
	Fokváltakozás nélkül	Fokváltakozással	
tarvita	haluta	pelätä	paeta
tarvitseminen	haluaminen	pelkääminen	pakeneminen

A IV. infinitivus használata meglehetősen ritka, elsősorban necesszív szerkezetekben figyelhető meg, pl. *Minun on opiskeleminen.* 'Tanulnom kell.'; *Pekan on meneminen sinne.* 'Pekkának oda kell mennie.' *Sinne ei ole menemistä.* 'Oda nem lehet/szabad menni.'

A IV. infinitivust nem szabad összekeverni a vele homonim *-minen* képzős deverbális főnevekkel; ezeket magyarra leggyakrabban *-ás/-és* képzős főnévvel lehet fordítani. Viszonylag gyakori ez a főnévi alak a *pitää ~ tykkää* 'szeret, kedvel' igék vonzataként, pl.:

Pekka pitää tanssimisesta. 'Pekka szeret táncolni.', tkp. 'Pekka szereti a táncolást.'

Kaisa tykkää uimisesta. 'Kaisa szeret úszni.', tkp. 'Kaisa szereti az úszást.'

Liisa ei tykkää tiskaamisesta. 'Liisa nem szeret mosogatni.', tkp. 'Liisa nem szereti a mosogatást.'

37. § A comitativus

A comitativus (társhatározó eset) a legritkábban előforduló névszói esetek közé tartozik, helyette ma már inkább névutós szerkezetet találunk (gen. + *kanssa*). A comitativus napjainkban csak a magasabb irodalmi stílusban, néha az újságnyelvben található meg. A comitativusnak csak többes számú alakja van, de ez vonatkozhat egyes számra is. Ragja a *-ne*, mely a többes szám *-i*-jele mögé kerül. Használatának további érdekessége, hogy az egyeztetés során a jelző csak ezt a ragot kapja meg, míg a jelzett főnév végére kötelező birtokos személyragot is tenni.

Példák a comitativus használatára:

Presidentti vaimoineen saapui kotiin eilen. 'Az elnök feleségével együtt tegnap érkezett haza.'

Suku matkustaa kaikkine lapsineen. 'A rokonság az összes gyerekével utazik.'

38. § Az instructivus (eszközhatározó eset)

Ma már csak többes számban és meglehetősen ritkán használatos eset. Ragja az *-n*, mely a többes szám *-i*-jele mögé kerül. A beszélt nyelvben gyakrabban találunk a helyén adessivust. A mondatban eszköz- vagy módhatározói funkciót tölt be.

Példák az instructivus eszközhatározói használatára:

Tämä villapusero on omin käsini tehty. 'Ezt a pulóvert saját kézzel készítettem', tkp. 'Ez a pulóver saját kezemmel készült.'

toisin sanoin 'más szavakkal'

Példák az instructivus módhatározói használatára:

usein 'gyakran', *hyvin* 'jól, nagyon', *näin* 'így', *noin* 'úgy', *niin* 'így; úgy'.

Néhány szónak, kifejezésnek létezik még megmerevedett egyes számú instructivusi alakja, pl. *jalan* 'gyalog', tkp. 'lábbal', *kahden kesken* 'négy szemközt tkp. 'kettő között', *kahden käden* 'két kézzel'.

39. § A simulószócskák (partikulák)

A finn nyelvben számos partikula van, melyek hozzátapadnak ahhoz a szóhoz, amelyre vonatkoznak. Szerepük változatos:

A *-kö/-kö* kérdőszócskát az 1. leckében már megismertük, pl. *Oletko unkarilainen?* 'Magyar vagy?'

A *-kin* 'is' jelentésben használatos, tagadó mondatokban a 'sem, nem is' jelentésű *-kaan/-kään* áll a helyén. Pl.: *Suomi on vaikea kieli, mutta unkarikin on hyvin vaikea.* 'A finn nehéz nyelv, de a magyar is nehéz.' *Suomi on vaikea kieli, muttei unkarikaan ole helppo.* 'A finn nehéz nyelv, de a magyar sem könnyű.'

A tagadó kapcsolatos szerkezetekben a tagadó igéhez a *-kä* partikula kapcsolódik (*eikä* 'és nem'). *Pekka ei ole kotona, eikä hän ole yliopistossa.* 'Pekka nincs otthon, és az egyetemen sincs.'

A többi partikula nyomatékosító szerepet tölt be:

-han/-hän 'bizony, ugyan, pedig, hiszen': *Sinähän olet taitava!* 'Te aztán ügyes vagy!' *Liisahan tietää sen!* 'Liisa aztán tudja!'

-pa/-pä 'hát, éppen, ugyan, hiszen, bárcsak, (felszólításokban) csak': *katsopa!* 'nézd csak!' *Olisinpa rikas!* 'Bárcsak gazdag lennék!' *Olipa kerran ukko ja akka.* '(Hát) volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony.'

-s 'hát, na, ugyan': *Mikäs nyt teemme?* 'Hát most mit csinálunk?' *Kuinkas voit?* 'Hát hogy vagy?'

A partikulák egymással kombinálódhatnak is, pl.: *katsopas!* 'No nézd csak!'

OLVASMÁNY

Suomen kansalliseepos Kalevala

Kalevala on Suomen kansan symboli. Se osoitti ilmestyttyään Suomella olevan paikan sivistyskansojen joukossa. Se näytti myös suomen kielen pystyvän kehittymään kirjallisuuden kieleksi.

Elias Lönnrot oli kiinnostunut mytologiasta ja kansanrunoudesta jo silloin, kun hän oli opiskelemassa yliopistossa. Kulkiessaan Karjalassa lääkäriksi valmistunut Lönnrot löysi runsaasti hyviä runonlaulajia, jotka lauloivat hänelle suomalaisten muinaisista sankareista: Väinämöisestä, Lemminkäisestä ja Ilmarisesta. Kerättyään tuhansia runosäikeitä Lönnrot päätti koota niistä Kalevalan. Vanha Kalevala ilmestyi vuonna 1835, ja Lönnrotin jatkettua työtään valmistui täydellinen, 50 runoa sisältävä Uusi Kalevala vuonna 1849.

Kalevala alkaa maailman luomisesta ja päättyy vanhan Väinämöisen lähtöön ja pakuuden ajan loppumiseen. Kalevalan keskeistä sisältöä ovat Kalevalan ja Pohjolan kansojen välillä käytävät taistelut ja kaikkea hyvää antava, Pohjolan emännän itselleen vaatima ihmemylly sampo. Saadakseensa sammon takaisin Kalevalan sankarit lähtevät Pohjolaan sitä ryöstämään, mutta sammon pudottua myrskyssä veteen ja mentyä rikki se ei enää juuri tuo rikkautta kenellekään.

Koko Kalevala on luettavissa jo yli 50 kielellä. Unkariksi sen käänsi ensin Ferdinánd Barna (1871), sitten ilmestyi tunnetuin ja luetuin, Béla Vikárin käännös (1909). Kalevalaa voi lukea myös transilvanialaisen Kálmán Nagyin (1972), Suomessa eläneen István Ráczin (1976) ja Ruotsissa asuvan Imre Szentén (1987) kääntämänä.

Tiedämme Kalevalan antaneen ja antavan edelleen ideoita taiteilijoille, kirjailijoille ja säveltäjille. Esimerkiksi Gallen-Kallelan maalaamat Kalevala-aiheet ja Sibeliuksen säveltämät Kalevala-teokset ovat kaikille tuttuja.

Kalevalan voi huomata olevan läsnä nykysuomalaistenkin elämässä. Suomalaisia nimiä katsellessa näkee helposti Kalevalan vaikutuksen: mm. etunimet Aino ja Väinö, kadunnimet Pohjolankatu ja Kalevankatu, vakuutusyhtiöt Ilmarinen, Tapiola ja Pohjola ovat Kalevalasta. Kaikkein eniten lainattu Kalevalan nimi on Sampo. Se on moneen sopiva, miehen nimi, mutta myös liikkeiden nimissä suosittu.

KALEVALAN ALKUSANAT

suomeksi:

Mieleni minun tekevi,
aivoni ajattelevi
lähteäni laulamahan,
saa’ani sanelemahan,
sukuvirttä suoltamahan,
lajivirttä laulamahan.

István Ráczin unkariksi kääntäminä:

Ihol kedvem kerekedett,
eszemben gondolat gerjedt:
én elmennék énekelni,
szép szavakat sorba szedni,
mondanám az ősi mondat,
regélném a régi regét.

GYAKORLATOK

1. Alkosson jelzős szerkezetet!

Tyttö, joka kävelee → kävelevä tyttö
Koululainen, joka nauraa →
Aika, joka sopii →
Henkilö, joka kertoo →
Poika, joka seisoo kadulla →
Nainen, joka lukee kirjaa →

2. Alakítsa át melléknévi igeneves szerkezetté a következőket!

lapsi, joka on syntynyt eilen:

lapset, jotka ovat syntyneet eilen:

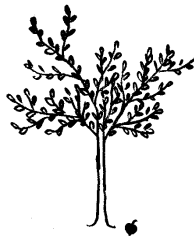
juna, joka on saapunut asemalle:

ihmiset, jotka ovat lähteneet matkalle:

urheilija, joka voitti kilpailun:

bussilippu, joka on jäänyt pöydälle:

3. Alkosson jelzős szerkezetet!

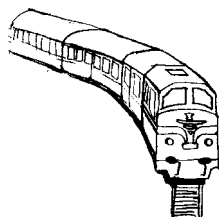

pudota, omena

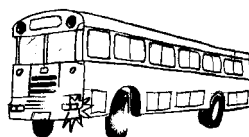
Se on pudonnut omena.

kaatua, luistelija (*elesik, korcsolyázó*)

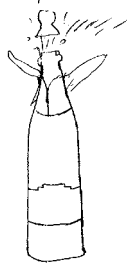
saapua, juna

lähteä, bussi

voittaa, urheilija

avata, pullo

lukea, sanomalehti

4. Alakítsa át a mondatot a példa szerint!

Seitsemän veljestä on kirjoittanut Aleksis Kivi. → Seitsemän veljestä on Aleksis Kiven kirjoittama.

Finlandian on säveltänyt Jean Sibelius. →

Finlandia-talon on suunnitellut Alvar Aalto. →

Helsingin asematalon on piirtänyt Eliel Saarinen. →

Tämän maljakon on muotoillut Timo Sarpaneva. →

5. Alakítsa át a mondatot a példa szerint!

Pelätty asia on nyt tapahtunut. (minä) → Pelkäämäni asia on nyt tapahtunut.

Kauan odotettu uutinen saapui tänään. (me) →

Lainatut rahat on maksettava takaisin. (sinä) →

ORSZÁGISMERET

Finn írók, költők, zeneszerzők

A következőkben a finn írók és költők közül helyszűke miatt csupán néhányat tudunk bemutatni. Nevüket nem abécé szerint, hanem irodalomtörténeti sorrendben adjuk meg, s így végigtekintve az írók, költők sorát, az olvasó előtt kibontakozik a finn irodalom történetének vázlata.

MIKAEL AGRICOLA (1537–1543)

Ő készítette az első finn ábécéskönyvet és az első Biblia-fordítást. Nemcsak a teljes Új Testamentumot fordította finnre, hanem az Ótestamentumból is fordított részleteket.

Bár Agricola valószínűleg nem egyedül dolgozott, és természetesen voltak e munkának korábban már előzményei, mégis őt tartjuk a finn irodalom és a finn irodalmi nyelv megteremtőjének.

HENRIK GABRIEL PORTHAN (1739–1804)

Az irodalmi életet a változások szele a XVIII–XIX. század fordulóján érte el Finnországban, amikor a figyelem a népköltészet felé fordult. Elsőként Porthan foglalkozott a finn népköltéssel, így a romantika eszméi az ő munkásságán keresztül jutottak el a finnek földjére.

JOHAN LUDVIG RNEBERG (1804–1877)

Runeberg számára a vérbeli romantikusnak, F. M. Franzennak a természetet és a régi korok hőseit dicsőítő költeményei szolgáltak példaképpen. A *Fänrik Ståls sägner* (finnül *Vänrikki Stoolin tarinoita* balladasorozata 1–2.; 1848, 1860 [magyarul *Stool zászlós történetei*]) című műve a hazafias költészet jegyében született, s az 1808–1809-es finn háborúnak állít emléket. A kétrészes verssorozat a *Vårt land* (finnül *Maamme*) című költeménnyel kezdődik, amelyet 1848-ban mutattak be először, s mely ma is a finnek nemzeti himnusza. A természeti képekben bővelkedő vers Finnország nehéz helyzetére is ráirányítja a figyelmet. Runeberg elsősorban verseket, elbeszélő költeményeket írt, de regénnyel is próbálkozott.

A finn himnusz költője előtt minden év február 5-én zászlófelvonással tiszteleg az utókor, s az üzletekben megjelenik a *Runebergin-torttu* (a költőről elnevezett – a hagyomány szerint a felesége receptje szerint készül, mások szerint egy porvoo-i cukrász által elkészített – sütemény).

SAKARI TOPELIUS (1818–1898)

A XIX. század elején Finnországban is egyre nagyobb népszerűségnek örvendő regény műfajának első kiemelkedő képviselője a történelmi regényeiről (pl. *Välskärin kertomuksia*) és gyerekkönyveiről ismert Sakari Topelius (1818–1898) volt, akit a fentiek mellett költőként, tanárként, újságíróként és képzőművészeti kritikusként is számontartanak, de tankönyveket is készített. Műveiben képszerűen és szemléletesen mutatja be a finn tájat, patriotizmusa szorosan kapcsolódik a finn természethez és környezethez. *Maamme Kirja* [Hazánk könyve] című olvasókönyvében vagy a *Matkustus Suomessa* [Utazás Finnországban] (1873) című földrajzi-történelmi ismeretterjesztő művében nemcsak az országot és a városokat, s a hozzájuk kötődő mondákat írja le, hanem a finn emberek jellemét és életmódját is, amivel hozzájárult a finnség-fogalom kialakításához, s a finnekről alkotott kép széleskörű elterjedéséhez.

J. V. SNELLMAN (1806–1881)

Miután Finnország 1809-ben orosz fennhatóság alá került, még erőteljesebben megfogalmazódott a nemzeti kultúra megteremtésének igénye. Ennek egyébként a nemzeti vonásokat hangsúlyozó romantika eszméi is kedveztek. A 200 éve született Snellman nyomán különösen nagy figyelmet szenteltek a nemzeti identitás alapjául szolgáló nemzeti nyelv, azaz a finn terjesztésének és használatának, az irodalom pedig – az ő felhívása nyomán – feladatának tekintette a nép ábrázolását és irányítását. A népábrázolás ennek következtében annyira természetessé vált a finn nyelvű irodalomban, hogy J. V. Snellman hatása még az 1900-as években is felismerhető volt.

ELIAS LÖNNROT (1802–1884)

A finn irodalom nemzetközileg is legismertebb alkotása a nép ajkán élő runo-kból, azaz versekből összeállított nemzeti eposz, a *Kalevala*, amelynek első változata Elias Lönnrot számtalan gyűjtőútjának és a finn népköltészetben szerzett jártasságának köszönhetően 1835-ben jelent meg, majd bővített és újraserkesztett változata 1849-ben.

ALEKSIS KIVI (1834–1872)

A finn nyelvű irodalomban a népábrázolás legkiválóbb mestere Aleksis Kivi volt, akinek a *Nummisuutarit* [Pusztai vargáék] (1864) című színműve találóan világítja meg a finn ember legtipikusabb vonásait, és amelyben a kor világirodalmi áramlatai szerencsésen keverednek a finn hagyományokkal. Kivi fő művében, a *Seitsemän veljestä* (1870, magyarul: *A hét testvér*, 1942) című regényében az árván maradt testvéreknek az erdőbe való kivonulását, ottani életét, majd a társadalomba való visszatérését rajzolja meg. A testvérek fejlődésének ábrázolása a romantikából a realizmusba való átmenetet jelenti a finn irodalomban, s egyúttal a finn nyelv teljes szépségében bontakozik ki a regényben. Saját kora azonban túl keménynek tartotta a fiúk ábrázolását, s emiatt olyan támadások érték, amelyek alatt az író összeroppant.

Kivi prózájával a finn nyelvű irodalom egyre inkább háttérbe szorítja az addig uralkodó svéd nyelvű irodalmat.

MINNA CANTH (1844–1897)

Skandináv, francia és orosz hatásra egyre inkább terjed a realista ábrázolásmód a finn irodalomban is, amelynek jegyében a társadalmi és lelki problémákat kendőzetlenül

feltárják. Amikor a fennofilek mozgalma kettévált, a realisták a fiatalabb generációhoz csatlakoztak. A finn realizmus egyik kiemelkedő képviselője volt Minna Canth, akinek társadalombírálatot megfogalmazó elbeszélései, a társadalmi ellentéteket és az egyszerű emberek nyomorúságos életét színre vivő darabjai, *Työmiehen vaimo* [A munkás felesége, 1885], *Kovan onnen lapsi* [A balsors gyermekei, 1888] sok vitát váltottak ki. Későbbi műveiben az egyén lelki problémáival és a családi kapcsolatokkal foglalkozik (*Papin perhe* [A pap családja, 1891] és *Anna-Liisa*, 1895).

JUHANI AHO

Juhani Aho volt az első hivatásos író Finnországban. Jó íráskészségét újságírói gyakorlatának köszönhette. Novellákat írt, és francia hatásra kis életképeket, amelyeket ő *Lastuja* 'Forgácsok' névvel illetett. Első regényeinek népábrázolása (*Rautatie* [Vasút, 1884]) után a pszichológiai témák foglalkoztatják a *Papin tytär* (A pap lánya, 1885) és a *Papin rouva* (A pap felesége, 1893) című regényeiben, majd *Panu* (1897) és *Juha* (1911) című műveiben nemzeti témákat boncolgat.

TEUVO PAKKALA (1862–1925)

Az oului születésű író műveiben egyre inkább a lélek belső rétegei felé halad. Így jut el a szegény sorsú gyermekek ábrázolásától a női sors, *Vaaralla* [Hegyen, 1891] és *Elsa* (1894), majd a női lélek megtörésének *Pieni elämäntarina* [Kis élettörténet, 1902] rajzáig.

EINO LEINO (1878–1926)

A szimbolizmus finn változatát Eino Leino nyomán sokáig újromantikának nevezték, amely azonban Finnországban egy kicsit más lett, mint máshol Európában, s ennek egyik oka a realizmus kiüresedése, a másik pedig az orosz elnyomás kezdete 1899-től. Eino Leino a *Päivälehdien piiri* (Napilap Csoport) nevű társaság vezető költője a finn népköltészethez való vonzódásával, sajátos nemzeti szimbolizmusával (*Helkavirsiä*, 1903, 1916 [magyarul Tavaszünnepi dalok címen válogatás: Franklin T. 1914]) emelkedik ki a kor költői közül. Leino egész pályáján megmarad szimbolistának, helyét a legnagyobb finn költők között jelölte ki az irodalomtörténet, versei közül többet ma is sokan tudnak könyv nélkül (*Elegia*, *Nocturne*, *Moment musical*), s nem egyet meg is zenésítettek. Életnagyságú szobra Helsinkii központjában, az Esplanadin áll.

EDITH SÖDERGRAN (1892–1923) a svéd nyelvű líra és a modernizmus képviselője, első kötetét 1916-ban adta ki.

FRANS EEMIL SILLANPÄÄ (1888–1964)

A realista vonal folytatója a finn irodalomban. Első regényében, a *Hurskas kurjuus* [1918, magyarul: Jámbor szegénység, 1959] a finn polgárháború áldozatainak állít emléket. Legismertebb művében, az 1931-ben keletkezett, és 1939-ben Nobel-díjjal jutalmazott *Nuorena nukkunut* (1931 – magyarul *Silja* több kiadásban: Franklin T. 1939., 1941., 1942., Helikon 1965., Európa 1981) című regényben egy parasztcsalád széthullását és egy tragikus végű idillnek a történetét meséli el. Műveinek a biológiai, természetközponitű ábrázolás a legsajátosabb jellemzője, amelyet nemegyszer filozofikus-költői kommentárok tesznek változatosabbá. A *Silja* után egy évvel jelent meg az író *Miehen tie* (Egy férfi útja; magyarul: 1940) című regénye, melyben a négy évszak változásán keresztül mutatja be

egy ifjú fejlődését, s az utat, mely életcéljának eléréshez vezet. Az 1944-ben keletkezett *Ihmiset suviyössä* (*Emberek a nyári éjszakában*, magyarul: 1977) című műve szimfóniaszerű vallomás a természet és az emberek örök kapcsolatáról. Hasonló hangulat ragadja meg az olvasót *Nocturne* (magyarul: 1989) című novellájában is.

PENTTI HAANPÄÄ (1905–1955)

Novellái és regényei a finn szegényparasztok és erdei munkások életét mutatják be. Az író által „történetek”-nek nevezett rövid novellák (magyarul: *A megélhetés furfangjai*. Európa K. 1976), valamint satirikus–kritikus háborús regénye, a *Kilenc férfi csizmája* (1944 – magyarul: Európa K. 1979) aratott igazi sikert.

TOIVO PEKKANEN (1902–1957)

Az első jelentős munkásíró, akinek *Tehtaan varjossa* (*A gyár árnyékában*, 1932) című regénye nagy visszhangot váltott ki. Kemény realizmusa két részes művében követhető nyomon leginkább, melynek első kötete a *Jumalan myllyt* (*Isten malmai*, 1936, 1940, egyesítve 1946) és a háború után keletkezett, de félben maradt, *Kotka-eposz*.

MIKA WALTARI (1908–1979)

Ő a legolvasottabb finn regényíró nemcsak hazájában, hanem külföldön is. A háború előtti években drámákat, kisregényeket és novellákat írt, amelyekben főleg a modern európai embert ábrázolta. A háború utáni években írta nagy történelmi regényeit, melyek közül a legismertebb a *Szinuhe* című (*Sinuhe, egyiptiläinen*, 1945 – magyarul: Európa K., 1964., 1968., 1978., 1985), amelyben hőstét az ókori Egyiptomba helyezi, párhuzamba állítva az akkori gondokat és történelmi helyzetet a háború utáni Európáéval. Egyiptomon kívül történelmi regényeinek hőseit görög, római, etruszk és török környezetbe helyezi (*Mikael*, *Mikael Hakim*, *Az emberiség ellenségei*, *Az ország titka*, *Johannesz Angelosz*, *Turms*, *a halhatatlan* – Európa K.) A történelmi regények mellett detektívregényeket és krimiket is írt (*Palmu felügyelő*), amelyek szintén olvashatók magyarul.

PAAVO HAAVIKKO (sz. 1931)

Az új költőnemzedék legkiemelkedőbb egyénisége *Tuuliöinä* (*Szeles éjszakákon*) című első kötete 1951-ben jelent meg. Legjellemzőbb műfaja a szabadvers. Feldolgozta a Kalevalát is (magyarul *Vaskor*, 1986) filmregényben, de az eposzsal már korábban is foglalkozott, a szampó történetének más környezetbe helyezésével. Ember- és történelemszemlélete szkeptikus. Versei gyakran ironikusak és meghökkentők, ugyanakkor rendkívül képszerűek.

PENTTI SAARIKOSKI (1937–1983)

Első versei a modernizmus hatását tükrözik, de nyelvileg gondosan megformáltak. A 60-as években hangja ironikusabb lesz, és fellázad a hagyományos költészet és a polgári társadalom ellen. Ekkor keletkezett a *Mi történik valójában* (*Mitä tapahtuu todella*, 1962) című kollázsa. (Eino Leinot különös életrajzban mutatja be, melyben olykor szinte teljesen azonosul a költő előddel (Eino Leino – *legenda már életében*, 1974). A svédországi Göteborgban él egy ideig, és ott születik *Tiarnia* című verstrilógiája: a *Tánchely a hegyen* (1977), a *Táncrahívás* (1980) és a *Homály tánca* (1983).

VÄINÖ LINNA (1920–1992)

Első regénye nem sokkal a második világháború befejezése után jelent meg: *Az ismeretlen katona* (*Tuntematon sotilas*, 1954 – magyarul: Európa K., 1982), majd regénytrilógiája, *A sarkcsillag alatt* I–III. (1959–1962 – magyarul: Európa K., 1963–1967). Az ismeretlen katona című regényben az ún. folytatólagos háborút (1941–1944) azoknak a finn kismereknek – egy géppuskás szakasznak – a szemszögéből ábrázolta, akik elcsigázottan, éhesen, reményvesztetten, célok és illúziók nélkül verekszik magukat át a háború borzalmain hol gyarló emberként, hol pedig emberóriásként küzdve a pusztítás és a pusztulás poklában; így állítva szembe egymással a háború és az emberség feloldhatatlan ellentmondását. A megjelenésekor sok kritikával fogadott regény mára a finn függetlenség egyik szimbóluma lett, s a regény alapján két film is készült, amelyet a finn függetlenség napjának tiszteletére minden évben levetítenek december 6-án.

A sarkcsillag alatt című regényciklus a finn nép XX. századi történetét öleli fel. A regény fő vonulata a Koskela család története, színhelye egy kis hámei falu, s ebben a keretben mutatja be a finn társadalom fejlődését, illetve annak a feszültségnek a kialakulását, amely azután a polgárháborúhoz vezetett, és amelynek következményei továbbra is ott lappangtak a felszín alatt a regény megírásának idejéig.

Linna regényei, azok hősei és történetei olykor kritikusan, olykor humorosan a finn embernek és a finn történelemnek az újraértelmezését is megjelenítik.

ROSA LIKSOM (sz. 1958)

A 80-as évek öntudatos nőíróinak egyike, aki novellákkal és regényekkel is jelentkezett már, de emellett gyermekkönyveket, képregényeket és rövidfilmeket is készített. Magyarul kisprózái jelentek meg: *Tavasszal*, *A fiúk némán*, *Táncelőadás* (2003).

TOVE JANSSON (1914–2001)

Finnországi svéd író, aki festőként, illusztrátorként, karikaturistaként kezdte pályafutását, és csak később váltott át az írásra. Ötletes és humoros mese- és képregénysorozata, a Múmvölgyben lakó család életéről az egész világot meghódította. 30 nyelvre fordították gyermekkönyveit, de opera, film, tv- és rádiójáték is készült belőlük. Magyarul *A láthatatlan kisgyerek* (*Näkymätön lapsi*. Móra Kiadó, 1989) című műve olvasható.

Zeneszerzők, rendezők és énekesek

FREDRIK PACIUS (1809–1891)

A finn zene atyjának tartják a hamburgi születésű, német származású zeneszerzőt, aki élete nagyobb részét Finnországban élte le. 1834-től a Helsinki Egyetemen tanított zenét, de diákkórust és zenekart is szervezett. 1848-ban szerezte J. L. Runeberg *Maamme* 'Hazánk' című versének zenéjét, amely később a finn himnusz lett. 1852-ben ő írta az első finn operát, a *Károly király vadászata* című művet, amely a finn nemzeti romantikus stílust képviseli. A finn kórusok napjainkban is rendszeresen műsorukra tűzik a *Suomen laulu* 'Finn dal' című kórusművét.

JEAN SIBELIUS (1865–1957)

Szülvárosából, Hämeenlinnából Helsinkibe került, ahol Wegelius irányításával zenét

tanult, majd Berlinben és Bécsben folytatta tanulmányait. Miután feleségül vette Aino Järnefeltet, otthonukat, az Ainola nevű házat a Tuusula-tó partján építették meg. Monumentális epikus szimfóniáját, a *Kullervo-szimfóniát* 27 éves korában írta, s ezt követően szimfonikus költeményeiben még számtalan kalevalai témát dolgozott fel (*Lemminkäinen, Észak lánya, A természet anyja*). Legismertebb közülük a *Tuonelai hatthyú*, archaikus dallamai jól szimbolizálják a Tuonela-tó vizét és a rajta úszó hatthyút. A Finlandia (1899) az orosz cári zsarnoksággal szemben a szabadság jelképévé vált. Himnuszszerű részlete Sibelius legismertebb dallamai közé tartozik. Egyéb zenekari művei közül kiemelkedik a *Karélia-nyitány* és a *Karélia-szvit*, amelyeket Karjala történelmével kapcsolatos ünnepekre írt. Vannak hegedűversenyei, szerzett színpadi zenét, kamarazenét és zongoraműveket is. Több mint 80 dala és kórusműve között sok a Kanteletar dallamait idézi. Kórustechnikailag kiemelkedik a *Szerelmes (Rakastava)* és *Aleksis Kivi Szívem dala (Sydämeni laulu)* című versének megzenésítése.

TOIVO TIMOTEUS KUULA (1883 – 1918)

A finn alkotó zeneművészet egyik legtehetségesebb képviselője, aki rövid élete alatt dalokat és kórusműveket, hegedű- és zongoraszonátákat, valamint vokális zenekari munkákat írt. Melódiai érzelmekben gazdag, patetikus művek, dallamszerkesztése magas színvonalú. Dalainak egyik hűséges tolmácsolója második felesége, *Alma Kuula* volt, aki a két világháború között Budapesten háromszor adott hangversenyt. T. Kuula fiatalon hunyt el a polgárháború végén, Viipuri felszabadulásának ünnepi eseményei közben egy leszámolás áldozataként.

LEEVI MADETOJA (1887–1947)

Finn zeneszerző, karmester, író és tanár, az észak-pohjalai melankolikus románc képviselője. Zenekara nem erős és masszív, mint T. Kuulaé, hanem lágy és arányos, amely a kamarazene hangzáseszményének közelében jár. Dallamai a pohjalai népdal szomorú, de mégsem szentimentális világában gyökereznek. Kórusműveket, kantátákat, három szimfóniát, szimfonikus költeményeket, sőt operákat is írt. A *Pohjalaiak (Pohjalaisia, 1924)* minden idők legsikeresebb finn operája, de Juhani Aho történelmi témájú *Juha* (1935) című regényét is feldolgozta operában.

OSKAR MERIKANTO (KORÁBBAN FRANS OSKAR MATTSON, 1868 – 1924)

Külföldi tanulmányok után 1911-ben megalapította a Finn Operát, amelynek első karmestere volt. Merikantónak különösen a dalai és keringői ismertek és kedveltek ma is: *Este a tar hegyeken (Ilta tuntureilla)*, *Ó, emlékszel-e még arra az énekre (Oi, muistatko vielä sen virren)*, *Nyáresti keringő (Kesäillan valssi)*, továbbá zongoraművei. *Elna halála (Elinan surma)* című operája egy régi finn népballada feldolgozása, az *Észak szüze (Pohjan neito)* pedig kalevalai témájú opera.

EINO JUHANI RAUTAVAARA (SZ. 1928)

A Sibelius Akadémián tanul Aarre Merikanto vezetésével. Legismertebb művét, a *Requiem in Our Time* (1953) egy amerikai pályázatra írta. Szimfóniákat és zongoraverse-nyeket is írt. Egyik legjelentősebb műve a *Cantus arcticus* (1972) madarakra és zenekarra szerzett versenymű. A szülővárosában, Espooban működő világhírű Tapiola gyerek-kórus számára írt egy Kalevala-runókon alapuló operasorozatot, amelynek első része

Marjatta, az egyszerű lány (*Marjatta matala neiti*, 1975), második része a 42. ének (*Runo 42*), amely a szampo elrablásának története. 1985-ben, a Kalevala 150. évfordulójára *Thomas* címmel régi mítoszokon alapuló operát szerzett. 1990-ben mutatták be *Vincent* című operáját, amelyben Vincent Van Gogh életét dolgozza fel. Stílusa sokat változott az idők során, s munkáiban különböző hatásokat egyesít.

JOONAS KOKKONEN (1921–1996)

Korának legkiemelkedőbb zeneszerzője, és nemcsak a Sibelius Akadémiának, hanem a Finn Akadémiának is tagja lett. Írt szimfóniákat és kamarazenét, de leghíresebb műve mégis a Paavo Ruotsalainen életéről szóló, Lauri Kokkonen azonos című színművén alapuló opera, a *Viimeiset kiusaukset 'Utolsó kísértések'*, amelyet 1975-ben mutattak be, s azóta 500 előadást ért meg a világ különböző részein, köztük a Metropolitanban is.

Rendezők

AKI KAURISMÄKI (SZÜL. 1957) ÉS MIKA KAURISMÄKI (SZÜL. 1955)

Finnország legjelentősebb filmrendezője és forgatókönyvírója a pályáját már a nyolcvanas években kezdő Aki Kaurismäki. Bátyja, Mika szintén rendező, de stílusa más, kevesebb filmet is készített. Aki Kaurismäki éppen befejezte Finnország-trilógiáját, melyből az első a *Kauas pilvet karkaavat (Gomolygó felhők, 1996)*, melynek tárgya a munkanélküliség; második a *Mies ilman menneisyyttä (A múlt nélküli ember, 2002)*, ebben az otthontalanság a téma; a harmadik pedig a *Laitakaupungin valot (Külvárosi fények, 2006)*, a magányosságról. A múlt nélküli ember a cannes-i fesztiválon a legjobb női főszerep díját nyerte el, alakítója a számos Kaurismäki-filmből ismert *Kati Outinen*.

Kaurismäki filmjeinek világa lecsupaszított, kevés szóval élő; fontosabb bennük a gesztus, arcjáték, a kifejező díszlet hangsúlyos részletekkel. Egyszerű emberekről szólnak a filmjei, gondokról, de szolidaritásról, optimizmusról, reményről is. A humor és a finn tangó se hiányzik belőlük. Még a tangószövegeknek is van szerepük, de sajnos ez csak a finnül tudóknak szól.

Énekesek

VÄRTTINÄ

Az utóbbi években igen kedvelté vált a népzene Finnországban. Számos különféle előadócsoport és együttes alakult. Külföldön legismertebb a *Värttinä*, amely már 1983-ban föllépett a kis kelet-finnországi *Rääkkylä* nevű faluban. Vezetői *Sari és Mari Kaasinen*. Az együttes jellegzetessége a tiszta női énekhang és a kalevalai, karéliei, sőt tágabban finnugor énekhagyomány, a világ zenéjével az eddigieknél jobban egybefonódva. Kíséretül nem csupán a kantelét, hanem számos más hangszert is alkalmaznak. Első lemezsikerük az *Oi dai* (1990) volt, legutóbbi pedig a *Miero* (2006).

Legújabb, 2006 eleji világsikerük a J.R.R. Tolkien A gyűrűk ura musicalváltozatához szerzett zene Kanadában.

SZÓSZEDET

alkusana	előszó	sampo	a Kalevala csodamalma
emäntä	háziasszony	sankari	hős
ensin	először	sisältö	tartalom
etunimi	keresztnév	sivistyskansa	civilizált nép
huomata	észrevesz	suosittu	népszerű
idea	eszme	symboli	szimbólum
ihmemylly	csodamalom	säveltäjä	zeneszerző
ilmestyä	megjelenik	säveltää	zenét szerez
juuri	épp, alig	taistelu	harc, küzdelem
kadunnimi	utcanév	taiteilija	művész
Kalevala-aihe	Kalevala-motívum	takaisin	vissza
Kalevala-teos	kalevalai mű	transilvanialainen	erdélyi
kansa	nép, nemzet	täydellinen	teljes
kansalliseepos	nemzeti eposz	vaikutus	hatás, működés
kansanrunous	népköltészet	vakuutusyhtiö	biztosítótársaság
keskeinen	központi	valmistua	elkészül
kirjailija	író	voittaa	győz
kirjallisuus	irodalom	välillä	között
koota	összeállít		
käännös	(mű)fordítás		
lainata	kölcsönöz		
laulaa	énekel		
luominen	alkotás		
läsnä	jelen (határozószó)		
lääkäri	orvos		
mieli	kedv		
muinainen	egykori, őskori		
mytologia	mitológia		
näyttää	mutat		
opiskella	tanul		
osoittaa	(meg)mutat		
pakanuus	pogányság		
pudota	esik		
pystyä	képes vmire		
päättää	(el)dönt, (el)határoz		
rikkaus	gazdagság		
runo	vers		
runonlaulaja	runóénekes		
runosäe	verssor		
ryöstää	kirabol		

NYELVTANI ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATOK

IGEI PARADIGMA

antaa 'ad'

Aktív igealakok

Indicativus (kijelentő mód), állító ragozás:

	Presens	Imperfectum	Perfectum	Plusquamperfectum
Sg1	annan	annoin	olen antanut	olin antanut
Sg2	annat	annoit	olet antanut	olit antanut
Sg3	antaa	antoi	on antanut	oli antanut
Pl1	annamme	annoimme	olemme antaneet	olimme antaneet
Pl2	annatte	annoitte	olette antaneet	olitte antaneet
Pl3	antavat	antoivat	ovat antaneet	olivat antaneet

Indicativus (kijelentő mód), tagadó ragozás

	Presens	Imperfectum	Perfectum	Plusquamperfectum
Sg1	en anna	en antanut	en ole antanut	en ollut antanut
Sg2	et anna	et antanut	et ole antanut	et ollut antanut
Sg3	ei anna	ei antanut	ei ole antanut	ei ollut antanut
Pl1	emme anna	emme antaneet	emme ole antaneet	emme olleet antaneet
Pl2	ette anna	ette antaneet	ette ole antaneet	ette olleet antaneet
Pl3	eivät anna	eivät antaneet	eivät ole antaneet	eivät olleet antaneet

Conditionalis (feltételes mód), állító ragozás

	Presens	Perfectum
Sg1	antaisin	olisin antanut
Sg2	antaisit	olisit antanut
Sg3	antaisi	olisi antanut
Pl1	antaisimme	olisimme antaneet
Pl2	antaisitte	olisitte antaneet
Pl3	antaisivat	olisivat antaneet

Conditionalis (feltételes mód), tagadó ragozás

	Presens	Perfectum
Sg1	en antaisi	en olisi antanut
Sg2	et antaisi	et olisi antanut

	Presens	Perfectum
Sg3	ei antaisi	ei olisi antanut
Pl1	emme antaisi	emme olisi antaneet
Pl2	ette antaisi	ette olisi antaneet
Pl3	eivät antaisi	eivät olisi antaneet

Imperativus (felszólító mód)

	Presens
Sg1	
Sg2	anna
Sg3	antakoon
Pl1	antakaamme/annetaan
Pl2	antakaa
Pl3	antakoot

Tiltó alakok

	Presens
Sg1	
Sg2	älä anna
Sg3	älkөөn antako
Pl1	älkäämme antako / ei anneta
Pl2	älkää antako
Pl3	älkөөt antako

Potentialis (lehetőségi mód), állító ragozás

	Presens	Perfectum
Sg1	antanen	lienen antanut
Sg2	antanet	lienet antanut
Sg3	antanee	lienee antanut
Pl1	antanemme	lienemme antaneet
Pl2	antanette	lienette antaneet
Pl3	antanevat	lienevät antaneet

Tagadó ragozás

	Presens	Perfectum
Sg1	en antane	en liene antanut
Sg2	et antane	et liene antanut

	Presens	Perfectum
Sg3	ei antane	ei liene antanut
Pl1	emme antane	emme liene antaneet
Pl2	ette antane	ette liene antaneet
Pl3	eivät antane	eivät liene antaneet

Passzív igealakok

Indicativus

	Állító	Tagadó
Presens	annetaan	ei anneta
Imperfectum	annettiin	ei annettu
Perfectum	on annettu	ei ole annettu
Plusquamperfectum	oli annettu	ei ollut annettu

Conditionalis

	Állító	Tagadó
Presens	annettaisiin	ei annettaisi
Perfectum	olisi annettu	ei olisi annettu

Imperativus

	Állító	Tagadó
Presens	annettakoon	älkөөn annettako

Potentialis

	Állító	Tagadó
Presens	annettaneen	ei annettane
Perfectum	lienee annettu	ei liene annettu

Igenevek

Infinitivusok

I. infinitivus: *antaa*; translativusa: *antaakseni, antaaksesi, antaakseen, antaaksemme, antaaksenne, antaakseen*

II. infinitivus: *antae-*; *antaessa, antaen*; **passzív:** *annettaessa*

III. infinitivus: *antama-*; *antamaan, antamassa, antamasta, antamalla, antamatta*

IV. infinitivus: *antaminen* : *antamista*

Participiumok

Aktív jelen idejű: *antava*

Aktív múlt idejű: *antanut*

Passzív jelen idejű: *annettava*

Passzív múlt idejű: *annettu*

Ágens participium: *antama*

NÉVSZÓI PARADIGMA

Főnév, melléknév

pieni kauppa 'kis üzlet'

	Singularis	Pluralis
Nominativus	pieni kauppa	pienet kaupat
Genitivus	pienen kaupan	pienten kauppojen
Accusativus	pienen kaupan	pienet kaupat
Partitivus	pientä kauppaa	pieniä kauppoja
Inessivus	pienessä kaupassa	pienissä kaupoissa
Elativus	pienestä kaupasta	pienistä kaupoista
Illativus	pieneen kauppaan	pieniin kauppoihin
Adessivus	pienellä kaupalla	pienillä kaupoilla
Ablativus	pieneltä kaupalta	pieniltä kaupoilta
Allativus	pienelle kaupalle	pienille kaupoille
Essivus	pienenä kauppana	pieninä kauppoina
Translativus	pieneksi kaupaksi	pieniksi kaupoiksi
Abessivus	pienettä kaupatta	pienittä kaupoitta
Comitativus		pienine kauppoine-ni/-si/-en/ mme/-nne-en
Instrumentalis	(pienen kaupan)	pienin kaupoin

Fokozott melléknevek ragozása

pienempi 'kisebb', *pienin* 'legkisebb'

	Középfok		Felsőfok	
	Sg	Pl	Sg	Pl
Nominativus	pienempi	pienemmät	pienin	pienimmät
Genitivus	pienemmän	pienempien	pienimmän	pienimpien
Accusativus	pienemmän	pienemmät	pienimmän	pienimmät
Partitivus	pienempää	pienempiä	pienintä	pienimpiä
Inessivus	pienemmässä	pienemmissä	pienimmässä	pienimmissä
Elativus	pienemmästä	pienemmistä	pienimmästä	pienimmistä
Illativus	pienempään	pienempiin	pienimpään	pienimpiin

	Középfok		Felsőfok	
	Sg	Pl	Sg	Pl
Adessivus	pienemmällä	pienemmillä	pienimmällä	pienimmillä
Ablativus	pienemmältä	pienemmiltä	pienimmältä	pienimmiltä
Allativus	pienemmälle	pienemmille	pienimmälle	pienimmille
Essivus	pienempänä	pienempinä	pienimpänä	pienimpinä
Translativus	pienemmäksi	pienemmiksi	pienimmäksi	pienimmiksi
Abessivus	pienemmättä	pienemmittä	pienimmättä	pienimmittä
Comitativus		pienempine		pienimpine
Instrumentalis	(pienemmän)	pienemmin	(pienimmän)	pienimmin

Névmások

Személyes névmások

	Sg1	Sg2	Sg3	Pl1	Pl2	Pl3
Nominativus	minä	sina	hän	me	te	he
Genitivus	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
Accusativus	minut	sinut	hänet	meidät	teidät	heidät
Partitivus	minua	sinua	häntä	meitä	teitä	heitä
Inessivus	minussa	sinussa	hänessä	meissä	teissä	heissä
Elativus	minusta	sinusta	hänestä	meistä	teistä	heistä
Illativus	minuun	sinuun	häneen	meihin	teihin	heihin
Adessivus	minulla	sinulla	hänellä	meillä	teillä	heillä
Ablativus	minulta	sinulta	häneltä	meiltä	teiltä	heiltä
Allativus	minulle	sinulle	hänelle	meille	teille	heille
Essivus	minuna	sinuna	hänenä	meinä	teinä	heinä
Translativus	minuksi	sinuksi	häneksi	meiksi	teiksi	heiksi

Mutato névmások

	Sg			Pl		
Nominativus	tämä	tuo	se	nämä	nuo	ne
Genitivus	tämän	tuon	sen	näiden	noiden	niiden
Accusativus	tämän	tuon	sen	nämä	nuo	ne
Partitivus	tätä	tuota	sitä	näitä	noita	niitä
Inessivus	tässä	tuossa	siinä	näissä	noissa	niissä
Elativus	tästä	tuosta	siitä	näistä	noista	niistä
Illativus	tähän	tuohon	siihen	näihin	noihin	niihin
Adessivus	tällä	tuolla	sillä	näillä	noilla	niillä

	Sg			Pl		
Ablativus	tältä	tuolta	siltä	näiltä	noilta	niiltä
Allativus	tälle	tuolle	sille	näille	noille	niille
Essivus	tänä	tuona	sinä	näinä	noina	niinä
Translativus	täksi	tuoksi	siksi	näiksi	noiksi	niiksi
Abessivus				näittä	noitta	niittä
Comitativus	–	–	–	näine	noine	niine

Kérdő névmások

	Kuka?		Miké?	
	Sg	Pl	Sg	Pl
Nominativus	kuka	ketkä	mikä	mitkä
Genitivus	kenen	keiden	minkä	minkä
Accusativus	kenet	ketkä	minkä, mikä	mitkä
Partitivus	ketä	keitä	mitä	mitä
Inessivus	kenessä	keissä	missä	missä
Elativus	kenestä	keistä	mistä	mistä
Illativus	keneen	keihin	mihin	mihin
Adessivus	kenellä	keillä	millä	millä
Ablativus	keneltä	keiltä	miltä	miltä
Allativus	kenelle	keille	mille	mille
Essivus	kenenä	keinä	minä	minä
Translativus	keneksi	keiksi	miksi	miksi

Vonatkozó névmások

	Sg	Pl
Nominativus	joka	jotka
Genitivus	jonka	joiden
Accusativus	jonka, joka	jotka
Partitivus	jota	joita
Inessivus	jossa	joissa
Elativus	josta	joista
Illativus	johon	joihin
Adessivus	jolla	joilla
Ablativus	jolta	joilta
Allativus	jolle	joille
Essivus	jona	joina
Translativus	joksi	joiksi

Határozatlan névmások, egyes szám

Nominativus	joku	jokin	(ei kukaan)	(ei mikään)	jompikumpi
Genitivus	jonkun	jonkin	ei kenenkään	ei minkään	jommankumman
Accusativus	jonkun, joku	jonkin, jokin			jommankumman, jompikumpi
Partitivus	jotakuta	jotakin / jotain	ei ketään	ei mitään	jompaakumpaa
Inessivus	jossakussa	jossakin / jossain	ei kenessäkään / kessään	ei missäkään / missään	jommassakummassa
Elativus	jostakusta	jostakin / jostain	ei kenestäkään / kestään	ei mistäkään / mistään	jommastakummasta
Illativus	johonku- hun	johonkin	ei keneenkään / kehenkään	ei mihinkään	jompaankumpaan
Adessivus	jollakulla	jollakin / jollain	ei kenelläkään / kellään	ei milläkään / millään	jommallakummalla
Ablativus	joltakulta	joltakin / joltain	ei keneltäkään / keltään	ei miltäkään / miltään	jommaltakummalta
Allativus	jollekulle	jollekin	ei kenellekään / kellekään	ei millekään	jomallekummalle
Essivus	jonakuna	jonakin	ei kenenekään	ei minään	jompanakumpana
Translativus	joksikuksi	joksikin	ei keneksikään	ei miksikään	jommaksikumaksi

Határozatlan névmások, többes szám

Nominativus	jotkut	jotkin			jommatkummat
Genitivus	joiden- kuiden	joidenkin	ei keidenkään	ei minkään	jompienkumpien
Accusativus	jotkut	jotkin			jommatkummat
Partitivus	joitakuista	joitakin / joitain	ei keitään	ei mitään	jompiakumpia
Inessivus	joissakuissa	joissakin / joissain	ei keissäkään	ei missäkään / missään	jommissakummissa
Elativus	joistakuista	joistakin / joistain	ei keistäkään	ei mistäkään / mistään	jommistakummista
Illativus	joihinkuihin	joihinkin	ei keihinkään	ei mihinkään	jompiinkumpiin
Adessivus	joillakuilla	joillakin / joillain	ei keilläkään	ei milläkään / millään	jommillakummilla
Ablativus	joiltakuilta	joiltakin / joiltain	ei keiltäkään	ei miltäkään / miltään	jommiltakummilta
Allativus	joillekuille	joillekin	ei keillekään	ei millekään	jommillekummille

Essivus	joinakuina	joinakin	ei keinäkään	ei minään	jompinakumpina
Translativus	joiksikuiksi	joiksikin	ei keiksikään	ei miksikään	jommiksikumiksi

FINN – MAGYAR SZÓSZEREDET

(Névszók esetén az 1. alak: Sg. nominativus, a 2. alak: Sg. genitivus, a 3. alak: Sg. partitivus, a 4. alak: Pl. partitivus.

Az igéknél az 1. alak: I. infinitivus, a 2. alak: Indicativus Praesens Sg.1., a 3. alak: Imperfectum Sg.3, a 4. alak: a Participium aktív múlt idejű formája. A szám a leckét jelzi. GY: gyakorlat, O: olvasmány, NY: nyelvtan. A félkövér betűs szavak, szórészetek azokat jelölik, amelyeket etimológiai megfelelőnek tekintünk. I vonal azt jelenti, hogy az előtte álló szórészlet változatlanul ismétlődik a további alakokban.)

A					
aamu	-n, -a, -ja	7.	O	reggel (fn.)	
alika	-jan, -ikaa, -ikoja	10.	O	idő	
aika (adv.)		4.	O	elég	
aikana		3.	NY	idején	
aina		3.	O	mindig	
ainola	-an, -aa, -ita	5.	O	egyetlen	
aivolt	-ja	2.	O	agy	
ajatlella	-telen, -teli, -ellut	8.	O	gondolkozik	
ajatuls	-ksen, -sta, -ksia	6.	O	gondolat	
ajokortlti	-in, -ti, -teja	8.	O	jogosítvány	
allkaa	-an, -koi, -kanut	8.	O	kezdődik	
alkusanla	-an, -aa, -oja	12.	O	előszó	
alla		3.	NY	alatt	
alle		3.	NY	alá	
allergi a	-an, -aa, -oita	5.	O	allergia	
aloit taa	-an, -ti, -tlanut	7.	O	kezd	
alta		3.	NY	alól	
alue	-en, -tta, -ita	9.	O	terület	
annols	-ksen, -sta, -ksia	11.	O	adag	
anop pi	-pin, -ppia, -ppeja	5.	O	anyós (napa)	
ansio	-n, ansiosta	9.	O	jövedelem, vminek kö- szönhetően	
an taa	-nan, -toi, -tonut	4.	NY	ad	
an teeksi		4.	O	bocsánat, tessék	
ap pi	-en, -pia, -peja	2.	NY	após (ipa)	

apu	-vun, -pua, -puja	2.	NY	segítség
askel	-en, -ta, -ia	2.	NY	lépés
aste	-en, -tta, -ita	11.	O	fok
asti		10.	O	fogva, kezdve, óta
asula	-n, -i, -nut	3.	O	lakik
asukas	-kaan, -asta, -kkaita	4.	NY	lakos
asunlto	-non, -toa, -toja	5.	O	lakás
aurinlko	-gon, -koa, -koja	3.	O	nap
autlta (+part.)	-an, -oi, -tanut	10.	GY	segít
autojuna	-n, -a	7.	O	autószállító vonat
autokoulu	-n, -a, -ja	8.	O	autós iskola
autoliikenlne	-teen, -nettä	6.	O	gépkocsiforgalom
automaatliti	-tin, -ttia, -tteja	9.	O	automata
autonomila	-an, -aa, -oita	10.	O	autonómia
avalt	-an, -si, -nnut	7.	O	kinyit (ajtó)
B				
baletliti	-in, -tia, -teja	2.	NY	balett
bensiini	-n, -ä	8.	O	benzin
bioenergia	-n, -ä	9.	O	bioenergia
biojätle	-teen, -että, -teitä	9.	O	biohulladék
D				
desilitrila	-an, -aa, -oja	4.	GY	deciliter
digikamera	-an, -aa, -oja	4.	O	digitális fényképezőgép
DVD-soitlin	-timen, -tinta, -timia	4.	O	DVD-lejátszó
E				
edelle		3.	NY	elé
edellinen	-sen, -stä, -siä	6.	O	előző
edellä		3.	NY	előtt, elől
edeltä		3.	NY	elől
edes		9.	O	legalább
edessä		3.	NY	előtt
edestä		3.	NY	elől
edullinen	-sen, -sta, -sia	4.	O	előnyös
Eesti	-n, -ä	2.		Észtország
eestiläinen	-sen, -stä, -siä	2.	NY	észti
ehkä		9.	O	talán
ehltiä	-din, -tin, -tinty	8.	O	ráér
ei enää		5.	O	többé nem
eikä		11.	O	és nem
eKr (ennen Kristusta)		10.	O	Krisztus (születése) előtt
elektroniikkaliike	-keen, -kettä, -keitä	4.	O	elektronikai üzlet
eli		9.	O	azaz
elokulu	-un, -uta, -ita	4.	GY	augusztus

elokuv a	-an, -aa, -is	7.	NY	film
eläi n	-men, -ntä, -miä	9.	O	állat
eläkle	-keen, -että, -keitä	5.	O	nyugdíj
ellää	-än, -i, -änyt	3.	NY	él
emän tä	-nän, -tää, -tiä	12.	O	háziasszony
enemmän		6.	O	több
energia	-n, -a	9.	O	energia
energiäläh de	-teen, -dettä, -teitä	9.	O	energiaforrás
Englan ti	-nin, -tia	2.	NY	Anglia
englantilai nen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	angol
eniten		6.	O	legtöbb, leginkább
ennen		10.	O	egykor
eno	-n, -a, -ja	5.	O	anyai nagybácsi
ensimmäi nen	-sen, -stä, -siä	10.	O	első
ensin		12.	O	először
enti nen	-sen, -stä, -siä	6.	O	volt (mn.)
eri		9.	O	különféle
erikoisuus s	-den, -tta, -ksia	9.	O	különlegesség
erikseen		11.	O	külön
erilai nen	-sen, -sta, -sia	9.	O	különböző
erityisesti		9.	O	különösen
ero	-n, -a, -ja	2.	NY	különbség
erämaa	-n, -ta	9.	O	vadon
esihistoria	-n, -a	10.	O	őstörténet
esimerkiksi		3.	O	például
etei nen	-sen, -stä, -siä	2.	O	előszoba
etellä	-n, -ä	1.	GY	dél
etik ka	-an, -kaa, -koita	11.	O	ecet
etsilä	-n, -Ø, -nyt	7.	O	keres
että		6.	O	hogy (ksz.)
etunimi i	-en, eä, -iä	12.	O	keresztnev
euro	-n, -a, -ja	4.	O	euró
Euroopan Unioni	-n, -a	10.	O	Európai Unió
evä s	-än, -stä, -itä	7.	O	útravaló
F				
firma	-an, -aa, -oja	5.	O	cég
formulakis at	-oja	8.	O	Forma 1-es verseny
G				
gramma	-n, -a, -oja	4.	O	gramm
H				
halkea	-en, -ki, -kenut	8.	O	érte megy
hallu	-n, -a, -ja	10.	O	kedv
halu ta	-an, -si, -nnut	3.	O	kíván, akar

haplan	-paman, -anta, -pamia	2.	NY	savanyú
harju	-n, -a, -ja	9.	O	hegygerinc
harmala	-an, -ata, -ita	3.	NY	szürke
harvla	-an, -aa, -oja	6.	NY	ritka
harvoin		9.	O	ritkán
he	-idän, -itä	1.	NY	ők
hedelmä	-än, -ää, -iä	11.	O	gyümölcs
heinäkuu	-un, -uta, -ita	4.	GY	július
heittäjä	-än, -ti, -tänyt	9.	O	dob
helmikuu	-un, -uta, -ita	4.	GY	február
helppo	-on, -poa, -poja	6.	GY	könnyű
henki	-gen, -keä, -kiä	5.	O	személy
herkuttella	telen, -teli, -ellut	11.	O	lakmározik
herne	-en, -ttä, -itä	11.	O	borsó
heti		4.	O	máris
hetkilnen	-sen, -stä, -siä	4.	O	pillanat
hildas	-taan, -dasta, -taita	6.	NY	lassú
hiihtää	-dän, -ti, -tänyt	3.	O	síel
hiilli	-en, -tä, -iä	9.	O	szén
häärli	-en, -tä, -iä	2.	O	egér
hinla	-nan, -taa, -toja	4.	O	ár
hivli	-en, -eä, -iä	11.	O	jávorszarvas
historia	-an, -aa, -oita	10.	O	történelem
hiukan		4.	O	egy kissé
huhtikuu	-un, -uta, -ita	4.	GY	április
huippu	-un, -pua, -puja	7.	O	csúcs
huomalta	-an, -sin, -nnut	12.	O	észrevesz
huomio	-n, -ta, -ita	4.	NY	figyelem
huone	-en, -tta, -ita	2.	NY	szoba
huoneisto	-n, -a, -ja	5.	O	lakás
huonekalu	-n, -a, -ja	5.	O	bútor
huono	-n, -a, -ja	6.	NY	rossz
huultaa	-dan, -si, -tanut	7.	NY	kiabál
hyttynen	-sen, -stä, -siä	7.	O	szúnyog
hyvä	-än, -ää, -iä	1.	O	jó
hääriltä	-tsen, -tsi, -nnyt	7.	O	zavar
hän	-en, -tä	1.	NY	ő
häviltä	-än, -si, -nnyt	10.	O	eltűnik

I				
idela	-an, -aa, -oita	12.	O	eszme
ihailta	-en, -i, -lut	7.	O	csodál
ihmemyllä	-n, -ä, -jä	12.	O	csodamalom
ihmilnen	-sen, -stä, -siä	9.	O	ember
ilen	-kenen, -entä, -keniä	2.	O	íny
ikkunla	-an, -aa, -oita	5.	O	ablak

ilkä	-än, -kää, -kiä	2.	NY	kor (év)
illalla		7.	O	este (határozószó)
ilma	-an, -aa, -oja	3.	O	levegő, időjárás, idő
ilmestylä	-n, -i, -nut	12.	O	megjelenik
illta	-lan, -taa, -toja	2.	NY	este (fn.)
iso	-n, -a, -ja	4.	O	nagy
isoislä	-n, -ää, -iä	5.	O	nagyapa
isosisko	-n, a, -ja	5.	O	nővér
isovanhemmat	-mpia	5.	O	nagyszülők
isoäilä	-din, -tiä, -tejä	5.	O	nagyanya
istula	-n, -i, -nut	6.	O	ül
islä	-än, -ää, -iä	2.	O	apa (ős)
itse	-n, -ä	1.	NY	(ön)maga
itsenäilnen	-sen, -stä, -siä	10.	O	önálló
itsenäisyys	-den, -ttä	10.	O	függetlenség
iltä	-dän, -tää	1.	GY	kelet
J				
ja		1.	O	és
jalka	-an, -kaa, -koja	8.	O	láb (gyalog)
japanilainen	-sen, -sta, -sia	2.	O	japán
jatkua	-an, -oi, -anut	7.	O	folytat
jatkosota	-dan, -taa, -tia	10.	O	folytatolagos háború
jKr (jälken Kristuksen)		10.	O	Krisztus után
jo		2.	O	már
joka	-nka, -ta, -ita	11.	O	minden
jokainen	-sen, -sta, -sia	7.	O	mindenki
jokamiehen oikeudet	-ksia	9.	O	alanyi jogok
joki	-en, -keen, -kia	2.	O	foljó (Sajó)
jokin	-kin, -takin, -itakin	4.	O	valami, valamilyen
jos		3.	O	ha
joskus		5.	O	néha
joukkio	-on, -koa, -koja	11.	O	csoport
jouluku	-un, -uta, -ita	4.	GY	december
Joulupukki	-in, -kia, -keja	7.	O	Mikulás
joulua	-dun, -tui, -tunut	10.	O	(el)jut
juoda	-uon, oi, -uonut	3.	NY	iszik
juomatölkkii	-in, -kiä, -kejä	9.	O	italdoboz
juuri		12.	O	épp, alig
juusto	-n, -a, -ja	4.	O	sajt
jäljessä		3.	NY	nyomában
jäljestä		3.	NY	nyomából
jälkeen		3.	NY	után
jälki	-jen, -keä, -kiä	2.	NY	nyom
järjestyssääntö	-nön, -töä, -töjä	9.	O	rendszabály
järkevä	-än, -ää, -iä	6.	O	okos

järvli	-en, -eä, -iä	2.	O	tó
jäsen	-en, -i, -tänyt	10.	O	tag
jätle	-teen, -että, -teitä	9.	O	szemét
jätltää väliin	-än, -ti, -nyt	8.	O	abbahagy
jälä	-än, -ät, -itä	2.	O	jég
jäählyä	-dyn, -tyi, -tyny	3.	O	(le)hűl
jääkaap pi	-in, -pia, -peja	11.	O	hűtőszekrény
jääkaulsi	-den, -tta, -sia	10.	O	jégkorszak
jääkiek ko	-on, -koa, -koja	8.	O	jégkorong
jäätelö	-n, -ä, -itä	7.	O	fagylalt
K				
kaal taa	-dan, -toi, -tanut	11.	O	ráönt
kal dota	-toan, -tosi, -donnut	3.	NY	eltűnik (hagy)
kadunnim li	-en, -eä, -iä	12.	O	utcanév
kahdeksal n	-n, -a	4.	NY	nyolc
kahvli	-in, -ia, -eja	4.	NY	kávé
kahvila	-an, -aa, -oita	7.	O	kávézó
kaik ki	-en, -kea	4.	O	mind
kainalo	-n, -a, -ja	8.	O	hónalj
kalksi	-hden, -hta, -ksia	4.	NY	kettő
kaksio	-n, -ta, -ita	5.	O	kétszobás lakás
kala	-n, -aa, -oja	2.	O	hal
kalast laa	-an, -i, -anut	11.	O	halászik
Kalevala-aihe	-en, -tta, -ita	12.	O	Kalevala-motívum
Kalevala-teos	-ksen, -sta, -ksia	12.	O	kalevalai mű
kallis	-in, -sta, -ita	1.	O	drága
kannettava tietokone	-an/-aa, -ia/-en, -tta,/-ita	4.	O	laptop
kansalaissol ta	-dan, -taa, -tia	10.	O	polgárháború
kansalliseepol s	-ksen, -sta, -ksia	12.	O	nemzeti eposz
kansallispuisto	-n, -a, -ja	7.	O	nemzeti park
kansallisuusaatle	-teen, -etta, -eita	10.	O	nemzeti eszme
kansla	-an, -aa, -oja	12.	O	nép, nemzet
kansanrunoul s	-den, -tta	12.	O	népköltészet
kanssa		3.	NY	-val/-vel, együtt
kantarelli	-in, -ia, -eja	11.	O	rókaomba
karjalanpiirak ka	-an, -kaa, -koita	11.	O	karéliai pirog
karton ki	-gin, -kia, -keja	9.	O	karton
kastikle	-keen, -että, -keita	11.	O	mártás, szósz, öntet
kasvli	-in, -ia, -eja	9.	O	növény
katsella	-en, -i, -lut	4.	O	nézeget
katsola	-n, -i, -nut	7.	O	néz
kaltu	-dun, -tua, -tuja	2.	O	utca
kauan		8.	O	sokáig
kaunil s	-in, -sta, -ita	3.	O	szép
kaup pa	-an, -paa, -poja	9.	O	üzlet

kauppatorli	-in, -ia, -eja	5.	O	piac
kaupunli	-gin, -kia, -keja	2.	NY	város
kautta		3.	NY	át, keresztül
kehittä	-yn, -tyi, -tynyt	10.	O	fejlődik
keittiö	-n, -tä, -itä	2.	O	konyha
keitlä	-än, -tti, -ttänyt	7.	O	főz
keksilä	-n, -i, -nyt	8.	O	kitalál
kello	-n, -a, -ja	8.	O	óra
kenkä	-gän, -kää, -kiä	5.	NY	cipő
kera		11.	O	-val/-vel, együtt
kermä	-an, -aa, -oja	11.	O	tejszín
kermaviilli	-in, -iä, -ejä	11.	O	tejföl
kerros	-ksen, -sta, -ksia	5.	O	emelet
kerrostalo	-n, -a, -ja	9.	O	emeletes ház
keräta	-ran, -taa, -toja	10.	O	alkalom
keräto	-ron, -toi, -tonut	7.	NY	(el)beszél, (el)mond, mesél
keräätä	-än, -sin, -nnyt	9.	O	gyűjt, összegyűjt
keräyspiste	-een, -ttä, -itä	9.	O	gyűjtőhely
keskeinen	-sen, -stä, -siä	12.	O	központi
keskelle		3.	O	középre
keskellä		3.	NY	középen
keskeltä		3.	NY	középről
kesken		3.	NY	közepette
keski-		1.	GY	közép-
keskilyö	-yön, -yötä, -öitä	7.	O	éjféli
keskusta	-an, -aa, -oja	5.	O	központ
keskuudessa		3.	NY	között
keskuudesta		3.	NY	közül
keskuuteen		3.	NY	közébe
kestää	-än, -i, -änyt	8.	O	tart
kesäkuu	-n, -ua, -uita	4.	GY	június
kesällä		11.	O	nyáron
kesälooma	-an, -aa, -ia	9.	O	nyári szabadság
kesämoikkii	-in, -kiä, -kejä	9.	O	nyaraló
kesäpäivä	-än, -ää, -iä	6.	O	nyári nap
kevylt	-en, -ttä, -itä	2.	NY	könnyű
kevymäilto	-don, -toa, -toja	4.	O	sovány tej
kevält	-än, -ättä, -itä	8.	O	tavaszi
kielli	-en, -tä, -iä	10.	O	nyelv
kiinnostaa	-an, -i, -anut	4.	O	érdekel
kiire	-en, -ttä, -itä	5.	O	siettség
kiilvetä	-peän, -pesi, -vennyt	7.	O	(fel)mászik
kilo	-n, -a, -ja	4.	GY	kiló
kilometrli	-in, -iä, -ejä	4.	GY	kilométer
kirjla	-an, -aa, -oja	3.	NY	könyv

kirjahylly	-n, -ä, -jä	5.	O	könyvespolc
kirjailijla	-an, -aa, -oita	12.	O	író
kirjakauplpa	-an, -paa, -poja	4.	O	könyvesbolt
kirjakielli	-en, -tä, -iä	10.	O	irodalmi nyelv
kirjallisuuls	-den, -tta, -ksia	12.	O	irodalom
kirje	-een, -ttä, -itä	7.	NY	levél
kirjoitltaa	-an, -ti, -tanut	10.	GY	ír
kirklko	-on, -koa, -koja	2.	NY	templom
kiusalta	-an, -si, -nnut	7.	O	bosszant
kivli	-en, -eä, -iä	2.	O	kő
kole	-keen, -että, -keita	3.	NY	vízsga
kohdalla		3.	NY	közelében
kohdalle		3.	NY	közelébe
kohdalta		3.	NY	közeléből
koirla	-an, -aa, -ia	2.	O	kutya
koko	nem ragozható	7.	O	egész
kolme	-n, -a	4.	NY	három
kompostoinlti	-nin, -tia, -teja	9.	O	komposztálás
kone	-en, -tta, -ita	10.	O	gép
kolota	-koan, -kosi, -onnut	12.	O	összeállít
korkela	-an, -aa, -ita	6.	O	magas
kortlti	-in, -tia, -teja	7.	O	képeslap, kártya
koska		10.	O	mert
koskli	-en, -ia, -eja	9.	O	vízsesés
kolta	-dan, -taa, -tia	2.	O	(lapp) sátor (ház)
kolti	-din, -tia, -teja	2.	O	otthon (fn.)
kotoisin (+elat.)		2.	NY	vhová való
kotona		2.	O	otthon
koulu	-n, -a, -ja	3.	O	iskola
kovin		4.	O	nagyon
kristinusko	-n, -a	10.	O	keresztény hit
kuin		6.	NY	mint (hogyan)
kuitenkin		5.	O	mégis
kuka?		1.	O	ki? (ho-)
kuklka	-an, -kaa, -kia	3.	NY	virág
kukkakauplpa	-an, -paa, -poja	2.	O	virágbolt
kullkea	-jen, -ki, -kenut	8.	O	jár (halad)
kulttuurli	-in, -ia, -eja	10.	O	kultúra
kumpi?		1.	O	melyik (a kettő közül); mindkettő
kun		3.	O	amikor (ho-)
kuninlgas	-kaan, -gasta, -kaita	10.	O	király
kunlta	-nan, -taa, -tia	4.	NY	község, közösség; -ság/-ség (had)
kunlto	-non, -toa, -toja	8.	O	állapot
kuollla	-en, -i, -lut	5.	O	meg hal

kuorila	-n, Ø, -nut	11.	O	(meg)hámoz
kuplpi	-in, -pia, -peja	7.	O	csésze
kurlki	-jen, -kea, -kia	2.	NY	daru, madár
kutsula	-n, -i, -nut	11.	O	hív, meghív
ku u	-un, -uta, -ita	1.	O	hold
kuukaulsi	-den, -tta, -sia	4.	GY	hónap
kuukausikort ti	-in, -tia, -teja	8.	O	havi bérlet
kuull la	-en, -i, -lut	4.	O	hall
kuun nella	-telen, -teli, -ellut	7.	NY	(meg)hallgat
kuutio	-n, -ta, -ita	11.	O	kocka
kuul si	-den, -tta, -sia	4.	NY	hat (szn.)
kuvio	-n, -ta, -ita	6.	O	minta, forma, alak
ky ky	-vyn, -kyä, -kyjä	2.	NY	képesség, tehetség
kyllä		1.	O	igen
kylmlä	-än, -ää, -iä	6.	NY	hideg
kylpyhuone	-een, -tta, -ita	5.	O	fürdőszoba
kyllä	-n, -ää, -iä	7.	O	falú
kynttillä	-än, -ää, -öitä	6.	O	gyertya
kypär ä	-än, -ää, -iä	8.	O	sisak
kysylä	-n, -i, -nyt	7.	O	(meg)kérdez
kyynel	-en, -tä, -iä	11.	O	könný
kyynärsauv a	-an, -aa, -oja	8.	O	könyökmankó
käly	-n, -ä, -jä	2.	NY	sógornő
kännyk kä	-än, -kää, -köitä	4.	O	mobiltelefon
kä si	-den, -ttä, -siä	2.	NY	kéz
kävellä	-en, -i, -lyt	5.	O	sétál
kälydä	-yn, -vi, -ynynt	7.	O	jár
käyt tää	-än, -ti, -tänyt	9.	O	használ
käyt tö	-ön, -töä, -töjä	9.	O	használat
käännöls	-ksen, -stä, -ksiä	12.	O	(mú)fordítás
kään tyä	-nyn, -tyi, -tynyt	8.	O	fordul
kään tää	-nän, -si, -tänyt	10.	O	(le)fordít

L				
lahj la	-an, -aa, -oja	6.	O	ajándék
laih tua	-dun, -tui, -tunut	8.	O	lefogy
lainalta	-aan, -si, -nnut	12.	O	kölcsönöz
laitle	-teen, -etta, -eita	4.	O	készülék
lait taa ruokaa	-an, -toi, -tanut	11.	O	főz
laivaretk li	-en, -keä, -iä	7.	O	hajókirándulás
laiv la	-an, -aa, -oja	10.	O	hajó
lak ka	-an, -kaa, -koja	11.	O	mocsári hamvasszeder
lankapuheli n	-men, -ntä, -miä	4.	O	vezetékes telefon
lapsen alpsi	-psen, -sta, -psia	5.	O	unoka
lalpsi	-psen, -sta, -psia	5.	O	gyerek
lasli	-in, -ia, -eja	2.	NY	üveg, pohár

latti a	-an, -aa, -oita	2.	O	padló
lauk ku	-un, -kua, -kuja	3.	O	táska
laulla a	-an, -oi, -anut	12.	O	énekel
lautasliin a	-an, -aa, -oja	6.	O	szalvéta
leik lata	-kaan, -kkasi, -kannut	11.	O	vág; fel~, le~, el~
leil pä	-vän, -pää, -piä	3.	O	kenyér
leivin jauh e	-een, -tta, -ita	11.	O	sütőpor
leil poa	-von, -poi, -ponut	11.	O	süt (ételt)
lenk ki	-in, -kiä, -kejä	8.	O	kocogás
len tää	-nän, -si, -tänyt	7.	NY	repül
levit tää	-än, -ti, -tänyt	11.	O	kinyújt, szétterít
levy	-n, -ä, -jä	5.	O	lemez
liel mi	-men, -ntä, -miä	7.	O	lé, leves
lien lee	-en, -i	11.	O	lehet
lih a	-an, -aa, -oja	7.	O	hús
liiken ne	-teen, -nettä	8.	O	közlekedés
liikenne valo	-n, -a, -ja	8.	O	közlekedési lámpa
liik kua	-un, -kui, -kunut	8.	O	mozog
liit tyä	-yn, -tyi, -tynyt	10.	O	csatlakozik
lin tu	-nun, -tua, -tuja	1.	O	madár (lúd)
lip pu	-un, -pua, -puja	7.	O	jegy; zászló
lisä tä	-än, -si, -nnyt	11.	O	hozzáad, hozzátesz
litr a	-an, -aa, -oja	4.	O	liter
loh li	-en, -ta, -ia	11.	O	lazac
lokaku lu	-un, -uta, -ita	4.	GY	október
lomamatk a	-an, -aa, -oja	7.	O	turistaút
Lontoo	-n, -ta	2.	O	London
lontoolai nen	-sen, -sta, -sia	2.	O	londoni
lop pu	-un, -pua, -puja	5.	O	vég
luet lella	-telen, -teli, -ellut	3.	NY	felsorol
lul kea	-en, -ki, -kenut	7.	NY	olvas
lukio	-n, -ta, -ita	5.	O	gimnázium
lul mi	-men, -ntä	3.	O	hó
luokse		3.	NY	-hoz/-hez/-höz
luoda	-uon, -oi, -uonut	10.	O	alkot, létrehoz
luomi nen	-sen, -sta	12.	O	alkotás
luona		3.	NY	-nál/-nél
luonnonsuojelu	-n, -a	9.	O	természetvédelem
luolnto	-non, -toa	3.	O	természet
luota		3.	NY	-tól/-től
luulla a	-en, -i, -lut	6.	O	gondol
luumu	-n, -a, -ja	11.	O	szilva
lyhy t	-en, -ttä, -itä	5.	O	rövid
lyhyys s	-den, -ttä, -ksiä	2.	NY	rövidség
lähelle		3.	NY	közelbe
lähellä		3.	NY	közel

läheltä		3.	NY	közelről
lähettää	-än, -ti, -ttänyt	7.	O	küld
lähiteä	-den, -ti, -tänyt	3.	O	(el)indul
lämmi	-pimen, -mintä, -pimiä	3.	O	meleg
lämmittää	-än, -ti, -tänyt	7.	O	(meg)melegít, (be)fűt
lämmitys	-ksen, -stä, -ksiä	9.	O	fűtés
lämpö	-mön, -pöä, -pöjä	2.	NY	melegség, hőmérséklet
länsi	-nen, -ttä	1.	GY	nyugat
läpi		3.	NY	át
läsnä		12.	O	jelen (határozószó)
lääkäri	-in, -iä, -ejä	12.	O	orvos
löytää	-dän, -si, -tänyt	8.	O	talál (lel)

M

mala	-an, -ata, -ita	2.	NY	föld
maailma	-n, -aa	3.	O	világ
maalauls	-ksen, -sta, -ksia	2.	NY	festés, festmény
maaliskuu	-un, -uta, -ita	4.	GY	március
Maamme-laulu	-n, -a	10.	O	Hazánk (a finn himnusz)
maatalous	-den, -tta	9.	O	mezőgazdaság
mahdollinen	-sen, -sta, -sia	9.	O	lehetséges
mahdollisuus	-den, -tta, -ksia	7.	NY	lehetőség
mahlua	-dun, -tui, -tunut	6.	O	elfér
maistula	(-n), -i, -nut	11.	O	ízlik
mailto	-don, -toa, -toja	7.	NY	tej
maksia	-an, -aa, -oja	7.	O	máj
maksia	-an, -oi, -anut	3.	O	fizet, vmibe kerül
makuuhuone	-en, -tta, -ita	5.	O	hálószoba
makuupussi	-in, -ja, -eja	7.	O	hálósák
makuuvaunu	-n, -a, -ja	7.	O	hálókocsi
maljakko	-on, -koa, -koja	6.	O	váza
mansikkia	-an, -kaa, -oita	11.	O	eper
margariini	-in, -ia, -eja	11.	O	margarin
marja	-an, -aa, -oja	9.	O	bogyó
marjapiirakka	-an, -kaa, -oita	11.	O	gyümölcslepény
markka	-an, -ka, -koja	10.	O	márka
marraskuu	-un, -uta, -ita	4.	GY	november
matka	-an, -aa, -oja	3.	O	utazás
matkalauku	-un, -kua, -kuja	6.	O	bőrönd
matkustaa	-an, -i, -tanut	3.	O	(el)utazik
matto	-on, -toa, -toja	5.	O	szőnyeg
maustaa	-an, -oi, -anut	11.	O	fűszerez
mauste	-en, -tta, -ita	11.	O	fűszer
me	meidän, meitä	1.	NY	mi (személyes nm.)
mehu	-n, -a, -ja	7.	O	gyümölcsle, szörp
melko		11.	O	meglehetősen

men nä	-en, -i, -nyt	2.	O	megy
mennä rikki		6.	O	tönkre megy
menomat la	-an, -aa, -oja	7.	O	odaút
merkiltä	-tsen, -toi, -nnyt	9.	O	megjelöl
metrli	-in, -iä, -ejä	4.	GY	méter
mets lä	-än, -ää, -iä	2.	O	erdő (messze)
metsäst lää	-än, -i, -änyt	11.	O	vadászik
metsäyhtiö	-n, -tä, -itä	5.	O	erdőgazdaság
mielellään		9.	O	szívesen
mielli	-en, -tä, -iä	12.	O	kedv
miels	-hen, -stä, -hiä	5.	O	férfi
mihin?		3.	O	hova?
mikä?	minkä? mitä?	1.	O	mi? micsoda?
miljoon a	-an, -aa, -ia	10.	O	millió
millimetrli	-in, -ä, -ejä	4.	GY	milliméter
minilä	-än, -ää, -öitä	5.	O	meny
minä		1.	NY	én (mi)
missä?		2.	O	hol?
mm. = muun muassa		10.	O	többek között
monenlail nen	-sen, sta, -sia	9.	O	többféle
monli	-en, -ta, -ia	2.	NY	sok
muinail nen	-sen, sta, -sia	12.	O	egykori, őskori
mukaan		9.	O	vele, együtt
mukana		3.	NY	-val/-vel, együtt
mukav a	-an, -aa, -ia	6.	O	kényelmes
mummo	-n, a, -ja	7.	NY	nagymama, nagy
mun a	-an, -aa, -ia	2.	NY	tojás (mony)
muotoilu	-n, -a	6.	O	formatervezés
muov li	-in, -ia, -eja	9.	O	műanyag
museo	-n, -ta, -ita	7.	O	múzeum
mustik ka	-an, -aa, -oita	11.	O	fekete áfonya
mul u	-un, -uta, -ita	4.	O	más
muut taa	-an, -ti, -tanut	10.	O	költözik
myrk ky	-yn, -kyä, -kyjä	9.	O	méreg
mytologia	-an, -aa, oita	12.	O	mitológia
myöhemmin		10.	O	később
myöhästy ä	-n, -i, -nyt	8.	O	elkészik
myös		1.	O	is
mäkihypl py	-yn, pyä, -pyjä	8.	O	síugrás
mök ki	-in, -kiä, -kejä	7.	O	házikó, nyaraló
N				
naapurli	-in, -ia, -eja	5.	O	szomszéd
nail nen	-sen, sta, -sia	3.	NY	nő
naispresident ti	-in, -tiä, -teja	10.	O	elnök
Napapiiri	-in, -itä	7.	O	sarkkör

nap pi	-in, -piia, -peja	7.	NY	gomb
naur aa	-an, -oi, -anut	10.	GY	nevet
neljä	-n, -ä	4.	NY	négy
neuvosto	-n, -a, -ja	10.	O	tanács
Neuvostoliitto	-n, -a	10.	O	Szovjetunió
niin		1.	O	így, úgy
nimli	-en, -eä, -iä	5.	O	név
nimet lön	-tömän, -öntä, -tömiä	2.	NY	névtelen; gyűrűsujj
noin		4.	O	körülbelül
nojatuolli	-in, -ia, -eja	2.	O	karosszék
nopela	-an, -aa, -ita	6.	NY	gyors
norjalai nen	-sen, -sta, sia	2.	NY	norvég
noudat taa	-an, -ti, -tanut	9.	O	megtart
nous ta	-en, -i, -sut	7.	O	felmegy, felkel
nuk kua	-un, -kui, -kunut	7.	O	alszik
numero	-on, -a, -ita	4.	O	szám
nuo	noita	1.	O	azok
nuorli	-en, -ta, -ia	10.	O	fiatal
nurk ka	-an, -kaa, -kia	5.	O	sarok
nykyteknologia	-an, -aa, -oita	9.	O	mai technológia
nykyään		11.	O	mostanában
nyt		1.	O	most
nälhdä	-en, -ki, -hnyt	8.	O	lát (néz)
nälkyä	-yn, -kyi, -kynyt	5.	O	látszik
näyteikkun a	-an, -aa, -oita	4.	O	kirakat
näyt tää	-än, -ti, -tänyt	12.	O	mutat

O

odot taa	-an, -ti, -tanut	8.	O	vár (ige)
ohi		3.	NY	mellette el
oikeu s	-den, -tta, -ksia	9.	O	jog
oksla	-an, -aa, -ia	9.	O	ág
oleskella	-en, -i, -lut	9.	O	tartózkodik
olla	-en, -i, -lut	1.	NY	van, létezik (vol-)
olla naimisissa		5.	O	házas
olohuone	-en, -tta, -ita	2.	O	nappali (szoba)
olult	-en, -tta, -ita	4.	NY	sör
omla	-an, -aa, -ia	5.	O	saját
omakotitalo	-n, -a, -ja	6.	O	családi ház
omen a	-an, -aa, -oita	7.	O	alma
ongelmajät le	-teen, -teitä	9.	O	veszélyes hulladék
onnist aa	-an, -i, -anut	3.	O	szerencséje van
ont to	-on, -toa, -toja	2.	O	üreges, odvas
opetu s	-ksen, -sta, -ksia	10.	O	tanítás
opiskella	-en, -i, -lut	12.	O	tanul
osla	-an, -aa, ia	6.	O	rész

osoit/taa	-an, -ti, -tanut	12.	O	(meg)mutat
ostala	-an, -i, -nut	8.	O	vásárol
ostols	-ksen, -sta, -ksia	2.	NY	vásárlás
ot/taa	-an, -ti, -tanut	7.	O	fog, vesz
ottelu	-n, -a, ia	8.	O	mérkőzés
P				
paleta	-kene, -keni, -ennut	7.	NY	menekül, szökik
paik/ka	-an, -kaa, -koja	6.	O	hely
pain/aa	-an, -oi, -anut	7.	NY	nyom
paist/aa	-an, -oi, -anut	3.	O	süt
pail/ta	-dan, -taa, -toja	7.	NY	ing
pakanuuls	-den, -tta	12.	O	pogányság
paket/lti	-in, -tia, -teja	6.	O	csomag
pakkal/nen	-sen, -sta	3.	O	fagy (fn)
palalta	-an, -si, -nnut	7.	O	visszater
palautuspullo		9.	O	visszaváltható palack
palella	-en, -i, -lut	8.	O	fázik
paljon		9.	O	sok
pan/na	-en, -i, -nut	7.	O	rak
paper/ki	-in, -ia, -eita	9.	O	papír
parlas	-haan, -asta, -haita	6.	O	legjobb
paralta	-nen, -ni, -nnut	8.	O	javul
par/ta	-ran, -taa, -toia	2.	NY	szakáll
parvekle	-keen, -etta, -keita	5.	O	erkély
palta	-dan, -taa, -toja	2.	NY	fazék
patsals	-an, -sta, -ita	2.	NY	szobor
pelk/kä	-än, -kää, -kiä	3.	O	tiszta, csupa
pellätä	-kään, -käsi, -ännyt	7.	NY	fél
perhe	-en, -ttä, -itä	3.	Ny	család
perheenäilti	-din, -tiä, -tejä	5.	O	családanya
periaatle	-teen, -etta, -teitä	9.	O	elv
perinteil/nen	-sen, -stä, -siä	9.	O	hagyományos
perunasose	-en, -etta, -eita	7.	O	krumpli-püré
perun/la	-an, -aa, oita	11.	O	krumpli
perust/la	-an, -aa, -oja	10.	O	alap
perusteella		3.	NY	vmi alapján
perustusl/ki	-in, -kia, -keja	10.	O	alkotmány
perässä		3.	NY	hátul, mögött
perästä		3.	NY	mögül
perään		3.	NY	mögé
pes/ta	-en, -i, -synt	3.	NY	mos
pes/ä	-än, -ää, -iä	9.	O	fészek
pian		5.	O	mindjárt
pien/ki	-en, -tä, -iä	4.	O	kis
pih/la	-an, -aa, -oja	5.	O	udvar

piimä	-n, -ää	3.	O	író, kefir
piirak ka	-an, -kaa, -oita	11.	O	pirog, sütemény
piirakkavuolka	-an, kaa, -kia	11.	O	tepsi, tortaforma
piispla	-an, -aa, -oja	10.	O	püspök
pikkullapsi	-lapsen, -lasta, -lapsia	5.	O	kisgyerek
pitklä	-än, -ää, -iä	6.	NY	hosszú, magas
piltää	-dän, -ti, -tänyt	6.	O	tetszik
pohjla	-an, -aa, -ia	11.	O	alap; fenék
Pohjoismaiden Neuvosto		10.	O	Északi Tanács
poika	pojan, poikaa, poikia	1.	O	fiú
poikamiels	-hen, -stä, -hiä	5.	O	fiatalember
poikalnen	-sen, -sta, -sia	9.	O	fióka
poikki		3.	NY	át, keresztül
poimila	-n, -Ø, -nyt	9.	O	szed, gyűjt
pois		3.	O	el, tova
polkupyörä	-än, -ää, -iä	5.	O	kerékpár
porkkanla	-an, -aa, -oita	11.	O	sárgarépa
poro	-n, -a, -ja	7.	O	rénszarvas
poronlihavoilei pä	-vän, -pää, -piä	7.	O	rénszarvashúsos szend- vics
president ti	-in, -tiä, -tejä	10.	O	elnök
prk = purk ki	-in, -kia, -keja	11.	O	doboz, üveg (konzerves)
pronssikaulsi	-den, -tta	10.	O	bronzkor
puldota	-toan, -tosi, -donnut	12.	O	esik
puh das	-taan, -dasta, -toita	3.	O	tiszta
puhekielli	-en, -tä, -iä	1.	O	beszélt nyelv
puhelinnumero	-n, -a, -ita	4.	O	telefonszám
pullo	-n, -a, -ja	7.	O	palack
punajuurli	-en, -ta, -ia	11.	O	cékla
puolli	-en, -ta, -ia	10.	O	fél (szn.)
puoluk ka	-an, -kaa, -koita	11.	O	vörös áfonya
purlra	-en, -i, -nut	7.	NY	csíp, harap
pusero	-n, -a, -ita	7.	NY	blúz, ing, pulóver
pussli	-in, -ia, -eja	11.	O	zsák
pulu	-in, -uta, -ita	2.	O	fa
pystylä	-n, -i, -nyt	12.	O	képes vmire
pysäköintipaik ka	-an, -kaa, -koja	8.	O	parkolóhely
pysäyttää	-än, -ti, -tänyt	7.	O	megállít
pyyhle	-keen, -etta, -keita	8.	O	törülköző
pyöräily	-n, -ä, -jä	8.	O	kerékpározás
pyöräلتie	-tien, -tietä, -teitä	8.	O	kerékpárút
päiv ä	-än, -ää, -iä	3.	O	nap
pä ä	-än, -ätä, -itä	2.	O	fej
päähän		3.	NY	távolságra
pääkaupun ki	-gin, -kia, -keja	10.	O	főváros
päälllys	-ksen, -stä, -ksiä	2.	NY	huzat, fedél

pääpostli	-in, -iä, -eja	7.	O	főposta
pääsky nen	-sen, -stä, -siä	1.	O	fecske
päässä		3.	NY	távolságban
päästä		3.	NY	távolságból
päätt tää	-än, -ti, -tänyt	12.	O	(el)dönt, (el)határoz
päätt tyä	-yn, -tyi, -tynyt	10.	O	befejeződik, véget ér
päättöls	-ksen, -stä, -ksia	2.	NY	elhatározás
pöytä	-dän, -tää, -tiä	3.	NY	asztal
pöytälin a	-an, -aa, -oja	6.	O	abrosz
R				
Raamat tu	-un, -tua, -tuja	10.	O	Biblia
raast aa	-an, -oi, -anut	11.	O	(le)reszel
rah a	-an, -aa, -oja	10.	O	pénz
rak as	-kaan, -asta, -kaita	2.	NY	kedves
rakastala	-an, -i, -nut	7.	O	szeret
Ranska	-an, -aa	2.	O	Franciaország
ranskalai nen	-sen, -sta, -sia	2.	O	francia
ran ta	-nan, -taa, -toja	9.	O	part
raparper li	-in, -ia, -eita	11.	O	rebarbara
rasvai nen	-sen, -sta, -sia	11.	O	zsíros
rau ha	-n, -a	7.	O	béke
rauhall i nen	-sen, -sta, -sia	5.	O	csendes
raudakaul si	-den, -tta	10.	O	vaskor
raudatieasem a	-an, -aa, -ia	5.	O	vasútállomás
rehtor li	-in, -ia, eita	5.	O	(iskola)igazgató
repl pu	-un, -pua, -puja	7.	O	hátizsák
retk i	-en, -eä, -iä	9.	O	kirándulás
retkeill ä	-en, -i, -lyt	9.	O	kirándul
reun a	-an, -aa, -oja	11.	O	szél, keret, perem
riista	-n, -a	11.	O	vad(hús)
rikkau s	-den, -tta, -ksia	12.	O	gazdagság
rinnalla		3.	NY	mellett
rinnalle		3.	NY	mellé
rinnalta		3.	NY	mellől
ristiretk i	-en, -eä, -iä	10.	O	kereszteshadjárat
romaan i	-in, ia, -eja	10.	O	regény
rosk a	-an, -aa, -ia	9.	O	szemét
roska-astila	-an, -aa, oita	9.	O	szemetesedény
rosolli	-n, -a	11.	O	téli vegyes saláta
rulis	-kiin, -ista	2.	NY	rozs
ruisreikäile pä	-vän, -pää, -piä	11.	O	lyukas közepű rozskenyér
ruissämpyll ä	-än, -ää, -öitä	4.	O	rozszsömle
rum a	-an, -aa, -ia	6.	NY	csúnya
runonlaulaj a	-an, -aa, -oja	12.	O	runóénekes

runo	-n, -a, -ja	12.	O	vers
runosäle	-keen, -keitä	12.	O	verssor
runsals	-an, -sta, -ita	6.	O	bő
ruolka	-an, -kaa, -kia	7.	O	étel
ruokahalu	-n, -a	11.	O	étvág
ruokakaup pa	-an, -paa, -poja	4.	O	élelmiszerbolt
ruokapöyltä	-dän, -tää, -tiä	6.	O	étkezőasztal
ruotsalailnen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	svéd
Ruotsi	-n, -a	2.	O	Svédország
ruska	-n, -a	7.	O	őszi színpompa
ruskela	-an, -aa, -l-eita	6.	O	barna
ryöstlää	-än, -i, -änyt	12.	O	kirabol
S				
salada	-an, -i, -anut	3.	O	kap; szabad, -hat/-het
saamelailnen	-sen, -sta, -sia	7.	O	lapp
saal pua	-vun, -pui, -punut	3.	O	érkezik
saarli	-en, -ta, -ia	9.	O	sziget
saaste	-en, -tta, -ita	9.	O	szennyezés
saastut taa	-an, -ti, -tanut	8.	O	szennyez
sairaanhoitaja	-an, -aa, -ia	5.	O	(beteg)ápoló
saksalailnen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	német
salaat ti	-in, -tia, -teja	11.	O	saláta
samoin		11.	O	ugyanakkor, ugyanúgy, egyúttal
sam po	-mon, -poa	12.	O	szampó, a Kalevala csodamalma
san a	-an, -aa, -oja	2.	O	szó
sanakirj a	-an, -aa, -oja	1.	O	szótár
sankarli	-in, -ia, -eita	12.	O	hős
sanola	-n, -i, -nut	3.	O	mond
sap pi	-en, -pea, -pia	7.	NY	epe
sal ta	-dan, -taa, -toja	4.	NY	száz
savli	-en, -ea	7.	NY	agyag
savulohli	-en, -ta, -ia	7.	O	füstölt lazac
se	sen, sitä	1.	O	az
sekajät e	-teen, -ttä, -teitä	9.	O	vegyes hulladék
sekoit taa	-an, -ti, -tanut	11.	O	összekever
sekä		9.	O	valamint
sekä ... että		4.	O	is ... is
selluloosatehdas		9.	O	cellulózgyár
selv ä	-än, -ää, -iä	6.	NY	tiszta
sent ti	-in, -tiä, -tejä	4.	O	(euro)cent
senttimetr i	-in, -iä, -ejä	4.	GY	centiméter
serk ku	-un, -kua, -kuja	3.	O	unokatestvér
seural ta	-an, -si, -nnut	10.	O	követ (ige)

sienli	-en, -sä, -siä	9.	O	gomba (szén)
siilli	-en, -tä, -ea	2.	NY	sündisznó
siis		5.	O	tehát
sijainliti	-nin, -tia, -teja	6.	O	elhelyezkedés
sijailta	-tsen, -tsi, -nnut	9.	O	elhelyezkedik
siksi		5.	O	ezért
silaklka	-an, -kaa, -koita	11.	O	apróhering
sillli	-in, -iä, -ejä	11.	O	hering
silloin		10.	O	akkor
silmlä	-än, -ää, -iä	2.	O	szem
silpluta	-puan, -pusi, -unut	11.	O	aprít, szecsckáz
sinilnen	-sen, -stä, -siä	6.	O	kék
sinne		10.	O	oda
sinlä	-un, -ua	1.	NY	te
sipulli	-in, -ia, -eja	11.	O	hagyma
sisar	-en, -ta, -ia	5.	O	lánytestvér
sisustusosasto	-n, -a, -ja	6.	O	lakberendezési osztály
sisälle		3.	NY	be
sisällä		3.	NY	bent
sisältä		3.	NY	bentről
sisälltö	-lön, -töä, -töjä	12.	O	tartalom
sisässä		3.	NY	bent
sisästä		3.	NY	bentről
sisään		3.	NY	be(felé); tessék (kopogás- ra válasz)
sitten		1.	O	azután
sivistyskansla	-an, -aa, -oja	12.	O	civilizált nép
sohvla	-an, -aa, -ia	2.	O	szófa
sohvapöyltä	-dän, -tää, -tiä	5.	O	dohányzóasztal
sohvaryhmlä	-än, -ää, -iä	6.	O	ülögarnitúra
soitltaa	-an, -ti, -tanut	4.	O	telefonál, játszik (zaj)
sokerli	-in, -ia, -eita	11.	O	cukor
solpia	-vin, -pi, -pinut	6.	O	megfelel
sopivla	-an, -aa, -ia	6.	O	megfelelő
solta	-dan, -taa, -tia	10.	O	háború, harc
sotakorvauls	-ksen, -sta, -ksia	10.	O	háborús jóvátétel
sulku	-vun, -kua, -kuja	2.	NY	rokonság
sukupolvi	-en, -ea, -ia	9.	O	nemzedék
sulaa	-an, -i, -anut	3.	O	olvad
suo	suon, suota, soita	3.	NY	mocsár
suojaltie	-tien, -tietä, -teitä	8.	O	gyalogátkelőhely
suojella	-en, -i, -lut	9.	O	véd, óv
suolakurklku	-un, -kua, -kuja	11.	O	savanyú uborka
suomalainen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	finn
Suomi	-en, -aa	2.	NY	Finnország
suoraan		11.	O	egyenesen

suosit tu	-un, -tua, -tuja	12.	O	népszerű
sulu	-un, -uta, -ita	2.	O	száj
suunnit ella	-telen, -teli, -ellut	7.	O	megtervez
suur li	-en, -ta, -ia	5.	O	nagy
suurruhtinaskun ta	-nan, -taa, -tia	10.	O	nagyhercegség
sydä n	-men, -tä, -miä	2.	NY	szív (fn)
syksy	-n, -ä, -jä	11.	O	ősz
symbol li	-in, -ia, -eja	12.	O	szimbólum
syn ty	-nyn, -tyä, -tyjä	2.	NY	születés
syn tyä	-nyn, -tyi, -tynyt	9.	O	születik
sytl tyä	-yn, -tyi, -tynyt	10.	O	felgyullad, meggyullad
syyskulu	-un, -uta, -uita	1.	O	szeptember
syö ä	syön, söi, syönnyt	6.	O	eszik
säilyt tää	-än, -i, -tänyt	11.	O	megőriz; konzervál
sän ky	-gyn, -kyä, -kyjä	5.	O	ágy
säveltä jä	-än, -ää, -iä	12.	O	zeneszerző
sävelt tää	-län, -si, -tänyt	12.	O	zenét szerez
sääst lää	-än, -i, -nyt	8.	O	takarékoskodik

T

tah toa	-don, -toi, -tonut	7.	O	akar
tail de	-teen, -detta, -teita	5.	NY	művész
taikin a	-an, -aa, -oita	11.	O	tészta
taistelu	-n, -a, -ja	12.	O	harc, küzdelem
taiteilij a	-an, -aa, -oita	12.	O	művész
takaisin		12.	O	vissza
takia		3.	NY	végett, -ért, miatt
tak ki	-in, -kia, -keja	7.	NY	kabát
talo	-n, -a, -ja	3.	NY	ház
talou s	-den, -tta, -ksia	10.	O	háztartás
talv li	-en, -ea, -ia	2.	NY	tél
talvikuukau si	-den, -tta, -sia	9.	O	téli hónap
talvil nen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	téli
talvisalaat ti	-in, -tia, -teja	11.	O	téli saláta
talvisol ta	-dan, -taa	10.	O	téli háború
tammiku u	-un, -uta, -ita	4.	GY	január
Tanska		2.	NY	Dánia
tanskalai nen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	dán
tapah tua	-dun, -tui, -tunut	7.	NY	történik
tarjoil la	-en, -i, -lut	11.	O	felszolgál
tarjot ta	-an, -sin, -sinnut	11.	O	ajánl
tarjou s	-ksen, -sta, -ksia	4.	O	akció
tarvil ta	-tsen, -tsi, -nnut	3.	NY	szükség van vmire
tasarah a	-an, -aa, -oja	4.	O	pontosan annyi pénz
tasavall ta	-lan, -taa, -oja	10.	O	köztársaság
tat ti	-in, -tia, -teja	11.	O	tinórú gomba

taukopaiklka	-an, -kaa, -koja	7.	O	pihenőhely
taulutelevisio	-n, -ta, -ita	4.	O	plazmatelevízió
tavallinen	-sen, -sta, -sia	6.	NY	általános
tavallisesti		5.	O	általában
tavarla	-an, -aa, -oita	6.	O	holmi
tavaratalo	-n, -a, -ja	6.	O	áruház
talvata	-paan, -pasi, -vannut	7.	O	találkozik
te	teitä	1.	NY	ti
tehl das	-taan, -dasta, -taita	9.	O	gyár
tehdä	teen, teki, tehnyt	7.	O	csinál, tesz
tehtävlä	-än, -ää, -iä	9.	O	tennivaló, feladat
tekosyl	-yn, -ytä, -itä	8.	O	űrűgy
teltlta	-an, -taa, -toja	7.	O	sátor
teollisuuls	-den, -tta	10.	O	ipar
terassli	-in, -ja, -eja	6.	O	terasz
terve	-en, -ttä, -itä	6.	NY	egészséges
tietokone	-en, -tta, -ita	4.	O	számítógép
tietysti		1.	O	természetesen
tieltää	-dän, -si, -nnyt	4.	O	tud
tila	-n, -a	6.	O	hely
tilli	-n, -ä	11.	O	kapor
tl = teelusiklka	-an, -kaa, -koita	11.	O	teáskanál
todella		4.	O	tényleg
toilnen	-sen, -sta, -sia	7.	O	másik
torli	-in, -ia, -eja	11.	O	piac(tér)
totltua	-un, -tui, -tunut	11.	O	(meg)szokik
toukokulu	-un, -uta, -ita	4.	GY	május (tavas)
transilvanialainen	-sen, -sta, -sia	12.	O	erdélyi
tuhalt	-nnen, -tta, -nsia	4.	NY	ezer
tulli	-en, -ta, -ia	7.	O	tűz (fn)
tulla	-en, -i, -lut	4.	O	jön
tunlne	-nen, -netta, -teita	2.	NY	érzés
tunltea	-nen, -si, -tenut	11.	O	érez, ismer (tud)
tunlti	-nin, -tia, -teja	11.	O	óra
tunturli	-in, -ia, -eita	7.	O	hegy (Lappföldön)
tuo	tuon, tuota, noita	1.	O	az (nm) (túl , tova , tavaly)
tuoda	tuon, toi, tuonut	4.	NY	hoz
tuore	-en, -tta, -ita	11.	O	friss, élénk
turhaan		9.	O	hiába
turlve	-peen, -tta	9.	O	tőzeg
turvallinen	-sen, -sta, -sia	8.	O	biztonságos
tutkimuls	-ksen, -sta, -ksia	9.	O	kutatás
tutltu	-un, -tua, -tuja	9.	O	ismert
tutustula	-n, -i, -nut	9.	O	(meg)ismerkedik (+ illat!)
tuulli	-en, -ta, -ia	9.	O	szél
tyhjlä	-än, -ää, -iä	9.	O	üres

tytltö	-ön, -töä, -töjä	1.	O	lány
tytlär	-tären, -tärtä, -täriä	2.	NY	lánya vkinek
tyyliklās	-kään, -ästä, -käitä	6.	O	ízléses, stílusos
tyypillinen	-sen, -stä, -siä	11.	O	tipikus
työ	työn, työtä, töitä		O	munka, dolog
työpaikka	-an, -kaa, -koja	5.	O	munkahely
työvuoro	-n, -a, -ja	5.	O	műszak
tähden		3.	NY	-ért, miatt
tähtli	-den, -teä, -tiä	5.	NY	csillag
tälmä	-män, -tä	1.	O	ez (tétova)
tärkelä	-än, -ää, -itä	6.	NY	fontos
tälti	-din, -tiä, -tejä	5.	O	nagynéni
täydellinen	-sen, -stä, -siä	12.	O	teljes
täysikulu	-un, -uta, -ita	1.	O	telihold
täytle	-teen, -että, -teitä	11.	O	töltelek
täytlää	-än, -ti, -tännyt	8.	O	betölt, megtölt
täytlä	-tyy, -tyi, -tynyt	9.	O	kell
täällä		1.	O	itt

U

uida	uín, ui, uínut	3.	O	úszik
uimahallí	-in, -ia, -eja	8.	O	uszoda
uimahousult	-ja	8.	O	fürdőnadrág
ulkomainen	-sen, -sta, -sia	11.	O	külföldi
unli	-en, -ta, -ia	7.	NY	álom
unkari	-n, -a	2.	O	magyar (nyelv)
unkarilainen	-sen, -sta, -sia	2.	NY	magyar
usein		7.	NY	gyakran
uskonpuhdistaja	-an, -aa, -ia	10.	O	hitűjítő
uskonto	-on, -toa, -toja	10.	O	vallás, hit
uudelleen		9.	O	újra, megint
uusi	-den, -tta, -sia	1.	O	új
uusiokäyttö	-ön, -töä	9.	O	újrahasznosítás
uusiultua	-dun, -tui, -tunut	9.	O	megújul
uutuuls	-den, -tta, -ksia	2.	NY	újdomság

V

vaahdottaa	-an, -ti, -tanut	11.	O	habosra ver
vaah/to	-don, -toa, -toja	11.	O	hab
vaalela	-an, -aa, -ita	6.	O	világos
vaan		1.	O	hanem
vaatle	-teen, -etta, -ita	7.	O	ruha
vaatekaappi	-pin, -pia, -peja	5.	O	ruhásszekrény
vaaltia	-din, -ti, -tinut	9.	O	megkövetel
vadelma	-an, -aa, -ia	9.	O	málna
vaellusretkli	-en, -eä, -iä	7.	O	gyalogtúra

vaelltaa	-lan, -si, -tanut	7.	O	barangol
vai		4.	O	vagy (ksz.)
vaikela	-an, -aa, -ita	6.	GY	nehéz
vaikka		11.	O	bár, habár
vaikutuls	-ksen, -sta, -ksia	12.	O	hatás, működés
vain		1.	O	csak
vakuutusyhtiö	-n, -tä, -itä	12.	O	biztosítótársaság
valilta	-tsen, -tsi, -nnut	7.	O	választ
valkoilnen	-sen, -sta, -sia	6.	O	fehér (világos)
valmils	-in, -sta, -ita	6.	O	kész
valmistula	-un, -i, -nut	12.	O	elkészül
valoisla	-an, -aa, -ia	6.	O	világos
valokuvla	-an, -aa, ia	7.	O	fénykép
vallta	-lan, -taa, -oja	10.	O	hatalom
valtio	-n, -ta, -ita	10.	O	állam
vanhla	-an, -aa, -oja	5.	O	régi, öreg
vaniljajäätelö	-n, -ä	11.	O	vaniliafagylalt
vanilliinisokeri	-n, a	11.	O	vaniliás cukor
vapala	-an, -ata, -ita	4.	NY	szabad
vap pu	-un, -pua, -puja	9.	O	május elseje
varils	-ksen, -sta, -ksia	1.	O	varjú
varmasti		1.	O	biztosan
varten		9.	O	-ért
vastalta	-an, -si, -nnut	10.	O	felel
vatkalta	-an, -si, -nnut	11.	O	gyúr, dagaszt; felver (habot)
vehnäjauho	-n, -a, -ja	11.	O	búzaliszt (csak tsz.)
velli	-jen, -jä, -jiä	5.	O	fütestvér
venäläilnen	-sen, -stä, -siä	2.	NY	orosz
verho	-n, -a, -ja	6.	O	függöny
verli	-en, -tä, -iä	2.	Ny	vér
velsi	-den, -ttä, -siä	2.	O	víz
video	-n, -ta, -ita	5.	O	videó
viedä	vien, vei, viennyt	7.	O	visz
vielä		4.	O	még
viera s	-an, -sta, -ita	5.	O	vendég
viereen		3.	NY	mellé
vieressä		3.	NY	mellett
vierestä		3.	NY	mellől
vietltää	-än, -ti, -tänyt	7.	O	eltölt (időt)
viannels	-ksen, -sta, -ksia	11.	O	zöldségféle
vihrelä	-än, -ää, -itä	6.	O	zöld
viiklko	-on, -koa, -koja	7.	O	hét
viikonlop pu	-un, -pua, -puja	5.	O	hétvége
viinilasli	-in, -ia, -eja	6.	O	boros pohár
virallilnen	-sen, -sta, -sia	10.	O	hivatalos

voi	-n, -ta	2.	NY	vaj
voil da	-n, - Ø, -nut	3.	O	tud, -hat/-het
voil della	-telen, -teli, -dellut	11.	O	ken, beken, megken
voileil pä	-vän, -pää, -piä	7.	O	vajas kenyér, szendvics
voimak las	-kaan, -kasta, -kaita	6.	NY	erős
voimistula	-n, -i, -nut	10.	O	erősödik
voit taa	-an, -ti, -tanut	12.	GY	győz
vuokra-asun to	-non, -toa, -toja	6.	O	bérlakás
vuokra ta	-an, -sin, -nnut	7.	O	bérel
vuoksi		3.	NY	-ért, érdekében
vuol si	-den, -tta, -sia	4.	GY	év (tavaly)
-vuotial s	-an, -sta, -ita	5.	O	-éves
vyö	-n, -tä	8.	NY	öv
vähän		6.	O	kevés
väliin		8.	O	közbe
välillä		12.	O	között
värillil nen	-sen, -stä, -siä	9.	O	színes
värit lön	-tömän, -öntä, -tömiä	9.	O	színtelen
vävy	-n, -ä, -jä	5.	O	vő
Y				
ydin	ytimen, ydintä, ytimiä	2.	NY	velő
ydinenergia	-n, -a	9.	O	atomenergia
yhdeks län	-än, -ää	4.	NY	kilenc
Yhdistyne et Kansakun nat	-itä ... -tia	10.	O	Egyesült Nemzetek (Szö- vetsége)
yhteensä		4.	O	összesen
yhtä		6.	NY	ugyanúgy
yhtään		5.	O	egykialában
yksi	yhden, yhtä, yksiä	4.	NY	egy
yksik kö	-ön, -köä, -köjä	5.	O	egység, részleg
yli		3.	NY	felett, keresztül
yliopisto	-n, -a, -ja	2.	GY	egyetem
ylle		3.	NY	fölé
yllä		3.	NY	fölött
yltä		3.	NY	fölül
ympäri		3.	NY	körül
ympäri lle		3.	NY	köré
ympäri ltä		3.	NY	mellől
ympäristö	-n, -ä, -jä	9.	O	környék, környezet
yrit ltää	-än, -ti, -tänyt	8.	O	megpróbál
ystäv lä	-än, -ää, -iä	3.	O	barát
yö	yön, yötä, öitä	7.	O	éj
yöpöyl tä	-dän, -tää, -tiä	5.	O	éjjelisze krény

Ä

äilä

-din, -tiä, -tejä

4.

NY

anya

äänli

-en, -tä, -iä

7.

NY

hang (**ének**)**Ö**

öljy

-n, -ä, -jä

9.

O

olaj

MAGYAR – FINN SZÓSZERDET

A			
abbahagy	jättää väliin	április	huhtikuu
ablak	ikkuna	aprít	silputa
abrosz	pöytäliina	apróhering	silakka
ad	antaa	ár	hintaa
adag	annos	áruház	tavaratalo
ág	oksa	asztal	pöytä
agy	aivot	át	läpi, kautta, poikki
ágy	sänky	atomenergia	ydinenergia
agyag	savi	augusztus	elokuu
ajándék	lahja	automata	automaatti
akar	haluta, tahtoa	autonómia	autonomia
akció	tarjous	autós iskola	autokoulu
akkor	silloin	autószállító vonat	autojuna
alá	alle	az (nm)	se, tuo
alanyi jogok	jokamiehen oikeudet	azaz	eli
alap	perusta	azok	nuo
alapján (vminek az ~)	perusteella	azután	sitten
alatt	alla		
alja vminek	pohja	B	
alkot	luoda	balett	baletti
alkotás	luominen	bár, habár	vaikka
alkotmány	perustuslaki	barangol	vaelttaa
állam	valtio	barát	ystävä
állapot	kunto	barna	ruskea
állat	eläin	be	sisälle, sisään
allergia	allergia	befejeződik	päätyä
alma	omena	béke	rauha
alól	alta	bent	sisällä, sisässä
álom	uni	bentről	sisältä, sisästä
alszik	nukkua	benzin	bensiini
általában	tavallisesti	bérel	vuokrata
általános	tavallinen	bérlakás	vuokra-asunto
amikor	kun	beszélt nyelv	puhekieli
Anglia	Englanti	betölt	täyttää
angol	englantilainen	Biblia	Raamattu
anya	äiti	bioenergia	bioenergia
anyós	anoppi	biohulladék	biojäte
apa	isä	biztonságos	turvallinen
ápoló	sairaanhoitaja	biztosan	varmasti
após	appi	biztosítótársaság	vakuutusyhtiö

bocsánat	anteeksi	dél	etelä
bogyó	marja	digitális fényképezőgép	digikamera
borospohár	viinilasi	dob	heittää
borsó	herne	doboz	prk = purkki
bosszant	kiusata	dohányzóasztal	sohvapöytä
bő	runsas	dönt	kaataa
bőrönd	matkalaukku	dönt	päättää
bronzkor	pronssikausi	drága	kallis
bútor	huonekalu	DVD-lejátszó	DVD-soitin
búzáliszt	vehnäjauho		
C		E	
cég	firma	ecet	etikka
cékla	punajuuri	egér	hiiri
cellulózgyár	selluloosatehdas	egész	koko
cent	sentti	egészséges	terve
centiméter	senttimetri	egy kissé	hiukan
cipő	kenkä	egy	yksi
civilizált nép	sivistyskansa	egyáltalában	yhtään
cukor	sokeri	egyesen	suoraan
		egyetem	yliopisto
CS		egyetlen	ainoa
csak	vain	egykor	ennen
család	perhe	egykori	muinainen
családanya	perheenäiti	egység	yksikkö
családi ház	omakotitalo	együtt	kanssa, kera, mukaan,
csatlakozik	liittyä		mukana
csendes	rauhallinen	éj	yö
csésze	kuppi	éjfél	keskiyö
csillag	tähti	éjjeliszekrény	yöpöytä
csinál	tehdä	él	elää
csíp	purra	el	pois
csodál	ihaila	elé	edelle
csodamalom	ihmemylly	elég	aika (adv.)
csomag	paketti	elektronikai üzlet	elektroniikkaliike
csoport	joukko	élelmiszerbolt	ruokakauppa
csúcs	huippu	elfér	mahtua
csúnya	ruma	elhatározás	päätös
csupa	pelkkä	elhelyezkedés	sijainti
		elhelyezkedik	sijaita
D		elkészik	myöhästyä
dán	tanskalainen	elkészül	valmistua
Dánia	Tanska	elnök	presidentti
daru	kurki	elnöknő	naispresidentti
december	joulukuu	elől	edeltä, edestä
deciliter	desilitra	előnyös	edullinen
		előszó	alkusana

előszoba	eteinen	étvágy	ruokahalu
először	ensin	euró	euro
előtt	edellä, edessä	Európai Unió	Euroopan Unioni
előző	edellinen	év	vuosi
első	ensimmäinen	-éves	-vuotias
eltölt (időt)	viettää	ez	tämä
eltűnik	hävitä, kadota	ezer	tuhat
elv	periaate	ezért	siksi
ember	ihminen		
emelet	kerros	F	
emeletes ház	kerrostalo	fa	puu
én	minä	fagy (<i>fn</i>)	pakkanen
énekel	laulaa	fagylalt	jäätelő
energia	energia	falu	kylä
energiaforrás	energiälähde	fazék	pata
ENSZ	Yhdistyneet Kansakunnat	fázik	palella
	sappi	február	helmikuu
epe	mansikka	fecske	pääskynen
eper	juuri	fehér	valkoinen
éppen	kiinnostaa	fej	pää
érdekel	transilvanialainen	fejlődik	kehittyä
erdélyi	metsä	fekete áfonya	mustikka
erdő	metsäyhtiö	fél (<i>ige</i>)	pelätä
erdőgazdaság	tuntee	fél (<i>szn</i>)	puoli
érez	parveke	feladat	tehtävä
erkély	saapua	felel	vastata
érkezik	voimakas	felett	yli
erős	voimistua	felgyullad	syttyä
erősödik	varten, vuoksi, tähden	felmegy	nousta
-ért	hakea	felsorol	luetella
érte meg	tunne	felszolgál	tarjoilla
érzés	eikä	fénykép	valokuva
és nem	ja	férfi	mies
és	pudota	festés	maalaus
esik	ilta	fészek	pesä
este (<i>fn</i>)	illalla	fiatal	nuori
este (<i>hsz</i>)	Pohjoismaiden Neuvostot	fiatalember	poikamies
Északi Tanács	syöda	figyelem	huomio
	idea	film	elokuva
eszik	huomata	finn	suomalainen
eszme	eestiläinen	Finnország	Suomi
észrevesz	Eesti	fióka	poikanen
észt	ruoka	fiú	poika
Észtország	ruokapöytä	fiútestvér	veli
étel		fizet, vmibe kerül	maksaa
étkezőasztal		fog (<i>ige</i>)	ottaa

fok	aste	gyertya	kynttilä
folyó	joki	gyors	nopea
folytat	jatkaa	gyúr (tésztát)	vatkata
folytatólagos háború	jatkosota	gyűjt	kerätä
fontos	tärkeä	gyűjtöhely	keräyspiste
fordít	kääntää	gyümölcs	hedelmä
fordítás	käännös	gyümöclslé	mehu
fordul	kääntyä	gyümöclslépény	marjapiirakka
Forma 1-es verseny	formulakisat	gyűrűsujj	nimetön
formatervezés	muotoilu		
föld	maa	H	
fölé	ylle	ha	jos
fölött	yllä	hab	vaahto
fölül	yltä	háború	sota
főposta	pääposti	háborús jóvátétel	sotakorvaus
főváros	pääkaupunki	habosra ver	vaahdottaa
főz	keittää, laittaa ruokaa	hagyma	sipuli
francia	ranskalainen	hagyományos	perinteinen
Franciaország	Ranska	hajó	laiva
friss	tuore	hajókirándulás	laivaretki
függetlenség	itsenäisyys	hal	kala
függöny	verho	halászik	kalastaa
fürdőnadrág	uimahousut	hall	kuulla
fürdőszoba	kylpyhuone	hallgat	kuunnella
füstölt lazac	savulohi	hálókocsi	makuuvaunu
fűszer	mauste	hálószoba	makuuhuone
fűszerez	maustaa	hálózsák	makuupussi
fűtés	lämmitys	hámoz	kuoria
		hanem	vaan
G		hang	ääni
gazdagság	rikkaus	harc	taistelu
gép	kone	három	kolme
gépkocsiforgalom	autoliikenne	használ	käyttää
gimnázium	lukio	használat	käyttö
gomb	nappi	hat (szn.)	kuusi
gomba	sieni	hatalom	valta
gondol	luulla	hatás	vaikutus
gondolat	ajatus	hátizsák	reppu
gondolkozik	ajatella	hátul	perässä
gramm	gramma	havi bérlet	kuukausikortti
		ház	talo
GY		házas	olla naimisissa
gyakran	usein	háziasszony	emäntä
gyalogátkelöhely	suojaite	hátartás	talous
gyalogtúra	vaellusretki	hegy (Lappföldön)	tunturi
gyerek	lapsi	hegygerinc	harju

hely	paikka	irodalom	kirjallisuus
hely	tila	is	myös
hering	silli	is ... is	sekä ... että
hét	viikko	iskola	koulu
hétvége	viikonloppu	ismerkedik	tutustua
hiába	turhaan	ismert	tuttu
hideg	kylmä	szik	juoda
himnusz (finn)	Maamme-laulu	italdoboz	juomatölkki
hit	uskonto	itt	täällä
hitújító	uskonpuhdistaja	ízlés	tyylikäs
hív, meghív	kutsua	ízlik	maistua
hivatalos	virallinen		
hó	lumi	J	
hogy (ksz)	että	január	tammikuu
hol?	missä?	japán	japanilainen
hold	kuu	jár	käydä
holmi	tavara	jár	kulkea
hónalj	kainalo	jávorszarvas	hirvi
hónap	kuukausi	javul	parata
hosszú, magas	pitkä	jég	jää
hova?	mihin?	jégkorong	jääkiekko
hoz	tuoda	jégkorszak	jääkausi
-hoz/-hez/-höz	luokse	jegy	lippu
hozzáad	lisätä	jelen (hsz)	länä
hőmérséklet	lämpö	jó	hyvä
hős	sankari	jog	oikeus
hús	liha	jogosítvány	ajokortti
huzat	päällys	jön	tulla
hűl	jäähtyä	jövedelem	ansio
hűtőszekrény	jääkaappi	július	heinäkuu
		június	kesäkuu
		jut	joutua
I		K	
idején	aikana	kabát	takki
idő (ált.)	aika	kalevalai mű	Kalevala-teos
idő (időjárás)	ilma	Kalevala-motívum	Kalevala-aihe
időjárás	ilma	kap	saada
igazgató	rehtori	kapor	tilli
igen	kyllä	karéilai pirog	karjalanpiirakka
így	niin	karosszék	nojatuoli
indul	lähteä	karton	kartonki
ing	paita	káv	kahvi
íny	ien	kávészó	kahvila
ipar	teollisuus	kedv	halu, mieli
ír	kirjoittaa	kedves	rakas
író	kirjailija		
irodalmi nyelv	kirjakieli		

kefir	piimä	konyha	keittiö
kék	sininen	kor	ikä
kelet	itä	kő	kivi
kell	täytyä	kölcsönöz	lainata
ken	voidella	költözik	muuttaa
kényelmes	mukava	könny	kyynel
kenyér	leipä	könnyű	helppo. kevyt
képes vmire	pystyä	könyökmankó	kyynärsauva
képeslap	kortti	könyv	kirja
képesség	kyky	könyvesbolt	kirjakauppa
kérdez	kysyä	könyvespolc	kirjahylly
kerékpár	polkupyörä	köré	ympäriille
kerékpározás	pyöräily	környék	ympäristö
kerékpárút	pyörätie	környezet	ympäristö
keres	etsiä	körül	ympäri
keresztény hit	kristinuskko	körülbelül	noin
kereszteshadjárat	ristiretki	követ (íge)	seurata
keresztnév	etunimi	közbe	väliin
később	myöhemmin	közé	keskuuteen
kész	valmis	közel	lähellä
készülék	laite	közelbe	lähelle
kétszobás lakás	kaksio	közelébe	kohdalle
kettő	kaksi	közelében	kohdalla
keves	vähän	közeléből	kohdalta
kéz	käsi	közelről	läheltä
kezd	aloittaa	közép-	keski-
kezdődik	alkaa	középen	keskellä
ki?	kuka?	közepette	kesken
kiabál	huutaa	középre	keskelle
kilenc	yhdeksän	középről	keskeltä
kilo	kilo	közlekedés	liikenne
kilométer	kilometri	közlekedési lámpa	liikennevalo
kínál	tarjota	között	keskuudessa, välillä
kinyit	avata	központ	keskusta
kinyújt	levittää	központi	keskeinen
kirabol	ryöstää	köztársaság	tasavalta
kirakat	näyteikkuna	közül	keskuudesta
király	kuningas	község	kunta
kirándul	retkeillä	Kr.e.	eKr (ennen Kristusta)
kis	pieni	Kr.u.	jKr (jälken Kristuksen)
kisgyerek	pikkulapsi	krumpli	peruna
kitalál	keksiä	krumplipüre	perunasose
kíván	haluta	kultúra	kulttuuri
kocka	kuutio	kutatás	tutkimus
kocogás	lenkki	kutya	koira
komposztálás	kompostointi	küld	lähettää

külföldi	ulkomainen	magyar	unkarilainen
külön	erikseen	mai technológia	nykyteknologia
különböző	erilainen	máj	maksa
különbség	ero	május elseje (ünnepe)	vappu
különféle	eri	május	toukokuu
különlegesség	erikoisuus	málna	vadelma
különösen	erityisesti	már	jo
L		március	maaliskuu
láb	jalka	margarin	margariini
lakás	asunto	máris	heti
lakás	huoneisto	márka	markka
lakberendezési osztály	sisustusosasto	mártás	kastike
lakik	asua	más	muu
lakmározik	herkutella	másik	toinen
lakos	asukas	mászik	kiivetä
lány	tyttö	még	vielä
lánya vkinek	tytär	megállít	pysäyttää
lánytestvér	sisar	megfelel	sopia
lapp	saamelainen	megfelelő	sopiva
laptop	kannettava tietokone	meghal	kuolla
lassú	hidas	mégis	kuitenkin
lát	nähdä	megjelenik	ilmestyä
látszik	näkyä	megjelöl	merkitä
lazac	lohi	megkövetel	vaatia
lé	liemi	meglehetősen	melko
lefogy	laihtua	megőriz	säilyttää
legalább	edes	megpróbál	yrittää
legjobb	paras	megtart	noudattaa
legtöbb, leginkább	eniten	megtervez	suunnitella
lehet	lienee	megújul	uusiutua
lehetőség	mahdollisuus	megy	mennä
lehetőséges	mahdollinen	meleg	lämmin
lemez	levy	melegít	lämmittää
lépés	askel	mellé (nu)	rinnalle, viereen
levegő	ilma	mellett	rinnalla, vieressä
levél	kirje	mellette el	ohi
liter	litra	mellől	rinnalta, vierestä, ympäriltä
London	Lontoo	menekül	paeta
londoni	lontoolainen	meny	miniä
M		méreg	myrkky
madár	lintu	mérkőzész	ottelu
maga	itse	mert	koska
magas	korkea	mesél	kertoa
magyar (nyelv)	unkari	méter	metri
		mezőgazdaság	maatalous

mi (személyes nm.)	me	nappali (szoba)	olohuone
mi? micsoda?	mikä?	négy	neljä
miatt	takia	néha	joskus
Mikulás	Joulupukki	nehéz	vaikea
milliméter	millimetri	német	saksalainen
millió	miljoona	nemzedék	sukupolvi
mind	kaikki	nemzeti eposz	kansalliseepos
minden (egyés)	joka	nemzeti eszme	kansallisuusaate
mindenki	jokainen	nemzeti park	kansallispuisto
mindig	aina	nép	kansa
mindjárt	pian	népköltészet	kansanrunous
mindkettő	kumpi	népszerű	suosittu
mint	kuin	név	nimi
minta	kuvio	néz	katsoa
mitológia	mytologia	nézeget	katsella
mobiltelefon	kännykkä	norvég	norjalainen
mocsár	suo	november	marraskuu
mocsári hamvasszeder	lakka	nő	nainen
mond	sanoa	növény	kasvi
mos	pestä	nővér	isosisko
most	nyt		
mostanában	nykyään	NY	
mozog	liikkua	nyaraló	(kesä)mökki
mögé	perään	nyári nap	kesäpäivä
mögül	perästä	nyári szabadság	kesäloma
munka	työ	nyáron	kesällä
munkahely	työpaikka	nyelv	kieli
mutat	osoittaa, näyttää	nyolc	kahdeksan
múzeum	museo	nyom (fn)	jälki
műanyag	muovi	nyom (ige)	painaa
műszak	työvuoro	nyomában	jäljessä
művész	taiteilija	nyomából	jäljestä
művészet	taide	nyugat	länsi
		nyugdíj	eläke
N		O, Ó	
nagy	iso, suuri	oda	sinne
nagyanya	isoäiti	odaút	menomatka
nagyapa	isoisä	okos	järkevä
nagybácsi	eno	október	lokakuu
nagyhercegség	suurruhtinaskunta	olaj	öljy
nagymama	mummo	olvad	sulaa
nagynéni	täti	olvas	lukea
nagyon	kovin	óra	kello, tunti
nagyszülők	isovanhemmat	orosz	venäläinen
-nál/-nél	luona	orvos	lääkäri
nap	aurinko, päivä		

óta (<i>nu</i>)	asti	repül	lentää
otthon (<i>fn</i>)	koti	rész	osa
otthon (<i>hsz</i>)	kotona	reszel	raastaa
ő	hän	ritka	harva
		ritkán	harvoin
Ö, Ő		rókagomba	kantarelli
ők	he	rokonság	suku
önálló	itsenäinen	rossz	huono
öreg	vanha	rozs	ruis
őstörténet	esihistoria	rozskenyér	ruisreikäleipä
ősz	syksy	rozszsömle	ruissämpylä
őszi színpompa	ruska	rövid	lyhyt
összeállít	koota	rövidség	lyhyys
összekever	sekoittaa	ruha	vaate
összesen	yhteensä	ruhásszekrény	vaatekaappi
öv	vyö	runóénekes	runonlaulaja
P		S	
padló	lattia	saját	oma
palack	pullo	sajt	juusto
papír	paperi	saláta	salaatti
parkolóhely	pysäköintipaikka	sárgarépa	porkkana
part	ranta	sarkkör	Napapiiri
például	esimerkiksi	sarok	nurkka
pénz	raha	sátor	teltta, kota
piac	kauppatori	savanyú uborka	suolakurkku
piac(tér)	tori	savanyú	hapan
pihenőhely	taukopaikka	segít	auttaa
pillanat	hetkinen	segítség	apu
plazmatelevízió	taulutelevisio	sétál	kävellä
pogánység	pakanuus	síel	hiihtää
polgárháború	kansalaissota	sietség	kiire
pontosan annyi pénz	tasaraha	sisak	kypärä
pulóver	pusero	siugrás	mäkihyppy
püspök	piispa	sógornó	käly
		sok	moni, paljon
R		sokáig	kauan
ráér	ehtiä	sovány tej	kevytmaito
rak	panna	sör	olut
rebarbara	raparperi	sündisznó	siili
regény	romaani	süt (a nap)	paistaa
reggel (<i>fn</i>)	aamu	süt (ételt)	leipoa
régi	vanha	sütemény	piirakka
rendszabály	järjestyssääntö	sütőpor	leivinjauhe
rénszarvas	poro	svéd	ruotsalainen
rénszarvashús	poronliha	Svédország	Ruotsi

SZ

szabad	vapaa
száj	suu
szakáll	parta
szalvéta	lautasliina
szám	numero
számítógép	tietokone
szampó	sampo
száz	sata
szed	poimia
szél	tuuli
széle vminek	reuna
szem	silmä
személy	henki
szemét	jäte, roska
szemetesedény	roska-astia
szén	hiili
szendvics	voileipä
szennyez	saastuttaa
szennyezés	saaste
szép	kaunis
szeptember	syyskuu
szerecséje van	onnistaa
szeret	rakastaa
sziget	saari
szilva	luumu
szimbólum	symboli
színes	värillinen
színtelen	väritön
szív (<i>fn</i>)	sydän
szívesen	mielellään
szó	sana
szoba	huone
szobor	patsas
szófa	sohva
szokik	tottua
szomszéd	naapuri
-szor/-szer/-ször	kerta
szótár	sanakirja
Szovjetunió	Neuvostoliitto
szőnyeg	matto
szűnyog	hyttynen
szükség van vmire	tarvita
születés	synty
születik	syntyä
szürke	harmaa

T

tag	jäsen
takarékoskodik	säästää
talál	löytää
találkozik	tavata
talán	ehkä
tanács	neuvosto
tanítás	opetus
tanul	opiskella
tart	kestää
tartalom	sisältö
tartózkodik	oleskella
táska	laukku
tavas	kevät
távolságban	päässä
távolságból	päästä
távolságra	päähän
te	sinä
teáskanál	tl = teelusikka
tehát	siis
tej	maito
tejszín	kerma, kermaviili
tél	talvi
telefonál	soittaa
telefonszám	puhelinnumero
téli háború	talvisota
téli hónap	talvikuukausi
téli saláta	talvisalaatti
téli vegyes saláta	rosolli
téli	talvinen
telihold	täysikuu
teljes	täydellinen
templom	kirkko
tennivaló	tehtävä
tényleg	todella
tepsi	piirakkavuoka
terasz	terassi
természet	luonto
természetesen	tietysti
természetvédelem	luonnonsuojelu
terület	alue
tészta	taikina
tetszik	pitää
ti	te
tinórú gomba	tatti
tipikus	tyypillinen

tiszta	puhdas, selvä	üzlet	kauppa
tó	järvi		
tojás	muna	V	
-tól/-től	luota	vad(hús)	riista
tortaforma	piirakkavuoka	adászik	metsästää
több	enemmän	adon	erämaa
többé nem	ei enää	vág	leikata
többek között	mm. = muun muassa	vagy (ksz)	vai
többséle	monenlainen	vaj	voi
töltelék	täyte	-val/-vel, együtt	kanssa, kera, mukana
tönkremegy	mennä rikki	valami	jokin
történelem	historia	valamint	sekä
történik	tapahtua	választ	valita
törülköző	pyyhe	vallás	uskonto
tőzeg	turve	való vhová	kotoisin (+elat.)
tud	tietää, voida	van	olla
turistaút	lomamatka	vaniliafagylalt	vaniljajäätelö
tűz (fn)	tuli	vaniliás cukor	vanilliinisokeri
		vár (ige)	odottaa
U, Ú		varjú	varis
udvar	piha	város	kaupunki
úgy	niin	vásárlás	ostos
ugyanakkor	samoin	vásárol	ostaa
ugyanúgy	yhtä	vaskor	rautakausi
új	uusi	vasútállomás	rautatieasema
újdonság	uutuus	váza	maljakko
újra	uudelleen	véd	suojella
újrhasznosítás	uusiokäyttö	vég	loppu
unoka	lapsenlapsi	vegyes hulladék	sekajäte
unokatestvér	serkku	velő	ydin
úszik	uida	vendég	vieras
uszoda	uimahalli	vér	veri
után	jälkeen	vers	runo
utazás	matka	verssor	runosäe
utazik	matkustaa	veszélyes hulladék	ongelmajäte
utca	katu	vezetékes telefon	lankapuhelin
utcanév	kadunnimi	videó	video
útravaló	eväs	világ	maailma
		világos	vaalea, valoisa
Ü, Ú		virág	kukka
ül	istua	virágbolt	kukkakauppa
ülőgarnitúra	sohvaryhmä	visz	viedä
üreges, odvas	ontto	vissza	takaisin
üres	tyhjä	visszatér	palata
ürügy	tekosyy	visszaváltható palack	palautuspullo
üveg, pohár	lasi	víz	vesi

vízsesés
vizsga
volt (*mn*)
vő
vörös áfonya

koski
koe
entinen
vävy
puolukka

zeneszerző
zenét szerez
zöld
zöldségféle

säveltäjä
säveltää
vihreä
vihannes

Z

zászló
zavar

lippu
häiritä

ZS

zsák
zsíros

pussi
rasvainen

FELHASZNÁLT IRODALOM

- CSEPREGI MÁRTA: A finn mint rokon nyelv. Bp., 1985.
- DUFVA, HANNE–MUIKKU–WERNER, Pirkko–Aalto, Eija: Mämmin ja makkaran maa. Kulttuuritietoa meille ja muille. Kielikeskusmateriaalia n. 105. Korkeakoulujen kielikeskus. Jyväskylän yliopisto, 1993.
- JÁVORI JENŐ: A finnugor népek irodalmának bibliográfiája. Bp., 1975.
- JÁVORI JENŐ: Az uráli népek irodalmának bibliográfiája (1975–1994). Az Uralisztikai Tanszék Kiadványai 5. Szombathely, 1995.
- JÁVORSZKY BÉLA: Észak-Európa kisebbségei. Bp., 1991.
- KARANKO, OUTI–KERESZTES LÁSZLÓ–KNIIVILÄ, IRMELI: Finn nyelvkönyv 1. Kezdőknek és középfeladóknek. Bp., 1985.
- KARANKO, OUTI–KERESZTES LÁSZLÓ–KNIIVILÄ, IRMELI: Finn nyelvkönyv 2. Haladóknak. Bp., 1990.
- KARANKO-PAP, OUTI–VILKUNA, MARIA–KERESZTES LÁSZLÓ: Finn nyelvkönyv. Bp., 1980.
- Karlsson, Fred: Suomen peruskielioppi. Helsinki, 1982.
- KOKKONEN, HEIKKI–MÄKELÄ, LEO: Itä-Suomen ikimetsiä. Eastern old forests. Jyväskylä, 2003.
- KOMULAINEN, JORMA: Kainuu. Kajaani, 1985.
- KLINGE, MATTI: Finnország rövid története. Nyíregyháza, 1993.
- KOÓS JUDIT: Finn iparművészet. Bp., 1971.
- KORHONEN, MIKKO: Suomi ja unkari sukulaiskielinä: yhtäläisyyksiä ja eroja. In: Márk Tamás–Suihkonen, Pirkko szerk. Folia Hungarica 1. Catrenianumin toimitteita 21. Helsinki, 1981. 47–57.
- LAHTI, LOUNA–LAHTI, MARKKU: Suomalaisen taideopas. Helsinki, 1989.
- LAITINEN, KAI: A finn irodalom története. Bp., 1981.
- LEHTOLA, VELI-PEKKA: Saamelaiset. Historia, yhteiskunta, taide. Helsinki, 1997.
- MAJOR ÁRVÁCSKA: Suomi természetesen. Lokki–Sirály könyvek. 1998.
- Marjomaa, Ulpu (kiadásában): 100 faces from Finland. A Biographical Kaleidoscope. Finnish Literature Society. Helsinki, 2000.
- MATICSÁK SÁNDOR (szerk.): Ki kicsoda Finnországban. Száz híres finn élete és munkássága. Debrecen, 1999.
- MATICSÁK SÁNDOR–TARVAINEN, ANNA: Finn nyelv. A Debreceni Egyetem Finnugor Nyelvtudományi Tanszékének Kiadványa. Debrecen, 2002.
- NUUTINEN, OLLI: Suomea suomeksi 1. Helsinki, 1977.
- NUUTINEN, OLLI: Suomea suomeksi 2. Helsinki, 1978.

- PAP ÉVA: Helsinki. (Külföldi városkalauzok.) Bp., 1980.
- PAPP ISTVÁN: A finn nyelv alapelemei. Bp., 1966.
- PAPP ISTVÁN: Finn nyelvkönyv. Tankönyvkiadó. Bp., 1967.
- PAPP ISTVÁN: Finn nyelvtan. Bp., 1956.
- Suomen matkailuopas. Helsinki, 1982.
- Suomi tänään. Helsinki. 1982.
- SZÍJ ENIKŐ: Finnország. Útikönyvek. Panoráma. Bp., 1979.
- TURUNEN, REINO: Pohjois-Karjala. Jyväskylä, 2000.
- VAINIO, MATTI: A finn zene története. Az ETHNICA alapítvány kiadása. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszéke. Debrecen, 1991.
- VARPIO, YRJÖ: A sarkcsillag alatt, Európában. Bevezetés a finn kultúrába és irodalomba. Specimina Fennica. Tomus VIII. Szombathely, 1999.

INTERNETES FORRÁSOK:

- <http://fu.nytud.hu/hivlps.htm>
- <http://fu.nytud.hu/mattar/finnorszism.htm>
- <http://www.aland.fi/>
- <http://www.fimic.fi/>
- <http://www.finnagora.hu/>
- <http://www.finfood.fi/>
- <http://www.gallen-kallela.fi/>
- <http://www.kotus.fi/>
- <http://www.lappi.fi/>
- <http://www.metsa.fi/natural/nationalparks>
- <http://www.museot.fi/>
- <http://www.tilastokeskus.fi/>

